

**ПЛАН
ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА
ОБЩИНА САДОВО**

ЗА ПЕРИОДА 2021-2027Г.

СЪДЪРЖАНИЕ

Част I - Териториален обхват и анализ на икономическото, социалното и екологичното състояние, нуждите и потенциалите за развитие на съответната община.	9
1. Обща характеристика/профил на общината.....	9
2. Състояние на местната икономика. Тенденции.....	15
3. Развитие на социалната сфера и човешките ресурси.....	24
4. Инфраструктурно развитие, свързаност и достъпност.....	46
5. Екологично състояние и рискове.....	52
6. Административен капацитет.....	65
7. Културно историческо наследство.....	65
8. Селищна мрежа и жилищен сектор.....	69
9. Елементи на градското културно наследство.....	70
10. Връзка на общината със съседни територии.....	72
11. Влияние на инфраструктурни проекти с регионално и национално значение...	74
12. SWOT – анализ.....	75
Част II. Цели и приоритети за развитие за периода 2021-2027г.....	78
Част III. Описание на комуникационната стратегия, на партньорите и заинтересованите страни и формите на участие в подготовката и изпълнението на ПИРО при спазване на принципите за партньорство и осигуряване на информация и публичност.....	89
Част IV. Определяне на зони за прилагане на интегриран подход за удовлетворяване на идентифицираните нужди и за подкрепа на потенциалите за развитие и на възможностите за сътрудничество с други общини.....	92
Част V. Програма за реализация на ПИРО и описание на интегрирания подход за развитие.....	94
Част VI. Мерки за ограничаване изменението на климата и мерки за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от бедствия.....	152
Част VII. Необходими действия и индикатори за наблюдение и оценка на ПИРО...	172
Част VIII. Предварителна оценка, съгласно условията на чл. 32 от ЗИД на ЗРР .	191

СПИСЪК С ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

ПИРО	План за интегрирано развитие на община
ИПГВР	Интегриран план за градско възстановяване и развитие
ИТСР	Интегрирана териториална стратегия за развитие
НКПР	Национална концепция за пространствено развитие
НСРР	Национална стратегическа референтна рамка
ЕС	Европейски съюз
ЕК	Европейската комисия
ЗРР	Закон за регионалното развитие
ППЗРР	Правилник за приложение на Закона за регионалното развитие
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройството
ПМС	Постановление на министерски съвет
МСП	Малки и средни предприятия
ОП	Оперативна програма
ЮЦР	Южен централен район
ДВ	Държавен вестник
SWOT анализ	Анализ на силните и слабите страни, възможностите и заплахите
СФ	Структурни фондове
КФ	Кохезионен фонд
ВЕИ	Възобновяеми енергийни източници
ЕСМ	Енергоспестяващи мерки
РМС	Решение на Министерски съвет
ОП "РР"	Оперативна програма „Региони в растеж“
ОП "РЧР"	Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“
ПРСР	Програма за развитие на селските райони
ОП "ОС"	Оперативна програма „Околна среда“
ОПТИ	ОП "Транспорт и транспортна инфраструктура"
АЗ - БТ	Агенция по заетостта - бюро по труда
ЕТ	Едноличен търговец
ИФТ	Индикативна финансова таблица
ДФЗ	Държавен фонд земеделие
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройството
МОН	Министерство на образованието
МТСП	Министерство на труда и социалната политика
ОА	Общинска администрация
ОбС	Общински съвет
ООД	Дружество с ограничена отговорност
ПКС	Професионално – квалификационна степен
ТБО	Твърди и битови отпадъци
ТСБ	Териториално статистическо бюро

УВОД

Законовите норми, подхода и принципите, на които се основава ПИРО

Настоящия ПИРО се създава в съответствие с Методически указания издадени на основание на чл. 17, т. 9 и т. 10 от Закона за регионално развитие (ЗРР), които имат за цел определяне на унифицирани процедури за възлагане, изработване, оценка, одобряване и прилагане на плановете за интегрирано развитие на общините плановете за градско възстановяване и развитие (ИПГВР). Предвид изпълняваната Пътна карта за нов подход в политиката за регионално развитие, в настоящия документ са взети под внимание и новите подходи в прилагането на регионалната политика в страната, в т.ч. и предложенията за промяна в системата от документи за стратегическо планиране на регионалното и пространственото развитие. В тази връзка е важно да се подчертае, че плановете за интегрирано развитие на община за периода 2021 -2027 г. съвместяват в рамките на един документ елементите на общинските плановете за развитие (ОПР) и интегрираните плановете за градско възстановяване и развитие (ИПГВР), които действат за периода 2014-2020 г. Посочват и спецификите, които отличават ПИРО за общините на градовете от 1 -во, 2-ро и 3-то йерархично ниво, съгласно Националната концепция за пространствено развитие (НКПР) 2013 - 2025 и проектът на нейната актуализация.

Общи условия и изисквания за разработване на ОПР и ИПГВР

Използваният подход, методите и принципите при разработването и приемането на ПИРО гарантират, че стратегическите документи са в съответствие с:

- нормативните изисквания в областта на регионалното развитие;
- определените национални и регионални цели и приоритети на развитието в България;
- специфичните условия, ред и изисквания за прилагане на нормативните документи, свързани с местното самоуправление, териториалното устройство, опазването на околната среда, кадастъра и имотния регистър за територията на общината.

ПИРО се разработва в съответствие с целите на кохезионната политика на ЕС за периода 2021 -2027 г. и целят принос в максимална степен към целта на политиката „Европа по-близо до гражданите чрез насърчаване на устойчивото и интегрирано развитие на градските, селските и крайбрежните райони и на местните инициативи“.

Съгласно чл.13, ал.1 от ЗРР, ОПР определя средносрочните цели и приоритети за устойчиво развитие на общината и връзките ѝ с други общини, в съответствие с областната стратегия за развитие и общия устройствен план на общината.

Разработва се за срок от 7 години.

Съгласно чл. 13ал.2 от ЗРР ПИРО осигурява пространствена, времева и фактическа координация и интеграция на различни политики и планови ресурси за постигане на дефинираните цели за трайно подобряване на икономическото, социалното и екологичното състояние на дадена градска територия.

ПИРО като стратегически документ обвързва сравнителните предимства и потенциал за развитие на местно ниво с ясно дефинирана визия, цели и приоритети за развитие, свързани общо от стремежа към по-висок жизнен стандарт на хората в общината и устойчиво развитие на територията. В тази връзка ИПГВР се разработва само от общините на градовете от 1-во, 2-ро и 3-то йерархично ниво съгласно Националната

концепция за пространствено развитие (НКПР) 2013-2025 и се интегрира като неразделна част в ОПР на съответните общини.

Цели и обхват на ПИРО

ПИРО като част от системата от стратегически документи интегрират регионалното и пространственото развитие и служат за определяне на проблемите, нуждите и потенциалите за развитие на общините и териториите им. които се взимат предвид при разработването на инвестиционни програми, идентифицирането на проекти и финансови инструменти, включително и съфинансиране от фондовете на Европейския съюз. В унисон с тях е и планирането и изпълнението на интегрирани подходи за териториално и градско развитие и на местни инициативи, допринасящи за постигане на националните цели и приоритетите за регионално и местно развитие.

ПИРО се изработва за цялата територия на общината, като могат да се определят зони за прилагане на интегриран подход за удовлетворяване на идентифицираните нужди и за подкрепа на потенциалите за развитие и на възможностите за коопериране със съседни общини.

Демаркация с Общ устройствен план на общината (ОУП):

- Докато ОУП се разработва в съответствие със Закона за устройство на територията, правната база за разработването на ПИРО е Законът за регионалното развитие.
- Докато ОУП е документ с дългосрочна визия за развитие от 15-20 години напред, ПИРО е средносрочен планов документ с хоризонт от 7 години.
- ОУП определя преобладаващото предназначение и начин на устройство на отделните структурни части на териториите, обхванати от плана, а ПИРО следва да бъде разработен като стратегически и програмен документ, който определя средносрочните цели и приоритети за устойчиво развитие на общината (и нейния център) и връзките ѝ с други общини, в съответствие с другите документи за планиране на регионалното развитие, като съдържат конкретни параметри за развитието на територията и планират ресурсната обезпеченост на изпълнението.

Специфични изисквания за разработване на ПИРО

Структура и съдържание на ПИРО

Спецификата за градската територия се описва в рамките на съответната част от структурата на ПИРО. В тази връзка по-долу са представени компонентите на ПИРО, като в последващите текстове на Указанията по отделните части са дадени и конкретни указания по отношение на градската територия, когато е приложимо. Документът се разработва съгласно следната структура:

Част I. Териториален обхват и анализ на икономическото, социалното и екологичното състояние, нуждите и потенциалите за развитие на съответната община;

Част II. Цели и приоритети за развитие за периода 2021-2027;

Част III. Описание на комуникационната стратегия, на партньорите и заинтересованите страни и формите на участие в подготовката и изпълнението на ПИРО при спазване на принципите за партньорство и осигуряване на информация и публичност;

Част IV. Определяне на зони за прилагане на интегриран подход за удовлетворяване на идентифицираните нужди и за подкрепа на потенциалите за развитие и на възможностите за сътрудничество с други общини -приоритетни зони за въздействие;

Част V. Програма за реализация на ПИРО и описание на интегрирания подход за развитие;

Част VI. Мерки за ограничаване изменението на климата и мерки за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от бедствия

Част VII. Необходими действия и индикатори за наблюдение и оценка на ПИРО;

Част VIII. Предварителна оценка, съгласно условията на чл. 32от ЗРР.

Посочените компоненти имат логическа последователност и взаимна обвързаност. Аналитичната част на документа е основа за формулиране на стратегическата му част, а дефинираните подходи и механизми за управление, наблюдение и оценка осигуряват практическото изпълнение и постигането на целите и приоритетите.

Основно изискване по отношение на ПИРО за периода 2021-2027 г. е прилагането на **интегриран подход на развитие**, т.е. подход на тясна координация на различните публични политики на базата на местните специфики. Интегрирането на различни секторни дейности за въздействие представлява компонент на съобразеното с конкретното място разработване на политика. Жилищното строителство, транспортът, заетостта, качеството на околната среда и множество социални елементи си взаимодействат, за да окажат влияние на икономическото развитие. Разработването на общи приоритети за тези сфери не е лесно, тъй като всяка има своите собствени цели, приоритети и бюджети. Въпреки това при интегрирания подход за развитие трябва да се определи как тези институционално отделни елементи си въздействат взаимно. Принципът на интегрирания подход следва да бъде водещ при разработването на стратегическия документ и съответно да бъде прилаган по отношение на всяка част от неговата структура.

Определените цели и приоритети за развитие на Южен централен район в периода 2021-2027 г. са в съответствие с целите и стратегиите на Националната програма за развитие: България 2030, Актуализираната национална концепция за пространствено развитие, както и целите на политиките на ЕС за сближаване и регионално развитие след 2020 г.

Основен стратегически документ, който очертават политиките за развитие на България за следващите години, е Националната програма за развитие: България 2030. Програмата е рамков стратегически документ от най-висок порядък в йерархията на националните програмни документи. Той детерминира визията и общите цели на политиките за развитие във всички сектори на държавното управление, включително техните териториални измерения.

Интегрираната териториална стратегия за развитие на Южен централен район отчита заложените в Националната концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025 г. (НКПР) и нейната актуализация от 2019 г. (АНКПР) основните стратегически цели, а именно териториално, икономическо и социално сближаване.

Формулираната визия за развитие на Южен централен район от ниво 2 е пренесена от Регионалния план за развитие (2014-2020 г.) и се подкрепя от всички заинтересовани страни, като по този начин е отчетен нейният дългосрочен характер и има следното съдържание: **„Южен Централен Район - привлекателно място за живеене, бизнес и туризъм, с подобри условия за комуникация и съхранено природно, и културно наследство“**.

Следвайки принципа на приемственост са взети под внимание стратегическите насоки за изпълнение, заложен в Регионалния план за развитие на ЮЦР 2014-2020г., тяхната степен на реализация и актуалност, като в ИТСП са представени нови идеи, надграждащи постигнатите резултати и въздействие.

На тази основа са определени следните приоритети за развитие на района:

- Приоритет 1: Засилване на конкурентните позиции на Южен централен район чрез инвестиции във факторите на растежа.
- Приоритет 2: Подобряване на социалната и екологична среда.
- Приоритет 3: По-балансирано териториално развитие и намаляване на неравенствата.

Основополагащ документ за изработване на ОПР е и „Националната програма за развитие: България 2030“, във който са формулирани стратегическите цели за развитие на страната, основните оси на развитие и приоритетите за реализацията им. И те са както следва:

Стратегически цели:

1. Ускорено икономическо развитие
2. Демографски подем
3. Намаляване на неравенствата

Оси на развитие:

1. Иновативна и интелигентна България

- П1. Образование и умения
- П2. Наука и научна инфраструктура
- П3. Интелигентна индустрия

2. Зелена и устойчива България

- П4. Кръгова и нисковъглеродна икономика
- П5. Чист въздух и биоразнообразие
- П6. Устойчиво селско стопанство

3. Свързана и интегрирана България

- П7. Транспортна свързаност
- П8. Цифрова свързаност
- П9. Местно развитие

4. Отзивчива и справедлива България

- П10. Институционална рамка
- П11. Социално включване

5. Духовна и жизнена България

- П12. Здраве и спорт
- П13. Култура, наследство и туризъм

Документът, освен основното съдържание, следва да включва отделни приложения с карти, таблици, схеми, графики или техни систематизирани списъци, както и индекс на използвани източници на информация, списък на използваните съкращения и др.

Отговорностите на институциите и партньорите за разработването и приемането ПИРО.

Финансирането на процеса на изработване, съгласуване с партньорите и актуализиране на ПИРО се осъществява от бюджета на общината и чрез средства от фондовете на Европейския съюз и други финансови източници, като кмета на общината ежегодно планира необходимите за целта финансови ресурси.

Кметът на общината организира изработването, съгласуването и актуализирането на ПИРО и осъществява координацията и контрола по процеса на неговото разработване и съгласуване.

Със заповед на кмета се сформира работна група, която отговаря за подготовката, изготвянето и одобряването на ПИРО. Кметът носи отговорност за цялостната организация и действията по изготвянето на ПИРО. В работната група се включват максимален брой заинтересовани страни, а за останалите се осигурява непрекъснат публичен достъп до информация и възможност за излагане на становища на всички етапи от разработването и реализацията на ПИРО.

Работната група определя етапите, практическите действия и приема програма - график за изработването на ПИРО.

ПИРО се обсъжда и съгласува със заинтересуваните органи и организации, с икономическите и социалните партньори, както и с физически лица и представители на юридически лица, имащи отношение към развитието на общината.

По заповед на кмета на общината се провежда обществено обсъждане на проекта за ПИРО и на ЕО по реда на чл. 20 от Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми в случаите, в които такава оценка е била изисквана.

По преценка на работната група, постъпилите предложения и препоръки се отразяват в проекта на ПИРО и по предложение на кмета Общинският съвет го приема и одобрява. Цялата документация на ПИРО е публична, включително протоколите от обсъжданията и срещите на работните групи.

Одобреният план за интегрирано развитие на община се представя от кмета на общината пред Областния съвет за развитие в срок до три месеца от неговото приемане от Общинския съвет.

ПИРО и решението на Общинския съвет за неговото приемане се публикуват на страницата на общината в интернет, както и на портала за обществени консултации на Министерския съвет.

Общинският съвет, Общинската администрация, кметовете на кметства и кметските наместници, социалните и икономическите партньори, неправителствените организации, представителите на гражданското общество в общината участват в цялостния процес на наблюдение и оценка при спазване на принципа за партньорство.

Очакваните резултати от приемането на документа и използването му за целите на стратегическото регионално и пространствено планиране на общинско ниво.

Посредством ПИРО са определени проблемите, нуждите и потенциалите за развитие на общината и територията ѝ, които са взети предвид при разработването на инвестиционната програма, идентифицирането на проекти и финансови инструменти, включително и съфинансиране от фондовете на Европейския съюз. Планирани са за изпълнение интегрирани подходи за териториално и градско развитие и местни инициативи, допринасящи за постигане на националните цели и приоритетите за регионално и местно развитие.

ПИРО се изработва за цялата територия на общината, като са определени зони за прилагане на интегриран подход за удовлетворяване на идентифицираните нужди и за подкрепа на потенциалите за развитие и на възможностите за коопериране със съседни общини.

ЧАСТ I.

ТЕРИТОРИАЛЕН ОБХВАТ И АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО, СОЦИАЛНОТО И ЕКОЛОГИЧНОТО СЪСТОЯНИЕ, НУЖДИТЕ И ПОТЕНЦИАЛИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА САДОВО

1. Обща характеристика/профил на общината

1.1. Местоположение

Като част от Южен централен район община Садово попада в югоизточната част на Пловдивска област. Заема площ от 192,9 кв.км, които представляват 3 % от територията на областта и 0,17 % от територията на страната. Землището ѝ граничи на изток с територията на община Първомай, на север с общините Марица, Раковски и Братя Даскалови, на запад с общините Пловдив и Родопи, а на юг с община Асеновград.

Център на общината е гр.Садово обединяващ икономическите, административните и културно - просветни функции и 11 села – Ахматово, Богданица, Болярци, Караджово, Катунца, Кочево, Милево, Моминско, Поповица, Селци и Чешнегирово. Населението на Общината възлиза на 14 504 жители. Градът е в близост до р. Марица, на 18 км източно от гр.Пловдив. Природните ресурси и географското положение са едни от важните фактори, оказващи влияние върху развитието на общината. Положителна роля има благоприятното геостратегическо положение по отношение на основните потоци от стоки и пътници.

Община Садово се намира в източната част на Пловдивско - пазарджишкото поле на Горнотракийската низина и принадлежи административно към Пловдивска област и Южен централен район за планиране.

До 2005 год. общината попада в категорията изостанал селски район . След 2006 год. до сега, според определящите статистически показатели тя е в групата на районите извън обхвата на целенасочено въздействие.

Баланс на територията на община Садово към 2023г.:

- Общо - 19283,77ха - 100%;
- Урбанизирана територия - 1461,18 ха - 7,58%;
- Територия на транспорта - 1038,92ха - 5,39%;
- Земеделска територия - 15023,17ха- 77,91%;
- Горска територия - 625,42ха - 3,24%;
- Територия, заета от води и водни обекти - 1078,11ха - 5,59%;
- Защитена територия - 1,90 ха - 0,01%;
- Нарушена територия - 55,08ха - 0,29%.

1.2. Географски особености

Разположението на община Садово в най-активната част на Южен централен регион, преминаването през нейната територия на европейския магистрален път Е-80 и железопътното направление СЕ-70, свързващи Западна Европа с Близкия Изток и Азия, /добрата транспортна достъпност до всички части на страната/, развиващият научно - изследователска и производствена дейност Институт по растителни и генетични ресурси - Садово, непосредствената близост до гр.Пловдив и попадането на част от общината в една от осите на активно влияние на Община Пловдив, както и предприемчивостта на местния бизнес са предпоставките, които ще продължат да благоприятстват социално-икономическото ѝ развитие.

Наред с това разпокъсаното, ниско ефективно земеделие, недостатъчно развитите канали производство - реализация, разрушените икономически зони около населените места, незадоволителното състояние или липсата на инженерна и подлежащата на рехабилитация социална инфраструктура, високото равнище на безработица, влошената демографска характеристика се явяват проблемите, които стоят пред превръщането на общината в място привлекателно за живот и развитие

1.3. Природни ресурси

Релеф

Ситуирана в Тракийското поле ,с координати $49^{\circ} 9' N$ и $24^{\circ} 57' S$ и надморска височина 150 - 160 м., общината попада в оградена от планини и възвишения територия, които с полето формират една голяма коритовидна морфоструктура. Тези оградни планини са от северозапад Същинска и Сърнена Средна гора, на изток са Чирпанските възвишения и възвишенията на Драгойна и Мечковец, от юг полето е оградено от склона на Родопи, от запад са източните склонове на Рила.

Община Садово се намира в Маришката разломна зона и е с геоложка възраст горна креда. От процесите с внезапно действие е характерна високата земетръсна активност за региона, която се обуславя от силно разломената основа на Горнотракийската депресия, нейният клеткообразен строеж и движенията на земната кора, протичащи с различна скорост. Съгласно прогнозното сеизмично райониране на България, проучваният район попада в област с девета степен на сътресаемост за 1000 годишен период. При евентуално силно земетресение може да се очаква възникването на вторични неблагоприятни инженерно - геоложки явления и деформации в земната среда, допълнителни напуквания и разрушения на сгради и съоръжения, които не са фундаирани в съответствие с изискванията за земетръсната активност на района.

Община Садово се характеризира с равнинен и хълмист облик на ландшафта, слабо разчленен и заоблен, което определя релефа като спокоен. По - голямата част от територията на общината е със слаб наклон от юг на север към поречието на р.Марица и е заета от земеделски земи. Останалата площ предимно в югоизточната част е доминирана от хълмове и падини с преобладаваща дървесна и ливадна растителност. Ориентацията на склоновете, падините и възвишенията, теченията на реките, разположението на равнинните площи, предопределят възникването на населените места, тяхната застройка, нейната плътност, ориентация и характер, ориентацията на уличната мрежа, наличието или отсъствието на растителност, водни площи, изкуствени покрития и т.н .

Полезни изкопаеми

Територията на общината е бедна на рудни и нерудни полезни изкопаеми. Разполага единствено с инертни материали – пясък и баластра.

Климат

Община Садово попада в климатичния район на Източна средна България, умерено - континентална подобласт на Европейско - континенталната област. Климатът е преходно-континентален със средиземноморско влияние.

Пловдивското поле, в което попада общината, е формирано като класическа алувиална низина от река Марица и нейните притоци. Оградеността му с планини от юг на север и запад и откритостта на изток – югоизток определя пловдивския въздушен басейн и обуславя спецификата на физическите процеси в него. Специфични особености на термичния режим са честите преходи на температурите на въздуха през 0°C, малкият брой на студените дни през зимата и значителен дял на сухите дни през лятото /35-45% от дните през юли и август/.

В община Садово зимата е сравнително мека и топла. Средният годишен брой на дни със снежна покривка е 32,4 дни, валежите от сняг не са обилни. Отрицателни стойности на температурата се постигат още през декември, а средната минимална температура за януари е в границите от – 4,4 до -5,0 градуса, Средната януарска температура е от – 1,5°C до + 1°C. Пролетните температури на въздуха сравнително бързо нарастват, достигайки средни стойности 10-12°C, а максимални до 23,0°C. Още по-бързо е прехода към типично летните температури. Средната юлска температура е 23 – 24°C, а максималната лятна достига до 42°C. В гр. Садово на 5.VII.1916 година е измерена най-високата за страната максимална температура от 45,2°C. През есента се наблюдава спад по отношение на средните месечни температури с около 11°C.

Средната годишна температура за общината е 12,3°C, относителната влажност е 71,2%, а средното атмосферно налягане – 997,5 hPa. Средната продължителност на слънчевото греене / в часове/ е едно от най-големите в страната – 2293,8 часа за годината, като през юли то достига 330,3 часа, а най-ниско е през януари – 81,7 часа.

Особеностите на местния ландшафт в тесни граници обособяват зони с микроклимат, обхващащи поречията на реките и микроязовирите където благодарение на въздушните течения и изпаренията от водната площ през горещите летни дни влажността на въздуха се увеличава с 10-15 %, а температурите се понижават с 3-4 градуса.

Пловдивското поле е район с орографски предопределени ниски стойности на валежите. Данните предоставени от станция Садово показват, че главният максимум на валежите е през май-юни, вторичният през декември; главният минимум е през август, а вторичният - през февруари. Общото годишно количество на валежите от 551мм е недостатъчно за развитие на земеделско производство при не поливни условия.

Вятърът е климатичен елемент с изключително значение за естествената вентилация на въздушния басейн на всяко селище. Градиентът на скоростта във височина е различен, в зависимост от термодинамичната статификация на атмосферата в определен момент. Данните предоставени от станция Садово се отнасят за височина от 10м. и налагат извода, че не винаги може да се разчита на естествената вентилация на въздушния басейн над разглеждания регион.

Средна месечна скорост на вятъра в м/с

01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	год
1,3	1,6	1,4	1,6	1,3	1,1	1,1	1,1	1,0	0,8	1,0	1,1	1,2

Източник: Община Садово

Средната месечна скорост на вятъра се изменя от 0,8 до 1,6 м/с, като средногодишната стойност е 1,2 м/с. В гр.Садово доминиращият западен вятър достига до 4,5м/с. В същата станция е установено, че в 95% от случаите с вятър скоростите са в диапазона 0 – 5м/с, в 4,4% от случаите скоростта е между 6 и 9м/с и едва 0,5% - над 10-13 м/с. Разработките за повтораемост на вятъра по скорост показват, че 50% обезпеченост имат стойностите 1,1 м/с средно месечно.

Води и водни ресурси

През територията на община Садово преминава р.Марица, представляваща основна отточна артерия. Други по - значими открити водни течения са р.Чая и р.Черкезица. Средногодишното водно количество на р.Марица в региона е 70,6 куб.м/сек. Терасата на р.Марица се ползва за водоснабдяване на част от населението и промишлените предприятия на територията на общината. Реките са категоризирани като водоприемници II категория и се използват за напояване. Напояването се осъществява от повърхностни и подземни води, като около 45 % от обработваемата земя се полива. На разглежданата територия е изградена напоителна система, която създава предпоставки за интензивно развитие на земеделието и животновъдството.

Водни площи :

1. Микроязовири – в населените места – с. Моминско с площ – 206,423 дка, с. Кочево с площ - 226,106 дка и с. Богданица с площ – 49,100 дка;
2. Водоеми - в с. Караджово – 28,006 дка, с. Богданица – 18,278 дка, с. Ахматово – 19,375 дка, с. Болярци – 54,537 дка, с. Катунца – 15,880 дка, с. Чешнегирово – 132,693 дка – собственост на “Напоителни системи” АД.

Почвени ресурси и почвено плодородие

Община Садово попада в преходната геоморфоложка област на Средна България. Почвите са формирани под влияние на южната ксеротермална лесостеп и температурно-водният им режим е мезо - ксеричен (топъл и сух).

Видовете почвите в община Садово са: канеловидна смолница - в Садово, Чешнегирово, Поповица , Милево, Селци, Моминско, Караджово; ливадно-канелени в с. Катунца, излужени канелено-горски Селци, Богданица, Чешнегирово, Ахматово, Болярци, ливадно чернозем- смолници Кочево, канелено - подзолисти и ерозирани излужени - канелени Садово и Катунца, а по поречието на река Марица са разположени алувиално-ливадни почви .

Поземлени ресурси

Баланс на земята в община Садово

Обща площ	За нуждите на селското стопанство	в т.ч. земеделска земя	в т.ч. обработваема земя	в т.ч. ливади и пасища	за нуждите на горското стопанство
/ха/	/ха/	/ха/	/ха/	/ха/	/ха/
19285,827	15915,019	14623,400	13527,500	1095,900	607,107

Областна служба „Земеделие“ – Пловдив

Земеделски земи според формата на собственост

земеделска земя /ха/	в т.ч.			
	Държавна собственост /ха/	Общинска собственост /ха/	Частна собственост /ха/	друга/ха/
14623,400	333,743	1417,700	9933,228	2938,729

Областна служба „Земеделие“ – Пловдив

Разпределение на горския фонд в Община Садово по населени места.

- с.Ахматово - 82,0374 ха
- с.Богданица - 164,7407 ха
- с.Милево - 57,3885 ха с.Моминско - 1,0665 ха
- с.Поповица - 111,9108 ха
- с.Селци - 7,2478 ха
- с.Чешнегирово - 165,8442 ха
- с.Катунца - 16,8731 ха

Растителност

Почвената покривка в областта на Горнотракийската низина е силно повлияна от характера на релефа, от естеството на геоложката основа и от особеностите на биоклиматичните условия. Тук в най - тясна връзка с разпространението и

диференциацията на почвите стои разпределението на оцелелите естествени растителни видове. Покрай река Марица и нейните по-големи притоци речните акумулативни наслаги се съпровождат с алувиални почви. При тяхното разпространение се наблюдават локалитети с плитки подпочвени води и наличието на условие за образуване алувиално-ливадни или алувиално - блатни почви, съчетани на места със солонци и солончаци. освен това тук се наблюдават остатъци от влаголюбива тревна и горска растителност, представена от камъш, върба, топола и елша. Върху неспоените плиоценски езерни седименти негативните земекорни движения, изживяват езерно - блатен стадий и въздействието на средиземноморското климатично влияние са обусловили широкото разпространение на смолниците. Леко нахълмените и дренирани площи в периферията на низината се характеризират с наличието на канелени горски почви и остатъци от сравнително сухолюбива горска растителност. Тя е представена от драка, черен габър, нискорасъл дъб и полски бряст. Като цяло широкият обхват на обработваемите земи в низината обуславя незначителните остатъци от ареала на естествената растителност.

Горски фонд поради равнинният терен на община Садово преобладават широколистни дървесни видове и храсти, които са около 4 500 дка.

Животни

Горнотракийската низина се отличава с твърде редуцирана средноевропейска и преходно средиземноморска фауна. Тук значително стесненият ареал на естествената растителност и широкото разпространение на усвоените от стопанската дейност на човека площи определят незначителната фаунистична населеност. Главни видове, които се срещат в низината са водният плъх, колхидският фазан, розовият скорец, дроплата, полската яребица. Обикновено водният плъх се среща в добре овлажнените площи на оризищата и свързаните с тях напоителни канали. Колхидският фазан обитава запазената на места по-компактна тревна и горска растителност. Освен това той, както и останалите представители на птичата фауна, се срещат в просторните площи на гъсто развитата културна растителност.

1.4. Историческа свързаност с други територии

Садово възниква в периода 1365 – 1390 г., като градчето е било образувано от турски заселници, преселени в Тракия, още по времето на султаните-завоеватели на България – Мурад I(1362 – 1389) и Баязид I Йълдъръм (1389 – 1402). Първоначално е било свършено турско и мюсюлманско селище, населено само от турци-мюсюлмани. Най-ранното сведение за съществуването му се съдържа в подробния регистър на акънджиите от 1472 г., където е споменато под името село „Чешнегир“ от нахията „Филибе“ (Пловдив), като всички негови жители, описани в този най-ранен известен дотогава османски данъчен регистър на Пловдивско са само турци-мюсюлмани (НБКМ-Сф, ОО – ОАК 94/73, л.50а – справка на сътрудника към Османския отдел към софийската Народна библиотека – д-р Стоян Шиваров. Справката се намира в личния архив на историка Любомир Василев от съседното на Садово – село Кочево, Пловдивско). Българизацията на Садово и християнизацията на селището започва към средата на ХVІв., като прелюбопитен е фактът, че първите християни в описани в селището, не са по съществуото си българи, а цигани. В подробния вакъфски регистър на Румелия от 1570 г.(Istanbul – ВОА, ТД 498, s.666 – 669), където за пръв път се споменават християни в Садово, посочено в дефтера като „Село Чашнигир, спадащо към Филибе“ са описани общо 132 домакинства, от които 120 мюсюлмански (20 – чифт, т.е. женени, 40 на оризари, 11 категория – „бенак“, 2 имами, 1 мюеззин, сред всички тях и 15 ислямизирани българи – „синове на Абдуллах“, 16 неженени мюсюлмани и 30 домакинства на цигани-мюсюлмани, живеещи в селището по същото време), както и 12 цигански християнски домакинства, които дори си имали собствен свещеник –

християнски поп-циганин, необходим за обслужването на религиозните им нужди. В следващата регистрация на Садово, която също е вакъфска и е с дата 1596 г. (Istanbul – BOA, TD 470, s.689 – 691), под името на „Село Чашнигир от Филибе“, намираме описани следните параметри на селището: 96 мюсюлмански (от тях: 39 – пълен чифт; неженени – 13; оризари – 41; имами – 2; мюеззин – 1, сред които имало и 4 ислямизирани българи – „синове на Абдуллах“) и 48 християнски домакинства (от тях 11 на българи-християни и 37 на цигани-християни от селището, като циганите имат 2 християнски свещеници, т.е. – 2 попа-цигани, докато при българите, такива на практика липсват). – Лит.: Д.Борисов – „Справочник за селища в Северна Тракия през XVIв“ (казите Филибе и Татар Пазарь), Асеновград, 2014 г., част 1, стр.332 – 334; Х.Христов – „Демографски и етнорелигиозни процеси в района на Асеновград през XVIв.“ – „Исторически преглед“, кн.3 – 4(в една книжка), Сф, 2012 г., стр.86 – 131.

Това от своя страна допуска възможността, че през XVIв., българското християнско население от близките на Садово села – Кочево (в документите от XVI в. – „Кочач“) и Чешнегирово (в тефтерите от XVI в. – „Новасил, с друго име Мюселем“) при необходимост и поради липса на свои свещеници (в описите на Чешнегирово и Кочево, имената на такива не се срещат), вероятно е използвало услугите на циганските християнски свещеници от Садово.

В кратък регистър на извънредния данък „авариз“ за Пловдивско от 1622 г., вече имаме сведения, че в Садово, посочено в дефтера под името „Чашнъгир“ и спадащо към нахията Конуш от казата Филибе, вече живеят 9 български християнски домакинства (Istanbul – BOA, MAD 3398, s.4 – 15 – там са селищата от Филибе, сред които е и Садово – личен архив на Любомир Василев от село Кочево, Пловдивско). При все това дори до края на XVIIв. градчето си остава с преобладаващо мюсюлманско население, макар и от друга страна от документите да се вижда и рязкото покачване на българо-християнския елемент в него. В подробен регистър на извънредния данък „авариз“ за Пловдивско от 1695 г., под описа на Садово, отбелязано под името „Чашнъгир“ от нахията Конуш на казата Филибе, са описани общо 33 домакинства, от които обаче 18 са мюсюлмански, а останалите 15 са на българите-християни от градчето (Istanbul – BOA, MAD 3604, s.114 – 136 – там са описани селищата от нахията Конуш, сред които е и Садово – личен архив на Любомир Василев от село Кочево, Пловдивско). В салнаме (годишен регистър, б.а.) на Пловдивския санджак с дата 1848 г., съхранявано в Истанбулския Османски архив в Истабул (Турция), Садово е посочено като село „Чешнегир“, с друго име „Тонгурджак“ (Лит.: Doç.Dr.Ahmed Akgündüz – „Osmanlı Kanunnameleri ve Hukukî Tahlilleri“, kitap 6, Istanbul, 2009, s.512 – личен архив на Любомир Василев от село Кочево.

Садово е селище със стародавна история. На 2 км югозападно от Садово има останки от праисторическо селище. Не са малко и тракийските селищни могили. В селищната система на общината е открит един от най-красивите седящи глинени идоли в българска национална съкровищница, сега съхраняван във Виенския исторически музей. Характерни за региона са уникалните находища на местна сива тракийска керамика. Богато е историческото наследство от римско време.

Преди Руско-турската освободителна война от 1878 година село Садово има около 3 хил. дка обработваема земя. Отглеждал се главно ориз. Населението се прехранвало със скотовъдство – овце, крави, биволици, свине, коне.

Изводи:

- *Общината е разположена в развит район за планиране, какъвто е Южен Централен район;*
- *Общината е разположена в близост до голям административен, стопански и културен център какъвто е гр.Пловдив;*
- *Релефът на общината е сравнително хълмист характер;*

- *Климатът е в преходно-континентален в големи температурни амплитуди;*
- *Общината разполага с богати естествени водни ресурси и такива създадени от човека;*
- *Сравнително слабо биологично разнообразие, включително горска флора и фауна, въпреки наличието на защитени територии, поради високата степен на стопанско усвояване на територията на общината;*
- *Горският и земеделски фондове, заедно с климатичните условия, предоставя благоприятни условия за развитие на селското и горско стопанство, животновъдството, производството на екологично чисти продукти, лозарството, трайните насаждения и др.;*
- *Неусвоен потенциал за развитие на туристически маршрути и на защитените територии.*

2. Състояние на местната икономика. Тенденции.

За анализирания период стойностите на показателите по основни сектори очертават изразен потенциал и реален принос на сектора на услугите в икономическото развитие на общината. В структурата на брутната добавена стойност за периода 2009 – 2015г. за страната, приносът на общината по икономически сектори се характеризира със сравнително малък дял в съвкупната добавена стойност. Забелязва се положителна тенденция на икономически растеж за периода 2009 – 2015 година. Налице е увеличаване на процентното отношение на БДС за община Садово спрямо този за страната и област Пловдив.

По отношение на структурата на предприятията от нефинансовия сектор в община Садово през периода 2014 – 2018г. преобладават микрофирмите (до 9 заети) – 326 за 2018г., малките фирми (от 10 - 49 заети) – 23 на брой и 10 средни предприятия (от 50-249) заети, като общото нарастване е с близо 8%. Наблюдава се известно пререструктуриране на предприятията по големина според броя на заетите в тях. Общият относителен дял на фирмите в община Садово представляват 0,92% от тези в областта.

Икономически показатели от нефинансови предприятия- приходи, разходи, печалба загуба

Общини / години	Групи предприятия според заетите в тях лица	Предприятия	Произведена продукция ¹	Приход и от дейността	Нетни приходи от продажби	Разходи за дейността	Печалба	Загуба
2014 година	Общо	333	178 139	303 997	282 126	282 153	21 755	1 706
	Микро до 9 заети	304	16 721	33 677	30 499	31 005	3 597	1 137
	Малки от 10 до 49	22	43 012	144 538	141 024	135 525	8 906	..
	Средни от 50 до 249	7	118 406	125 782	110 603	115 623	9 252	..
	Големи над 250	-	-	-	-	-	-	-
2015 година	Общо	334	187 918	341 569	322 800	310 825	29 951	1 952
	Микро до 9 заети	301	20 649	36 619	33 297	34 641	3 426	..
	Малки от 10 до 49	24	39 260	54 456	50 220	47 395	6 971	..
	Средни от 50 до 249	9	128 009	250 494	239 283	228 789	19 554	-
	Големи над 250	-	-	-	-	-	-	-
2016 година	Общо	344	202 787	378 606	358 069	345 361	32 532	2 641
	Микро до 9 заети	313	22 509	44 005	39 862	38 416	5 961	929
	Малки от 10 до	22	41 042	60 256	53 841	54 387	6 982	1 712

	49							
	Средни от 50 до 249	9	139 236	274 345	264 366	252 558	19 589	-
	Големи над 250	-	-	-	-	-	-	-
2017 година	Общо	343	198 217	391 405	366 914	364 244	26 457	2 006
	Микро до 9 заети	312	25 919	46 236	40 987	41 236	5 515	1 020
	Малки от 10 до 49	22	44 669	61 214	49 743	52 004	8 714	..
	Средни от 50 до 249	9	127 629	283 955	276 184	271 004	12 228	..
	Големи над 250	-	-	-	-	-	-	-
2018 година	Общо	359	224 254	416 625	391 095	390 583	25 449	1 945
	Микро до 9 заети	326	24 659	44 183	40 843	38 465	6 114	973
	Малки от 10 до 49	23	47 400	62 940	49 604	55 093	8 146	..
	Средни от 50 до 249	10	152 195	309 502	300 648	297 025	11 189	..
	Големи над 250	-	-	-	-	-	-	-

НСИ 2020г.

Печалбата на сружествата расте със 17%, а загубата с 14%, като резултатите се колебаят значително през отделните години, като ръста на произведената продукция е 26% за периода 2014-2018г.

Общини / години	Групи предприятия според заетите в тях лица	Заети лица ²	Наети лица ²	Разходи за възнаграждения	ДМА	Добавена стойност по факторни разходи	Оборот
		Б р о й					
2014 година	Общо	1 958	1 695	11 552	68 118	.	.
	Микро до 9 заети	586	342	1 757	17 091	.	.
	Малки от 10 до 49	458	442	2 921	21 595	.	.
	Средни от 50 до 249	914	911	6 874	29 432	.	.
	Големи над 250	-	-	-	-	.	.
2015 година	Общо	2 037	1 777	13 146	78 264	55 778	325 255
	Микро до 9 заети	548	319	1 845	21 790	6 990	33 502
	Малки от 10 до 49	475	455	3 327	21 791	13 323	50 736
	Средни от 50 до 249	1 014	1 003	7 974	34 683	35 465	241 017
	Големи над 250	-	-	-	-	-	-
2016 година	Общо	2 047	1 765	14 607	85 021	60 718	360 183
	Микро до 9 заети	617	357	2 248	22 194	9 599	40 037
	Малки от 10 до 49	474	459	3 641	26 688	14 066	54 848
	Средни от 50 до 249	956	949	8 718	36 139	37 053	265 298
	Големи над 250	-	-	-	-	-	-
2017 година	Общо	1 985	1 686	16 550	107 891	54 252	369 375
	Микро до 9 заети	631	352	2 381	28 575	10 429	41 054
	Малки от 10 до 49	469	456	4 119	30 542	18 715	50 677
	Средни от 50 до 249	885	878	10 050	48 774	25 108	277 644
	Големи над 250	-	-	-	-	-	-
2018 година	Общо	2 083	1 770	21 255	108 245	71 574	394 886
	Микро до 9 заети	614	327	2 465	29 823	12 027	40 998

	Малки от 10 до 49	472	456	4 342	31 963	17 750	50 969
	Средни от 50 до 249	997	987	14 448	46 459	41 797	302 919
	Големи над 250	-	-	-	-	-	-

НСИ 2020г.

Броя на заетите за същия период расте с над 6%, а броя на наетите с 4%, което говори за предпазливост на икономическите субекти. Ръста е равномерен за различните групи предприятия.

Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи (ДМА) в община Садово в края на 2018 г. нарастват на 108 245 хил.лв, което е с 59% повече спрямо 2014г. Разпределението на ДМА в нефинансовите предприятия на община Садово бележи почти постоянен ръст, което е предпоставка за устойчивото развитие на предприятията в общината - разширяване на дейността им и подобряване на технологичния процес.

Разходите за жъзнаграждения за периода нарастват с 84%, което говори за социална отговорност у работодателите.

От следващата таблица се вижда, че за 2018г. икономически дейности с най-голяма тежест в община Садово са преработващата промишленост, търговията и селското стопанство, като са пропорционални и показателите - произведената продукция, приходи от продажби, и печалбите. В преработващата промишленост работят 50 дружества, търговията – 150 и селското стопанство -36.

Основни показатели на нефинансовите предприятия по икономически дейности за 2018 г.

Икономически дейности (A21)	Брой предприятия	Произведена продукция	Нетни и приходи от продажби	Приходи от дейността	Разходи за дейността	Печалба	Загуба
	Брой	Хиляди левове					
2018 година							
ОБЩИНА САДОВО	359	224 254	416 625	391 095	390 583	25 449	1 945
Селско, горско и рибно стопанство	36	10 742	15 443	12 512	12 686	2 629	64
Добивна промишленост	6	3 991	4 236	3 754	3 867	380	..
Преработваща промишленост	50	175 740	194 732	175 121	181 536	13 097	1 261
Производство и разпределение на ел. и топлинна енергия и на газообразни горива	6	740	767	725	536	226	..
Доставяне на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възст.
Строителство	8	595	636	611	535	111	..
Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети	150	19 419	186 548	184 664	180 176	5 946	198
Транспорт, складиране и пощи	14	4 973	5 710	5 287	5 675	140	119
Хотелиерство и ресторантьорство	27	703	1 109	1 073	788	297	..
Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения	4	330	336	336	155	165	-
Операции с недвижими имоти	18	4 036	4 083	4 035	2 271	1 829	231
Професионални дейности и научни изследвания	10	373	405	373	140	243	..
Административни и спомагателни дейности
Образование
Хуманно здравеопазване и социална работа	13	668	668	668	448	216	..
Култура, спорт и развлечения	3	-

Други дейности	10	67	67	67	43	27	..
----------------	----	----	----	----	----	----	----

НСИ 2020г.

Заетите в преработвателната промишленост са 1271, от които наети – 1231, в търговията -399 заети и 267 наети, а в селското стопанство – заети са 128 и наети 91.

Основни показатели на нефинансовите предприятия по икономически дейности за 2018г.

Икономически дейности (A21)	Заети лица	Наети лица	Разходи за заплати	ДМА	Доб. ст. по факторни разходи	Оборот
	Брой	Хиляди левове				
ОБЩИНА САДОВО	2 083	1 770	21 255	108 245	71 574	394 886
Селско, горско и рибно стопанство	128	91	672	7 769	3 786	12 513
Добивна промишленост	47	42	368	..	1 859	3 754
Преработваща промишленост	1 271	1 231	14 469	71 119	46 448	178 606
Производство и разпределение на ел. и топлинна енергия и на газообразни горива	5	-	-	2 975	565	725
Доставяне на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване
Строителство	19	12	81	..	208	611
Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети	399	267	4 104	7 602	11 770	184 876
Транспорт, складиране и пощи	69	59	923	1 821	1 964	5 375
Хотелиерство и ресторантьорство	58	33	181	383	543	1 078
Създаване и разпространение на инф. и творчески продукти; далекосъобщения	9	..	26	35	226	336
Операции с недвижими имоти	13	12 344	2 995	4 035
Професионални дейности и научни изследвания	19	9	46	..	320	373
Административни и спомагателни дейности
Образование
Хуманно здравеопазване и социална работа	22	11	106	30	361	668
Култура, спорт и развлечения	..	-	-
Други дейности	9	30	67

НСИ 2020г.

Наети лица в общественя и частен сектори

Години	Общо	Обществен сектор	Частен сектор
2014 година	2 295	589	1 706
2015 година	2 349	562	1 787
2016 година	2 351	573	1 778
2017 година	2 377	675	1 702
2018 година	2 434	653	1 781

НСИ 2020г.

Заетите в общественя сектор за 54% от тези в частния, за 2014г., а в 2018 -37%, което показва положителна тенденция за развитието на общината. В 2014г. възнагражденията в обществената сфера са по-високи от тези в частния сектор, но в 2018г това съотношение е обърнато.

Средногодишни заплати по сектори за периода 2014-2018г.

Години	Общо	Обществен сектор	Частен сектор
2014 година	6 458	7 173	6 209
2015 година	6 986	7 748	6 745
2016 година	7 814	8 506	7 589
2017 година	9 216	9 392	9 146

2018 година	10 698	10 594	10 737
-------------	--------	--------	--------

Най-високи са средногодишните работни заплати в сферите на транспорта, образованието, следвани от търговията и преработвателната промишленост.

Средногодишна заплата на наетите по сектори и икономически дейности за 2018г.

Икономически дейности (A21)	Общо	Обществен сектор	Частен сектор
Община Садово	10698	10594	10737
Селско, горско и рибно стопанство	7366	..	7322
Добивна промишленост	7059	-	7059
Преработваща промишленост	11011	-	11011
Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива	-	-	-
Доставяне на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване	..	-	..
Строителство	6671	-	6671
Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети	11602	-	11602
Транспорт, складиране и пощи	13605	..	15012
Хотелиерство и ресторантьорство	5413	-	5413
Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения	6357	-	6357
Финансови и застрахователни дейности	..	-	..
Операции с недвижими имоти	..	-	..
Професионални дейности и научни изследвания	5789
Административни и спомагателни дейности	-
Държавно управление	-
Образование	12655	12655	-
Хуманно здравеопазване и социална работа	7938	..	7586
Култура, спорт и развлечения	..	-	..
Други дейности	..	-	..

НСИ 2020г.

(..) Конфиденциални данни.

(-) Няма случай.

В община Садово има интерес от чуждестранни инвеститори и за 2018г. инвестициите са 40 725 500 лв., което е с 41,3 повече в сравнение с 2016г.

Чуждестранни преки инвестиции от нефинансовия сектор към 31.12.

Година	ЧПИ
2016	28 821,4
2017	33 971,5
2018	40 725,5

НСИ 2020г.

Баланс на земеделските земи по култури

Земеделска земя /ха/	в т.ч.				Пасища, мери/ха/	Друга земеделска територия /ха/
	Зърнени култури /ха/	Зеленчукови култури /ха/	Технически култури /ха/	Трайни насаждения в т.ч. лозя /ха/		
14623,400	5500,00	640,00	923,00	823,80	1095,90	5510,900

Забележка: Трайните насаждения, които плододават и се реколтират са - 590,000 ха.

Областна служба „Земеделие“ – Пловдив

Брой регистрирани земеделски стопани по землища от община Садово за стопанската 2018/2019 година по Наредба 3/1999 г.

№	Землище	Брой регистрирани ЗС
---	---------	----------------------

1.	гр.Садово	63
2.	с.Ахматово	4
3.	с.Богданица	11
4.	с.Болярци	27
5.	с.Караджово	13
6.	с.Катуница	61
7.	с.Кочево	25
8.	с.Милево	37
9.	с.Моминско	16
10.	с.Поповица	40
11.	с.Селци	4
12.	с.Чешнегирово	68
	Общо:	369

Селскостопанско производство за 2018/2019 стопанска година в община Садово

пшеница			ечемик			ръж			тритикале		
засети /ха/	Произв. /тона/	Сред. добив кг/ха	засети /ха/	Произв. /тона/	Ср. добив кг/ха	засети /ха/	Произв. во /тона/	Ср. добив кг/ха	засети /ха/	Произв. /тона/	Ср. добив кг/ха
2774	12400	4470	575.7	2500	4340	12	20	1670	136	582	4280

Областна служба „Земеделие“ – Пловдив

маслодайна рапица			овес			царевица за зърно			фуражен грах		
засети /ха/	Произв. /тона/	Ср. добив кг/ха	засети /ха/	Произв. /тона/	Ср. добив кг/ха	засети /ха/	Произв. /тона/	Ср. добив кг/ха	засети /ха/	Произв. /тона/	Ср. добив кг/ха
44	132	3000	24	48	2000	304	2462	8100	55	75	1360

фасул			маслодаен слънчоглед			царевица силажна			памук		
засети /ха/	Произв. /тона/	Ср. добив кг/ха	засети /ха/	Произв. /тона/	Ср. добив кг/ха	засети /ха/	Произв. /тона/	Ср. добив кг/ха	засети /ха/	Произв. /тона/	Ср. добив кг/ха
4	3	750	1130	3616	3200	705	21150	30000		2.6	650

пипер			картофи			домати			дини		
засети /ха/	Произв. /тона/	Ср. добив кг/ха	засети /ха/	Произв. /тона/	Ср. добив кг/ха	засети /ха/	Произв. /тона/	Ср. добив кг/ха	засети /ха/	Произв. /тона/	Ср. добив кг/ха
63	3345	53100		115	12780	51	2910	57060	4	225	56250

пъпеш			ябълки			круши			сливи		
засети /ха/	Произв. /тона/	Ср. добив кг/ха	Плодоа ващи/ха/ /	Произв. /тона/	Ср. добив кг/ха	плодоав ащи /ха/	Произв. /тона/	Ср. добив кг/ха	плодо даващ и /ха/	Произв. /тона/	Ср. добив кг/ха
	271	45170	58.93	466	7910	6.1	24	3930	176.6	1520	8610

череш			вишни			кайсии			праскови		
плодода в ащи /ха/	Произв. /тона/	Ср. добив кг/ха	плодода в ащи /ха/	Произв. /тона/	среден добив кг/ха	плодода в ащи /ха/	Произв. /тона/	Сред. добив кг/ха	плодо даващ и /ха/	Произв. /тона/	Ср. добив кг/ха
137.3	145	1060	6.9	4	580	2.7	1.38	510	10.7	33	3080

ягоди			малини			лозя-винени			лозя-десертни		
плодода в ащи /ха/	Произв. /тона/	среден добив кг/ха	плодода в ащи /ха/	Произв. /тона/	среден добив кг/ха	плодода в ащи /ха/	Произв. /тона/	Ср. добив кг/ха	плодо даващ и /ха/	Произв. /тона/	Ср. добив кг/ха
3.5	21	6000	8.3	29	3490	42.3	209	4940	17.1	104	6080

Областна служба „Земеделие“ – Пловдив

Наличен брой животни в община Садово към 31.12.2019г.

животни	говеда	овце	кози	коне	свине	магаре	биволи	пчели семейства
брой	7338	3494	267	7	90	1	336	582

Областна служба „Земеделие“ – Пловдив

По значими икономически субекти на територията на община Садово

„Акумалукс БГ“ АД – седалище - на гл.път Е-80 – между гр.Садово и м.„Кемера“. Предмет на дейност- производство на кутии за акумулаторни батерии и други части за автомобилната индустрия .

с.Поповица

„Елит 95“ ООД – Предмет на дейност – в кравекомплекса в с.Поповица се отглеждат 5000 крави, биволи и подрастващи животни за производство на мляко . На цялата територия на общината фирмата произвежда земеделска продукция за изхранването на животните.

с.Болярци

„Димитрови“ ООД - Предмет на дейност – Производство на фуражи;

„Есетра комерс“ : ООД - Предмет на дейност – Търговия на дребно с риба , рибни продукти , ракообразни и мекотели;

„Елана – Харт“ ООД - Предмет на дейност – Производство на полиетиленови изделия;

„Ивко Трейд“ ООД - Предмет на дейност – Производство на перилни препарати;

„Ламарина 2005“ ЕООД - Предмет на дейност – Архитектурни и инженерни дейности;

с.Катуница

„Винпром Пещера „ АД - Поделение – Спиртна фабрика – с.Катуница - Предмет на дейност – Производство на спирт;

„Куминяно фруг“ ООД - Предмет на дейност- Фабрика за замразяване на плодове и зеленчуци;

„Биосет“ ООД - Предмет на дейност – Производство и пакетаж на нишестета , подправки и други артикули за домашното сладкарство; с.Кочево

„Булгарфрост“ АД - Предмет на дейност – Производство и търговия със замразени плодове и зеленчуци;

с.Милево

„Галус -2004“ ЕООД – обект – Кланница; с.Милево - Предмет на дейност – Добив и преработка на месо от домашни птици;

„Екоплод Милево“ ООД - Предмет на дейност – Производство и търговия с плодове и зеленчуци;

с.Чешнигирово

„Семенарска къща – Садово“ ООД - Предмет на дейност – селекция , сортоизпитване , сортоподдържане и семепроизводство;

„Илтокони“ ООД - Предмет на дейност – отглеждане , събиране и разпространение на билки , чайове , подправки и други;

гр.Садово

СД“ХИК-91-Пацев с-ие“ - Предмет на дейност- производство на полиетиленови изделия

„Тридекс“ ЕООД - Предмет на дейност – производство и търговия с полиетиленови изделия;

„България политийн индъстрийс“ ЕООД - Предмет на дейност – производство на полиетиленови изделия;

ЕТ „ Чериса – Черешка Иванова” - Предмет на дейност – търговия с ядки;

„Ванко – 89“ ООД - Предмет на дейност – търговия с ядки;

„Сажанд“ ООД - Предмет на дейност – търговия с ядки;

„ Пластика – 85 – Ненко Радев“ ЕТ - Предмет на дейност – консервиране на плодове и зеленчуци;

РПК „ Наркооп“ - Предмет на дейност – търговия на дребно предимно с хранителни продукти;

Един от източниците за увеличаване на разходите за ДМА, са проектите, които реализират фирмите с европейски средства, а активността на местните стопански субекти е добра.

Проекти изпълнени или в изпълнение в периода 2021-2024г. с подкрепата на ЕС

с.Чешнегирово „ГОРЧЕВ- АГРО“ ООД	Национален план за възстановяване и устойчивост	Технологична модернизация на стопанство на "Горчев Агро" ООД за производство на лук	507 518,60	253 759,29		2024 - 2025
с.Болярци"МА РСИ ПЛАСТ" ООД	Програма за развитие на селските райони	"ИЗГРАЖДАНЕ НА ЦЕХ ЗА ПОЛИЕТИЛЕНОВИ ИЗДЕЛИЯ В УПИ XI-2.8, 2.9, 2.28, 2.7, 3.26 – ПРОИЗВОДСТВЕНА ДЕЙНОСТ В КВ.1 ПО РП НА СЕЛО БОЛЯРЦИ“	968 745,52	391 160,00	178 091,32	2022 - 2025
с.Катуница, ФРУТИ СТОП" ЕООД	Иновации и конкурентоспо собност	Преодоляване недостига на средства и липсата на ликвидност, настъпили в резултат от епидемичния взрив от COVID-19	3 788,00	3 788,00	3 788,00	2021 - 2021
с.Чешнегирово “СЕМЕНАРС КА КЪЩА - САДОВО” ООД	Програма за развитие на селските райони	Закупуване на специализирано технологично оборудване за преработка на сурови фъстъци с черупка	854 051,65	427 025,83	427 025,82	2023 - 2025
гр. Садово, „ХИК-91 - ПАЦЕВ С-ИЕ“ СД	Иновации и конкурентоспо собност	Подкрепа за средни предприятия за преодоляване на икономическите последствия от пандемията COVID-19	147 450,00	147 450,00	147 450,00	2021 - 2021
гр. Садово, „ХИК-91 - ПАЦЕВ С-ИЕ“ СД	Национален план за възстановяване и устойчивост	Технологична модернизация в предприятието	506 559,00	253 279,50	253 279,50	2023 - 2024
АВЕСТА ЕООД	Национален план за възстановяване и устойчивост	Закупуване на земеделска техника за производство на зеленчуци с цел технологична и екологична модернизация на отделните фази на производствените процеси в стопанството	106 825,00	53 412,50		2024 - 2025
АГРОДРИП ООД	Национален план за възстановяване и устойчивост	Закупуване на специализирана земеделска техника.	266 750,00	133 375,00		2024 - 2025
АДВЕНЧЪР 15 ЕООД	Програма за развитие на селските райони	Развитие на "Адвенчър 15" ЕООД	29 337,00	29 337,00	29 337,00	2023 - 2024
Ангел	Програма за развитие на селските райони	Подпомагане развитието на стопанството на Ангел Велков при отглеждането на трайни насаждения и зеленчуци.	2 933 700	2 933 700	2 933 700	2021 - 2025
Ангел	Програма за развитие на селските райони	Закупуване на прикачен инвентар за нуждите на земеделското стопанство на Ангел Велков.	14 988,00	10 491,60	10 491,60	2022 - 2024

Ангел	Програма за развитие на селските райони	Подпомагане развитието на стопанството на земеделски стопанин Ангел Христов Ковачев	29 337,00	29 337,00	29 337,00	2022 - 2025
Атанас	Програма за развитие на селските райони	Подпомагане развитието на стопанството на младия фермер Атанас Личев	48895	48895	48895	
БЛУПЛАН ЕООД	Програма за развитие на селските райони	„Закупуване на иновативна земеделска техника и оборудване на складово стопанство, както и изграждане на Автономна фотоволтаична централа за нуждите на земеделския производител „БЛУПЛАН“ ЕООД	1955800	977899,99		2023 - 2026
БЛУПЛАН ЕООД	Програма за развитие на селските райони	Закупуване на технологично оборудване за фреонов екстракция на растителна суровина и ремонт на съществуващи сгради	3 735 056,76	1 680 775,53		2023 - 2026
Георги	Програма за развитие на селските райони	Подпомагане развитието на стопанството на земеделски стопанин Георги Борисов Пешев	29 337,00	29 337,00	19 558,00	2022 - 2025
Георги	Програма за развитие на селските райони	Земеделско стопанство за отглеждане на плодове и зеленчуци на Георги Георгиев	29 337,00	29 337,00	29 337,00	2023 - 2025
гр.Садово,,ГО ГО КАРС ЕООД	Иновации и конкурентоспособност	Преодоляване недостига на средства и липсата на ликвидност, настъпили в резултат от епидемичния взрив от COVID-19	10 000,00	10 000,00	10 000,00	2021 - 2021
Даниела	Програма за развитие на селските райони	Закупуване на трактор Кубота и фреза за нуждите на стопанството.	43200	21600		2024 - 2025
Даяна	Програма за развитие на селските райони	процедура чрез подбор № BG06RDNP001-6.011 ПО подмярка 6.1 „Стартова помощ за млади земеделски стопани”	48 895,00	48 895,00	48 895,00	2022 - 2025
Дени	Програма за развитие на селските райони	Стартова помощ за млад земеделски стопанин за отглеждане и създаване на трайно насаждение.	48 895,00	48 895,00	48 895,00	2019 - 2024
Димитър	Програма за развитие на селските райони	Подпомагане развитието на стопанството на Димитър Стаменов при отглеждането на зеленчукови култури.	29 337,00	29 337,00	9 779,00	2021 - 2025
Димитър	Програма за развитие на селските райони	Проект по подмярка 6,1 "Стартова помощ за млади земеделски стопани" на Димитър Руменов Стамболов, с 1,4824 ха открити и оранжерийни зеленчуци и оранжерийни цветя в землището на с. Поповица, общ. Садово, обл. Пловдив	48 895,00	48 895,00	48 895,00	2019 - 2024
ЕКОПЛОД МИЛЕВО ООД	Програма за развитие на селските райони	Складова база за земеделска продукция, преработка и консервиране на зеленчуци и търговска дейност в ули i-048 скл.база за зем. продукция и търговска дейност в кв.18а по плана на с.Милево, общ.	2 242 972,27	1 121 486,13	1 104 911,24	2019 - 2021

		Садово, обл. Пловдив				
ЕЛАНА - ХАРТ ООД	Иновации и конкурентоспособност	Подкрепа за средни предприятия за преодоляване на икономическите последици от пандемията COVID-19	150 000,00	150 000,00	150 000,00	2021 - 2021
ЕЛАНА - ХАРТ ООД	Иновации и конкурентоспособност	Възстановяване на МСП чрез подобряване на енергийната ефективност	117 676,50	58 838,25	58 838,25	2022 - 2023
Елена Димитрова Загорова	Програма за развитие на селските райони	Отглеждане на череши, праскови, 3 броя крави в лично стопанство и пасище.	29 337,00	29 337,00	29 337,00	2023 - 2024
ЕПСИЛ 1912 ООД	Програма за развитие на селските райони	Изграждане на нова овцеферма чрез инвестиции в иновации и опазване на околната среда	468 101,85	234 050,92		2022 - 2025
Ерол	Програма за развитие на селските райони	Отглеждане на сливи в малкото земеделско стопанство на Ерол Халил	29 337,00	29 337,00	29 337,00	2021 - 2025
Земеделски	Програма за развитие на селските райони	Подобряване конкурентоспособността на стопанството.	29 337,00	29 337,00	29 337,00	2023 - 2025
с.Чешнегирово , Александър Спасов Овчаров	Програма за развитие на селските райони	Закупуване на земеделска техника и изграждане на автономна фотоволтаична система за собствени нужди в стопанството на ЗП Александър Спасов Овчаров	403 790,00	201 894,99		2023 - 2026
Емил Иванов Чуков	Национален план за възстановяване и устойчивост	Технологична и екологична модернизация на част от земеделското стопанство на на ЗП Емил Иванов Чуков,находящ се в с.Богданица,обл.Пловдив.	887 550,00	443 775,00		2024 - 2025
Иван	Програма за развитие на селските райони	Отглеждане на зеленчукови култури в малкото земеделско стопанство на Иван Ненков	29337	29337	29337	2021 - 2025
с.Поповица,ИЛИЯ ПЛОД ЕООД	Национален план за възстановяване и устойчивост	Технологична и екологична модернизация на част от земеделското стопанство,находящо се в . Поповица,общ.Садово.	627 227,33	313 613,66		2024 - 2025
ИНТЕРСТЕЙТ ООД	Иновации и конкурентоспособност	Подкрепа за малки предприятия с оборот над 500 000 лв. за преодоляване на икономическите последици от пандемията COVID-19	50 000,00	50 000,00	50 000,00	2021 - 2021
ИНТЕРСТЕЙТ ООД	Иновации и конкурентоспособност	Възстановяване на МСП чрез подобряване на енергийната ефективност	224738,5	112369,25	112369,25	2022 - 2022
ИТАПЛАСТ ООД	Иновации и конкурентоспособност	Подкрепа за малки предприятия с оборот над 500 000 лв. за преодоляване на икономическите последици от пандемията COVID-19	50 000,00	50 000,00	50 000,00	2021 - 2021
Йордан	Програма за развитие на селските	Подпомагане развитието на стопанството на земеделски стопанин Йордан Василев	29337	29337	29337	2022 - 2025

	райони	Попов				
ЙОРДАН ДИМИТРОВ КОСТАДИНО В	Иновации и конкурентоспособност	Закупуване на земеделска техника за прецизно земеделие и хардуер и софтуер за цифровизация и контрол на операциите в земеделското стопанство отглеждащо БИО Винени лозя	359 537,30	179 768,65		2024 - 2025
Йордан	Програма за развитие на селските райони	Отглеждане на трайни насаждения в малкото стопанство на Йордан Петков	29337	29337	29337	2021 - 2025
Йорданка	Програма за развитие на селските райони	Отглеждане на трайно насаждение и зеленчукови култури в малкото стопанство на Йорданка Казепова	29337	29337	29337	2021 - 2025
Кевин	Програма за развитие на селските райони	Подпомагане развитието на стопанството на Кевин Йорданов при отглеждането на трайни насаждения и ягодоплодни култури.	48 895,00	48 895,00	48 895,00	2024 - 2026
с.Чешнегирово , КИМ ИНЖЕНЕРИН Г ООД	Иновации и конкурентоспособност	Възстановяване на МСП чрез подобряване на енергийната ефективност	188 480,00	94 240,00	94 240,00	2022 - 2022
с.Катуница, КУМИНЯНО ФРУТ ООД	Програма за развитие на селските райони	Закупуване на автоматична линия за преработка, разфасоване и пакетиране на сини сливи	990 041,14	495 020,57	495 020,57	2019 - 2021
с.Катуница, КУМИНЯНО ФРУТ ООД	Програма за развитие на селските райони	Изграждане на ФЕЦ и закупуване на автоматични линии за сортиране, преработка, разфасоване и пакетиране на сушени сини сливи	3 576 821,41	1 788 410,68	1 788 410,68	2023 - 2026
с.Болярци, ЛАМАРИНА 2005 ЕООД	Иновации и конкурентоспособност	Подкрепа за малки предприятия с оборот над 500 000 лв. за преодоляване на икономическите последици от пандемията COVID-19	50 000,00	50 000,00	50 000,00	2021 - 2021
с.Болярци, ЛАМАРИНА 2005 ЕООД	Национален план за възстановяване и устойчивост	Подкрепа за прехода към кръгова икономика	243 489,92	121 744,96		2024 - 2025
Мария	Програма за развитие на селските райони	Отглеждане на трайни насаждения в малкото стопанство на Мария Петкова	29337	29337	29337	2021 - 2025
МЕСОКОМБ ИНАТ САДОВО 2015 ООД	Програма за развитие на селските райони	Изграждане на мрежова фотоволтаична централа в месокомбинат САДОВО	269 968,80	134 984,40	134 984,40	2023 - 2026
МИЛЕВОПЛ ОД ООД	Програма за развитие на селските райони	Предприятие за производство на туршии в склад за земеделска продукция в УПИ I-013072 по плана на с.Милево, общ. Садово, обл. Пловдив.	565 762,16	282 881,08	281 788,19	2021 - 2024
МИЛЕВОПЛ ОД ООД	Програма за развитие на селските райони	"Внедряване на нови технологии в производството чрез принципа на ефективно консервационно земеделие в стопанството на "МИЛЕВОПЛОД" ООД"	288 119,22	144 059,60		2023 - 2025

Мими	Национален план за възстановяване и устойчивост	Инвестиции в технологична и екологична модернизация за подобряване на цялостната дейност в земеделското стопанство	283 000,00	141 500,00		2024 - 2025
Мфактор - БЛГ ЕООД	Програма за развитие на селските райони	"Предприятие за производство на трушии "	1 279 428,15	639 714,07		2023 - 2026
Мфактор - БЛГ ЕООД	Програма за развитие на селските райони	"Инвестиции в технологична и екологична модернизация в земеделското стопанство на "МФАКТОР-БЛГ" ЕООД"	490 010,00	245 005,00		2024 - 2025
Наталия	Програма за развитие на селските райони	Отглеждане на трайни насаждения в стопанството на Наталия Панчева	29337	29337	29337	2021 - 2025
РОЯЛ-БИЙС ЕООД	Програма за развитие на селските райони	Изграждане на предприятие за производство и преработка на пчелен мед и пчелни продукти с административна сграда в УПИ 012008, 012020 - предприятие за производство, преработка и съхранение на селскостопанска продукция, местност "Льолевото", землище с.Чешнегирово, община Садово.	2 822 813,84	1 411 406,91		2022 - 2025
Сами	Програма за развитие на селските райони	Подпомагане развитието на стопанството на земеделски стопанин Сами Емин Сами	29337	29337	29337	2022 - 2025
с.Катуница, СИРИО БГ ООД	Програма за развитие на селските райони	Модернизиране на земеделското стопанство на "СИРИО БГ" ООД	722 355,45	361 177,72	361 177,72	2023 - 2025
с.Катуница, СИРИО БГ ООД	Национален план за възстановяване и устойчивост	Автоматизацията и дигитализацията в стопанството на „Сирио БГ“ ООД, чрез закупуване на комбайн за бране на плодове-комплект - Друсаца и Приемаща машини	692000	346000		2024 - 2025
с.Поповица, Тодор Златков Тодоров	Програма за развитие на селските райони	Устойчиво развитие на малкото земеделско стопанство в района на област Пловдив	29337	29337	29337	2022 - 2024
Тодор	Програма за развитие на селските райони	Отглеждане на зеленчукови култури - оранжерийно и открито производство в малкото стопанство на Тодор Шинков	29337	29337	29337	2021 - 2025
Цветелина	Програма за развитие на селските райони	Отглеждане на зеленчукови култури в малкото стопанство на Цветелина Вълкова	29337	29337	29337	2021 - 2025
ОБЩО			30 870 857	17 242 200	9 409 433	

Изводи:

- Садово попада в т.н. „Оперативен триъгълник“, който обхваща най-активната територия на Южен централен район за планиране, очертан по

„върховете“ от Пловдив, Стара Загора и агломерацията Хасково-Димитровград

- Общината има благоприятни климатични условия, подходящи почви и големи площи обработваема земеделска земя за развитие на селското стопанство;
- Независимо от разпокъсаност на собствеността върху земята, тя се стопанисва от крупни земеделци;
- Съществуват опит и традиции в растениевъдството и животновъдството;
- Наличие на суровини за хранително-вкусовата промишленост;
- Наличие на традиции в производството на местните продукти от хранително-вкусовата и дървообработвателната промишленост;
- Активизирани икономическите субекти за привличането на инвестиции не само чрез фондовете на ЕС, но и такива, като инвестиции „назелено“—от български или чуждестранни инвеститори;
- Развитие на екологично земеделие и екологични производства;
- По-конкурентоспособно развитие на малките и средни предприятия /МСП/в общината;
- Опастност от общ икономически упадък в резултат на вирусната пандемия;
- Нарастване на конкуренцията на съседни общини и големи градове.

3. Развитие на социалната сфера и човешките ресурси

3.1. Демографски параметри: население, структура, прираст, икономическа активност, заетост, безработица

Демографските ресурси с техните образователни и квалификационни характеристики са един от решаващите фактори за регионалното развитие и растеж.

	2011	2018	2023
Общо за страната	7327224	7000039	6445481
Кърджали	152009	152873	146562
Пазарджик	273803	255479	225261
Пловдив	680884	668334	633586
Смолян	120456	105421	92107
Хасково	243955	228141	207114
Садово	15564	14504	14504

В сравнение с края на 2011 г. през 2023 г. населението на България намалява с 13.7% (средногодишен темп на намаление 1,14%). По остротата на процесите на демографски спад областите в Южен централен район показват чувствителни различия. В област Кърджали се отбелязва намаление на населението с 3.7%. В област Пловдив отбелязаното демографско намаление за периода е 7.5%. Населението в областите Хасково и Пазарджик намалява съответно със 17.8% и 21.5%. С най-неблагоприятни демографски показатели е област Смолян, която през този период губи 30.8% от своето население.

Установена е ясна положителна връзка между относително по-благоприятните коефициенти на възрастова зависимост и показателите за инвестиции. Инвестициите търсят и от своя страна привличат хората в трудоспособна възраст. В тази връзка определен шанс би следвало да имат областите Кърджали, Пловдив и донякъде

Хасково. Друго голямо предизвикателства в развитието на ЮЦР е активизирането на големия брой хора, особено младите, които на практика са извън пазара на труда.

Налице е тенденция за намаляване дела на нискообразованото население в района през последните години. Всички останали области, включително Пловдив, са със стойности на нискообразованото население над средните за страната, което определя незадоволителни характеристики на работната сила в района.

Подобни неблагоприятни характеристики се отбелязват и по отношение на дела на населението на възраст между 25-64 години с висше образование. Всички съставни области са с показатели по-ниски от средните за страната.

Като се има предвид изискванията за специализация на ЮЦР и съставните области в индустрия, която за да е конкурентоспособна в бъдещ период, следва да се основава на висококвалифицирана работна сила, е необходимо да се предприемат активни политики и мерки, водещи до реформиране и повишаване на гъвкавостта и качеството на образователната система, за привличане на децата и младежите към получаване на образование и умения, за да се отговори по-пълно на местните и регионалните нужди от професионални и технически кадри в различните сфери на икономиката.

Община Родопи е на четвърто място по население и на четвърто място по територия сред осемнайсетте общини в област Пловдив. В община Садово живее около 2.23% от населението на област Пловдив (14 504 души към 31.12.2023г.). От общините в областта най-голяма е концентрацията на населението в Пловдив - 50%, в Асеновград - 9.4% и Карлово - 7.6% от общия брой жители на областта.

Движение на броя на населението в община Садово за периода 2009-2018г.

Източник: НСИ, 2024 г.

година	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
общо	15043	14940	14773	14650	14504	14422	14841	14647	14557	14504
жени	7572	7543	7442	7383	7322	7288	7477	7382	7382	7363
в селата	12541	6298	12297	12198	12065	11998	12385	12210	12262	12185

В периода 2009-2018г. постоянното население на община Садово намалява с 3,72 % от 15 043 души на 14 504 души.

Съществен проблем по отношение устойчивото развитие на общината е струпването на населението в по-привлекателните райони и обезлюдяването на по-слабо развитите, особено в условията на икономическа криза. В този контекст, общинската политика трябва да се насочи към подобряването на условията за живеене и бизнес в общината, където сега се наблюдава отлив на население, с оглед задържането на населението и по-добро използване на вътрешен потенциал за развитие.

Община Садово има 12 населени места с общо население 14 504 жители (31.12.2023г.) от които единствения град е Садово. Най – многобройно е населението на с. Болярци - 2687, а най – малко 284 са жителите на с. Ахматово.

Население в община Садово по населени места:

година	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Община Садово	15043	14940	14773	14650	14504	14422	14841	14647	14557	14504
с. Ахматово	247	241	247	264	264	262	280	289	280	284
с. Богданица	666	651	647	629	611	590	615	611	593	598
с. Болярци	2672	2653	2638	2636	2629	2640	2670	2648	2708	2687
с. Караджово	1063	1075	1058	1061	1051	1057	1079	1065	1093	1098
с. Катунца	2370	2333	2314	2308	2287	2268	2363	2314	2276	2248
с. Кочеве	541	537	540	527	525	533	566	552	555	555
с. Милево	922	909	878	858	833	827	854	852	930	926
с. Моминско	427	449	441	432	424	430	435	425	401	418
с. Поповица	1331	1286	1268	1248	1225	1202	1244	1208	1218	1196
гр. Садово	2502	2506	2476	2452	2439	2424	2456	2437	2295	2319

с. Селци	501	498	498	487	480	472	501	485	458	454
с. Чешнегирово	1801	1802	1768	1748	1736	1717	1778	1761	1750	1721

НСИ 2024г.

Намаляването на населението на общината се дължи на отрицателния естествен прираст и външна миграцията. Тази ситуация може да се обясни с националните тенденции и местните характеристики на икономиката.

Разликата между отделните населени места, очертава негативна тенденция на депопулация в малките населени места, като някои от тях са загубили по голям процент от постоянното население. Общата тенденция, която се наблюдава, е че за по-малките населени места, населението намалява с по-бързи темпове в сравнение по-големите. Това се дължи като на миграционните процеси, така и на по-ниската раждаемост и по-високите нива на смъртност в малките села.

Раждаемост, смъртност, естествен прираст и механично движение на населението.

През последните пет години е регистриран по-голям брой на жените спрямо мъжете, като този превес се засилва със всяко следващо преброяване.

Разглеждайки динамиката на раждаемостта за периода 2019 – 2023 година е характерно, че за периода раждаемостта се запазва средно на около 161 деца годишно. Живородените на територията на общината за 2023 година са 172. Видима тенденция към нарастване.

Раждания

година	2019	2020	2021	2022	2023
Садово	135	149	172	180	172

За 2023 година починалите на територията на Община Садово са 232, като средно годишно за периода 2019 – 2023г, умрелите са 275 ежегодно.

Умирения

2019			2020			2021			2022			2023		
Общо	М	Ж	Общо	М	Ж	Общо	М	Ж	Общо	М	Ж	Общо	М	Ж
243	127	116	283	146	137	346	182	164	273	151	122	232	122	110

Естествен прираст

година	2019	2020	2021	2022	2023
Садово	-108	-134	-174	-93	-60

Източник: НСИ 2020г.

Естественият прираст през периода 2019-2023 е с отрицателна средна стойност **-113** души

	2019			2020			2021			2022			2023		
	Зас еле ни	Изс еле ни	Мех прир аст	Зас еле ни	Изс еле ни	Мех прир аст	Зас еле ни	Изс еле ни	Мех прир аст	Зас еле ни	Изс еле ни	Мех прир аст	Зас еле ни	Изс еле ни	Мех прир аст
Общ	309	283	26	783	230	553	312	332	-20	265	221	44	231	224	7
В гр	37	43	-6	77	42	35	45	53	-8	60	27	33	40	34	6
В с.	272	240	32	706	188	518	267	279	-12	205	194	11	191	190	1

През периода 2019 – 2023 година в община Садово се наблюдава по-голям брой на заселили се спрямо изселени. Най-голям брой изселени има през 2021г. – 332 души, а най-малко през 2022г. – 221 души. Изселените за 2022г. са 221. Големия брой на заселени се дължи основно на пандемията и през 2020г. заселените са 783 души.

Като цяло за последните 5 години, населението на община Садово се е увеличило с 81 жители. Промените в естествения и механичния прираст през последните години не могат да „гарантират“ стабилно запазване или нарастване на населението на общината.

Възрастова структура на населението

Процесите на стареене, в община Садово са сходни с тенденциите наблюдавани в ЕС и България. Едва 16,29% от населението в общината е на възраст между 0-14 г., което показва, че процесите на застаряване на населението са силно изразени.

В същото време населението извън трудоспособна възраст (65+) през 2018 г. е 25,52%. Установената тенденция на застаряване подсказва, че процеса на застаряване ще се задълбочават, независимо от слабата положителна тенденция.

Разпределение на населението в под, на и над трудоспособна възраст

година	2019	2020	2021	2022	2023
Общо	14422	14841	14647	14557	14504
Под трудоспособна възраст	2325	2330	2330	2480	2479
В трудоспособна възраст	8465	8849	8790	8507	8483
Над трудоспособна възраст	3632	3662	3527	3570	3542

Източник: НСИ2024г.

Анализът на структурата на населението на община Садово към 2023 г. в зависимост от критерия под, в или над трудоспособна възраст показва няколко тенденции:

- Неустойчива колебателна тенденция относно относителния дял на населението над трудоспособна възраст, която се движи в границите на 24 – 25% от общия брой на населението;
- Тенденция на задържане на дела на населението под трудоспособна възраст в общия брой на населението в границите на 16 – 17%;
- Тенденция на относително задържане на дела на населението в трудоспособна възраст в границите на 58 – 60% от общия брой на населението.

Основните тенденции в демографските процеси в общината са сходни с националните, като разликата е в силата на тяхното проявление. Това определя и приликата в бъдещото развитие на население, детерминирано от инерционността на демографските процеси – населението на обособената територия на община Садово ще продължи да намалява в краткосрочен и средносрочен план. Намалението на повъзrastовата смъртност няма да компенсира влиянието от преминаването на поколенията от една възрастова група в друга, което ще се отрази в намаляване и застаряване на трудоспособния контингент. Емиграционните процеси ще се влияят най-вероятно от икономическото развитие на региона.

Възrastовата структура на населението в общината не е особено благоприятна. Положителното е, че броят и делът на възрастното население не нараства за сметка на това от младите генерации. Възrastовата структура на населението в община Садово е сходна с тази за страната.

Възпроизводството на трудоспособното население се характеризира най-добре чрез коефициента на демографско заместване, който показва съотношението между броя на влизащите в трудоспособна възраст (15-19 г.) и броя на излизащите от трудоспособна възраст (60–64 г.). Общо за страната това съотношение е 70. В община Садово нивото на коефициента на демографско заместване е 86, което е по-високо от това за страната. Демографските промени (промени във възрастта и структурата на работната ръка, засягащи икономическата ефективност и миграционните процеси) са сред четирите ключови предизвикателства за районите в Европа. Индексът на уязвимост от демографски промени е показател, с който се отчита делът на възрастното население

над 65 години, дела на работоспособното население, възрастовата структура на населението и намаляването на населението.

Етническата структура на населението според резултатите от преброяването на населението от 2011 г. е следната: българската етническа група обхваща 79.81 % от общото население на Южният централен район, турската етническа група – 13.18%, ромската – 5.17%, като “други” се самоопределят 0.65 % от живеещите в областите в обхвата на района.

Население по етническа принадлежност, община Садово към 2021 година

	Общо	Българска	Турска	Ромска	Друга	Не мога да определя	Не желая да отговоря	Непоказан
2021	14766	12281	345	1239	29	26	239	607
2011	15 604	10 932	397	795	22	3 398	-	-
2001	16 786	14 210	522	1 985	39	24	-	-

Население по майчин език, община Садово към 2021 година

Общо	Български	Турски	Ромски	Друг	Не мога да определя	Не желая да отговоря	Непоказан ¹
14766	12193	375	1144	34	30	185	805

Население по вероизповедание, община Садово към 2021 година

Общо	Християнско	Мюсюлманско	Юдейско	Друго	Нямам	Не мога да определя	Не желая да отговоря
14766	11763	339	-	2	309	630	918

Източник: НСИ 2024г.

В периода между трите преброявания от 2001-2011-2023 всички етнически групи бележат спад, най силно изразен е при ромската 61%, турската -51%, и българската 17%, при общо намаление на населението с 13,7%.

Етническата структура на населението на община Садово според резултатите от преброяването на населението от 2021 г. е следната: българската етническа група обхваща 83,2 % от общото население, турската етническа група – 2,3%, ромската – 8,4%, като “други” се самоопределят 0.19 % , неотговорили и неопределили се 10.48% от живеещите в общината.

Безработица

Тенденциите за броя на безработните е ярко изразена и е в посока на намаляването и за периода 2019 – 2023г., като регистрираните безработни в община Садово са намалели два пъти за периода. Следва да се отчете и факта, че незаетите младите хора на възраст 19-29 години не се регистрират в АЗ.

Най-голям е броя на безработните от 20 до 39 годишна възраст, което поставя задачата за търсене на решение за заетост на хората в активна възраст. За останалите възрастови групи разпределението на регистрираните безработни е равномерно между 35 и 62.

Безработни лица по възраст към 31.10.2024 година:

Възраст	Брой
до 19 години	5
от 20 до 29 години	62
от 30 до 39 години	83
от 40 до 49 години	58
от 50 до 54 години	34
над 55 години	45

Агенция по заетостта – БТ-Първомай

Очаквано регистрираните безработни жени са с 17% повече от мъжете.

Безработни лица по пол към 31.12.2024 година:

Пол	Брой
мъже	132

жени	155
------	-----

Агенция по заетостта – БТ-Първомай

Най-голям е броя на безработните с начално и по-ниско образование - 136, като хората с със средно и средно професионално образование са почти два пъти по- малко.

Безработни лица по образование към 31.10.2024 годна:

Образование	Брой
висше	15
средно	88
в т. ч. средно проф.	73
основно	48
начално и по-ниско	136

Агенция по заетостта – БТ-Първомай

Квалификационна структура на безработни лица към 31.10.2024 година:

Квалификация	Брой
с работническа професия	62
специалисти	83
без квалификация	58

Агенция по заетостта – БТ-Първомай

Най- голям е дела на регистрираните безработни са специалистите по-малък на и тези с работническа професия най-малко без кфалификация.

Особено важен е въпроса за тенденциите в заетостта и безработицата след пандемията от пролетта на 2020г.

3.2. Здрави услуги

При условията на реформа в здравеопазването и децентрализация на осъществяването на първичната медицинска помощ, наличието на общо практикуващи лекари и стоматолози в различните населени места на територията на община Садово гарантира достъпната и качествена медицинска помощ на задължително здравно осигурените лица.

Брой лекари

	Лекари	Лекари по дентална медицина	Медицински специалисти по Здравни грижи
2018	9	6	11
2019	8	6	11
2020	8	6	14
2021	8	6	16
2022	8	6	6

Население на един лекар

	2019	2020	2021	2022 ³	2023
Общо за страната	235	233	231	218	215
Пловдив	196	193	191	181	178
Садово	1803	1855	1831	1820	2072

Население на един лекар по дентална медицина

	2019	2020	2021	2022	2023
Общо за страната	942	946	912	848	847
Пловдив	581	580	563	537	535
Садово	2404	2474	2441	2426	2417

НСИ 2024г.

Поради спецификата на системата на здравеопазване в община Садово, изключително важни са показателя за население на един лекар. В общината има сериозно влошаване на този показател, като в 2019г. той е 1803 жители на лекар и е с 21% по-добър в

сравнение с 2023г., когато е 2072. Лекарите по дентална медицина запазват този показател. Трябва да подчертаем, че тези показатели са в пъти по-лоши от средните за страната за лекарите и близки до тях по отношение на лекарите по дентална медицина.

Видове лечебни заведения

2014		2015		2016		2017		2018	
ЛЗ за болнична помощ - общо	ЛЗ за извънболнична помощ - общо	ЛЗ за болнична помощ - общо	ЛЗ за извънболнична помощ - общо	ЛЗ за болнична помощ - общо	ЛЗ за извънболнична помощ - общо	ЛЗ за болнична помощ - общо	ЛЗ за извънболнична помощ - общо	ЛЗ за болнична помощ - общо	ЛЗ за извънболнична помощ - общо
-	1	-	2	-	2	-	2	-	2

Във всички населени места на община Садово има здравни участъци с лекарски и стоматологични кабинети. Населението се обслужва от 9 бр. лекари на индивидуални практики и 6 бр. лекари по дентална медицина.

Регистрирани лекари в НЗОК

№	Лечебно заведение	Населено място	Адрес	Лекар
1	АИППИМП - Д-р Бедачева ЕООД	с.Чешнегирово	ул."Н. Геров" 2, ет.1, каб.1, 2 и 3	Люба Георгиева Бедачева
2	АИППИМП – Д-р Николай Стефанов Димов ЕООД	с.Болярци	ул."Девета" №9, ет.1, каб.№3, №4 и №5	Николай Стефанов Димов
3	Д-р Теодора Турникова - АИППИМП ЕООД	с.Караджово	ул."Първа" 50, ет.1, каб. 7 и 6;	Теодора Георгиева Турникова
		с.Моминско	ул."Трета" 7, ет.1, каб.1 и 2	
		с.Кочевево	ул."Седма" 6, ет.1, каб.6 и 5	
4	ЕТ Д-р Венета Търева - АИППИМП	с.Поповица	ул. Втора №35, ет. 1, каб. 1,2	Венета Атанасова Търева
		с. Ахматово	с. Ахматово	
		с.Селци	с.Селци	
		с.Милево	ул."1-ва",№1	
5	ЕТ Д-р Галя Данчева Петева - АИППИМП	с.Болярци	ул."9-та" №9, ет.1, каб.3 и 4	Галя Данчева Терзиева
			ул."Свобода" №2, ет.1, каб.1,2 и 3	
6	ЕТ Д-р Георги Керин - АИППИМП	с.Катуница	СЗУ, каб.1	Георги Николов Керин
7	ЕТ Д-р Екатерина Иванова - АИППИМП	с.Милево	бул."Дружба" №47	Екатерина Христова Иванова
8	ЕТ Д-р Мая Тоскова - АИППИМП	Поповица	Поповица- база	Мая Филева Тоскова
		с. Ахматово	с. Ахматово	
		с.. Селци	с.. Селци	
9	ЕТ Д-р Цветка Иванова Климентова - АИППИМП	Гр. Садово	ул. Дружба №47 поликлиника	Цветка Иванова Климентова

НЗОК 2024

Регистрирани лекари по дентална медицина в НЗОК

№	Лечебно заведение	Населено място	Адрес	Лекари стоматолози
1	"Д-Р Валентина Ненова - АИППИПДМ" ЕООД	гр.Садово	бул."Дружба" № 45 А, ет.1, кабинет № 7	Ненова Калинова Валентина
2	"Д-Р ТОДОР РАШЕВ-РАШЕВ ДЕНТ-АИППИПДМ" ЕООД	с.Милево	, ул. "Втора", номер 31	Рашев Николов Тодор
3	"Д-р Васил Велев - АИППИПДМ - Велев дент"	с.Моминско	ул."3-та" №7,ет.1	Велев Крумов Васил

	ЕООД			
4	"Д-р Степан Карагъзьян-ХС ДЕНТ-АИППМПДМ"ЕООД	с.Поповица	ул."Втора"№53	Карагъзьян Йереван Степан
5	"ИСМОДЕНТ-АИППМПДМ" ЕООД	гр.Садово	бул."Дружба" № 45 А	Билял Музафер Исмет
6	АИППИПДМ - Д-Р ЦВЕТКОВСКА ЕООД	с.Чешнегирово	ул. "Найден Геров" №2	Дияна Георгиева Цветковска
7	АИППМПДМ – Д-р. ПЕТЪР ТАЧЕВ ЕООД	с. Болярци	ул."Девета"№ 9	Петър Богданов Тачев
8	АИППИПДМ - АС - ДЕНТАЛНА ГРИЖА ЕООД	с.Милево	ул."Първа" № 1	Атанас Николаев Гюстеров
9	АИППИПДМ - ДЕНТАЛИЯ ЕООД	с.Катуница	ул. Свобода №2	Владимир Димитров Николов
10	АИППИПДМ на Д- р Елена Николова Маркова ЕООД	с.Катуница	ул."Свобода" 5	Елена Николова Маркова

НЗОК 2024г.

На територията на общината няма групови лекарски практики и групови практики на стоматолози, амбулатории за специализирана медицинска помощ и медицински центрове. Няма болнична помощ под никаква форма.

Спешните случаи след 19.00 часа се обслужват от частна спешна помощ от Пловдив.

Сградният фонд се стопанисва от наемателите - общо практикуващите лекари и стоматолози. Направени са ремонти на сградите в: гр.Садово – направена рампа за инвалиди. Ремонт на помещенията не е извършен; с. Ахматово – старото кметство е основно ремонтирано за здравна служба – първи етаж; с. Богданица – две стаи от читалищния дом са ремонтирани основно за здравна служба; с.Моминско – извършен ремонт на покрива и боядисване на помещенията; с.Поповица – извършен частичен ремонт на фоаето; с. Селци– извършен ремонт - сменена дограма, плочки и боядисване; с. Чешнигирово– извършен ремонт - сменена дограма и боядисване.

Стоматологичен кабинет няма единствено в с. Ахматово. В с. Богданица и в с. Селци практиката е една и обслужването се осъществява от един стоматолог по график .

Общината е обезпечена с медицински кадри.

Аптеки регистрирани в НЗОК

№	Населено място	Аптека	Адрес	Управител
1	с.Чешнегирово	Алфа	Ул.Г.Димитров №5	Славена Анастасова Палазова
2	с.Поповица	Анжела-Поповица	ул. Осма №5	Георги Ангелов Кадънков
3	с.Катуница		ул.Г.Николов №20	Александрина Красимилова Мавродиева
4	гр.Садово	Фарманова	ул.Ал.Стамболийски №8	Слава Атанасова Ковачева
5	с.Милево	ЯНА	ул. 2-ра № 38	Павлина Веселинова Павлова

НЗОК 2020

Мрежата от аптеки гарантира сравнително добър достъп на жителите .

Високият ръст на безработицата в общината, особено сред малцинствените групи в селата води до здравна неосигуреност на голяма част от населението.Специализираната доболнична, спешна и болнична дейност са затруднени, поради липсата на такива медицински звена и услуги за всичките селища на територията на общината.

Развитието на качествено здравеопазване следва да бъде насочено към:

Осигуряване на равен и ефективен достъп до качествено здравеопазване чрез

осигуряване на равни възможности за достъп до здравните услуги на хората, включително и на живеещите в малки населени места, отдалечени от градските центрове;

- Модернизация на материално-техническата база на лечебните заведения, чрез осигуряване на съвременна медицинска апаратура;
- Създаване на мобилни екипи към областните лечебни заведения за осигуряване на медицинска помощ в отдалечените и труднодостъпни места;
- Укрепване на капацитета на общественото здравеопазване и засилване ролята на първичната помощ за сметка на болничното лечение; повишаване на здравната култура сред малцинствените групи.

Изграждането и управлението на справедлива, устойчива и ефективна здравна система, ориентирана към качество и резултати с навлизане на електронно управление в системата на здравеопазването са важна предпоставка за създаване на условия за здраве за всички през целия живот.

3.3. Образователни услуги

Образователната система в община Садово, подобно на образователната система в България, включва детски градини, училища и обслужващи звена. Тенденциите в развитието на образователната инфраструктура на община Садово са представени по-долу.

Детски ясли

Места в детски ясли

2019		2020		2021		2022		2023	
ДЯ	Места	ДЯ	Места	ДЯ	Места	ДЯ	Места	ДЯ	Места
1	20	1	20	2	43	2	42	2	48

Източник НСИ 2024г.

Местата в детските ясли, макар и малко на брой, са достатъчни, независимо, че показателя „брой деца со 3г. от 100 посещаващи ясла“ е в пъти по нисък от този за областта и страната.

Деца посещаващи детска ясла

2018	2019	2020	2021	2022	2023
21	14	8	32	27	42

Източник НСИ 2024г.

Към 31.12.2023г в община Садово има две яслени групи в ДГ. Персонал – 6 броя медицински персонал. Брой деца - 42. Средна посещаемост – 83%. Състояние на сградния фонд – санирана сграда. Отпление – парно на природен газ.

Детски градини

В периода 2018–202 г. броят на детските градини в община Садово е стабилен- 10 на брой и броят на децата се е увеличил на 492. Педагогическият персонал работещ в тях е 59 детски учители.

Предучилищното образование в общината се осъществява в детските градини. Възрастта на децата, обхванати в детските градини е от 3 до 6 години.

Места в детски градини

2018/2019	2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023
584	584	584	820	612

Източник НСИ 2024г.

Брой групи в детските градини

2018/2019	2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024
25	25	25	24	25	22

Източник НСИ 2024г.

Община Садово е последователна в усилията си да осигурява възможност за ползване на услугата от всички родители, които желаят децата им да се отглеждат и обучават в детски

градини. В това отношение възможностите в общината са по-добри от средните за страната и Пловдивска област. Показателят места на 100 деца бележи стабилни данни в разглеждания период. Това е показател, който отчита достъпността на услугата.

Места на 100 деца в детските градини

	2018/2019	2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023
Общо за страната	107	108	108	112	114
Пловдив	93	94	94	96	93
Садово	126	126	128	165	125

Източник НСИ 2024г.

Педагогически персонал в детските градини

2018/2019	2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024
55	56	56	60	58	59

Източник НСИ 2024г.

Деца в детските градини по пол

2018/2019			2019/2020			2020/2021			2021/2022			2022/2023			2023/2024		
Об.	М	Ж	Об.	М	Ж	Об.	М	Ж	Об.	М	Ж	Об.	М	Ж	Об.	М	Ж
464	239	225	465	244	221	457	234	223	496	245	251	489	254	235	492	239	253

Източник НСИ 2024г.

В периода 2018 – 2024г. в община Садово, броят на децата – е сравнително стабилен, като за учебната 2023/2024 г. те са 492, същото се отнася и до броя на учителите – от 59 за 2023/2024г.

Брой детски градини

2018/2019	2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024
10	10	10	10	10	10

Целодневните детски гради са разпределени в населените места както следва:

ЦДГ	Наименование
с.Богданица	Радост
с.Болярци	Първи юни
с.Карджово	Невена Йорданова
с.Катуница	Свобода
с..Кочево	Детелина
с.Милево	Слънце
с..Моминско	Здравец
с.Поповица	Никола Вапцаров
гр.Садово	Детски свят
с.Чешнигирово	Звезда

Източник: Община Садово

Към 31.12.2023г в Общината има 10 броя детски градини. Персонал – педагогически - 59, непедagogически -53. Брой деца – 492 в 25 групи. Средна посещаемост – 87% . Състояние на сградния фонд – санирани сгради всички с изключение на ДГ в с.Моминско и с.Богданица. Парно отопление – с.Поповица, с.Болярци, с.Богданица, с.Катуница,с.Чешнегирово . Климатизици – с.Карджово, с.Кочево, гр.Садово, с.Милево , с.Моминско. В процес на изграждане е и през 2020 г. ще бъде завършена нова ДГ в гр.Садово – санирана сграда с парно отопление.

Констатиранни проблеми в материалната база:

С. Богданица - За постигане на температурен минимум е необходимо сградата да се санира има нужда от подмяна на съществуващата климатична инсталация.

С. Болярци - Покрива на новото крило е за пълен ремонт, има течове.

С. Катунца - дообогатяване на площадките към групите по двора със съответните уреди за игра , маси , пейки за децата Само задната – източна част на двора не се поддържа и за него може би трябва да се потърси проект. Също така е добре във вътрешния двор да се направи площадка по БДП.

С. Милево - голям двор, но настилната е амортизирана. Няма пейки около пясъчниците, няма чешма, липсва поливна система . Отоплението е с климатици.

Изграждане на локално парно. Ремонт на двете тераси на групите. Ремонт на склада за горива.

В с. Поповица ДГ „Н.Вапцаров“ е средищна детска градина и до нея се извозват деца от 2 населени места и затова трябва да се помисли за тяхната по голяма безопасност по време на извозването им от с.Ахматово и с. Селци. В момента има 1 човек на ½ щат, който придружава децата, а това е крайно недостатъчно ,защото той не може да обхване и придържа всички деца в автобуса по време на пътуването ,като се има предвид ,че пътят до с. Ахматово е с много завои. Пътуващите деца за следващата учебна година- 2020/2021г са приблизително 28 , някои от които са и по-малките на 3 годишна възраст средства за заплащане на възнагражденията на художествените ръководители на съставите

Библиотека- електронен, чрез онлайн база данни.

Училища.

В община Садово общообразователните училища са седем на брой и една професионална гимназия. Училищната мрежа в община Садово е стабилна.

Брой училища по вид

Уч година		Общо	Общообразователни училища	Специални училища	Училища по изкуствата	Спортни училища	Професионални гимназии	Професионални колежи	Професионални училища ⁴
2014/2015	Страната	2569	2019	68	23	24	395	40	-
	Пловдив	204	162	5	3	1	30	3	-
	Садово	8	7	-	-	-	1	-	-
2015/2016	Страната	2547	2014	64	22	24	387	36	-
	Пловдив	202	162	5	3	1	30	1	-
	Садово	8	7	-	-	-	1	-	-
2016/2017	Страната	2505	1990	61	22	24	373	35	-
	Пловдив	200	160	4	3	1	30	2	-
	Садово	8	7	-	-	-	1	-	-
2017/2018	Страната	2413	1969	10	22	24	359	29	-
	Пловдив	193	158	1	3	1	29	1	-
	Садово	8	7	-	-	-	1	-	-
2018/2019	Страната	2394	1955	9	21	25	359	25	-
	Пловдив	193	158	1	3	1	29	1	-
	Садово	8	7	-	-	-	1	-	-

Източник НСИ 2020г.

Броя на учениците в общообразователните училища за периода 2014/2015 – 2018/2019 години е намалял с 19% и това съответства на демографските данни. За същия период броя на паралелките в този вид училища е намалял с 14%

Брой паралелки в общообразователните училища по години

	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019
общо	62	59	62	48	55
I - IV клас	31	30	31	27	31
V - VIII клас	31	29	31	X	X
V - VII клас	X	X	X	21	24

Източник НСИ 2020г.

Брой ученици в общообразователните училища по години

2019/2020			2020/2021			2021/2022			2022/2023			2023/2024		
I -	V -	V -	I -	V -	V -	I -	V -	V -	I -	V -	V -	I -	V -	V -

IV	VII	VIII	IV	VII	VIII	IV	VII	VIII	IV к	VII	VIII	IV	VII	VIII
569	474	X	513	453	X	511	460	X	483	461	X	469	435	X

Източник НСИ 2024г

Учители в общообразователните училища

2017/2018			2018/2019			2019/2020			2021/2022			2022/2023		
Общо	I - IV	V - VII	Общо	I - IV	V - VII	Общо	I - IV	V - VII	Общо	I - IV	V - VII	Общо	I - IV	V - VII
84	40	44	86	40	46	95	45	50	97	44	53	97	47	50

Броят на учениците в професионалната гимназия за периода 2017-2023 се е увеличил с 31%, което говори за нарастващ интерес към учебното заведение. Със 30% е увеличен за същия период и броя на паралелките

Брой ученици в професионалните училища по години

2019/2020	174
2020/2021	174
2021/2022	183
2022/2023	195
2023/2024	229

Брой паралелки в професионалните училища по години

	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020
Общо	9	7	11	12	13
Професионални гимназии и паралелки за III степен професионална квалификация	4	3	6	7	8
Професионални гимназии и паралелки за II степен професионална квалификация	5	4	5	5	5

Източник НСИ 2020г.

Учителите, като брой, са се увеличили за петгодишния период и това е в резултат на двете тенденции за намаляване на броя им в общообразователните училища и увеличаването им в професионалната гимназия. За учебната 2019/2020 г. те са 103

Брой учители по години

2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019
83	84	88	84	86

Източник НСИ 2020г.

За учебната 2019-2020г персонал за общообразователните училища – педагогически – 123, непедагогически – 33 . Персонал за ПССГ – педагогически -26, непедагогически-9 . Брой ученици по класове – 1-4 клас – 31 паралелки – 582 ученика, 5-7 клас – 23 паралелки – 449 ученика , 8-12 клас(ПССГ) – 12 паралелки – 244 ученика.

Състояние на сградния фонд – общообразователни училища – всички училища с изключение на с.Богданица са санирани и всички са с парно отопление. ПССГ – сградата не е санирана и отоплението основно е на твърдо гориво.

Извънучилищни структури за образование и изкуства няма .

Напуснали основното образование по учебни години

2017/2018	2018/2019	2019/2020
37	21	13

Основно Училище "Св. Св. Кирил и Методий". Адрес: село Чешнегирово , ул."Йорданка Николова"№ 12,. Училището е основно (I - VIII клас) с общинско финансиране. Учебни смени: една смяна - само сутрин

Ремонтирано по проект за енергийн ефективност по ОП"Регионално развитие" – външни изолации, парно отпление, тавани и ново осветление и други.

Основно Училище "Христо Ботев", адрес: село Поповица, ОУ "Хр. Ботев" е основно (I - VIII клас) с общинско финансиране. Учебни смени: една смяна - само сутрин
Ремонтирано по проект за енергийн ефективност по ОП"Регионално развитие" – външни изолации, покрив, тавани, ново осветление и други.

Основно Училище "Георги С. Раковски" село Болярци, ОУ "Г. С. Раковски" е основно (I - VIII клас) с общинско финансиране.

ремонтирано по проект за енергийн ефективност по ОП"Регионално развитие" – външни изолации, парно отпление, тавани, ново осветление и други.

Учебни смени: една смяна - само сутрин

Основно Училище "Гео Милев"

Град Садово, ул."Васил Левски" №23, ОУ "Гео Милев" е основно (I - VIII клас) с общинско финансиране.

Учебни смени: една смяна – целодневно

ОУ гр.Садово - нова сграда и ново оборудване от 15.09.2014 г

Тип: Средно училище

Адрес: град Садово, бул."Дружба" № 4,

ССГ е професионална гимназия с държавно финансиране.

Учебни смени: една смяна - само сутрин

Тип: ОУ " Княз Борис Първи" - село Богданица—средищно, приема ученици от близките населени места без училище - с. Милево, с.Селци и с.Ахматово

Локация: Село Богданица , ул."Първа" №6 ОУ с.Богданица е основно (I - VIII клас) с общинско финансиране.

Учебни смени: една смяна,

Ремонтирано със сменена дограма, парно отопление на дърва и въглища. В момента се кандидатства за ремонт по Националния доверителен екофонд.

Основно Училище "Васил Левски"

Адрес: село Караджово, ул "Двадесета" № 17,

ОУ "Васил Левски" е основно (I - VIII клас) с общинско финансиране.

Учебни смени: една смяна - само Изцяло ремонтирано по проект на Социалния инвестиционен фонд - 2006 -2007 г., нов физкултурен салон

Основно Училище "Христо Ботев" Село Катунца, ул."Девети септември" № 58,

ОУ "Христо Ботев" е основно (I - VIII клас) с общинско финансиране. Учебни смени: една смяна - само сутрин

Основно ремонтирано - сменена дограма и външна изолация по проект "Красива България", нов физкултурен салон.

Ученици, напуснали основното образование по години

2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018
34	47	46	44	37

На територията на общината се намира професионална гимназия – ССГ гр.Садово, но няма висши учебни заведения .

Анализът на данните за броя на родените деца в община Садово за периода 2014г. до 2018г. дава основание за съхраняване на съществуващата мрежа от учебни заведения в непроменен вид. Относително устойчив се очаква да бъде и броят на формираните паралелки.

Проблем са училищата в селата. От една страна, в тях се учат предимно деца от семейства с нисък социален статус, от друга – качеството на обучението е по-ниско. Учебните и детски заведения в община Садово са обезпечени с правоспособни преподаватели.

3.4. Социални услуги

Социални институции:

1. „Център за социална рехабилитация и интеграция в с.Болярци“(делегирана държавна дейност в бюджета) – 20 обгрижвани , 5 щатни бройки.
2. „Център за обществена подкрепа в гр.Садово“(делегирана държавна дейност в бюджета) – 30 обгрижвани, 6 щатни бройки. ЦОП е комплекс от социални услуги, предназначени за деца и семейства с цел предотвратяване на изоставянето на децата и настаняването им в специализирани институции, превенция на насилието и отпадане от училище, деинституционализация и реинтеграция на деца, обучение в умения за самостоятелен живот и социална интеграция на деца от институции, консултиране и подкрепа на семейства в риск, оценяване, обучение и подкрепа на приемни родители и осиновители, консултиране и подкрепа на деца с поведенчески проблеми и прояви.
3. „Център за настаняване от семеен тип в с.Ахматово“ (делегирана държавна дейност в бюджета) – 12 обгрижвани , 11 щатни бройки.
4. Клубове на пенсионера – 12 във всички населени места , 6 щатни бройки – по ½ щат.

Социално подпомагане. Отпуснати помощи за периода 2015-2019г.:

Видове помощи	2015	2016	2017	2018	2019
Отпуснати социални помощи по години:	241	128	119	91	49
Отпуснати социални помощи за деца	2 214	1434	1994	2031	1861
Отпуснати интеграционни добавки на хора с увреждания	3472	3272	3033	3062	1606
Отпуснати целеви помощи за медицински изделия	309	239	253	199	166
Отпуснати целеви помощи за отопление	1149	884	907	842	889
Отпуснати еднократни помощи	17	3	2	6	2

3.5. Дейности в културата

На територията на община Садово функционират 12 читалища. Всички те са вписани в регистъра на Министерството на културата и ежегодно участват при разпределяне на годишната субсидия от държавния бюджет. На всички читалища е предоставен сграден фонд за безвъзмездно ползване, който е общинска собственост.

Основните характеристики на читалищата са като традиционни самоуправляващи се български културно – просветни сдружения в населените места , които изпълняват и държавни културно – просветни функции.

1. Общински читалища – 12 в – с.Ахматово, с.Богданица, с.Болярци, с.Караджово, с.Катуница , с.Кочево, с.Милево, с.Моминско, с.Поповица, гр.Садово, с.Селци и с.Чешнегирово
2. Персонал в читалищата – 13 субсидирани щатни бройки – с.Катуница- 2 щата , по 1 щат - с.Болярци, с.Караджово, с.Милево, с.Поповица, гр.Садово, с.Селци, с.Чешнегирово, по 0,5 щата – с.Ахматово, с.Богданица, с.Кочево и с.Моминско.
3. Библиотеки – читалищни – 12 – във всяко читалище. Библиотеката в гр.Садово изпълнява централна роля за общината .
4. Музейни сбирки – в с.Болярци, с.Катуница, с.Поповица, гр.Садово, с.Селци и с.Чешнегирово.

5.Художествена самодейност:

Певчески групи:

- в с.Ахматово –за изворен фолклор
- в с.Болярци – певческа група „Болярка“
- в с.Караджово – певческа група „Вяра“
- в с.Катуница- женска певческа група „Чая“
- в с.Кочеве – за изворен фолклор
- в с.Поповица- фолклорна певческа група Пъстра китка“, певческа група „Бяла лилия“, певческа група „Родолубка“, група за стари градски и шлагерни песни
- гр.Садово – женска певческа група „Надежда“, вокална група „Бонбони“, индивидуални изпълнители
- с.Селци – женски народен хор „Тракийски напеви“, фолклорна формация „Дъга“, Камерна формация за патриотични песни
- с.Чешнегирово – женска певческа група „Иглика“

Танцови групи:

- в с.Болярци
- в с.Караджово
- в с.Катуница – детски танцов състав „Хорце“, детски танцов състав „Синчец“, младежки танцов състав „Веселие“, клуб „Хоро“, група за модерни танци
- в с.Милево – танцови клубове „Мераклийки“, „Тип-топ“
- в с.Поповица – младежки танцов състав „Тракийка“, детски танцов състав „Ритъм“, детски танцов състав „Хоп-троп“, детски танцов състав „Гайтанче“
- в с.Чешнегирово – клуб за танцово изкуство „Везеница“

Групи за пресъздаване на народни обичаи - 9: в с.Болярци, с.Караджово, с.Катуница, с.Кочеве, с.Милево, с.Поповица, гр.Садово, с.Селци, с.Чешнегирово.

Театрални формации – 4: в с.Катуница, с.Милево, с.Поповица- „Ентусиасти“, с.Селци- „Родолубие“.

Кръжочна дейност – 6: в с.Ахматово, с.Богданица, с.Караджово, с.Катуница, с.Милево, с.Селци.

6.Традиционни културни събирания

- събори на населените места
- отбелязване на национални празници, празници на фолклорния календар, възстановки на обичаи, отбелязване на кръгли годишнини, юбилеи на писатели, актьори, художници и други хора на духа
- представяне на книги и провеждане на срещи с авторите им
- „Празник на фъстъка“ – 23.05 в гр.Садово
- Национален фолклорен фестивал „Георги Пендов“ – 22-23.05. – в гр.Садово
- Празник на Община Садово – 24.05-26.05. – в гр.Садово

Нужда от ремонт на читалищата в общината, който се изразява в ремонт на покриви, фасади, дограми, сценични зали, отопление, тоалетни – селата: Ахматово, Болярци, Катуница, Кочеве, Поповица, Чешнегирово и Милево, в която се намира и здравна служба, пенсионерски клуб и кметство. Проблеми с отоплителната инсталация: с. Караджово, с. Селци, с. Чешнегирово.

Наука.

Институт по растителни генетични ресурси „Константин Малков“ - основан през 1902 г. Национален център по интродукция и съхранение на растителни генетични ресурси. Тук се намира Националната семенна генна банка, в която се съхраняват над 60 000 образци от местни и интродуцирани растения. Институтът е част от международната система за генетични ресурси.

Селскостопанска гимназия - основана през 1883 г. Една от най-старите професионални гимназии в България, поставила началото на земеделското образование.

Основно училище "Гео Милев" - основано през 1876 г. като килийно училище от Марин Ст. Йовчев и поп Георги в къщата на Цветил Боев.

Личности

Вацлав Стрибърни (1853-1933) - известен ботаник с чешки произход, работил в Земеделското училище на Садово по покана на българското правителство (през 1883). Има съществен принос в изучаването на българската флора и много ендемични видове са наречени на негово име. Той е и човекът, въвел ягодите като земеделска култура в България.

Константин Малков (1873-1908) - агроном, основател на Института по растителни генетични ресурси (през 1902 г. - Земеделска опитна станция) и основоположник на опитното дело в България, на опазването на местните растителни ресурси и на интродукцията на нови култури. Особено ценни са проучванията му върху болестите при растенията. Погребан е в двора на института, на мястото на опитното му поле.

Реален стимул за развитие на културната и икономическата интеграция на селските земища в Южен централен район са обекти на културното наследство от Античната тракийска цивилизация, Късноантичната и Средновековна култура, Късното Средновековие и Новото време, специфичната традиционна селска архитектура в Родопския ареал.

Югоизточна Европа представлява кръстопът на цивилизации и религии през вековете, медиатор между Изтока и Запада, между Севера и Юга, свързани с общи исторически корени. Във времето в региона се формират културни коридори, транснационални оси на вековни взаимодействия на цивилизацията и връзки между народите, които го населяват.

През територията на Южен централен район преминават **европейски културни коридори** от различни епохи:

Виа Диагоналис преминава през Югоизточна Европа, свързвайки Европа с Азия, една от най-древните артерии по това направление с трансконтинентално и световно значение. По Виа Диагоналис протича непрекъснат търговски, културен, религиозен и политически обмен, диагоналният път е свързан с Поклонническите пътища в Европа и походите на кръстоносците. Той е културна ос на древни тракийски царства, седалища на римски провинции, на империи (Римска, Византийска, Османска), на княжества и държави (Сръбска, Българска, Латинска, Лидийска, Хетска). Столиците на пет държави, през които днес преминава Диагоналният път, се простират върху него (Люблина, Загреб, Сараево, Белград, София и Анкара).

Източен трансбалкански пътно преминава през Югоизточна Европа в посока север-юг (Румъния, България, Гърция) и свързва Балтийско с Егейско море и Средиземноморието. По своето трасе на север Източният трансбалкански път прави връзка с големия Европейски маршрут Виа Реджия (Пътят на Кралете) в Лвов (Украйна), прекосяващ Европа от Киев до Сантяго де Компостела (Испания). Като основен гръбнак на манастирските средища в Югоизточна Европа, Източният трансбалкански път поема от религиозния ареал на църквите в Молдавия и дървените църкви в Марамуреш (Румъния) и се спуска на юг към Търновската Света гора и Родопската Света гора. Коридорът се влива в религиозната ос Виа Егнация при някогашния голям манастирски център Mount Parikion.

На територията на Р България Източният трансбалкански път съхранява сложна стратификация на времеви пластовете (културата на двадесети век в град Русе на река Дунав, манастирите, църквите и народната архитектура на Новото време във Великотърновския и Асеновградския културен ареал, Средновековните крепости на

север от Стара планина и в Родопите, Казанлъшката и Свещарската тракийски гробници, Неолитните жилища в Стара Загора, Долината на тракийските царе, скалните светилища Перперикон и Белинташ, разкрива изключителните постижения на майстори - строители, дърворезбари, зографи в уникалните църкви в Молдавия, Марамуреш, Скалните манастири в Иваново, манастирите на Търновската и Родопската Света гора, по протежението му са разположени исторически градове (Сигишоара, Сибиу, Букурещ, Русе, Велико Търново, Пловдив).

На територията на Южен централен район по Източния трансбалкански път са разположени редица обекти на културното наследство: Антични селища в Родопски селски землища, Араповски манастир, Бачковски манастир, Асенова крепост, Атеренски мост, Тракийско светилище Белинташ, Горноводенски манастир, Дванадесетте Римски моста на град Неделино, Джамии в Родопските села, Крепост Вишеград, Късноантични и Средновековни крепости в Родопските селски землища, Кварталите Райково и Устово в Смолян, Римски крепости, мостове, пътища в Родопите, Скални гробници, светилища, Средновековни мостове, некрополи, Тракийски крепости, Православни църкви.

Културното наследство като материално и духовно послание представлява мощен ресурс за устойчиво развитие и качество на живот чрез възможностите на културния туризъм и обмена на знания и ценности.

Финансирането на проекти по Програма „Рехабилитация и социална интеграция на хора с увреждания“, Програма „Достъпна среда“, проекти по Smart системи на информационни нива е приоритет в социалната дейност за културно познание. Smart системите интегрират управлението на интелигентните технологии и предоставят големи база данни за вземане на по-добри решения в пространственото развитие и инфраструктурата на културното наследство. Читалищата като уникална и традиционна за България културна институция, е

част от системата на децентрализираната културна мрежа в района и изпълняват ролята си на средища за културна, информационна и социална дейност.

Културното наследство на територията на Южен централен район е стимулатор на икономически растеж. Интегрираният подход е водещ при опазването на културното наследство, което изисква при изследването и стратегическото планиране за района да

се търси пространствена интеграция на културното наследство със съседните райони и страни.

Развитие на елементите на културното наследство

Културното наследство в неговите материални и нематериални измерения представлява фактор за развитието на обществото в диалога между общностите, катализатор за социалното и икономическо развитие на районите. Р България притежава ресурс от близо 40 хиляди недвижими културни ценности като част от европейската и световна култура, които непрекъснато се допълват и обогатяват. Това налага преосмисляне на социалната и икономическа роля на културното наследство и все по-нарастващата необходимост от привличането на обществото към процеса на опазване на този потенциал.

Съхраняването и развитието на потенциала на културното наследство обхващат целия комплекс от дейности по опазване, реставриране, експониране и социализиране с цел превръщането му в стимулатор на пространственото развитие на обществото. Културното наследство в неговото териториално развитие следва да се разглежда като елемент на интегрираното пространствено планиране.

Съществено предимство на Южен централен район е уникалната природа, културните ценности от различни епохи, съхранените бит и традиции, които подходящо експонирани и брандирани, са предпоставка за извеждане на българската идентичност като водеща дестинация за културния туризъм, ориентиран към незасегнати от урбанизацията територии.

Туризма в община Първомай притежава значителен потенциал за разширяване и разнообразяване на регионалния туристически продукт. Благоприятните природни фактори, културното наследство, натрупаният опит в предлаганите туристически услуги, изградената в значителна степен туристическа база спомагат за разширяването на туристическата индустрия и увеличаване на приходите от туризъм. Преобладаващата част от базата за туризъм и предлаганите услуги в района са концентрирани около и в населени места с курортно значение (балнеолечение, културни забележителности, курортни зони и комплекси в района на Родопите).

На територията на района съществуват природни и антропогенни зони и фактори (реки и язовири, пещери, природни местности, религиозно и културни обекти, населени места с етнографско значение, недвижими културни ценности и обекти с археологическа стойност), които биха могли да се използват по-пълноценно за разнообразяване на туристическия продукт, за увеличаване на приходите и целогодишна заетост в повече части от територията на района.

Природо-екологичните дадености на района, в съчетание с уникалната самобитност и култура са предпоставка за развитието на алтернативен туризъм: Еко туризъм (със защита на територии и видове); Селски туризъм със съхранени културни традиции и потенциал за развитие на биоземеделие; Приключенски и екстремн туризъм (по южните склонове на Стара планина и в Родопите); Винен туризъм (Родопската яка) и др.

Интегрирането на природното и културно наследство и техните обекти за развитието на туризма изисква: Опазване, социализация, експониране и популяризиране на недвижими, движими материални и нематериални културни ценности; Изграждане и реконструкция на инфраструктурата за достъп до културното наследство и природните забележителности; Осигуряване надостъп за хора в неравностойно положение; Разработване на планове за опазване и управление на националните археологически резервати; Въвеждане на съвременни технологии за обмен на информация и интерактивна комуникация в реално време.

В прогнозите на Съвета на Европа културното наследство има изключителна роля в

„информационното общество" на Двадесет и първи век. Териториите с културна памет все по-трайно привличат хора, дейности и инвестиции. Създаването на регионални туристически продукти, разкриващи пълното богатство на феномена, предполага изграждането на регионална туристическа стратегия, трансгранични контакти, дългосрочна политика в опазване и валоризиране на културното наследство. Това изисква нов тип комуникация на наследството с обмен на знания, ориентиран към всички възрастови групи, използващ съвременни форми на комуникация. Интегрирането на културното наследство като катализаор на икономически растеж и качествена жизнена среда, приобщаването на националната културна идентичност в Европейското социо-културно пространство, са фактори за устойчиво пространствено развитие и социално равновесие.

Спорт.

Спорт- регистрирани и подпомагани спортни клубове от общината

- Сдружение с нестопанска цел „Общински футболен клуб Садово“ – гр.Садово
- Сдружение с нестопанска цел „Футболен клуб Спартак – село Болярци“
- Сдружение с нестопанска цел „Футболен клуб Тракиец – село Катунница“
- Сдружение с обществено полезна дейност „Футболен клуб Марица – село Милево“
- Сдружение с обществено полезна дейност „Общински спортен клуб Гладиатор – град Садово“ - карате
- Сдружение с обществено полезна дейност „Общински спортен клуб Тракиец – град Садово“ – стрелба с лък и тенис на маса

Футболните терени се поддържат в добро състояние.

Изводи:

- *Задълбочаване на демографските проблеми и застаряване на населението;*
- *Тенденция към обезлюдяване на малките населени места;*
- *Намаляване на населението и хората в трудоспособна възраст;*
- *Намаляване на безработицата;*
- *Потенциал на трудовите ресурси с традиции в промишлено производство и селското стопанство;*
- *Относително добра възрастова структура на населението;*
- *Заетост – тенденция към благоприятно съотношение между икономическите сектори;*
- *Добро образователно равнище;*
- *Професионална квалификация и производствен опит в отраслите на икономиката, все още съхранени специалисти*
- *Добре развита образователна инфраструктура. Наличие на кадри в сферата на образованието;*
- *Липсват здравна мрежа и осигуряването на населението със здравни услуги се осъществява от личните лекари и в заведения в съседни общини и Пловдив;*
- *Необходимост от разширяване на мрежата от социални услуги, особено за хората в напреднала възраст;*
- *Добре развита читалищна мрежа;*
- *Липса на инициатива за социализация и експониране на културно историческото наследство;*
- *Ограничен инструментариум на общинско ниво за въздействиена пазара на труда;*

4. Инфраструктурно развитие, свързаност и достъпност

4.1. Транспортна инфраструктура

Община Садово има утвърдени общинска транспортна схема и част от областната транспортна схема. Общинската транспортна схема е изготвена в две направления които обслужват населените места – едната линия да обслужва с. Катуница, с. Караджово, с. Моминско, с. Кочево, с. Чешнигирово и гр. Садово, а другата линия да обслужва останалите населени места с. Милево, с. Поповица, с. Ахматово, с. Селци, с. Богданица, с. Болярци, с. Кочево и гр. Садово.

Областната транспортна схема има маршрутни разписания които да свързват общината с гр. Асеновград и гр. Пловдив.

За областната и общинска транспортни схеми периодично се провеждат на конкурси за определяне на превозвачи по маршрутите.

В изпълнение на целта за „интегриране на българската транспортна система в европейската“, е определена първата приоритетна ос на ОП "Транспорт и транспортна инфраструктура" (ОПТТИ) 2014-2020 - „Развитие на железопътната инфраструктура по „ основната " Трансевропейска транспортна мрежа ".

От петте международни граждански летища в страната, само летище София е включено в основната ТН-Т мрежа, а летищата Бургас, Варна, Пловдив и Горна Оряховица са включени в разширената ТЕН-Т мрежа като допълващи функциите на определените за интермодални превози възли, от основната ТЕН-Т мрежа.

Летище Пловдив попада в направлението на коридор от основната ТЕН-Т мрежа „Ориент/Източно-Средиземноморски“, но е включено в разширената ТЕН-Т мрежа. Летището се използва като резервно на летище София и приема трафика (на Летище София) в периодите на затваряне поради ниска видимост или друга причина. Обслужва пътнически, карго и бизнес полети. Капацитетът на пътническият терминал е за обслужване до 500 хил. пътника/годишно, но редовни пътнически полети няма. През зимния сезон летището обслужва ежедневни чартърни туристически полети за българските ски-курорти в Банско, Пампорово и Боровец

Интермодален транспорт

Развитието на интермодалните превози е приоритет на националната транспортна политика в непосредствен и дългосрочен план. Третата приоритетна ос на ОП "Транспорт и транспортна инфраструктура" (ОПТТИ) 2014-2020 е насочена към „Подобряване на интермодалността при преvoза на пътници и товари“.

Като възли за интермодални превози (автомобилен и жп транспорт), в основната ТЕН-Т мрежа на територията на страната са включени София, Пловдив, Горна Оряховица и Русе, а в разширената- Драгоман и Свиленград. В ЮЦР това са интермодалните терминали: ИМТ „Пловдив“ - включен в основната ТЕН-Т мрежа на територията на страната. Проектът „Изграждане на интермодален терминал в Южен централен район - Пловдив“, който обхваща изработване на технически проект и строителство на ИМТ е изпълнен с финансиране по ОП „Транспорт“ 2007 - 2013г. Терминалът е изграден и отдаден на концесия. ИМТ "Пловдив" се явява част от коридора на основната ТЕН-Т мрежа - „Ориент/ Източно-Средиземноморски“ и напълно отговаря на изискванията за осъществяване на интермодални превози между два вида сухопътен транспорт, съгласно изискванията на ЕС.

4.2. Пътна мрежа

Състоянието на пътната мрежа е определящ фактор за обслужването на населените места и възможностите за развитие в района. Повече от средния процент за страната е и пътната мрежа в добро състояние в областите Пловдив и Пазарджик. Териториалният анализ на обслужването на общините от района с РПМ дава база за определяне на техния потенциал за развитие. Пътищата от по-висок клас ситуират определената община в по-високо териториално ниво, определяйки възможностите за пространствена организация на икономическите, социалните и административните комуникации в по-голям мащаб, респ. с повече други общини и центрове от по-висок ранг. И обратно, обслужването с по-нисък клас пътна мрежа „свива“ комуникациите в по-малък периметър на територията и ограничава възможностите за развитие.

Групата на пътищата с международно и национално значение включва автомагистралите, пътищата I клас и някои от второкласните пътища, категоризирани в европейската мрежа, по които се провежда значителен трафик, включително транзитен. Повечето от пътищата от тази група са част от инфраструктурата на TEN-T мрежата и осигуряват интеграцията на пътната мрежа на страната с тази на съседните страни. В пространствено отношение те имат важно значение за интегрирането на територията, както в национален, така и в европейски план. Чрез тях се осигурява достъп до пристанищата, летищата с международно значение, както и връзките между големите градски центрове, вкл. Столицата.

В най-благоприятна позиция са 24 броя центрове на общини, които се обслужват от пътищата с международно и национално значение и в Южния централен район това са: Пазарджик, Лесичево, Септември (област Пазарджик); Пловдив, Първомай, Марица, Раковски, Стамболийски, Съединение, Родопи (обл. Пловдив); Димитровград, Симеоновград, Харманли, Любимец, Свиленград, Хасково (обл. Хасково)- обслужвани от автомагистрала и Белово (област Пазарджик); Карлово, Садово, Сопот (област Пловдив); Кирково, Кърджали, Момчилград, Черноочене (област Кърджали)- обслужвани от първокласни пътища.

Общините, обслужвани от главни жп линии имат възможности за комуникации на по-високо териториално ниво, съответно-по-добри възможности за развитие. В тази група попадат 21 броя общини от Южен централен район: Белово, Пазарджик, Септември

(област Пазарджик); Карлово, Сопот, Пловдив, Марица, Раковски, Родопи, Садово, Стамболийски, Първомай (област Пловдив); Кърджали, Момчилград, Кирково (област Кърджали); Хасково, Димитровград, Симеоновград, Харманли, Любимец, Свиленград (област Хасково).

Съгласно Закона за пътищата, пътищата в страната са републикански, общински и местни. Общата дължина на републиканските пътища на територията на община Садово е 85,36 км, включваща следното разпределение:

- Първокласни пътища- път I – 8 – 21.500 км.;
- Второкласни пътища – път II – 66 – 5.836 км;
- Третокласни пътища-III – 804 – 14.000 км. и III – 8006 – 8.650 км.;
- Четвъртокласната пътна мрежа в общината е 36.050 км.

Съществува добре развита шосейна мрежа между отделните селища на общината и добра комуникация с останалите общини от Пловдивска област.

Общинските пътища са:

- Първа категория:
 - PDV1190-Пловдив- граница общ.(Пловдив-Родопи)-Ягодово- граница общ. (Родопи-Садово) – Катунница – Болярци - граница общ. (Садово - Асеновград) – Избеглии;
 - PDV1271-Поповица-Ахматово;
 - PDV1272- Садово-Поповица-жп гара Чешнегирово-Чешнегирово-Садово;
 - PDV1274- Поповица-Болярци-Богданица;
- Втора категория:
 - PDV2270- Садово-Моминско-Кочево-Караджово;
 - PDV2273 - Поповица-Болярци-Селци;

Дължината на уличната мрежа в населените места на общината е 188,3 км, от които с асфалтово покритие са 100,2 км, баластрирани са 32 км и без настилка са 56,1 км.

Над 50% от асфалтираните улици са с компрометирано покритие и се нуждаят от рехабилитация.

Нужни инвестиции за изграждане, реконструкция и ремонт на улици: Като цяло в общината има необходимост от рехабилитация на уличната мрежа, като почти няма населено място, в което да се налага такава. Изрично са посочени за с. Болярци - улици пред кметството, СЗУ, ЦДГ, Читалище, ОУ, Възстановителен център, централен площад и парк; с. Караджово - асфалтиране на улици № 12, 13 и 22, асфалтиране на част от улици № 4, 10, 15 и 16, ремонт и преасфалтиране на улици № 2, 8 и 14.

Необходими инвестиции за изграждане, реконструкция и ремонт на тротоари и площадни пространства: Общината има необходимост от рехабилитация на тротоарната мрежа и площите за обществено ползване. Като такива конкретно са посочени за с. Болярци - улици пред кметството, СЗУ, ЦДГ, Читалище, ОУ, Възстановителен център, централен площад и парк; с. Милево - ремонт на тротоарите на централните улици; с. Селци - рехабилитация на тротоарните площи по ул. №1, пред Кметството, пред Черквата, Читалището, Търговски обект на Нар.КООП, с. Кочево – липса на тротоари. С. Милево - ремонт на централния площад на населеното място, с Ахматово, с. Чешнегирово, с Поповица, с Моминско.

Железопътна инфраструктура

През територията на община Садово преминава I – ва главна ЖП линия Калотина – София – Пловдив – Свиленград. Обслужването на линията на територията на общината става чрез: ЖП спирка Садово, ЖП гара Катунница, ЖП гара Поповица и ЖП гара Чешнегирово. Изградена е и новата високоскоростна линия София – Пловдив – Свиленград.

Проекти в пътната инфраструктура реализирани с подкрепата на ЕС:

1. Проект: „Рехабилитация и реконструкция на улична мрежа на територията на Община Садово“

Програма: Програма за развитие на селските райони

Бенефициент: Община Садово

Стойност: 1 172 837, 33 лв.

Период на изпълнение: 16.05.2019 г. - 16.05.2022 г.

Дейности: Реконструкция и рехабилитация на улица „Господин Николов“ с приблизителна дължина 218 м., излаз на път PDV1190, село Катунница; Реконструкция и рехабилитация на участък от ул.“8-ма“ с приблизителна дължина 150 м., започва от републикански път III-804, село Болярци; Реконструкция и рехабилитация на участък от ул.“1-ва“ с приблизителна дължина 220 м., излаз на републикански път I-8 (E80), село Поповица; Реконструкция и рехабилитация на участък от ул. "1-ва" от ОТ 32 до ОТ 56 с приблизителна дължина 374 м., излаз на път II-66, село Милево; Реконструкция и рехабилитация на участък от ул.“Захари Стоянов“ от от 0+000 до 0+388,21 с приблизителна дължина 388 м., излаз на път PDV1272, село Чешнегирово.

4.3. Водоснабдителна мрежа

Водоизточници

Гр.Садово и с.Чешнегирово – Водоснабдяване от 2 бр. сондажни кладенци в землището на с. Чешнегирово с проектен дебит 50.0 л/сек;

с.Болярци – Водоснабдяване от 2 бр., сондажни кладенци в землището на с. Болярци с проектен дебит 12.0л/сек;

с.Катунница – Водоснабдяване от 1бр. сондажен кладенец в землището на с. Катунница с проектен дебит 18.0 л/сек;

Водоснабдителна група с. **Поповица** , **с. Селци** и **с. Ахматово** – Водоснабдяване от 4бр. сондажни кладенци в землището на с. Ахматово с проектен дебит 36.0 л/сек;

с.Богданица – Водоснабдяване от група – 40 – те извора;

с.Кочево и **с.Караджово** – Водоснабдяване от 1бр. сондажен кладенец в землището на с. Краджовос проектен дебит 12.0 л/сек;

с.Милево – Водоснабдяване от 1бр. сондажен кладенец в землището на с. Рибница с проектен дебит 12.5 л/сек;

с.Моминско – Водоснабдяване от язовир Моминско – Водна кула с. Болярци с проектен дебит 6.0 л/сек;

Общи характеристики на водоснабдителни системи на населени места под 2000 жители в Община Садово

Компонент	Описание
Водоснабдителна система №11 – от нея се водоснабдява с. Болярци и с. Моминско	
Водовземане	2 тръбни кладенеца
Третирание	Обеззаразяване с хипохлорид с дозаторна помпа
Съхранение	Водна кула V=100м ³
Помпени станции	1брой
Довеждащи водопроводи	2,158км
Вътрешни водопроводи	с.Моминско–3,463км
Населено място свързано с мрежата	с.Моминско
Общ брой на населението в обслужваната територия	102
Бой на населението свързано към мрежата	102
% на населението свързано към	100%

мрежата	
Проблеми: Няма	
Водоснабдителна система №13– от нея се водоснабдява с.Караджово и с.Кочево	
Водовземане	2 тръбни кладенеца
Третиране	Обеззаразяване с хипохлорит – „Вета 4”
Съхранение	Водна кула V=100м ³
Помпени станции	1брой
Довеждащи водопроводи	8,451км
Вътрешни водопроводи	с.Караджово –7,542км с.Кочеве-5,532км
Населено място свързано с мрежата	с.Караджово и с.Кочеве
Общ брой на населението в обслужваната територия	с.Караджово –1075 с.Кочеве-537
Бой на населението свързано към мрежата	1612
% на населението свързано към мрежата	100%
Проблеми: Няма	
Водоснабдителна система №34 – от нея се водоснабдява с.Виница и с.Милево	
Водовземане	2 тръбни кладенеца
Третиране	Обеззаразяване в с хипохлорид с дозаторна помпа
Съхранение	-
Помпени станции	1брой
Довеждащи водопроводи	1.770км
Вътрешни водопроводи	с.Милево–11,460км
Населено място свързано с мрежата	с.Милево
Общ брой на населението в обслужваната територия	909
Бой на населението свързано към мрежата	909
% на населението свързано към мрежата	100%
Проблеми: Лошо състояние на помпените агрегати.	
Водоснабдителна система №43– от нея се водоснабдява гр.Садово и с.Чешнегирово	
Водовземане	3бр тръбни кладенеца
Третиране	Обеззаразяване с хлор-газ бутилка при П.Ст.
Съхранение	НР с V=120м ³
Помпени станции	1бр Х.П.С.
Довеждащи водопроводи	0,678км
Вътрешни водопроводи	с.Чешнегирово–15,237км
Населено място свързано с мрежата	с.Чешнегирово
Общ брой на населението в обслужваната територия	1802

Бой на населението свързано към мрежата	1802
% на населението свързано към мрежата	100%
Проблеми: Лошо състояние на електромеханичното оборудване на БПС.	
Водоснабдителна система №44 – от нея се водоснабдява с.Ахматово,Богданица,с.Поповица и с.Селци	
Водовземане	3бр тръбни кладенеца
Трежиране	Обеззаразяване с хлор-газ при П.Ст.
Съхранение	2бр.- НР с V= 120м ³ и V= 600м ³ /3брx220м ³ -
Помпени станции	1брой
Довеждащи водопроводи	15,097км
Вътрешни водопроводи	с.Ахматово–3,789км с.Богданица-8,835км с.Поповица – 16,878км с.Селци-4,284км
Населено място свързано с мрежата	с.Ахматово,с.Богданица,с.Поповица с.Селци
Общ брой на населението в обслужваната територия	с.Ахматово–241 с.Богданица- 651 с.Поповица - 1286 с.Селци- 498
Бой на населението свързано към мрежата	2676
% на населението свързано към мрежата	100%
Проблеми: Лошо състояние на тласкател от ПС „Ахматово” до НР – Поповица. Лошо състояние на двата хранителни водопровода от НР с. Поповица до вход с. Поповица и с. Селци. Лошо състояние на средна камера НР – 220 м ³ и суха камера.	

Водоснабдителни мрежи – необходими инвестиции:

За всички населени места довеждащите магистрални водопроводи и вътрешно кварталните мрежи са строени през 60-70-те години на миналия век от етернитови тръби, които са силно амортизирани и морално остаряли. Наложителна е подмяна. Водопреносна мрежа; с. Поповица- изграждане на довеждащ водопровод, с. Кочово – изграждане на водопровод по улици №14 и 17, с. Ахматово, с. Селци, с. Чешнегирово, с. Поповица, с. Моминско – подмяна на стари етернитови водопроводи.

Дължината на изградената водопроводна мрежа за всички населени места на територията на общината е около 115.0 км – 85.0 % от цялата улична мрежа. Изпълнено е част от «Допълнително водоснабдяване на група Поповица» . Завършването и реализирането на целия проект ще подобри качеството на водоподаването за трите села .Наложително е извършване на проучвания за нов самостоятелен водоизточник с. Моминско. Средно водопотребление 112.0 л/жител/ден. Подадените количества са значително по – големи. Формират се загуби до 52 % , вследствие течове от амортизирани етернитови тръби . Необходимото е планово поетапно да се подменят довеждащите магистрални и вътрешно квартални водопроводни мрежи с тръби от нови тип – РЕ – HD.

4.4. Телекомуникационна мрежа

4.5. Енергийна мрежа. ВЕИ. Енергийна ефективност

4.6. Съобщителна мрежа

4.7. Сметосъбиране. Дял на обслужваното население

Депонирането е основен метод за обезвреждане на битови, строителни и производствени отпадъци на територията на общината.

Сметосъбирането и сметоизвозването се извършва от кметовете на населените места с работници по НП “ОСПОЗ”, а жителите сами извършват извозването на отпадъци от селското стопанство. Като краен резултат се създават голям брой сметища – дванадесет определени със заповед на кмета на общината.

Година	Дял на населението, обхванато от системи за организирано сметосъбиране	Общо образувани битови отпадъци	Депонирани битови отпадъци	Предадени за предварително третиране битови отпадъци	Предадени за рециклиране битови отпадъци
2015	100,0	4997	4934	0	64
2016	100,0	4647	4627	0	21
2017	100,0	4067	3975	41	50

Източник НСИ 2020г.

Обхванатото население от организирано сметосъбиране и сметоизвозване е в цялата община и са включени всички населени места. Битовите отпадъци се образуват от ежедневната битова дейност на населението в община Садово. Към смесените битови отпадъци се причисляват отпадъците от домакинствата на населените места, които не са разделно събирани. Към тях се включват и отпадъците от търговските и административните учреждения, училищата, търговските, промишлените и туристическите обекти. Предварителното третиране на битовите отпадъци обикновено е свързано с намаляването на техния обем и се извършва в претоварени станции извън територията на община Садово.

Необходимост от нови и подмяна на амортизирани съдове за ТБО има в селата: Ахматово, Караджово, Кочеве, Милево, Моминско, Поповица и Селци.

Изводи:

- Селищната мрежа и пътищата са сравнително добре развити и има налична на ж.п. линия
- Всички населени места са водоснабдени, телефонизирани и електро снабдени;
- Липса на канализация и ПСОВ в населените места на общината;
- Необходимост от допълнително благоустрояване и по-добро подържане на изградената инфраструктура на населените места и подобряване условията на живот на населението;
- Газификация и използване на възобновяеми енергийни източници.
- Влошаване качеството на техническата инфраструктура и липса на средства за нейната поддръжка;
- Недостатъчни възможности, за осигуряване на инвестиции чрез европейски средства за инфраструктурата в общината;
- Зависимост на общинския бюджет от централната власт;
-

5. Екологично състояние и рискове

5.1. Канализационна мрежа - изграденост. Пречистване на отпадъчни води

На територията на община Садово има само едно село – Кочево с 95 % изградена селищна канализационна мрежа , готов проект и сключен договор за изграждане на ПСОВ през 2014-2015г.

Съществуват частично изградени канализационни мрежи в :

с.Катуница – 10 % изграденост с готов проект за цялостно изграждане и насочване за пречистване на ПСОВ гр. Пловдив заедно с отпадъчните води от с. Ягодово . Около 2.0 км от канализацията – в центъра на селището е предадена на В и К – Пловдив за поддръжка.

гр.Садово – 2.25 % изграденост основно в центъра на града, канализацията се ползва от населението, без да е предадена В и К – Пловдив за поддръжка.

с.Чешнегирово- 1.8 км изградена канализация – без кадастър, без да е предадена на В и К Пловдив за поддръжка. Във всички населени места се ползват септични ями и попивни кладенци. Наложително е поетапно изграждане на селищни канализационни мрежи и малки модулни или групови ПСОВ .

Наложителни са инвестиции в канализационната мрежа: с. Ахматово – довършване на трите канализационни колектора и изграждане на ПСОВ, изграждане на канализации в селата: Караджово, Моминско, Поповица, Чешнегирово.

Хидромелиорации

Строените през миналия век напоителни системи Поповица, Главен напоителен канал с. Болярци и малките микроязовири са неподдържани, остарели и в окаяно състояние. Необходими са сериозни инвестиции за възстановяване на тези мрежи и съоръжения като се има предвид, че община Садово е традиционно силен земеделски район.

5.2. Управление на битовите отпадъци

Битови отпадъци са тези, които се получават в резултат от жизнената дейност на населението по домовете, в административни, социални и обществени сгради. Към тях се приравняват и отпадъци от търговски обекти, занаятчийски дейности, обекти за отдих и забавления, когато нямат характер на опасни отпадъци и в същото време тяхното количество или състав няма да попречи на последващото им третиране съвместно с битовите. Количеството и състава на отпадъците зависят от мястото на тяхното образуване, от стандарта на живот на населението и неговата култура, степента на благоустроеност на населените места, начина на отопление и др.

В Закона за управление на отпадъците се регламентира създаването на регионална система за управление на отпадъците, състояща се от регионално депо и/или други съоръжения за третиране на отпадъците.

Регионалната система за управление на отпадъците има за цел изпълнение на задълженията на общините във връзка с дейностите по управление на отпадъците, формирани на тяхна територия, както и тяхното ефективно третиране чрез предприемане на мерки в следната последователност:

1. предотвратяване или намаляване на количеството и опасните свойства на образуваните отпадъци;
2. рециклиране, повторно използване и/или извличане на вторични суровини и енергия от отпадъците, чието образуване не може да се предотврати;
3. обезвреждане на отпадъците при невъзможност за тяхното предотвратяване, намаляване и/или оползотворяване.

Общинският съвет на съответната община приема решение за участие в сдружението на чиято територия се предвижда изграждането или е разположено регионално депо. Общинският съвет на община от съответния регион може да приеме решение за присъединяването ѝ към сдружение на общини от друг регион, при условие че не се осуетява създаването или функционирането на регионалното сдружение или

регионалната система за управление на отпадъците в собствения ѝ регион, след представяне на положителни становища на двете регионални сдружения и на регионалната инспекция по околната среда и водите. Членове на регионалното сдружение могат да бъдат само общини. Регионалното сдружение е юридическо лице със седалище в общината, която е собственик на терена, върху който е изградено или се предвижда изграждането на регионално депо, или която има учредено право на строеж. Регионалното сдружение не формира и не разпределя печалба, не придобива собственост. Неговата дейност се подпомага и осигурява от съответните общински администрации.

Общините могат да получат финансиране на проекти в областта на управление на отпадъците от европейските фондове, държавния бюджет, Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда към Министерството на околната среда и водите или други национални публични източници на финансиране само след създаването на регионално сдружение. Община, която откаже да участва, предизвика забавяне, осуети създаването или функционирането на регионално сдружение и/или на регионална система за управление на отпадъците, заплаща вредите и пропуснатите ползи на останалите общини от съответния регион.

В Раздел III „Задължения на органите на местното самоуправление и местната администрация” от ЗУО, обнародван ДВ, бр.53 от 13.07.2012 год. на общините се вменяват допълнителни задължения по управление на строителните отпадъци, битовите отпадъци и отпадъците от опаковки.

На територията на регионалната инспекция има изградени в съответствие с действащите нормативни изисквания четири регионални депа за неопасни отпадъци – на община:

1. КР № 355-Н0/2008 г. на Община Пловдив за „Регионално депо за неопасни отпадъци за общините Марица, Калояново, Стамболийски, Родопи, Перушица, Съединение, Кричим, Асеновград, Раковски, Садово, Брезово и Първомай”, в землището на с. Цалапица, общ. Родопи, което е в сила от 02.01.2009 г.;
2. КР № 451-Н0/2013 г. на Община Асеновград за „Регионален център за обезвреждане на твърди битови отпадъци - I-ви етап“ за общините Асеновград, Първомай, Садово, Куклен и Лъки - преустановено обезвреждането на отпадъци, чрез депониране.
3. КР № 451-Н1/2019 г. на Община Асеновград за „Регионален център за обезвреждане на твърди битови отпадъци за общините Асеновград, Първомай, Садово, Куклен и Лъки – изпълнение на клетка 2 за битови отпадъци и клетка 2 за строителни отпадъци“

Съгласно изискванията на Закона за управление на отпадъците и районирането в Националната програма за управление на отпадъците на територията, контролирана от РИОСВ – Пловдив има вече създадени три Регионални сдружения на общини, за експлоатацията на съществуващите регионални депа и съоръжения за оползотворяване и обезвреждане на отпадъците, както следва :

Експлоатацията на Регионално депо за неопасни отпадъци, разположено в с. Цалапица, общ. Родопи, включващо общините Пловдив, Марица, Родопи, Стамболийски, Съединение, Раковски, Кричим, Перушица и експлоатацията на „Инсталация за биологично разграждане по закрит способ с Депо за неопасни отпадъци”, разположени в с. Шишманци, общ. Раковски, включващо общините Пловдив, Раковски, Марица и Брезово са обединени в Регионално сдружение за управление на отпадъците-Пловдив (РСУО-Пловдив) със седалище Община Пловдив;

Регионално сдружение със седалище Община Асеновград – за експлоатация на Регионално депо за неопасни отпадъци, разположено в землището на гр. Асеновград,

включващо общините Асеновград, Първомай, Садово, Куклен и Лъки.

Утайки от ПСОВ

Депю за неопасни отпадъци – утайки на ПСОВ – Пловдив, находящо се в землището на с. Катунца, общ. Садово, имот № 000425. Оператор на Депото е „ВиК” ЕООД, гр. Пловдив.

Депонирането на отпадъци на Депото е преустановено със Заповед № РД-169/24.08.2009 г. на Директора на РИОСВ – Пловдив. Изготвен е Проект за рекултивация и „Аварийен план” на Депото.

В представената в РИОСВ - Пловдив инвестиционна програма са разгледани три варианта: рекултивация, чрез запечатване, съгл. действащата към този период Наредба № 8/ 2004 г.; оползотворяване, чрез изгребване на депонираните утайки и изгарянето им в инсталация. Изграждането на такава инсталация към момента се отлага във времето, поради неефективността и няма да е същата към сроковете в които този проект би могъл да се реализира. Към момента се извършва третиране на утайките с бактериален препарат, което намалява значително обема им и неприятните миризми.

Депю с преустановена експлоатация през годината, осъществена рекултивация – местоположение и площ на депюта

Закрити депю за производствени или опасни отпадъци

Землище с.Катунца, община Садово, имот №000425 - Прекратена е експлоатацията със Заповед № РД- 169 / 24. 08. 2009 г. на Директора на РИОСВ – Пловдив

Закрити и рекултивирани депю за битови отпадъци

Гр. Садово, имот № 031031, местност “Чардака” Прекратена е експлоатацията със Заповед № РД- 150/16. 07. 2009г. на Директора на РИОСВ – Пловдив

Проекти в сферата на управление на отпадъците реализирани с подкрепата на ЕС:

- 1. Проект: "Втора комбинирана процедура за проектиране и изграждане на компостиращи инсталации и на инсталации за предварително третиране на битови отпадъци" по ос 2 на ОПОС 2014-2020 на РСУО - регион Асеновград"*

Програма: ОП „Околна среда”

Бенефициент: Община Асеновград, Община Садово е партньор по проекта

Стойност: 13 245 456, 73 лв.

Период на изпълнение: 16.07.2018 г. - 16.01.2021 г.

Дейности: Изграждане на Инсталация за компостиране на разделно събрани зелени и/или биоразградими битови отпадъци и на инсталация за предварително третиране на смесено събрани битови отпадъци - РСУО - Асеновград и съпътстваща инфраструктура; доставка на машини, съоръжения и оборудване.

5.3. Замърсявания и антропогенни въздействия върху компонентите на околната среда

Състоянието на околната среда в община Садово е пряко свързано с урбанизацията на територията, използването на ресурсите ѝ, развитието на промишлеността, дългогодишните дейности в селското и горското стопанство, степента на влаганите инвестиции в инфраструктурата и пречистването на отпадъчните води.

Контролът върху състоянието на околната среда се провежда по компоненти на средата и фактори в съответствие с поредицата от специализирани закони за управление на околната среда, приети през последните години за сближаване със законодателството на ЕС.

Атмосферния въздух

Оценката на качеството на атмосферния въздух (КАВ) се извършва за основните контролирани показатели - прах, фини прахови частици (ФПЧ), серен диоксид, азотен диоксид, тежки метали, както и за други специфични замърсители, съгласно Закона за чистотата на атмосферния въздух.

Съществен принос към наднормените нива на ФПЧ10 имат: широкото използване на твърди горива (дърва и въглища) за битово отопление (48%), неблагоустроените селищни територии, неподдържането на уличната мрежа, топлоелектрическите централи, промишлените инсталации и транспорта. Допълнителен принос към замърсяването на атмосферния въздух с прахови частици оказва и влиянието на неблагоприятните климатични условия в страната като слабо разреждане на локално емитираните замърсители в резултат на ниски скорости на вятъра (под 1,5 м/сек.), както и продължителни засушавания.

Допълнителен принос за замърсяването на въздуха има интензивния поток от пътни транспортни средства, преминаващи по първокласен път Е – 80 и експлоатацията на парните централи на отделните предприятия на територията на общината;

В общинската програма по КАВ са планирани мерки за подобряване качеството на въздуха, като се изпълняват мерки в краткосрочен, средносрочен и дългосрочен период на изпълнение.

Част от мерките по отношение на битово отопление и отопление на обществени сгради са свързани с:

- изготвяне и изпълнение на проекти за повишаване на енергийната ефективност на общински сгради;
- изпълнение на проекти за подмяна на горивни инсталации в общински сгради за работа с възобновяеми енергийни източници и/или алтернативни горива;
- изготвяне и изпълнение на проекти за подмяна на неефективни по отношение на КАВ форми на отопление на жилищни сгради;
- проучване и реализиране на възможности за подпомагане на социално слаби граждани с по-качествени твърди горива, които са нискоемисионни характеристики;
- засилени проверки в кварталите за нерегламентирано изгаряне на гуми, пластмаси и др.;
- засилени проверки на строителните обекти.

Част от мерките по отношение на транспорта, включват:

- увеличаване на контрола по спазване на определения маршрут за движение на товарните автомобили, превозващи строителни отпадъци и/или земни маси до съоръжения/площадки, отговарящи на изискванията на ЗУО;
- разширяване и поддържане на градската транспортна схема, включваща оптимизация на комуникационните потоци и обособяване на еднопосочно движение, където е приложимо;
- оптимизиране на движението на светофарно регулираните кръстовища, чрез:
- въвеждане на система за адаптивно управление на графика (интелигентна система за управление на трафика) и въвеждане на приоритизация на автомобилите на спешните служби и градски транспорт;
- текущ и основен ремонт на пътната и тротоарна настилка на територията на общините, включени в РОУКАВ „Агломерация Пловдив“;
- инициране на предложение за въвеждане на по-строг контрол върху контролно - техническите пунктове за периодични прегледи на пътни превозни средства, по отношение, извършването на прегледи на превозни средства с дизелови и бензинови двигатели за наличие на пречистващи отработените газове системи, включително отнемане на разрешението за извършване на дейността;
- повишаване привлекателността на градския транспорт;

- създаване, възстановяване и поддържане на зелени площи в прилежащи зони около транспортната инфраструктура, включително и използване на рекултивационни мрежи за укрепване на почвата;
- поетапно увеличаване честотата на миене на уличната мрежа с включване на вътрешно-кварталните улици в зависимост от атмосферните условия;
- ежегодно извършване на залесителни мероприятия върху ерозирали и замърсени терени.

В резултат на мерките, които общините изпълняват през последните години се наблюдава значително намаляване на замърсяването на атмосферния въздух.

Качество на атмосферния въздух: Контролираните обекти са 12.

В общината се наблюдава реализация на инвестиционни намерения, предвиждащи изграждане на оранжерийни комплекси, потенциални източници на вредни вещества в атмосферния въздух. На този етап използваните топлоенергийни източници към оранжерийните комплекси работят предимно на въглища.

Инсталираната топлинна мощност е под 500 kW и нормативно операторите нямат задължение да извършват измервания. В един обект е установено превишение на нормите за допустими емисии на вредни вещества, изпускани в атмосферния въздух от обект на „Елит-95“ ООД, разположен в с. Поповица. За установеното нарушение на оператора е наложена текуща санкция.

На територията на общината е разположен един обект, който попада в обхвата на Директива 2010/75/Европейския парламент и Съвета относно емисиите от промишлеността (комплексно предотвратяване и контрол на замърсяването) – Инсталация за производство на дехидратиран спирт, с.Катуница на „ВП Брандс Интернешънъл“ АД, гр.Пловдив. Проведените контролни измервания на емисиите на вредни вещества, изпускани в атмосферата, показват неспазване на определените в комплексното разрешително норми за допустими емисии. В тази връзка на оператора е наложена текуща санкция, която се обжалва.

„Елит – 95“ ООД, с. Поповица – след проведени контролни емисионни измервания е наложена текуща санкция за установени наднормени концентрации по показатели въглероден оксид, азотни оксиди и серни оксиди в размер на 270,22 лв.

Качество на водата

Замърсяването на повърхностните води на територията на община Садово е в резултат от зауствените в реките канализационни мрежи и производствени отпадъчни води. Допълнително замърсяване на повърхностните води се получава вследствие на неекологосъобразно извършване на стопански дейности (животновъдство) в селищата без канализационна мрежа.

Повърхностните и подземни води се замърсяват и от експлоатираните неорганизиранни сметища на територията на общината чрез атмосферните води, които се отичат към естествените водоизточници или се просмукват в подземните водни хоризонти и предизвикват значително, а в някои случаи и трайно замърсяване.

Общият обем на водните ресурси на територията на общината се характеризира с ярко изразени годишни колебания. За нуждите на населението и бизнеса се използват главно изворните водохващания – каптажи, като общият дебит на водоизточниците варира в доста широки граници.

Качество на водите:

По-големи обекти, източници на отпадъчни производствени води, които имат изградени ПСОВ и пречиствателни съоръжения:

1. „Куминяно фрут“ ООД – с. Кочово - изградено и въведено в експлоатация съоръжение за пречистване на битови отпадъчни води. Извършват собствени периодични

измервания на отпадъчните води. За производствените отпадъчни води липсва съоръжение за пречистване. Дружеството е санкционирано.

2. „ВП Брандс интернешънъл” АД гр. Пловдив обект „Инсталация за производство на спирт с. Катунца, община Садово - изградена и въведена в редовна експлоатация пречиствателна станция за пречистване на производствени отпадъчни води. За обекта е издадено КР. При направените контролни проверки не е установено превишаване на ИЕО. Отпадъчните води заустват в отводнителен канал вливащ се р. Марица.

3. „Куминяно фрут” ООД - през 2013 год. е въведена в редовна експлоатация пречиствателна станция за пречистване на производствени и битови отпадъчни води на обект „Манипулационен пункт за преработка на плодове и зеленчуци” с. Катунца. Отпадъчните води заустват в отводнителен канал вливащ се р. Марица. За констатирани нарушения на Закона за водите дружеството е санкционирано неоднократно.

Обекти с изградени ПСОВ и локални пречиствателни съоръжения, които не работят ефективно:

1. „Галус-204” ЕООД, гр. София, обект „Птицекланица”, с. Милево, община Садово. Отпадъчните производствени и битови води заустват в общински отводнителен канал. За превишаване на ИЕО има наложена текуща санкция, която със Заповед е спряна поради преустановяване на замърсяването на водоприемника. Изградена и въведена в експлоатация е нова пречиствателна станция за отпадъчните води-битово-фекални и производствени.

Почви

Извършените наблюдения в периода 2009-2012 г. позволяват да се направи заключение, че почвите в страната са в добро екологично състояние, както по отношение на запасеност с биогенни елементи/ органично вещество, така и по отношение замърсяване с тежки метали и металоиди. Няма регистрирани почвени замърсявания с устойчиви органични замърсители.

По отношение замърсяването с тежки метали се прави констатацията, че интензивността е силно намаляла в резултат преди всичко на силно ограничената производствена дейност. Това е тенденция проследявана през последните 20 г. В същото време се запазват замърсените територии спрямо 2012 г. /около 43 660 ha, което е 0.9% от земеделските земи въпреки, че стойностите на съдържанието на тежки метали в тези проблемни територии намалява.

Като цяло почвите в община Садово не са замърсени. Локално замърсяване се отчита в близост до Е – 80, свързано с отделяните от автомобилния транспорт емисии и твърди частици. Частично нарушаване на екологичните характеристики на почвите има в териториите граничещи с експлоатираните сметища.

Шум

Шумът не е сред основните екологични фактори, застрашаващи здравето на населението, тъй като няма надвишаване на пределно допустимите норми. В общината не съществуват и сериозни предпоставки за шумово замърсяване. В град Садово няма вътрешноградски транспорт, а общинските автобуси отслужват околните населени места. Някои човешки дейности в сферата на услугите също са източник на шум и създават дискомфорт у живеещите около източника.

Основните източници на шум са свързани с транзитно преминаващ автомобилен транспорт. Натоварен от движението на превозни средства е преминаващия през територията автомобилен път по направление Пловдив – Свиленград (международен път Е80) и жп линията София – Истанбул.

На територията на населените места не са разположени големи промишлени предприятия, които да създават шумово натоварване. Превантивна мярка срещу

нарастването на шумовите емисии е извършвания ремонт на пътните настилки в населените места, както и засаждането на трайни насаждения и храстови видове.

Радиационна обстановка

Няма данни в общината за промяна на нормалната радиационна обстановка.

Земетръсна активност

Община Садово се намира в Маришката разломна зона. От процесите с внезапно действие за община Садово е характерна високата земетръсна активност, която се обуславя от силно разломената основа на Горнотракийската депресия, нейният клеткообразен строеж и движенията на земната кора, протичащи с различна скорост. Съгласно прогнозното сеизмично райониране на България, проучваният район попада в област с девета степен на сътресяемост за 1000 годишен период.

Опасни химични вещества и смеси и управление на риска от големи аварии с опасни вещества

- Кратко описание на състоянието в областта на управлението на химикалите. Управлението на химичните вещества и смеси е свързано с намаляване на риска за здравето на хората и околната среда и предотвратяване на последствията при големи промишлени аварии на обекти с опасни химични вещества и смеси. Прилагането и спазването на законодателството в областта на химикалите е гаранция за постигане на:
 - съответствие с основните цели на националната политика по опазване на околната среда;
 - намаляване и предотвратяване на риска за човешкото здраве и околната среда;
 - свободно движение на стоки и сигурност за потребителя.

В община Садово се намира един от големите производители на етилов алкохол - Спиртна фабрика към „ВП Брандс интернешънъл“ АД. В обекта се спазват условията на съхранение на опасни вещества.

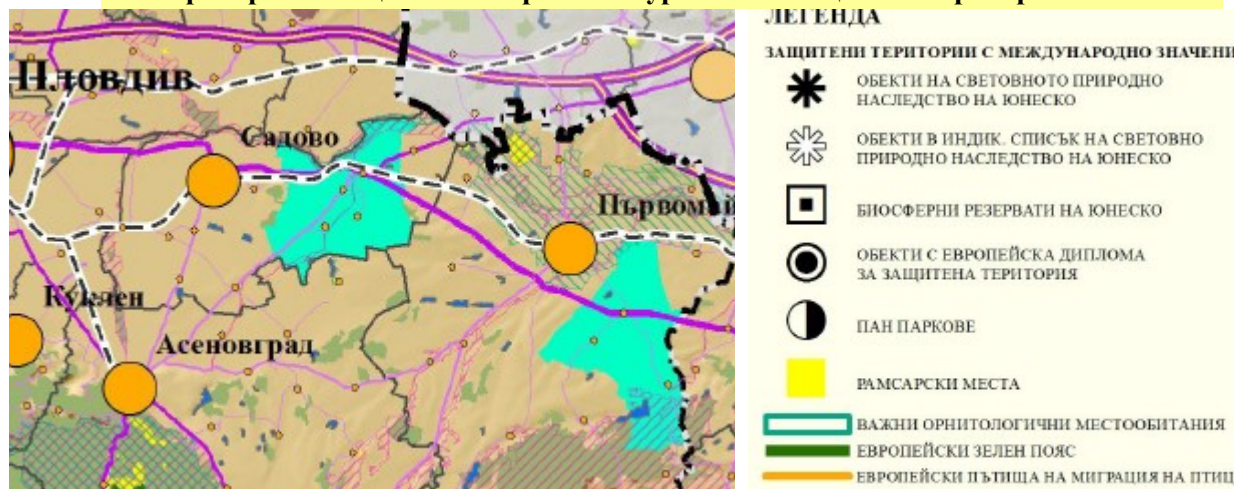
Проекти реализирани или в изпълнение от община Садово в Периода 2021-2024г.

МЕСТНА ИНИЦИАТИВНА ГРУПА-МИГ- ОБЩИНА САДОВО	Програма за развитие на селските райони	Проект за подготвителни дейности за изготвяне на стратегия на МИГ	48 848,83	48 848,83	24 311,91	2023-2023
МЕСТНА ИНИЦИАТИВНА ГРУПА-МИГ- ОБЩИНА САДОВО	Програма за развитие на селските райони	"Възраждане на старинни обичаи и съхранение на традиционни празници в община Садово, обл. Пловдив"	195 365,44	189 145,44	189 14,44	2022-2023
Община Садово	Оперативна програма за храни и/или основно материално подпомагане	"3 - 1 - Топъл обяд в условията на пандемия от COVID - 19 в община Садово"	394 823,77	394 823,77	394 823,77	2021-2022
Община Садово	Развитие на човешките ресурси	Патронажна грижа + в община Садово	189 264,21	189 264,21	189 264,21	2021-2022
Община Садово	Развитие на човешките ресурси	Патронажна грижа + в община Садово	84 683,42	84 683,42	84 683,42	2022-2022
Община Садово	Развитие на човешките ресурси	Патронажна грижа + в община Садово	52 738,56	52 738,56	52 738,56	2022-2022

Община Садово	Оперативна програма за храни и/или основно материално подпомагане	Топъл обяд в община Садово	1 116 153,02	1 116 153,02	442 805,18	2022-2025
Община Садово	Развитие на човешките ресурси	Грижа в дома в община Садово	949 320,93	949 320,93	866 252,16	2022-2024
Община Садово	Развитие на човешките ресурси	Укрепване на общинския капацитет в община Садово	60 419,60	60 419,60	60 419,60	2023-2024
Община Садово	Програма за развитие на селските райони	Рехабилитация на пътна мрежа в Община Садово	2 908 490,75	2 908 490,75		2023-2025
Община Садово	Развитие на човешките ресурси	Бъдеще за децата от община Садово	340 000,00	340 000,00	129 802,57	2023-2024
Община Садово	Програма за развитие на селските райони	Подобряване на енергийната ефективност и прилагане на възобновяеми енергийни източници на Основно училище с. Богданица, община Садово, област Пловдив	951 110,26	951 110,26		2024-2026
	Добро управление	Провеждане на ефективни политики за добро управление на местно ниво с помощта на гражданския сектор				2022-2023
	Опазване на околната среда и климатични промени	Подобряване на капацитета на администрациите и пилотно прилагане на мерки за успешна адаптация към климатичните промени на общините Пещера, Батак, Садово и Стрелча				2023-2024
	Национален план за възстановяване и устойчивост	Внедряване на екомобилност в община Асеновград и изграждане на велоалеи на територията на община Садово				2024-2026
ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ "ВАСИЛ ЛЕВСКИ", с.Карджово	Национален план за възстановяване и устойчивост	Млади изследователи и арт изобретатели. „Не можеш да научиш никого на нищо, а можеш само да му помогнеш да го открие в себе си.” - Галелео Галилей	181 443,61	181 443,61	74 947,46	2024-2026
ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ "Г.С. РАКОВСКИ", с.Болярци	Национален план за възстановяване и устойчивост	Изграждане на училищна STEM среда и високотехнологични оборудвани и свързани класни стаи (ВОКС).	181 755,68	181 755,68		2024-2026

ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ "ГЕО МИЛЕВ"	Национален план за възстановяване и устойчивост	Училищна STEM среда	181 077,62	181 077,62	150 373,24	2024-2026
ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ "КНЯЗ БОРИС ПЪРВИ" - с. БОГДАНИЦА	Национален план за възстановяване и устойчивост	Училищна STEM среда	181 641,36	181 641,36	95 805,53	2024-2026
ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ "ХРИСТО БОТЕВ" - с. КАТУНИЦА	Национален план за възстановяване и устойчивост	Училищна STEM среда	181 798,79	181 798,79	75 749	2024-2026
ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ "ХРИСТО БОТЕВ" - с. ПОПОВИЦА	Национален план за възстановяване и устойчивост	Изграждане на училищна STEM среда и високотехнологични оборудвани и свързани класни стаи (ВОСКС).	181 776,05	181 776,05		2024-2026
ОУ "Св. Св. Кирил и Методий", с. Чешнегирово	Национален план за възстановяване и устойчивост	Изграждане на училищна STEM среда и високотехнологични оборудвани и свързани класни стаи (ВОСКС) в ОУ "Св. Св. Кирил и Методий" с. Чешнегирово	136 318,80	136 318,80		2024-2026
ПРОФЕСИОНАЛНА СЕЛСКОСТОПАНСКА ГИМНАЗИЯ "ДИМИТЪР НАУМОВ" - гр. САДОВО	Национален план за възстановяване и устойчивост	Концепция за изграждане на училищна STEM среда в ПССГ "Димитър Наумов	252 287,57	252 287,57	10 605,00	2024-2026
ЗА НАШИТЕ ДЕЦА Фондация	Програма "Развитие на човешките ресурси" 2021-2027	Подкрепа за пълноценно развитие и социално включване на деца в неравностойно положение	390 074,50	390 074,50	8 426,43	2024-2026
ОБЩО			10 818 284	10 812 064	2 661 008	

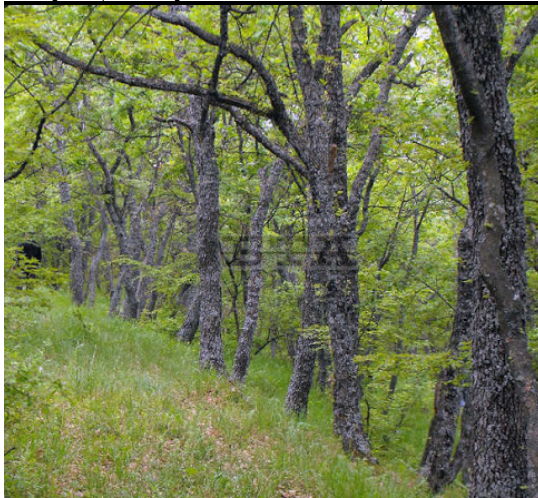
5.4. Територии в Национална мрежа Натура 2000 и защитени територии

ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ	
	ПОДДЪРЖАН РЕЗЕРВАТ
	РЕЗЕРВАТ
	НАЦИОНАЛЕН ПАРК
	ПРИРОДЕН ПАРК
	ЗАЩИТЕНА МЕСТНОСТ
	ПРИРОДНА ЗАБЕЛЕЖИТЕЛНОСТ
НАТУРА 2000	
	ДИРЕКТИВА ПТИЦИ
	ДИРЕКТИВА МЕСТООБИТАНИЯ

Защитени зони:

Марица Първомай - Защитена зона по директивата за птиците

Площ: 11513.09 хектара

Местоположение:

Област: Пловдив, Община: Първомай, Населено място: гр. Първомай, с. Бяла река, с. Винаца, с. Градина, с. Добри дол, с. Караджалово, с. Крушево; Община: Раковски, Населено място: с. Белозем, с. Чалъкови; Община: Садово, Населено място: с. Милево, с. Поповица, с. Селци; Област: Стара Загора, Община: Братя Даскалови, Населено място: с. Мирово; Община: Чирпан, Населено място: гр. Чирпан, с. Зетъво, с. Златна ливада; Област: Хасково, Община: Димитровград, Населено място: с. Великан, с. Скобелево, с. Сталево, с. Ябълково

Документи за обявяване: Заповед No.РД-909 от 11.12.2008 г., бр. 13/2009 на Държавен вестник 2-1-2081-909-2008

Цели на обявяване: Опазване и поддържане на местообитанията на посочените в видове птици за постигане на тяхното благоприятно природозащитно състояние; Възстановяване на местообитания на видове птици, за които е необходимо подобряване на природозащитното им състояние.

Предмет на опазване (видове и местообитания):

1. Малък воден бик (*Ixobrychus minutus*), Нощна чапла (*Nycticorax nycticorax*), Малка бяла чапла (*Egretta garzetta*), Голяма бяла чапла (*Egretta alba*), Червена чапла (*Ardea purpurea*), Черен щъркел (*Ciconia nigra*), Бял щъркел (*Ciconia ciconia*), Поен лебед (*Cygnus cygnus*), Белоока потапница (*Aythya nyroca*), Черна каня (*Milvus migrans*), Морски орел (*Haliaeetus albicilla*), Орел змияр (*Circaetus gallicus*), Малък креслив орел (*Aquila pomarina*), Малък орел (*Hieraetus pennatus*), Малък сокол (*Falco columbarius*), Ливаден дърдавец (*Crex crex*), Малък горски водобегач (*Tringa glareola*), Речна рибарка (*Sterna hirundo*), Земеродно рибарче (*Alcedo atthis*), Синявица (*Coracias garrulus*), Черен кълвач (*Dryocopus martius*), Полска бълбрица (*Anthus campestris*), Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*), Черночела сврачка (*Lanius minor*), Малък корморан (*Phalacrocorax pygmaeus*), Късопръст ястреб (*Accipiter brevipes*), Белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*), Сирийски пъстър кълвач (*Dendrocopos syriacus*), Белочела сврачка (*Lanius tubicus*), Голям маслинов присмехулик (*Hippolais olivetorum*);

2. Малък гмурец (*Tachybaptus ruficollis*), Голям корморан (*Phalacrocorax carbo*), Сива чапла (*Ardea cinerea*), Няма лебед (*Cygnus olor*), Голяма белочела гъска (*Anser albifrons*), Зимно бърне (*Anas crecca*), Зеленоглава патица (*Anas platyrhynchos*), Голям ястреб

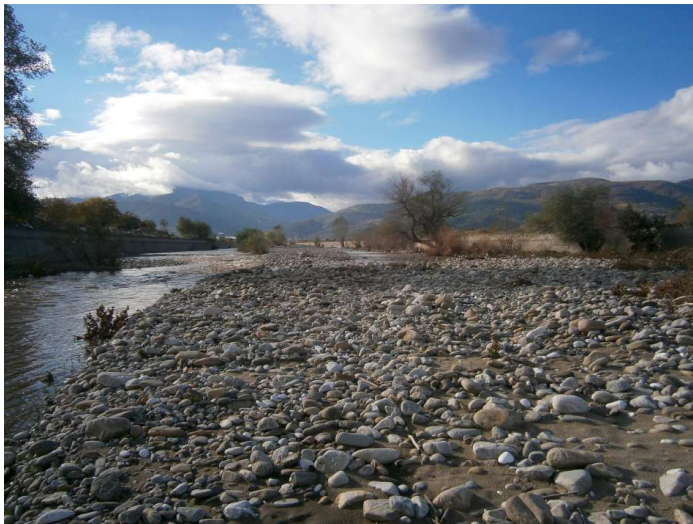
(*Accipiter gentilis*), Малък ястреб (*Accipiter nisus*), Обикновен мишелов (*Buteo buteo*), Северен мишелов (*Buteo lagopus*), Черношипа ветрушка (*Керкенец*) (*Falco tinnunculus*), Воден дърдавец (*Rallus aquaticus*), Зеленоножка (*Gallinula chloropus*), Лиска (*Fulica atra*), Стридояд (*Haematopus ostralegus*), Речен дъждосвирец (*Charadrius dubius*), Обикновена калугерица (*Vanellus vanellus*), Средна бекарина (*Gallinago gallinago*), Голям горски водобегач (*Tringa ochropus*), Пчелояд (*Merops apiaster*), Брегова лястовица (*Riparia riparia*).

Режим на дейности:

- Забранява се премахването на характеристики на ландшафта (синори, единични и групи дървета) при ползването на земеделските земи като такива;
- Забранява се залесяването на ливади, пасища и мери, както и превръщането им в обработваеми земи и трайни насаждения;
- Забранява се използването на пестициди и минерални торове в пасища и ливади;
- Забранява се паленето на тръстикови масиви и крайречна растителност;
- Забранява се намаляването площта на крайречните гори от местни дървесни видове.

Припокриване (частично или пълно): Защитена местност: Находище на блатно кокиче;
Защитена местност: Шарения остров.

Река Чая - Защитена зона по директивата за местообитанията.

Местоположение:

Област: Пловдив, Община: Асеновград, На селено място: гр. Асеновград, Община: Родопи, Населено място: с. Крумово, с. Ягодово, Община: Садово, Населено място: с. Катуница.

Тип: Защитена зона по Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна

Предмет на опазване (видове и местообитания):

- *Безгръбначни:* Бисерна мида (*U. crassus*); Бръмбар рогач (*L. cervus*); Вертиго (*V. angustior*); Вертиго (*V. moulinsiana*).
- *Рибни:* Балкански щипок (*S. aurata*); Горчивка (*Rh. sericeus*); Маришка мряна (*B. plebejus*); Обикновен щипок (*C. taenia*).
- *Земноводни и влечуги:* Голям гребенест тритон (*T. karelinii*); Жълтокоремна бумка (*B. variegata*); Жълтокоремна бумка (*B. variegata*); Об. блатна костенурка (*E. orbicularis*); Червенокоремна бумка (*B. bombina*);
- *Бозайници, без прилени:* Видра (*L. lutra*); Лалугер (*S. citellus*); Пъстър пор (*V. peregusna*).
- *Прилени:* Голям нощник (*M. myotis*); Голям подкованос (*Rh. ferrumequinum*); Дългопръст нощник (*M. saraccinii*); Дългоух нощник (*M. bechsteinii*); Остроух нощник (*M. blythii*).

Река Марица - Защитена зона по директивата за местообитанията

Тип: Защитена зона по Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна

Площ: 14 693,10 ха

Местоположение: Област: Пазарджик, Община: Белово, Населено място: гр. Белово, с. Дъбравите, с. Мененкьово, Община: Пазарджик, Населено място: гр. Пазарджик, с. Величково, с. Говедаре, с. Звъничево, с. Мирянци, с. Мокрище, с. Огняново, с. Синитово, с. Хаджиево, Община: Септември, Населено място: гр. Ветрен, гр. Септември, с. Бошуля, с. Виноградец, с. Злокучене, с. Карабунар, с. Ковачево
Област: Пловдив, Община: Марица, Населено място: с. Костиево, с. Маноле, с. Рогош, Община: Пловдив, Населено място: гр. Пловдив, район Западен, район Северен, Община: Първомай, Населено място: гр. Първомай, с. Винаца, с. Градина, с. Добри дол, с. Караджалово, с. Крушево, Община: Раковски, Населено място: с. Белозем, с. Чалъкови, Община: Родопи, Населено място: с. Оризари, с. Цалапица, с. Ягодово, Община: Садово, Населено място: с. Катунца, с. Милево, с. Поповица, с. Селци, с. Чешнегирово, Община: Стамболийски, Населено място: гр. Стамболийски, с. Ново село, с. Триводици, Област: Стара Загора, Община: Братя Даскалови, Населено място: с. Мирово, Община: Чирпан, Населено място: с. Зетьово, с. Златна ливада, Област: Хасково, Община: Димитровград, Населено място: гр. Димитровград, с. Брод, с. Великан, с. Златополе, с. Крум, с. Радиено, с. Райново, с. Скобелево, с. Сталево, с. Черногорово, с. Ябълково, Община: Любимец, Населено място: гр. Любимец, с. Георги Добрево, с. Йерусалимово, Община: Свиленград, Населено място: гр. Свиленград, с. Генералово, с. Капитан Андреево, с. Момково, Община: Симеоновград, Населено място: гр. Симеоновград, с. Константиново, с. Свирково, Община: Харманли, Населено място: гр. Харманли, с. Бисер, с. Българин, с. Доситеево, с. Преславец, с. Рогозиново, с. Шишманово, Община: Хасково, Населено място: с. Нова Надежда

Предмет на опазване (видове и местообитания):

1. *Природните местообитания* – алувиални гори от черна елша (*Alnus glutinosa*) и планински ясен (*Fraxinus excelsa*) крайречни смесени гори от летен дъб (*Quercus robur*), бял бряст (*Ulmus laevis*), планински и полски ясен (*Fraxinus excelsior*, *F. angustifolia*), крайречни галерии от бяла върба (*Salix alba*) и бяла топола (*Populus alba*) и др.

2. *Местообитание на редица редки и защитени животински видове* от бозайниците са лалугер (*Spermophilus citellus*), видра (*Lutra lutra*), мишевиден сънливец (*Myomimus roachi*), от земноводните и влечугите червенокоремна бумка (*Bombina bombina*), обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), южна блатна костенурка (*Mauremys caspica*), шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*), шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*), а от рибите распер (*Aspius aspius*), маришка мряна (*Barbus plebejus*), обикновен щипок (*Cobitis taenia*), балкански щипок (*Sabanejewia aurata*), горчивка (*Rhodeus sericeus amarus*).

3. Местообитание и място за гнездене и размножаване на редица редки и защитени видове птици, включени в Приложение I на Директива 79/409/ЕЕС – тръстиков блатар (*Circus aeruginosus*), ливаден блатар (*Circus pygargus*), малка бяла чапла (*Egretta garzetta*), осояд (*Pernis ptilorhynchus*), ръждива чапла (*Ardea purpurea*), земеродно рибарче (*Alcedo atthis*), нощна чапла (*Nycticorax nycticorax*) голяма бяла чапла (*Egretta alba*), бял щъркел (*Ciconia ciconia*), черен щъркел (*Ciconia nigra*), малък воден бик (*Ixobrychus exilis*), гривеста чапла (*Ardeola ralloides*), ливаден дърдавец (*Crex crex*), малък креслив орел (*Aquila rapax*), орел змияр (*Circus gallicus*) и др.

Река Черкезица – Защитена зона по директивата за местообитанията

Площ: 144.75 хектара

Местоположение:

Област: Пловдив, Община: Асеновград, Населено място: с. Боянци, с. Избеглии, с. Козаново, с. Конуш, Община: Садово, Населено място: с. Ахматово, с. Богданица, с. Болярци, с. Поповица, с. Селци

Документи за обявяване: Решение No.122 от 02.03.2007 г., бр. 21/2007 на Държавен вестник 2-2-437-122-2007

Предмет на опазване (видове и местообитания):

- *Безгръбначни*: Бисерна мида (*U. crassus*); Бръмбар рогач (*L. cervus*); Офиогомфус (*O. cecilia*).
- *Рибни*: Горчивка (*Rh. sericeus*); Маришка мряна (*B. plebejus*); Обикновен щипок (*C. taenia*).
- *Земноводни и влечуги*: Голям гребенест тритон (*T. karelinii*); Жълтокоремна бумка (*B. variegata*); Об. блатна костенурка (*E. orbicularis*); Смок (*E. saurogates*); Червенокоремна бумка (*B. bombina*).
- *Бозайници, без прилепи*: Видра (*L. lutra*); Лалугер (*S. citellus*); Пъстър пор (*V. peregusna*).
- *Прилепи*: Голям нощник (*M. myotis*).

Защитени територии:

Мъртвицата - Защитена местност

Местоположение:

Област: Пловдив, Община: Садово, Населено място: с. Поповица

Площ: 1.0 хектара

Местоположение: Община: Садово, Населено място: с. Поповица

Документи за обявяване: Заповед No.155 от 11.04.1978 г., бр. 36/1978 на Държавен вестник

Документи за промяна: Промяна в режима на дейностите със Заповед No.РД-559 от

12.07.2007 г., бр. 72/2007 на Държавен вестник ;

Цели на обявяване: Опазване на находище на бяла водна лилия.

Режим на дейности:

- Забранява се провеждането на отводнителни мероприятия;
- Забранява се въвеждането в езерото на неместни растителни и животински видове;
- Забранява се развъждането на риба за стопански цели;
- Забранява се развъждането на растителноядни видове риба;
- Забранява се навлизането на домашни животни в езерото;
- Забранява се извеждането на сечи, с изключение на санитарни;
- Забранява се паленето на огън;
- Забранява се замърсяването с отпадъци;
- Забранява се строителството;
- Забранява се търсенето, проучването и добивът на подземни богатства.

Фосилни находки - Природна забележителност

Местоположение: Община: Първомай, Населено място: с. Бяла река, с. Езерово, с. Православен; Община: Садово, Населено място: с. Ахматово, с. Богданица, с. Поповица, с. Селци

Площ: 9100.0 хектара

Документи за обявяване: Заповед No.36 от 11.01.1968 г., бр. 43/1968 на Държавен вестник.

Цели на обявяване: Опазване на вкаменелости от хоботни бозайници

Режим на дейности:

- Забранява се извършването на каквито и да било разкопки от частни лица и обществени учреждения и организации без разрешение на Министерството на горите и горската промишленост и катедрата по палеонтология при Софийския държавен университет;
- Забранява се чупенето, разрушаването и присвояването на случайно открити фосилни остатъци от хоботни бозайници от частни и служебни лица;
- Забранява се изкопаването на кости, зъби, хоботи и др. При обработка на почвата от тракторите, членовете на ТКЗС и други лица да се предават за съхранение в горското стопанство, което от своя страна да уведомява своевременно Министерството на горите и горската промишленост.

5.5. Роля на ПИРО за повишаване на енергийната ефективност, внедряване на ВЕИ, намаляване на емисиите от парникови газове и употребата на изкопаеми горива

Изводи:

- *Община Садово е сред общините в страната, за които проблемите с околната среда, предизвикани от антропогенното въздействие, не изискват спешни и незабавни действия.*
- *Липсват ярко изразени екологични проблеми, замърсявания и увреждания на околната среда, застрашаващи човешкото здраве, което е предпоставка за високо качество на живот за жителите и посетителите на общината;*
- *Приоритетните насоки за бъдещата работа в сферата на опазване на околната среда са решаването на проблемите с водоснабдяването, замърсяването на водите поради липсата на канализация и пречистване, обезвреждане на отпадъците от пестициди, решаване на проблемите със шума и атмосферното замърсяване от битна и транспорта в селищата през които преминава жп линията София—Иstanbul и международният първокласен път E 80 на територията на община Първомай.*
- *При формирането на бъдещата екологична политика на общината е съществена оценката на очакваните промени в климата и влиянието им върху територията на община Садово, свързани най-вече с промяната в режима на температурите и валежите, загубата на биологично разнообразие, щетите върху селското и горското стопанство от засушавания, пожари и др., нарастването на честотата и интензивитета на екстремните климатични събития, както и защитата на населението от природни бедствия.*
- *Общинската администрация следва да отчете трите основни приоритета на Стратегията Европа 2020 в сферата на климатичните промени и енергията, а именно:*
 - *намаляване на емисиите на парникови газове*
 - *добиване на 20 % от енергията от възобновяеми енергийни източници;*
 - *увеличаване на енергийната ефективност с 20 %.*

6. Административен капацитет.

7. Културно историческо наследство.

Режими за ползване на териториите, на които се намират археологически обекти:

- Режим „А“ – забраняват се всички видове дейности – строителни, добивни, благоустройствени, селскостопански, мелиоративни и други, които нарушават цялостта на земния пласт в границите на археологическия обект.
- Режим „Б“ – забраняват се всички видове изкопни работи, както и дълбочинната обработка на почвата (риголване), засаждане на трайни култури с дълбока коренова система, заблатяване и др., които могат да унищожат или засегнат археологическата субстанция в границите на обекта.

1. Местоположение: гр. Садово; Местност, улица: м. Азмака;

Кадастрален номер: 16.28.65139; Площ: 5 дка

Съоръжения и находки: Керамика; Вид и хронология: Селище с площ над 5 дка /коме,пагус и др./, Римска епоха

Опазване: Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН

Режим на ползване: Б

2. Местоположение: с. Болярци; Местност, улица: м. Узун чаршия;

Кадастрален номер: 16.28.05339; Площ: 6 дка
Съоръжения и находки: Съдове; Вид и хронология: Селище с площ над 5 дка, /коме, пагус и др./, Средна бронзова епоха
Опазване: Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН
Режим на ползване: Б

3. *Местоположение: с. Поповица, Местност, улица: м. Меше кория;*

Кадастрален номер: 16.28.57621, Площ: 1 дка,
Съоръжения и находки: Съдове, Вид и хронология: Плосък некропол, Неопределима;
Опазване: Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН
Режим на ползване: А

4. *Местоположение: с. Поповица, Местност, улица: м. Меше кория;*

Кадастрален номер: 16.28.57621, Площ: 2 дка;
Съоръжения и находки: Керамични, Вид и хронология: Селище, Римска епоха;
Опазване: Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН
Режим на ползване: Б

5. *Местоположение: гр. Садово, Местност, улица: в района на летището;*

Кадастрален номер: 16.28.65139, Площ: 1 дка;
Съоръжения и находки: Хромели, Вид и хронология: Селище, Римска епоха
Опазване: Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН
Режим на ползване: Б

6. *Местоположение: гр. Садово, Местност, улица: до манастира св. Пантелей;*

Кадастрален номер: 16.28.65139, Площ: 1 дка;
Съоръжения и находки: Струпвания, Релефи и оброчни плочи, Вид и хронология: Светилище, Римска епоха;
Опазване: Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН
Режим на ползване: А

7. *Местоположение: с. Болярци, Местност, улица: м. Тепето;*

Кадастрален номер: 16.28.05339, Площ: 3 дка
Съоръжения и находки: Стени, Съдове, Тухли, Вид и хронология: Селище с площ до 5 дка /махала/ - Античност; Храм – Античност, Селище с площ до 5 дка /махала/ - Средновековие, Параклис – Средновековие;
Опазване: Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН
Режим на ползване: А

8. *Местоположение: гр. Садово, Местност, улица: м. Хисарлъка;*

Кадастрален номер: 16.28.65139, Площ: 1 дка;
Съоръжения и находки: Струпвания, Релефи и оброчни плочи;
Вид и хронология: Светилище, Римска епоха;
Опазване: Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН
Режим на ползване: А

9. *Местоположение: гр. Садово, Местност, улица: м. Азмака;*

Кадастрален номер: 16.28.65139; Площ: 0.5 дка

Съоръжения и находки: Стени, Съдове; Вид и хронология: Единична могила, Неопределима

Опазване: Статут: Обявен ПК – ПМС 1711/ 21.10.1962 г.

Режим на ползване: А

10. Местоположение: Населено място: с. Болярци; Местност, улица: м. Изирлика /Ангелова могила/;

Кадастрален номер:16.28.05339; Площ: 1 дка

Съоръжения и находки: Замазки, Керамични Кръгове, Воинско снаряжение, Площадки, Късове замазка; Вид и хронология:Единична могила, Римска епоха

Опазване; Статут: Обявен ПК – ПМС 1711/ 21.10.1962 г.

Режим на ползване: А

11. Местоположение: Населено място:с. Болярци, Местност, улица: м. Гьол търла;

Кадастрален номер:16.28.05339, Площ: 0.8 дка

Съоръжения и находки: Керамични; Вид и хронология: Единична могила, Неопределима

Опазване: Статут: Обявен ПК – ПМС 1711/ 21.10.1962 г.

Режим на ползване: А

12. Местоположение: с. Болярци; Местност, улица: м. Баира/Тоскова могила/

Кадастрален номер:16.28.05339, Площ: 0.8 дка

Съоръжения и находки: Керамични; Вид и хронология: Единична могила, Римска епоха

Опазване: Статут: Обявен ПК – ПМС 1711/ 21.10.1962 г.

Режим на ползване: А

13. Местоположение: с. Болярци, Местност, улица: м. Узун чаршия;

Кадастрален номер:16.28.05339, Площ: 0.5 дка;

Съоръжения и находки: Керамични, Вид и хронология: Единична могила, Римска епоха

Опазване: Статут: Обявен ПК – ПМС 1711/ 21.10.1962 г.

Режим на ползване: А

14. Местоположение: с. Болярци, Местност, улица: м. Герена

Кадастрален номер:16.28.05339, Площ: 0.6 дка;

Съоръжения и находки: Керамични, Вид и хронология: Единична могила, Римска епоха;

Опазване; Статут: Обявен ПК – ПМС 1711/ 21.10.1962 г.

Режим на ползване: А

15. Местоположение: с. Болярци, Местност, улица: м. Черкезица/Топчалова могила/;

Кадастрален номер: 16.28.05339, Площ: 0.6 дка;

Съоръжения и находки: Керамични, Вид и хронология:Единична могила, Римска епоха

Опазване: Статут: Обявен ПК – ПМС 1711/ 21.10.1962 г.

Режим на ползване: А

16. Местоположение: с. Селци, Местност, улица: м. Старите лозя;

Кадастрален номер:16.28.66127, Площ: 0.5 дка;

Съоръжения и находки: Керамични, Вид и хронология: Единична могила, Римска епоха

Опазване: Статут: Обявен ПК – ПМС 1711/ 21.10.1962 г.

Режим на ползване: А

17. Местоположение: с. Селци, Местност, улица: м. Старите лозя;

Кадастрален номер:16.28.66127, Площ: 0.5 дка;

Съоръжения и находки: Керамични, Вид и хронология: Единична могила, Римска епоха

Опазване: Статут: Обявен ПК – ПМС 1711/ 21.10.1962 г.

Режим на ползване: А

18. Местоположение: с. Богданица, Местност, улица: м. Тумбата и м. Тиқишанките;

Кадастрален номер:16.28.04594, Площ: 150 дка;

Съоръжения и находки: Късове мазилка, Съдове

Вид и хронология: Селище - Енеолит, Селищна могила - Късен енеолит, Селищна могила - Среден енеолит;

Опазване: Статут: Обявен ПК – ПМС 1711/ 21.10.1962 г.

Режим на ползване: А

19. Местоположение: с. Богданица, Местност, улица: м. Карабаба;

Кадастрален номер:16.28.04594, Площ: 0.7 дка;

Съоръжения и находки: Съдове, Вид и хронология: Каменни кръгове – Неопределима, Единична могила - Римска епоха

Опазване: Статут: Обявен ПК – ПМС 1711/ 21.10.1962 г.

Режим на ползване: А

20. Местоположение: с. Богданица, Местност, улица: м. Карабаба;

Кадастрален номер:16.28.04594, Площ: 0.6 дка;

Съоръжения и находки: Съдове, Вид и хронология: Каменни кръгове, Неопределима, Единична могила, Римска епоха

Опазване: Статут: Обявен ПК – ПМС 1711/ 21.10.1962 г.

Режим на ползване: А

21. Местоположение: с. Моминско, Местност, улица: м. Мут гьол;

Кадастрален номер:16.28.48965, Площ: 0.6 дка;

Съоръжения и находки: Съдове, Вид и хронология: Единична могила, Неопределима;

Опазване: Статут: Обявен ПК – ПМС 1711/ 21.10.1962 г.

Режим на ползване: А

Регистрационна карта № 2100104

22. Местоположение: с. Поповица, Местност, улица: м. Тировеце;

Кадастрален номер:16.28.57621, Площ: 1 дка;

Съоръжения и находки: Съдове, Вид и хронология: Селищна могила, Неопределима;

Опазване: Статут: Обявен ПК – ПМС 1711/ 21.10.1962 г.

Режим на ползване: А

23. Местоположение: с. Поповица, Местност, улица: м. Бадарлийски път;

Кадастрален номер:16.28.57621, Площ: 1 дка;

Съоръжения и находки: Керамични, Вид и хронология: Единична могила, Неопределима;

Опазване: Статут: Обявен ПК – ПМС 1711/ 21.10.1962 г.

Режим на ползване: А

24. Местоположение: с. Поповица, Местност, улица: м. Мигдала;

Кадастрален номер:16.28.57621, Площ: 1 дка,

Съоръжения и находки: Стени, Керамични, Хоросанови мазилки, Късове мазилка, Монети, Тежести; Вид и хронология: Крепости, Римска епоха;

Опазване: Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН

Режим на ползване: А

25. Местоположение: с. Поповица;

Кадастрален номер:16.28.57621, Площ: 1 дка;

Съоръжения и находки: Керамични, Съдове;

Вид и хронология: Единична могила, Неопределима;
Опазване: Статут: Обявен ПК – ПМС 1711/ 21.10.1962 г.
Режим на ползване: А

26. *Местоположение: с. Милево, Местност, улица: м. Воденичарски път;*

Кадастрален номер:16.28.48152, Площ: 0.6 дка;
Съоръжения и находки: Съдове, Вид и хронология: Единична могила, Неопределима
Опазване: Статут: Обявен ПК – ПМС 1711/ 21.10.1962 г.
Режим на ползване: А

27. *Местоположение: с. Милево, Местност, улица: м. Воденичарски път;*

Кадастрален номер:16.28.48152, Площ: 0.5 дка;
Съоръжения и находки: Съдове, Вид и хронология: Единична могила, Неопределима;
Опазване: Статут: Обявен ПК – ПМС 1711/ 21.10.1962 г.;

Режим на ползване: А
28. *Местоположение: гр. Садово; Местност, улица: м. Воденичарски път;*

Кадастрален номер: 16.28.65139, Площ: 4 дка;
Съоръжения и находки: Стени, Съдове, Вид и хронология: Селище с площ до 5 дка /махала/, Първа българска държава
Опазване: Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН
Режим на ползване: Б

29. *Местоположение: с. Болярци; Местност, улица: м. Ташкюприя, м. Корийката;*

Кадастрален номер:16.28.05339, Площ: 3 дка;
Съоръжения и находки: Стени, Монети, Съдове, Вид и хронология: Могилни, Античност, Селище с площ до 5 дка /махала/, Античност:
Опазване: Статут: Обявен ПК – ПМС 1711/ 21.10.1962 г.
Режим на ползване: Б

30. *Местоположение: с. Поповица, Местност, улица: Фуражен завод;*

Кадастрален номер:16.28.57621; Площ: 0.5 дка;
Съоръжения и находки: Накити, Прешлени; Вид и хронология: Единична могила, Елинистическа епоха,
Опазване: Статут: Обявен ПК – ПМС 1711/ 21.10.1962 г.
Режим на ползване: А

8. Селищна мрежа и жилищен сектор.

Към Община Садово спадат следните селища: гр. Садово, с. Болярци, с. Богданица, с. Селци, с. Поповица, с. Ахматово, с. Милево, Чешнегирово, с. Кочево, с. Караджово, с. Моминско и с. Катунца. Като 16,81 % от населението на Общината живее в град Садово, а в селата е 83,19%.

Пловдивска област е с територия от 5 962 кв.м.,. Територията на община Садово 192.58 кв.км е 3,23 % от територията на Пловдивска област.

Средната гъстота на населението души на кв.км за община Садово е 75,3.

Преобладаващия вид на жилищата в административния център и селата в община Садово са еднофамилни къщи. Това се определя от факта, че в повечето случай в жилищата живеят повече от едно поколение.

В общината са разположени дванадесет населени места, с общо население по данни на НСИ – Преброяване на населението 2018 - 14504, от които :

- Един град – Садово с население 2 439 души, обединяващ икономическите, административните и културно - просветни функции;
- Едно село – Болярци с население над 2 500 души;
- Едно село – Катунца с население над 2 000 души;

- Три села – Чешнегирово, Поповица и Караджово с население между 1000 и 2000 души;
- Четири села – Милево, Богданица и Кочево с население между 500 и 1000 души;
- Две села – Моминско, Ахматово и Селци с население между 200 и 500 души.

Съгласно данни на НСИ от 2017г. общата територия на Община Садово е в размер на 192858 дка, от които земеделската земя е 159 939 дка, в т.ч. обработваема 135 611 дка и поливна 64 097 дка, а горската възлиза на 6073 дка. Експлоатацията на останалата територия е свързана с транспорта и инфраструктурата, водни течения и водни площи, населени места и т.н.

Сравнително ниска е строителната активност за общината 3-4 нови сгради годишно с обща площ между 350 и 750 кв. м,

Въведени в експлоатация сгради по години

Години	Сгради - брой			Жилища - брой	Полезна площ - м ²		
	общо	нови	разширени		общо	жилищна	обслужваща
2014	4	3	1	5	466	301	165
2015	3	1	2	3	377	248	129
2016	4	4	-	4	678	528	150
2017	5	4	1	5	533	401	132
2018	5	3	2	5	731	525	206

Източник НСИ 2020г.

Най-голям е броя на тристайните жилища – 28% от всички жилища, следват двустайните -23%, четиристайните – 20%.

Жилища по брой на стаите, към 31.12.

Общини / години	Общо	Жилища по брой на стаите						Жилища на 1000 души от населението	Среден брой лица на едно жилище
		едно-стайни	дву-стайни	три-стайни	четири-стайни	пет-стайни	с шест и повече стаи		
2014	6 526	306	1 475	1 833	1 302	792	818	433,8	2,3
2015	6 529	306	1 475	1 834	1 303	792	819	437,0	2,3
2016	6 533	306	1 475	1 835	1 305	792	820	442,2	2,3
2017	6 538	306	1 475	1 838	1 306	792	821	446,3	2,2
2018	6 543	306	1 475	1 839	1 308	793	822	451,1	2,2

Източник НСИ 2020г.

Полезна площ на жилищата

Общини / години	Полезна площ			
	общо	жилищна	спомагателна	площ на кухните
2014	501 642	391 136	73 466	37 040
2015	502 019	391 384	73 544	37 091
2016	502 697	391 912	73 616	37 169
2017	503 230	392 313	73 671	37 246
2018	503 961	392 838	73 811	37 312

Източник НСИ 2020г.

Като се има пред вид, че средния брой на членовете на домакинства е 2,2 човека, възниква въпроса за ефективното ползване на жилищната площ и постигане на комфортни условия за живот през зимните месеци

9. Елементи на градското културно наследство

9.1. Паметници от изключителна важност

Военни паметници на територията на община Садово

Наименование	Местоположение	Точно място	Собственост	Събитие	Честване
Паметник на падналите воинивъв Балканската война 1912-1913 г. и Първата световна война 1915-1918 г.	с. Милево, общ. Садово, обл. Пловдив	В центъра на с. Милево	общинска	Герои от войните 1912-1913г. ; 1915-1918 г.	м. ноември на Архангелова задушница Църковна служба в църквата “Св.Богородица ” с. Милево
Паметна плоча	с. Катунница, общ. Садово, обл. Пловдив	Фойето в сградата на НЧ”Просвета”	общинска	Загиналите катунски войници във войните от 1912 до 1918 г.	02 юни
Паметник на загиналите за Освобожданието на България	с. Катунница, общ. Садово, обл. Пловдив	Парка на с. Катунница	общинска	В чест на загиналите за Освобождението на България	02 юни с поднасяне на цветя
Паметник на загиналите във войните за обединението на България	с.Богданица, общ. Садово, обл. Пловдив	Парка пред кметството	общинска	Герои от войните след Освобождението	На 08 ноември с панихида за загиналите
Паметник на загиналите във войните от селото	с. Кочево, общ. Садово, обл. Пловдив	В центъра на селото, на площада	общинска	Герои от войните 1912-1918 г. и в Отечествена война 1944-1945 г.	На 03 март и 02 юни с рецитали и заря
Паметник на загиналите във войните Чешнегировци	с. Чешнегирово, общ. Садово, обл. Пловдив	В центъра на с. Чешнегирово	общинска	Загиналите от с. Чешнегирово по време на Балканската, Междусъюзническата, Първата и Втората световна война	02 юни – поднасяне на цветя
Плоча на загинали летци по време на учебни полети	с. Чешнегирово, общ. Садово, обл. Пловдив	Бивше поделение на БА		Гибелта на двамата летци	
Паметник на войните убити във войните: 1912-1913, 1915-1918 год.	с. Болярци, общ. Садово, обл. Пловдив	В парка, намиращ се в долната част на с.Болярци	общинска	Величието и героизма на войните от Балканската и Междусъюзническата война	02 юни – поднасяне на цветя
Паметна плоча на войните убити в Отечествена война	с. Болярци, общ. Садово, обл. Пловдив	В парка, намиращ се в долната част на с.Болярци	общинска	Героизма на войните в Отечествена война	02 юни – поднасяне на цветя
Паметник на загиналите за Родината	гр. Садово, общ. Садово, обл. Пловдив	Парка до НЧ”Христо Смирненски” гр. Садово	общинска	Падналите в боевете през 1912-1913 г. и 1915-1918 г. садовци; загиналите в Отечествена война 1944-1945 г.	На 9 май и 2 юни – поднасяне на цветя
Паметник на загиналите за Родината	с. Караджово, общ. Садово, обл. Пловдив	До църквата	общинска	Герои от войните	На бележити дати с поднасяне на венци

Паметна плоча на загиналите във войните	Село Селци Садово Пловдив	Пред сградата на кметството	общинска	Герои от войните	3-ти март – тържество
---	---------------------------	-----------------------------	----------	------------------	-----------------------

9.2. Неизключителни наследствени елементи

10. Връзка на общината със съседни територии

На ниво община, 50.0 % (29 бр.) от общините в ЮЦ район се класифицират като слабо урбанизирани (периферни), 44.8 % (26 бр.) са средно урбанизирани (междинни) и само 5.2 % (3 бр.) са силно урбанизирани (централни). Слабо развитите периферни общини са с малко население и без изявен град-център и те се нуждаят от целенасочена подкрепа за преодоляване на основните проблеми. Слабо урбанизираните селски общини са разположени предимно в южната, родопската крайгранична територия на района, където формират типична периферия с проблеми. Община Садово е една от тях и това е съвсем естествено, поради липсата на градски център в общината с над 5000 жители.

Степен на урбанизация

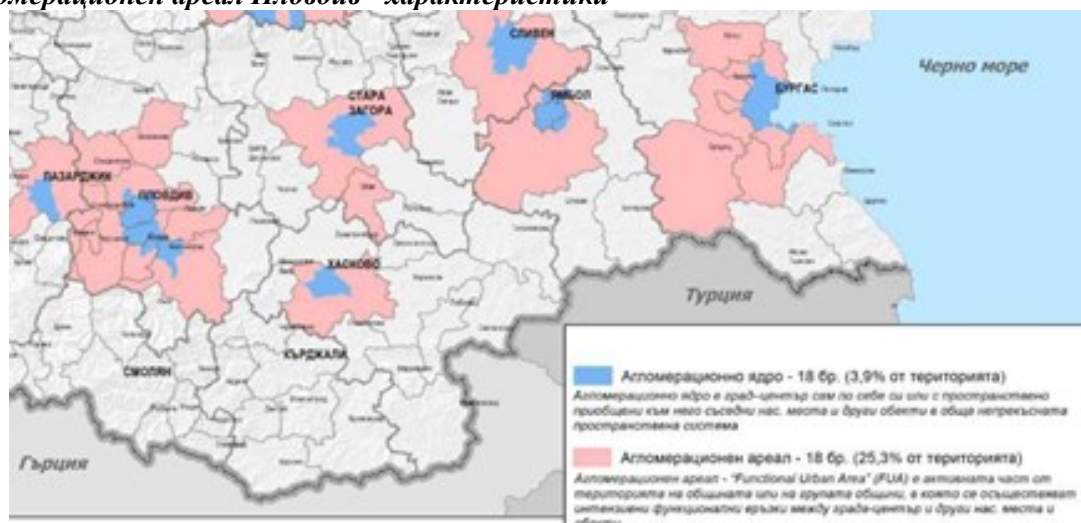
Според Националната концепция за пространствено развитие сегменти от територията на Южен централен район попадат в две основни и три второстепенни урбанизационни оси. В тази връзка районът е включен най-силно като териториален носител на развитие в страната. Основната ос, в която попадат най-големи части от ЮЦР, е „Драгоман - София - Пловдив - Свиленград - Одрин - Истанбул “ (по направлението на коридора от TEN-T мрежата „Ориент/Източно Средиземноморски“) и отклонението ѝ „Пловдив - Стара Загора - Бургас “. Това е най-важната ос на натрупване на демографски и икономически потенциали. И двете оси засягат перспективата за развитие на община Садово.

Урбанизационни оси

Ареалът на Пловдив обхваща 11 общини - Пловдив, Асеновград, Калояново, Марица, Родопи, Садово, Съединение, Кричим, Перушица, Стамболийски и Куклен. За периода 2011-2017 г. населението на агломерационния ареал намалява от 550289 д. на 542253 д. или с 1,46%. Населението на града център Пловдив обаче се увеличава от 338184 д. на 345213 д. или със 7029 д. (2,04%). Увеличението показва, че градът център притежава демографска стабилност. Населението на градовете в ареала намалява от - 3,6% до - 11,6%. Този темп на намаляване на населението в ареала е сравнително висок. Асеновград е по-стабилен и при него намаляването е с 1548 д. или с - 3,16%. Въпреки голямото му население Асеновград (49042 д) не може да формира собствен ареал и гравитира към Пловдив.

Агломерационен ареал Пловдив - характеристики

Естественят прираст е отрицателен -4,1% в ареала и -5,8% в центъра Пловдив. Механичният прираст също е отрицателен -4,7% в ареала и -1,8% в центъра, а

коэффициентът на възрастово заместване е 69% в ареала и 70% в центъра, по-високи от средния за страната - 64%. С най-голяма ежедневна трудова миграция към Пловдив са община Родопи 40% от наетите и община Куклен 39%. В Пловдив се произвежда 67% от общата продукция на икономическия ареал и в община Пловдив работят 73% от всички трудово наети лица. В общини Асеновград и в Марица работят по 6% от наетите.

11. Влияние на инфраструктурни проекти с регионално и национално значение

Проекти с национално значение:

1. Проектът „Изграждане на интермодален терминал в Южен централен район - Пловдив". Терминалът е изграден и отдаден на концесия. ИМТ "Пловдив" се явява част от коридора на основната ТЕН-Т мрежа - „Ориент/ Източно-Средиземноморски" и напълно отговаря на изискванията за осъществяване на интермодални превози между два вида сухопътен транспорт, съгласно изискванията на ЕС.

2. В изпълнение на целта за „интегриране на българската транспортна система в европейската", е определена първата приоритетна ос на ОП "Транспорт и транспортна инфраструктура" (ОПТТИ) 2014-2020 - „Развитие на железопътната инфраструктура по „основната " Трансевропейска транспортна мрежа ".

Проекти с регионално значение:

1. „Регионален център за обезвреждане на твърди битови отпадъци - I-ви етап“ за общините Асеновград, Първомай, Садово, Куклен и Лъки - преустановено обезвреждането на отпадъци, чрез депониране.

2. „Регионален център за обезвреждане на твърди битови отпадъци за общините Асеновград, Първомай, Садово, Куклен и Лъки – изпълнение на клетка 2 за битови отпадъци и клетка 2 за строителни отпадъци“

3. Проект за строителните отпадъци на община Родопи с наименование „Изграждане на депо за инертни отпадъци със съоръжение за третиране – инсталация за третиране на строителни отпадъци с цел последващото им оползотворяване”, в рамките на имот с № 59032.14.60, с. Първенец, община Родопи, област Пловдив“. Проектът е на етап одобрение на ПУП. Проблем към момента се явява проектиране и реализация на пътната връзка.

Имот № 59032.14.60, в местност „Чакъла“ е включен в публичният регистър на депата в България – писмо с изх. № 08-00-11846/03.02.2015г. на Изпълнителната агенция по околна среда към МОСВ.

12. SWOT – анализ

Най-агрегирано силните страни и слабостите, благоприятните възможности и заплахите за развитие на общината могат да бъдат обобщени в SWOT-анализ, като в силните страни се изброяват най-важните разполагаеми ресурси, умения, достижения или други предимства, които има завоюваната общината, а в слабите - се излагат обективните и субективните ограничения (недостиг на ресурси, умения, способности и др.), които възпрепятстват прогресивното развитие на общината до сега и ако не се отстранят могат да повлияят отрицателно и върху бъдещото ѝ развитие.

Възможностите са съвкупност от систематизирани бъдещи благоприятни елементи на външната и вътрешната среда, които ще влияят положително върху бъдещото социално-икономическо развитие на общината, а заплахите са онези неблагоприятни елементи на вътрешната и на външната среда, които могат да ограничат, а в някои случаи и да спрат бъдещото развитие на цели отделни сектори от социално-икономическото развитие на общината.

СИЛНИ СТРАНИ

1. Добро транспортно-географско положение, осигуряващо условия за сътрудничество със съседните териториални общности.
2. През Общината преминават важни транспортни коридори, свързващи Европа с Близкия Изток.
3. Общината се намира в сравнително слабо сеизмичен район и благоприятни за строителство територии.
4. Запазено ниво в инвестициите и ръст на продукцията в преработващата промишленост, селското стопанство и др. сектори.
5. Наличие на поземлени ресурси с високи агробиологични качества. Благоприятни почвено-климатични условия за отглеждане на характерните за общината земеделски култури
6. Добро управление на земите и съчетаване на интензивно с био-производство.
7. Традиции и опит при отглеждане на селскостопанските култури. Налице са утвърдени мощни арендатори на земеделска земя.
8. Наличие на богат генофонд от култури и сортове и породи.
9. Активност в усвояване на средства по ПРСР.
10. Добре организирано и поддържано стопанство.
11. Добре развита социална инфраструктура, съобразена с обслужваното население и населените места.
12. Наличие на достъп до интернет и други комуникационни възможности във всички селища на общината.
13. Реализирани са проекти по ПРСР за подобряване на питейното водоснабдяване на селата.
14. Добър опит в подготовката и реализацията на проекти по оперативните програми на ЕС и ПРСР

СЛАБИ СТРАНИ

1. Проблемно демографско изменение, изразяващо се с намаляващи възможности за естествено възпроизводство, миграция и застаряване и намаляване на населението, в т.ч. и в трудоспособна възраст.
2. Затруднена транспортна достъпност до периферията.
3. Непълноценно използване на природните ресурси;
4. Наличие на малки визуални замърсители като микросметица.
5. Липсва план за пълното оползотворяване на урбанистичните коридори – контактни зони, инвестиционни полета;
6. Относително богато наличие на значими културни, исторически и археологични паметници и непроучени ресурси .
7. Забавяне на растежа и обновяването на предприятията в нефинансовия сектор.
8. Липса на достатъчно техника и финансови средства за обработване в селското стопанство.
15. Неефективно производство, нарушена връзка между наука, производство и пазар. Ниско ниво на организираност на производителите, липса на действени организационни структури на местно ниво.
9. Липса на популярност като дестинация за отдих в сравнение със съседните общини;

10. Трудности при финансирането на малкия и среден бизнес в областта на туризма;
11. Неразвити са сегментите на туристическото предлагане - пешеходен, планински колоездачен, селски, вилен, ловен, риболовен, културен туризъм, туристически маршрути, конна езда;
12. Неизползвани еко и етно възможности за развитие на туризма.
13. Липса на комплексен продукт за туристическата дестинация „Садово“.
14. Липса на информационно обслужване на сектор туризъм.
15. Недостатъчно използване на природните дадености за производство на ел.енергия.
16. Проблеми в развитието на ВиК сектора, изразяващи се в: недобра канализационна мрежа; високи загуби при преноса на питейна вода.
17. Недостиг от финансов ресурс за поддържане на техническата инфраструктура.

ВЪЗМОЖНОСТИ

1. По-широко използване на възможностите на европейските фондове (чрез добре обосновани и подготвени проекти) за подобряване на жизнената среда и качеството на човешкия капитал, административния капацитет на публичните институции, конкурентоспособността и интелигентността на икономиката чрез развитие на предприемачеството, използващо най-новите постижения на науката.
2. Задълбочаване на връзките между аграрния университет и професионалните гимназии с аграрен профил и хранително-вкусова индустрия.
3. Повишаване инвестиционния интерес и разкриване на нови предприятия.
4. Развитие на интензивното земеделие. Увеличение на поливните площи.
5. Развитие на биологичното производство
6. Създаване на интернет базирана система за набиране на информация за ресурсите и предлаганите продукти и услуги в областта на икономиката.
7. Създаване на регионални екотуристически продукти и тематични маршрути.
8. Разширяване привличането на туристи чрез представяне на бита, фолклора, празниците и обичаите в селата от общината.
9. Преструктуриране на икономиката в селата към неземеделски дейности и усвояване на пустеещите земи.
10. Възможности за използване формите на публично-частното партньорство.
11. Привличане на инвестиции за развитие на МСП и внедряване на екологични нови производства.
12. Въвеждане на нови технологии в селското стопанство и промишлеността, развитие на , създаване и развитие на клъстър на селскостопанските производители в общината.
13. Създаване на специализирана борса и пазар за директни продажби на крайния клиент или преработващото предприятие и елиминиране на прекупвачите.
14. Повишаване енергийната ефективност в Общината.
15. По-пълноценно използване на природните ресурси за производство на енергия, вкл. за сградите, общинска собственост.

ЗАПЛАХИ

1. Общ икономически упадък, финансови кризи предизвикани от вирусната пандемия.;
2. Задълбочаване на демографските проблеми и застаряване на населението.
3. Тенденция към бъдещо обезлюдяване на малките населени места.
4. Ограничен инструментариум на общинско ниво за въздействие на пазара на труда.
5. Влошаване качеството на техническата инфраструктура и липса на достатъчно собствени средства за нейната поддръжка.
6. Задълбочаване на неорганизираността на производителите, което да доведе до загуби на пазар и нереализация на продукцията.
7. Недостатъчни инвестиции в културно-историческото наследство и туризма.
8. Слаба активност на НПО и бизнеса за месно развитие.
9. Зависимост на общинския бюджет от централната власт;
10. Липсата на достатъчен общински финансов ресурс за подготовката на проекти за финансиране, чрез инструментите на ЕС.
11. Недостатъчен административен капацитет за разгръщане на широка инвестиционна програма с привлечени средства и проблеми в координацията със структури в държавната администрация, с отговорности в усвояването на средства от ЕС
12. Дълъг период от кандидатстване по определени мерки до реализация на проектите.
13. Нарастване на конкуренцията на съседни общини, големи градове, региони и чужди страни по отношение кадри, средства, заетост, инвестиции и др

ЧАСТ II.

ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ ЗА ПЕРИОДА 2021-2027

ПИРО съдържа визия за развитието на общината, стратегически цели, както и приоритети, насочени към потенциала за развитие на територията със съответни мерки към тях. Използването на интегриран подход за планиране на регионалното и пространственото развитие на общината изисква целите и приоритетите да са съгласувани и да предвиждат взаимодействието с факторите, условията и потенциала за специфичното развитие на общината, мрежата от населени места и отделните сектори (индустрия, транспорт, екологична инфраструктура, туризъм, аграрни дейности и др.), залегнали в устройствените планове за развитие на територията.

От особено важно значение е ОПР и ИПГВР да са разработени и прилагани като част от общата система от стратегически документи, установена със законодателните разпоредби и в рамките на националната политика за регионално развитие, като интегрират регионалното и пространственото развитие. Чрез прилагането на единен подход на планиране на развитието, и взаимната обвързаност с документите за пространствено развитие и стратегическите документи за регионално развитие, чрез използването на механизми за широко партньорство и координация между органите и институциите, бизнеса и гражданското общество, както и на общи инструменти за финансово подпомагане, се постига по-значим ефект и ефикасност за реализация на целите на местното развитие.

В тази част на документа се определя стратегията за реализация на плана, която обхваща и проследява взаимовръзката между формулираните визия, определените стратегически цели на развитието и свързаните с тях приоритети за действие, които ще бъдат реализирани посредством изпълнението на програмата за реализация (пакет от мерки и дейности, включващ подготовката, финансирането и изпълнението на конкретни проекти).

Визията за развитието на общината дава характеристики на специфичния потенциал на общината и насоките за бъдещото ѝ развитие. Тя отразява и пространствените перспективи на територията на общината на основата на икономическите и социалните фактори, като отчита възможностите за преодоляване на различията между градските и селските територии.

Целите и приоритетите на ОПР се определят в съответствие с целите и приоритетите на стратегическите документи за регионално и пространствено развитие на по-високите нива, като се обвързват с постигането на резултати за територията на общината. Целите на плана отразяват местните потенциали за развитие и се съсредоточават върху решаването на конкретните проблеми на общината.

Приоритетите, дефинирани в ПИРО, са в съответствие с предвижданията на НКПР и другите секторни политики. На ниво ПИРО се гарантира връзката между регионалния и местния стратегически контекст за развитие чрез ограничен брой ключови приоритети.

Приоритетите логически произтичат от изводите на аналитичната част на документа, като се фокусират върху конкурентните предимства на общината. Всеки от приоритетите е свързан със стратегическата цел и представлява по-краткосрочна и конкретна цел, която води до постигането на по-общата стратегическата цел.

Стратегическата част на ПИРО е фокусирана и конкретна и ясно показва избраната посока на развитие на общината и съответните сфери, към които приоритетно са насочени усилията и основната част от инвестициите. Именно поради тази причина са набелязани ограничен брой ключови приоритети, които отразяват избрания фокус и специфика за развитие. Целта е да се постигне концентрация и осезаем ефект на база на конкретните потенциали и местни специфики.

За реализация на Визията за развития на община Садово:

са формулирани четири стратегически цели:

1. Икономическо развитие, чрез подобряване на бизнес средата, насърчаване на предприемачеството, стимулиране на инвестициите в иновации, неутрални към климата производства, туризъм и селско стопанство.
2. Подобряване на социалната среда.
3. Подобряване на екологичната инфраструктура.
4. Балансирано териториално развитие.

Всяка от целите е подкрепена с приоритети и мерки, както следва:

ЦЕЛ 1: Икономическо развитие, чрез подобряване на бизнес средата, насърчаване на предприемачеството, стимулиране на инвестициите в иновации, неутрални към климата производства, туризъм и селско стопанство.

Приоритет 1: Насърчаване на предприемачеството

Въпреки нарастването на предприемаческата активност в начална фаза (ПАНФ) в България, нивото остава сред най-ниските в света. За четвърта поредна година се наблюдава превес на ПАНФ в сектори с ниска добавена стойност, ниска степен на иновации и много малък дял на интернационализация. Търговията продължава да е предпочитаният сектор за предприемачите в България и достига 49.3%. България отчита традиционно ниско ниво на интернационализация на ПАНФ - 7.4% за 2018 г., Това са констатациите на Глобалния предприемачески мониторинг (GEM) за 2018/2019 г. Негативно влияние оказва и отчетената ниска припознаваемост на възможностите за предприемачество в България (37-39%), като индивидите не се чувстват по-подготвени да стартират бизнес (19%-19.5%).

Политиките, които благоприятстват предприемаческите начинания, са:

Мярка 1: Подкрепа за създаване на нови микро- и малки фирми в общината. Стимулиране на стартъри, в т.ч в технологични производства и услуги;

Мярка 2: Изграждане на нова предприемаческа култура, придобиването на предприемачески, управленски и бизнес умения, както и професионални и ИТ умения. Предоставяне на целенасочена консултантска подкрепа за стартиране на самостоятелна стопанска дейност;

Мярка 3: Създаване на възможностите за заетост чрез самонаемане;

Мярка 4: Насърчаване на предприемачеството сред уязвимите групи на пазара на труда, включително и социалното предприемачество за безработни лица, хора с увреждания и лица от групи в неравностойно положение;

Мярка 5: Насърчаване на кооперирането между местните предприятия чрез подпомагане на клъстерирането и предоставянето на подкрепа за веригите на доставките, особено в случаите на привличане на стратегически инвеститори.

Приоритет 2: Развитие на устойчиво селско стопанство

Ефективното, балансирано и репродуктивно използване на природните ресурси е основна цел на устойчивото развитие на Южен централен район, която ще се подкрепи с Интегрираната териториална стратегия за развитие.

Наличието на природни ресурси за развитие на селско стопанство и хранително-вкусова промишленост, относително добре развита напоителна система, наличието на научен потенциал в секторите, университети и научно- изследователски институти в Пловдив и в самата община са съществени предпоставки за развитието на устойчиво и диверсифицирано селско стопанство.

Политиките в периода 2021-2027 г. ще се насочат към повишаване на конкурентоспособността на селското стопанство и същевременно ще гарантира повишаването на степента на устойчиво и ефективно използване на ресурсите в

отрасъла. Приоритетните мерки са насочени към структурното балансиране на селскостопанския отрасъл:

Мярка 1: Преодоляването на технологичното изоставане и повишаване общата производителност;

Мярка 2: Внедряване на иновативни решения в земеделската практика и изграждане на подходяща инфраструктура;

Мярка 3: Развитие на цифровата инфраструктура в общината и използване на цифрови технологии от земеделските производители.

Мярка 4: Инвестиции в производството на плодове, зеленчуци, както и в животновъдството и биологично производството

Мярка 5: Интервенции към пчеларството и лозаро-винарския сектор.

Мярка 6: Разнообразяване на икономиката с цел запазване на заетостта на местното население; насърчаване развитието на микро и МСП, които са потенциално жизнеспособни от икономическа гледна точка и допринасят за подобряване на структурата на местната икономика

Мярка 7: Активизиране на бизнеса чрез насърчаването на индивидуалното и колективното предприемачество

Мярка 8: Въвеждане на нови технологии и иновации в МСП;

Мярка 9: Повишаване на конкурентоспособността на селскостопанския сектор, включително насърчаване на научноизследователската дейност, иновациите и енергоефективните решения - модернизиране на стопанствата; подобряване на инфраструктурата, свързана със селското стопанство; професионално обучение и информационни дейности за заетите в селското стопанство;

Мярка 10: Прилагане на ВОМР.

Мярка 11: Ограничаване на използването на висококатегорийни земеделски земи за нуждите на промишлеността и складовото стопанство чрез насочване на инвеститорския интерес посредством инфраструктурно обезпечаване на територии със слабопродуктивни земи;

Мярка 12: Прилагане на интегрирани (устройствени и агротехнически) решения за рекултивация и използване на замърсените територии (отглеждане на технически култури и др.).

Приоритет 3: Устойчиво развитие на туризма.

Туризмът все повече се налага като икономическа дейност, която има значителен дял в икономиката в районите, създава заетост и мобилизира местни и чужди инвестиции. Различните видове туризъм - културен, екологичен, почивен и др. - се установиха като дейност, създаваща брутна добавена стойност за районите, която се основава на доброто използване на местния потенциал за развитие - природни ресурси и забележителности, климатични условия, културно-историческо наследство.

Съществено предимство на ЮЦР е уникалната природа, културните ценности от различни епохи, съхранените бит и традиции, които подходящо експонирани и брандирани, ще изведат българската идентичност като водеща за целеви групи в туризма, ориентирани към незасегнатата от урбанизацията среда.

Природо-екологичните дадености на района, в съчетание с уникалната самобитност и културно наследство, са предпоставка за развитието на различни видове туризъм: Еко туризъм (със защита на територии и видове); Селски туризъм със съхранени културни традиции и потенциал за развитие на биоземеделие; Приключенски и екстремен туризъм; Винен туризъм и др.

В същото време се наблюдава подчертано несъответствие между разнообразните туристически потенциали и възможности и практически неразвита туризъм, който акцентира на отделни културни и природни обекти.

Много от потенциалните туристически атракции не са разработени по начин, който да оползотворява техния потенциал, а свързаната с тях прилежаща туристическа инфраструктура е незавършена, остаряла, износена или липсваща.

Съществуващите атракции и продукти се рекламират поотделно, а не като част от един по-голям регионален продукт.

Националната политика в областта на туризма ще е основно насочена към устойчиво развитие и промотиране на туристически продукти с по-висока добавена стойност, към намаляване на сезонността в сектора, както и към диверсификация на туристическия продукт. Ще бъдат положени допълнителни усилия за подкрепа на развитието на продукти във фаза на растеж, като здравния, фестивално-събитийния, екологичния, спортния туризъм, както и в други специализирани и нишови продукти, в които страната и нейните райони имат потенциал. Развитието на продукти, които са във фаза на въвеждане, като културно-познавателния, религиозния и винено-кулинарния туризъм, също ще бъде насърчавано приоритетно.

Биоразнообразието и ландшафтното разнообразие е не само природно богатство, но и потенциал за бъдещото развитие на района. Защитените видове на флората и фауната ще се популяризират като символи на района, които да засилват интереса към него. Ще се инвестира в създаването на подходящи условия за развитие на екотуризма, познавателния и устойчив туризъм.

Необходими са инвестиции в обучението на персонала за обслужване на туристическото развитие на района, за подпомагане развитието на регионални продукти и пазарната информация, инвентаризация и оценка на туристическите ресурси, средства и услуги, регионален маркетинг, регионални проучвания за възможния пазарен сегмент и очакванията на туристите, разработване на регионални стратегии за развитие на туризма, разработване на туристически пакети и др.

Мярка 1: Подкрепа за изграждане на специализирана инфраструктура за оползотворяване на туристическите ресурси и развитието на различни видове туризъм, включително и транспортна инфраструктура до туристическите обекти;

Мярка 2: Подкрепа за интегриране на културно-историческото наследство с тематични туристически маршрути (винени, религиозни, природно -екологични и др.)

Мярка 3: Повишаване на професионалната квалификация на заетите в туризма.

Мярка 4: Създаване и развитие на регионален туристически продукт.

Приоритет 4: Подкрепа на общинската икономика за иновации и технологично развитие

Необходимо е да се даде достатъчно тежест на значението и подкрепата на дейността на съществуващите научни организации в ЮЦР, които са в аграрния сектор, медицината, мехатроника и чисти технологии, информатика и ИКТ, Изследване на нови материали и приложенията им

Основен акцент: на подкрепата на научно-изследователския потенциал и научните изследвания в ЮЦР е насочен към повишаване на качеството, ефективността и комерсиализацията на научните проекти и насочването им към бизнеса и обществото.

С помощта на националната политика и политиката за сближаване мерките ще се концентрират в подкрепа на дейността на съществуващите научни организации в ЮЦР и изграждане на нови. Ще бъде поставен акцент върху развитието на регионални и местни лаборатории за технологични изпитвания, насърчаване на предприемачеството в организации, които се занимават с научни изследвания, поддържане на успешни клъстери, адресиране на пропуските в научно-изследователската инфраструктура и оптимално използване на споделяния инфраструктурен капацитет. Иновативните предприятия, особено микро и малките, имат ограничен достъп до капитал за НИРД и ИТ проекти. Затова се планира да се разработи по-привлекателна система от фискални

стимули, която да се занимава с предприятията, отделните инвеститори (бизнес ангели) и инвестиционните фондове.

Бъдещите мерки в областта на изграждане и подобряване на иновационна инфраструктура и насърчаване на иновациите включват:

Мярка 1: Стимулиране на иновационни МСП;

Мярка 2: Разширяване на мрежите за бизнес иновации и подкрепа за иновационни клъстери;

Мярка 3: Подкрепа на дейности за въвеждане на нови технологии, в т.ч. за намаляване на ресурсната и енергийна ефективност на производството.

Приоритет 5: Цифровизация на икономиката:

Като съществен проблем е отчетен изоставането в цифровизацията и развитието на ИКТ в Южен централен район. В ИТ сектора след столицата единствено Варна и Пловдив успяват да имат осезаем ръст в наетите в информационните технологии. В областта на дигитализацията планираните интервенции се насочват към:

- Насърчаване на дигиталната трансформация на предприятията;
- Подкрепа за подобряване достъпа на МСП до технологии, базирани на ИИ, изчислителен капацитет и облачни платформи.

Според Националната програма за развитие „България 2030“ направленията, в които ще бъдат насочени усилията, са: укрепване на връзката между науката и индустрията в страната за развитието на Индустрия 4.0 чрез създаването на фонд за финансиране на български проекти в областта на Индустрия 4.0 и изкуствения интелект и тестов център за изпробване/апробиране на технологии от Индустрия 4.0, както и за проектни предложения, кандидатствали по Рамкова програма „Хоризонт 2020“ и получили Печат за високи постижения, но не са получили финансиране по програмата; ускорено интегриране на България в Европейски и международни програми,

Чрез специални програми и целева финансова подкрепа бъдещият дългосрочен бюджет на ЕС ще помогне за преодоляването на недостига на инвестиции в областта на цифровите технологии в ЕС, включително в отдалечените и селските райони. Той е насочен към справяне с цифровите предизвикателства — от изкуствения интелект до насърчаването на развитието на цифрови умения, от персонализираната медицина, базирана на суперкомпютри, до осигуряването на средства, с които ЕС да противодейства на кибератаките и киберпрестъпността. За целта Комисията предлага да бъде създадена нова програма „Цифрова Европа“ (2021-2027).

Инвестиции в сферата на цифровите технологии ще са възможни по четирите направления на бъдещия фонд Invest EU, по конкретно:

Мярка 1: Инвестиции в цифровата инфраструктура,

Мярка 2: Цифрова трансформация на малките предприятия,

Мярка 3: Подкрепа на социалната икономика чрез цифрова трансформация.

Мярка 4: Подкрепа за повишаване на квалификациите и за преквалификация на работната сила с цел подготвянето ѝ за бъдещите предизвикателства, свързани с цифровизацията и автоматизацията.

Подобни възможности се предвиждат в ОПРЧР 2021-2027 г.

ЦЕЛ 2: Подобряване на социалната среда

Имайки предвид, че основен фактор за определяне качеството на живот в даден регион е възможността за жителите му да получават висококачествени социални, здравни, културни и други обществени услуги, се предвиждат инвестиции както във физическите параметри на заведенията, където се предлагат тези услуги (сгради, оборудване и т.н.), така и с подобряване на "меката" инфраструктура, свързана с количеството и качеството на предлаганите услуги в тези заведения. Тук се включват

дейности по ремонт, възстановяване или изграждане на сгради, помещения, подобряване на енергийната ефективност и др., както и закупуване на оборудване. Важен фактор за интегрираното развитие на района е постигането на подобро качество на човешкия капитал чрез подобряване на здравеопазването, образованието и социалните услуги и чрез повишаване на общото културното ниво.

Приоритет 6: Осигуряване на достъп до качествени здравни услуги

Ще продължат усилията за оптимизиране на разходната структура на здравеопазването, с акцент нарастване на ролята и значимостта на извънболничната помощ и развитие на дългосрочните грижи. повишаване на ефективността на усилията за засилване на здравната промоция и превенция, включително за повишаването на здравната култура

По отношение на болничната помощ ще бъдат положени усилия в посока нейното оптимизиране, като фокусът ще бъде повишаване на ефективността. Същевременно чрез Националната здравна карта, структурата на здравната мрежа ще бъде адаптирана към потребностите на населението, гарантирайки на всеки български гражданин равнопоставен достъп на здравни услуги на всички нива в извънболничната и болничната помощ. Целта е да се постигне териториално фокусиране на интервенциите, което да подобри достъпа на населението до първична, специализирана и болнична помощ, особено в труднодостъпните и отдалечени места в страната.

За реализиране на политиката в областта на здравеопазването и предоставянето на равен достъп до здравни услуги Министерство на здравеопазването планира реализирането на комплекс от дейности и проекти, на основата на принципа за териториално фокусиране на интервенциите, което да подобри достъпа на населението до първична, специализирана и болнична помощ.

Мярка 1: Създаване на мобилни екипи към областните лечебни заведения за осигуряване на медицинска помощ в отдалечени и труднодостъпни места.

Мярка 2: Инвестиране в специализирани болници и отделения, в които се извършват дейности за долекуване, продължително лечение и рехабилитация и хосписи запациенти, които имат нужда от продължителен болничен престой и не могат да се обслужват сами в домашна обстановка;

Мярка 3: Инвестиране в СМР и ремонтни дейности за създаване на медицински кабинети за новозавършили общопрактикуващи лекари в неатрактивни райони на страната

Мярка 4: Икономически ефективни мерки за намаляване на основни рискови за здравето фактори и подобряване профилактиката на болестите.

Приоритет 7: Достъп до специализирана дългосрочна грижа и социално включване

Предмет на целенасочени интервенции ще бъде осигуряването на равен достъп до специализирана дългосрочна грижа (вкл. здравна), повишаване на качеството и разширяване на обхвата на предоставяните социални услуги и подкрепа за развитие на интегрирани услуги.

Фокусът на политиките ще продължи да бъде върху деинституционализацията на грижата за децата, възрастните хора и хората с увреждания и за предоставяне на услуги в домашна среда, в специализирана среда, както и услуги, които се предоставят мобилно, включително изграждане на необходимата инфраструктура и доставка на оборудване. В съответствие с Националната стратегия за дългосрочна грижа, ще продължат усилията за изграждане и/или рехабилитация на социална инфраструктура, чрез която да се обезпечат потребностите от услуги на възрастните и хората с увреждания.

По отношение на финансирането на инфраструктура ще се търси допълняемост и подкрепа от Европейския социален фонд+ (ЕСФ+), Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР) и Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (една

част от обектите, които ще бъдат предложени за финансиране, ще бъдат в малки населени места, поради което ще се търси допълняемост и със средства от ЕЗФРСР). Ще бъде приета Националната карта на социалните услуги, чрез която ще се осъществи планирането на национално ниво на социалните услуги, финансирани от държавния бюджет. В картата следва да бъдат включени и интегрираните здравно-социални услуги.

Домовете за деца, лишени от родителска грижа, които се управляват от общините, и домовете за медико-социални грижи за деца, които се управляват от Министерството на здравеопазването, се предвижда да бъдат закрити.

В рамките на програмния период 2021-2027 г. се планира изграждане на нови социални и интегрирани здравно-социални услуги за подобряване на средата/реформиране на съществуващи социални услуги, съответно за:

Мярка 1: Създаване на нови социални услуги за резидентна грижа за възрастни хора;

Мярка 2: Създаване на нови социални и интегрирани здравно-социални услуги за резидентна грижа за лица с увреждания;

Мярка 3: Създаване на съпътстващи специализирани и консултативни социални услуги за лица с увреждания;

Мярка 4: Изграждане на Центрове за ранно детско развитие, с финансиране на здравни, образователни и социални дейности на едно място.

Приоритет 8: Добро образование и обучение, основа за професионална реализация

Европейският стълб на социалните права има за свой водещ приоритет предоставянето на качествено и приобщаващо образование, обучение и учене през целия живот.

Дейностите и мерките са насочени към подобряване на знанията и уменията на работната сила и инвестициите в човешките ресурси в предприятията като ключ за постигане на по-висока конкурентоспособност на икономиката, а така също осигуряването на баланс между търсенето и предлагането на знания и умения за по-успешното адаптиране на работната сила към потребностите на пазара на труда. Националната програма за развитие „България 2030“ предвижда цялостно модернизиране на образователната система на всички нива, което ще благоприятства за пълноценната професионална и лична реализация.

Най-важните характеристики на човешкия капитал, които повишават неговата работоспособност са: знания, квалификация и професионални умения. Едва 2 % от населението в страната са въввлечени във форми на учене през целия живот при 11 % средно за ЕС-28. Едва 31 % от фирмите (при 66 % за ЕС-28) финансират програми за обучение на работното място.

Важно е образователните услуги да се предоставят с равни възможности за населението, независимо от мястото, областта или общината, в която живеят.

Приоритетните дейности по тази специфична цел в областта на предучилищното образование са ориентирани към

Мярка 1: Осигуряване достъпа до качествено предучилищно и училищно образование;

Мярка 2: Изграждане на адекватна инфраструктура за образование;

Мярка 3: Прилагане на ефективни мерки за включване на децата от уязвимите групи към образование;

Мярка 4: Постигане на гъвкавост на образователната система спрямо промените и изискванията на бизнеса и местните пазари на труда;

Мярка 5: Разширяването на дуалното обучение и увеличаване на възможностите за осъществяването му по различни професии, което да е съобразено с потребностите на бизнеса на регионално и местно ниво.

Мярка 6: Осигуряване на безплатен безжичен интернет за училищата в общината, съгласно инициативата WiFi4EU.

Мярка 7: Инвестиции в ключови умения, включително на компютърни и цифрови умения на човешките ресурси, в подкрепа на широкото използване на ИКТ и базираните на тях услуги.

Мярка 8: Прилагане на комплексна оценка на потребностите на базата на разработени модели за работа и провеждане на обучения на служители, професионалисти и др.;

Мярка 9: Осигуряване на условия за качествена заетост на трудоспособните лица;

Мярка 10: Осигуряване на достъп до програми за активизиране, ориентиране, обучение и заетост;

Мярка 11: Подкрепа за бърз преход от училище и безработица към работа и успешно включване в активен икономически живот, в т.ч. чрез стажове, чиракуване, професионално, неформално и самостоятелно обучение и придобиване на умения.

Приоритет 9: Подкрепа на културните институции и социализация и представяне на културно историческото наследство. Достъп до спорт и услуги

Ще бъдат извършвани дейности в подкрепа на местни културни средища, включително читалища, библиотеки, музеи, галерии и др., при използване на достиженията на модерните (цифрови) технологии за повишаване на достъпността на създавания културен продукт. Същевременно, ще бъдат търсени начини за оптимизация на механизмите за финансиране на културните дейности и институции с цел включване на частния и независим творчески сектор

Културното наследство - както материално, така и свързано с нематериални ценности - е част от съвременното пространство на градовете и района.

Културното богатство включва регистрирани недвижими културни ценности на материалното недвижимо културно наследство с тяхната принадлежност към определен исторически период като праисторически, антични, средновековни, възрожденски, от ново и най-ново време, както и с научна и културна стойност като археологически, исторически, архитектурно-строителни, художествени, урбанистични, културни ландшафти с културни напластявания от взаимодействието на човека и природната среда, парково и градинско изкуство, етнографски, културни маршрути.

Като основни мерки, свързани с опазване, развитие и популяризиране на културното наследство в ЮЦР район, се предвиждат:

Мярка 1: Опазване на паметниците на културното наследство, включително реставрация, консервация и социализация;

Мярка 2: Изграждане на съпътстваща инфраструктура на значими археологически и природни обекти и превръщането им в туристически атракции;

Мярка 3: Маркетинг на дестинациите с акцент върху по-значими културни и природни атракции чрез обмен на ноу-хау и добри практики в областта на туризма.

Мярка 4: Използване на интерактивни и смарт технологии, в т.ч. виртуална реалност, wi-fi осигуряване на обектите;

Мярка 5: Поддръжка, възстановяване и подобряване на културното и природното наследство на селата и селския ландшафт и др.

Мярка 6: Подобряване на училищната спортна инфраструктура;

Мярка 7: Поддържане на открити и закрити спортни площи за насърчаване на масовия спорт и провеждането на масови спортни събития.

Цел 3: Подобряване на екологичната инфраструктура

Изграждането на екологична инфраструктура и опазване на биологичното разнообразие е аспект на политиката за устойчиво развитие на района.

В района има дефицит на инфраструктура за опазване на околната среда, а намаляване на негативното въздействие върху околната среда, включително посредством по-ефективно използване на ресурсите е приоритет залегнал във всички стратегически и програмни документи.

Тази цел има комплексен характер и е свързана главно с изграждане на техническата инфраструктура, свързана с опазване на околната среда (водопровод и канализацияи локални станции за пречистване на питейни и отпадъчни битови и промишлени води и др.).

Приоритет 10: Подобряване на ВИК инфраструктурата.

Мерките по отношение на водоснабдяването ще се предприемат след извършване на оценка на нивото на течовете по водоснабдителната система и изготвяне на план с действия за намаляване на течовете. Изключително високото ниво на загуби на вода, дължащо се преди всичко на амортизираната водопроводна мрежа, изисква спешна подмяна и модернизация, на база на оценката и плана за действие. За отстраняване режима на водоподаване е необходимо да се реконструират съществуващите резервоари или да бъдат изградени нови такива.

Мярка 1: Подмяна и модернизация на водопроводната мрежа;

Мярка 2: Реконструкция на съществуващи и изграждане на резервоари за питейна вода.

Мярка 3: Изграждане на нови и реконструкции на канализационни системи.

Мярка 4: Осигуряване на подходяща технология на пречистване на водите, изготвяне на оценка за приложимостта и икономическата обосновааност на централизирано отвеждане и пречистване на отпадъчните води в малките населени места, с разпръснато и намаляващо население.

Приоритетни ще останат дейностите по управление на отпадъчните води и повишаването на свързаността на населението с пречиствателни станции за отпадъчни води, при подобряване на технологиите на пречистване и постигане на съответствие с изискванията на националното и европейското законодателство.

Приоритет 11: Развитие на енергийната инфраструктура. Енергийна ефективност.

Осигуряването на достъп до перспективен и ефективен енергиен източник за промишлеността, домакинствата и обществените сгради в общините, които не са включени в списъка на определените територии за газоразпределение, е важно условие за подобряване на бизнес средата и насърчаване на икономическото развитие и конкурентоспособността.

Освен степента на развитие и пространствената организация на газопроводната мрежа със съпътстващите диспропорции във възможностите за достъп, допълнителен проблем за битовите потребители да използват тази възможност, се явява и финансовият.

Основната причина е високата начална цена за инвестиция в газовата инсталация, непреодолима за голяма част от българските домакинства и вероятно недостатъчна осведоменост за по-ниските разходи като консумативи вече в процеса на потребление на природен газ. Тук се изисква много грижлива политика от страна на държавата да намери баланса между икономическите възможности на населението и по-глобалните екологични цели, респ. поетите национални ангажименти за намаление емисиите на CO².

Следва да се предприемат действия насочени към изпълнение на пакета „Кръгова икономика“ с цел превръщане на отпадъците в ресурси.

Мярка 1: Насърчаване използването на енергията от възобновяеми източници, особено от биомаса и биогорива в съответствие с НПДЕВИ.

Мярка 2: Топлинна изолация на ограждащите конструкции на сградите и подмяна на дограма.

Мярка 3: Подобряване на енергийната ефективност на уличното осветление (УО) и парковото осветление

Мярка 4: Монтаж на котли на биомаса/дървесни пелети, слънчеви колектори за БГВ и др

Мярка 5: Подобряване ефективността на сградните инсталации

Мярка 6: Оптимизира събирането и третирането на отпадъци и внедряване на съвременни технологии за разделно събиране, предварително третиране, компостиране на биоразградимите отпадъци, с цел повишаване на количествата рециклирани отпадъци и стимулиране на повторната употреба.

Мярка 7: Приоритетна рекултивацията на депата за битови отпадъци, които не отговарят на нормативните изисквания.

Приоритет 12: Инвестиции за опазване на биологичното разнообразие и защита от рискове от климатични промени

Мярка 1: Разработване и актуализиране на планове за управление на защитени територии и на защитени зони от Националната екологична мрежа.

Мярка 2: Мониторинг, обхващащ защитените територии и зони, както и мониторингът извън тях, касаещ ценни, редки и защитени растителни и животински видове.

Мярка 3: Разработването на планове за действие за застрашени животински и растителни видове, както и опазването, поддържането и възстановяването на местообитания и видове в района.

Мярка 4: Създаване и актуализация на база данни за рискови зони, доизграждане на системи за ранно предупреждение за възникващи опасности от наводнения, пожари, активиране на свлачищни райони.

Мярка 5: Почистване на корита на реки и изграждане на защитни съоръжения, изследване на последиците от промените в климата;

Мярка 6: Изграждане на съоръжения за борба с ерозията, залесяване на обезлесени участъци, устойчиво използване на земите и други.

ЦЕЛ 4: Балансирано териториално развитие

Териториално балансираният растеж ще се постигне чрез подобряване на свързаността в района и качеството на средата в населените места, укрепване на градовете центрове и ориентиране към полицентрично пространствено развитие.

Приоритет 13: Подобряване на транспортната достъпност и свързаност:

За подобряване на свързаността на района в международен, национален и вътрешнорегионален план се планира да бъдат реализирани редица проекти за обновяване и разширяване на транспортно-комуникационната инфраструктура и изграждане на съвременна цифрова инфраструктура, осигуряваща достъп на всички населени места до интернет и получаване на базови електронни услуги.

Планират се следните проекти в областта на комуникационно-транспортната мрежа, допринасящи за свързаността и достъпността на района:

Мярка 1: Изграждане на скоростен път „Пловдив-Асеновград“;

Мярка 2: Подобряване на мрежата от общински пътища, за осигуряване на достъп до туристически, исторически обекти, както и достъп до образователни, здравни и социални услуги в населените места;

Мярка 3: Насърчаване изграждането на местната инфраструктура, обновяването на селата, предлагането на местни основни услуги и опазването на местното културно и природно наследство - създаване, подобряване и разширяване на дребна по мащаби инфраструктура, въвеждане и използване на възобновяеми източници; инфраструктура за отдих, туристическа информация и обозначаване на туристически обекти.

Приоритет 14: Осигуряване на цифрова свързаност и достъпност

В Националната програма за развитие „България 2030 г. като приоритет е залегнала „цифрова свързаност“. Заложена цел е осигуряване свързаността на територията на цялата страна, така че да се позволи развитието на цифровите услуги и гарантиране

използването на информационни и телекомуникационни технологии във всички области на нашия живот и населени места.

Основната цел на цифровите проекти за свързаност е да се увеличи покритието с високоскоростен широколентов достъп в района.

Цифрови мерки, които следва да се реализират:

Мярка 1: Осигуряване на свързаност към единната електронна съобщителна мрежа (ЕЕСМ) на администрацията на общината.,

Мярка 2: Осигуряване на по-добър достъп до приложения за електронна търговия, електронно управление и електронно здравеопазване.

Мярка 3: Подобряване достъпа до и развитието на он-лайн публични услуги.

Мярка 4: Развитие на широколентова инфраструктура и преодоляване на т.нар. „цифрова изолация“ на слабо населените и периферни райони на общината.

ЧАСТ III.
ОПИСАНИЕ НА КОМУНИКАЦИОННАТА СТРАТЕГИЯ, НА ПАРТНЬОРИТЕ И
ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ И ФОРМИТЕ НА УЧАСТИЕ В
ПОДГОТОВКАТА И ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПИРО ПРИ СПАЗВАНЕ НА
ПРИНЦИПИТЕ ЗА ПАРТНЬОРСТВО И ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И
ПУБЛИЧНОСТ.

Партньорството и сътрудничеството са основни принципи, приложими при подготовката и реализацията на ПИРО. При идентифициране на нуждите, потенциала за развитие на общината и възможните решения на съществуващи проблеми, водещ е подходът „отдолу-нагоре“. Приоритетите и мерките, включени в плана, са формулирани в режим на диалог и сътрудничество между администрацията и гражданското общество и конкретните дейности, които гарантират успеха на този процес, са заложи в Комуникационната стратегия, разработена като част ПИРО. Стратегията е насочена към постигане на следните цели:

- Публичност на информацията и прозрачност в процеса на подготовка и изпълнение на ПИРО;
- Идентифициране на заинтересованите страни;
- Привличане на различните професионални и социални групи и на отделни представители на гражданското общество за активно участие при формиране и прилагане на местната политика за интегрирано устойчиво развитие;
- Мониторинг и контрол.

Осигуряването на необходимата публичност на процеса, идентифицирането на заинтересованите страни, осъществяването на контакт с тях и мотивацията им да участват активно в процеса на разработване и изпълнение на ПИРО е ангажимент на Общинска администрация.

Приоритетите и мерките в плана са обсъдени и съгласувани с всички заинтересовани публични органи, икономическите и социални партньори, физически и юридически лица с отношение към развитието на общината, структури на гражданското общество, организации ангажирани с проблемите на околната среда, социалното включване, гарантирането на основните права и правата на хората с увреждания, равенството между половете и недискриминацията, действащи на територията на общината.

Избраната Стратегия предвижда използването на различни комуникационни канали, което позволява списъкът с представители на заинтересованите страни, участващи в процеса на подготовка и изпълнение на ПИРО, да остане на практика отворен и да бъде разширяван на всеки етап до приключване на всички предвидени дейности.

Първоначално заинтересованите страни се идентифицират на база информацията за действащи на територията на общината публични, частни и неправителствени структури и организации, с която администрацията разполага. С тях е осъществен директен контакт - телефонен, или чрез електронна поща.

Привлечените партньори от своя страна имат възможност да поканят за участие в планираните дейности и представители на други структури, работещи в съответния сектор.

На сайта на администрацията периодично се публикува детайлна информация за всяко от предвидените в Комуникационната стратегия събития с покана заинтересованите граждани и организации да се включат в тях. По този начин всички желаещи имат възможност да участват в процеса активно - лично, или чрез писмено изпратени до

Общината коментари и предложения на всеки етап от подготовката и изпълнението на плана.

За постигане на целите на Комуникационната стратегия са предвидени конкретни мерки, в които да се включат както представители на идентифицираните заинтересовани страни, така и всички граждани с активна позиция по проблемите на общината:

- Обществено обсъждане на проекта на ПИРО;

Общинска администрация публикува на сайта си разработения проект на ПИРО. В едномесечен срок всички заинтересовани лица имат възможност да се запознаят детайлно с документа и да изпратят на посочен в публикацията мейл своите коментари и предложения.

- Анкетно проучване;

В проучването са включени преставители на всички идентифицирани заинтересовани страни, ангажирани с ключови за развитието на общината дейности: култура, образование, социални дейности, здравеопазване, администрация, бизнес, инженерна инфраструктура, околна среда, НПО, кметове на населени места и кметски наместници. Анкетиранията са поканени да посочат основни проблеми в сферите си на компетентност и конкретни мерки за решаването им.

- Фокус групи;

Приоритетите за развитие на общината, заложените мерки и проекти в ПИРО са обсъдени в тематични фокус групи, с участието на специалисти в конкретни направления: директори на детски градини, директори на училища, инфраструктурни специалисти, селскостопански производители, бизнес, кметове на села и кметски наместници, председатели на комисиите в Общински съвет и др.

- Публична дискусия;

В осигурена от Общинска администрация зала проектът на ПИРО се представя пред широката общественост. Датата, часът и мястото на дискусията са предварително обявени в сайта на Общината и чрез регионалните медии. Обсъждането е открито. С коментари и предложения в него имат възможност да участват всички заинтересовани граждани и организации.

Пред участниците в комуникационните събития се представя детайлна информация за значението на стратегическото планиране като механизъм за развитие на общината и повишаване на ефикасността на публичните разходи. Разяснена е ролята на гражданите и бизнеса при определяне на приоритетите, прогнозите за развитие на икономиката, социалната сфера, техническата инфраструктура, очакваните ефекти за околната среда. Обсъждат се възможностите за изграждане на публично-частни партньорства и реализацията на проектни идеи с участието на публичния сектор, насочени към подобряване на физическата среда и услугите, предоставяни на гражданите и бизнеса. Разяснени са конкретните задачи, които стоят пред кмета, Общинския съвет, Общинската администрация, социалните и икономически партньори, неправителствените организации и гражданското общество за осигуряване на висока ефективност при изпълнението на ПИРО.

След всяка дейност, предвидена в Комуникационната стратегия, се изготвя резюме на проведените обсъждания, което съдържа информация за участвалите представители на заинтересованите страни, направените от тях предложения и отразяването им в окончателния вариант на плана. Списъци на основните групи заинтересовани страни и конкретните техни представители, които са взели участие в процеса, се съставят като отделни приложения към резюмето.

Във всяка дейност от Комуникационната стратегия участват представители на Общинска администрация с подходяща за разискваната тема компетентност. Събитията са открити за медийно отразяване.

Преди окончателното утвърждаване на проектът на ПИРО, с направените по предложение на заинтересованите страни допълнения, се подлагат на дискусия в Общинския съвет. Всеки общински съветник разполага с документа и има възможност да формира позицията си по него преди заседанието.

Провеждането на предвидените комуникационни събития е съобразено с актуалната епидемична обстановка в страната и действащите към конкретния момент мерки за безопасност.

Комуникационен механизъм за осигуряване на информация, отчетност и прозрачност на постигнатите резултати и използваните финансови ресурси по програмата за реализация на ОПИР

Принципът на партньорство и сътрудничество с представители на различните групи заинтересовани страни се прилага в рамките на целия процес на реализация на плана. Обществеността е информирана за напредъка при изпълнение на мерките от инвестиционната програма, за резултатите от тях и за начина, по който са изразходвани финансовите ресурси, с които е обезпечено изпълнението на програмата.

Основните инструменти за осигуряване на информация и публичност в периода на изпълнение на плана са:

- Годишните доклади;
- Междинната оценка;
- Последващата оценка след края на периода на действие на плана.

В процеса на изпълнение на ОПИР докладите се изготвят и обсъждани по реда на вече утвърденото взаимодействие и в активно партньорство с всички заинтересовани страни.

С цел да бъде избегнат риска от негативен ефект върху околната среда в резултат от предвидените мерки за развитие на общината, в етапите за наблюдение и оценка на плана задължително се привличат представители на местните екологични власти и организации.

До цялата информация за резултатите от изпълнението на плана и възможностите за участие в процеса на неговата актуализация, широката общественост има достъп чрез сайта на Общинска администрация. Информация, в подходяща форма, е предоставяна и на печатните и електронни медии.

За осигуряване на одитна следа от изпълнението на Комуникационната стратегия Общината съхранява цялата информация от проведените прояви и публични мероприятия, списъци с участниците и снимки от всяко събитие.

Изпълнението на дейностите, предвидени в Комуникационната стратегия, гарантира достъп до информация и реално участие в процеса на формиране, изпълнение и контрол на политиките за устойчиво развитие на общината на всички заинтересовани страни и е предпоставка за създаване на ефективно, дългосрочно партньорство между администрацията и структурите на гражданското общество.

ЧАСТ IV.

ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ЗОНИ ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ИНТЕГРИРАН ПОДХОД ЗА УДОВЛЕТВОРЯВАНЕ НА ИДЕНТИФИЦИРАНИТЕ НУЖДИ И ЗА ПОДКРЕПА НА ПОТЕНЦИАЛИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ И НА ВЪЗМОЖНОСТИТЕ ЗА СЪТРУДНИЧЕСТВО С ДРУГИ ОБЩИНИ -ПРИОРИТЕТНИ ЗОНИ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ

На база на анализа на силните и слабите страни на общинската територия, както и на потенциалите за развитие следва да бъдат определени приоритетни зони за въздействие на територията на общината, в които основно ще бъде съсредоточено изпълнението на мерките, предвидени в програмата за реализация на плана.

Зона за прилагане на интегриран подход (Зона за въздействие) е пространствено обособена територия с определена характеристика и състояние на физическата среда, социална и/или етническа структура на населението и характер и структура на основните фондове.

Зоните за прилагане на интегриран подход (Зоните за въздействие) се определят на базата на общи (идентични) характеристики на определена територия и/или общи проблеми или потенциали за развитие.

Зоните за прилагане на интегриран подход (Зоните за въздействие) могат да бъдат както части от територията на общината с конкретно функционално предназначение (например зони с преобладаващи административни/публични функции, индустриални или бизнес зони, зони за култура, за отдих и туризъм, зони с преобладаващи жилищни функции, зони за транспортна дейност и т.н.), така и други специфични обособени територии с идентични характеристики или собствен потенциал за развитие (например зони с потенциал за коопериране със съседни общини).

Зоната за прилагане на интегриран подход (Зоната за въздействие) се определя в границите на структурно обособена част от територията на общината, като конкретният ѝ териториален обхват се съобразява и с разполагаемите финансови, времеви, технологически и кадрови ресурси и потенциални партньорства, достатъчни за реализация на идентифицираните за съответната зона интервенции.

Зоните за прилагане на интегриран подход (Зоните за въздействие), независимо от функционалното предназначение на тяхната територия, могат да бъдат два вида:

- Градски зони за въздействие;
- Други зони за въздействие със специфични характеристики.

Градските зони за въздействие включват територии в урбанизираната градска част (в рамките на строителните граници на града), градски покрайнини (малки по обхват съседни територии, вкл. и извън строителните граници на града) или функционални градски зони, обслужващи градско-селските връзки. Градски зони за въздействие се определят само за градовете от 1 -во, 2-ро и 3-то йерархично ниво съгласно НКПР, административни центрове на общини, като определянето на приоритетни градски зони е задължително.

За останалата част от общинската територия се определят други зони за въздействие със специфични характеристики.

Другите зони за въздействие със специфични характеристики могат също да представляват градски по своята същност зони (т.е. да включват територии от урбанизирана градска част, градски покрайнини и функционални зони), но могат да се отнасят до всеки вид населено място или част от територията на общината, както и да включват части от съседни общини.

Следва да се има предвид, че определените в рамките на ИПГВР за периода 2014-2020 г. зони за въздействие нямат отношение към определянето на зоните за прилагане на интегриран подход (зони за въздействие) за новия период - 2021-2027 г. В тази връзка

не е задължително за определянето на зони за въздействие в ПИРО 2021-2027 г. да се прилагат критериите от Методическите насоки за разработване и прилагане на действащите за периода 2014-2020 г. ИПГВР, тъй като част от тях може да са неактуални спрямо новите подходи. Същевременно, градските зони за въздействие могат да включват в обхвата си части от зоните за въздействие, определени в рамките на ИПГВР 2014-2020 г. или да се припокриват с техните територии, в случай че такова припокриване е обосновано с конкретен потенциал за развитие на съответната територия и ще има доказан принос към развитието на общината като цяло.

В ПИРО могат да бъдат дефинирани неограничен брой зони за въздействие, но от тях следва да бъдат подбрани няколко приоритетни зони, които имат най-голям потенциал да повлияят върху социално-икономическото развитие на общината.

Целта на определянето на приоритетни зони за въздействие е постигане на максимален ефект с ограничените ресурси, с които разполагат общините. Това е особено необходимо за големите общини, при които изпълнението на отделни мерки в различни части от общината без ясна обвързаност между тях представлява само временно задоволяване на конкретна нужда, но не оказва въздействие върху цялостното развитие. Определянето на приоритетни зони за въздействие не ограничава инвестициите в териториите, които са извън тези зони, а е отражение на идентифицираните при анализа територии с най-голям специфичен потенциал за развитие. Приоритетните зони следва да бъдат с ограничен брой и така подбрани, че тяхното развитие да може в най-голяма степен да повлияе върху развитието на цялата община. Размерът на конкретната зона не се ограничава като площ, но за по-голяма по размер зона, са необходими по-силни мотиви и доказателства за необходимостта от обхващането на съответната територия, включена в обхвата на зоната.

Подборът на приоритетните Зоните за прилагане на интегриран подход (зони за въздействие) следва да бъде добре обоснован и базиран на реални данни и проучвания за съответната територия, а в плана следва да бъдат ясно описани характеристиките, проблемите и потенциалите на всяка зона, както и аргументите, въз основа на които съответната зона е определена като приоритетна за развитие. С цел засилване на обосновката и аргументация на възприетия подход на приоритизация на зоните за въздействие в плана следва да се съдържа подходящ графичен материал (карти, схеми и др.), онагледяващ идентифицираните приоритетни зони на въздействие, включително разположението им в рамките на общата територия на общината. Приоритетните градски зони за въздействие (за общините, за които са били определени такива) следва да бъдат обозначени по подходящ начин (например цветово), за да могат да бъдат разграничени от другите приоритетни зони със специфични характеристики в общината.

ЧАСТ V.
ПРОГРАМА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ПИРО И ОПИСАНИЕ НА ИНТЕГРИРАНИЯ
ПОДХОД ЗА РАЗВИТИЕ

Анализ на състоянието на българските региони. Нужда от промяна в подхода.

Задълбочаване на междурегионалните и вътрешнорегионалните различия:

- Засилване на контраста в развитието на столицата София и другите големи градове в страната спрямо по-малките градове и периферните райони
- Неравномерно разпределение на населението по територията на страната – засилена миграция
- Песимистична прогноза относно демографската ситуация
- Българските региони – на последни места в ЕС по ключови показатели (напр. БВП, продължителност на живота, регионална конкурентоспособност, иновации и др.)

Интегрираното териториално развитие има за цел, ЦЕЛ 5 на ЕС: Европа по-близо до гражданите чрез насърчаване на устойчивото и интегрирано развитие на градските, селските и крайбрежните райони и на местните инициативи.

Характеристики на нов интегриран подход при изработване и реализация на ПИРО:

- Подготовка на ПИРО: чрез интегриран процес на планиране, включващ всички нива на управление и секторни политики, на базата на съществуващи стратегически документи за развитие на местно ниво и при интегриране в тях на национални, регионални и секторни политики. Приемане на стратегията като „жив документ“, обект на ревизиране за максимизиране на потенциала за развитие. Фокус върху бъдещото изпълнение на фаза планиране.
- Изпълнение на ПИРО: определяне на: аналитична рамка; административна и управленска структура; връзка с приоритетите и индикаторите на Оперативните програми (ОП); план за действие за реализацията на проектите (също обект на ревизиране).
- Съгласуваност на стратегията с Оперативните програми: оценка както на ПИРО, така и на проектите в него, чрез критерии за подбор оценяващи, както приноса към изпълнение на целите в ПИРО, така и към ОП. Проследяване на други реализирани проекти на територията и оценка на приноса им към целите..
- Реализация на проектите: определяне на: времеви график; критерии за ревизиране на проектите.
- Сътрудничество между УО и месните власти: ясни критерии за избор на местни власти за реализация на ПИРО; въвличане на местните власти в подготовката на ОП чрез постоянна работна група или координационен механизъм. Своевременна подготовка и краен срок за одобряване на стратегии. Дейности по развитие и укрепване на капацитета, както на УО така и на местните власти, чрез техническа помощ. Създаване и координиране на регионални и национална мрежа по обмен на практики.

ОПЕРАТИВНИ ПРОГРАМИ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА РЕГИОНИТЕ

ПРИОРИТЕТ 1.: Насърчаване на интегрираното социално, икономическо и екологично развитие, културното наследство и сигурността в градските райони.

Насочен е към 10 големи общини- Видин, Плевен, Русе, Велико Търново, Варна, Бургас, Стара Загора, Пловдив, София и Благоевград, които са обособени в 4 клъстера, по райони от ниво 2 и при отчитане на функционалните връзки между тях.

ПРИОРИТЕТ 2.: Насърчаване на интегрираното социално, икономическо и екологично развитие на местно равнище, културното наследство и сигурността, включително за селските и крайбрежните райони

Ще обхваща 40 градски общини от 6-те района на ниво 2, в които има населени места над 15 000 жители. Отново на база 4 критерия, за всеки от районите от ниво 2 ще има отделен регионален бюджет. 52% от бюджета на Приоритета ще е за Северна България.

Процесът по подготовка и изпълнение на интегрираните териториални инвестиции включва следните стъпки:

1. Делегиране на отговорности към 6-те Регионални съвети за развитие (РСР), предмет на изменение на Закона за управление на средствата от ЕСИФ.
2. Разработване и одобрение на интегрирани териториални стратегии за развитие на регионите от ниво NUTS 2.
3. Създаване на партньорство, подписване на партньорско споразумение и подаване на концепция за ИТИ в ИСУН.
4. Публични обсъждания за осигуряване на обществена подкрепа и повишаване на осведомеността на обществеността относно планираните дейности в рамките на представените концепции за ИТИ (предвидени са конкретна процедура и инструменти).
5. Избор на концепции за ИТИ от експертното звено на РСР (предвидена е конкретна процедура).
6. Одобрение на концепциите за ИТИ от членовете на РСР (предвидена е конкретна процедура).
7. Подписване на общо рамково споразумение между партньорството и съответните УО (предмет на процедура между УО-и).
8. Подаване на детайлизираните проектни предложения от партньорството и оценка от съответните УО (всеки УО оценява съответния проект, част от концепцията за ИТИ, попадащ в обхвата на неговата оперативна програма).
9. Подписване на договори за безвъзмездна финансова помощ и изпълнение на проектите, които са част от концепцията за ИТИ (всеки УО подписва отделен договор за безвъзмездна финансова помощ за съответния проект, попадащ в обхвата на неговата оперативна програма).
10. Цялостна координация на процеса по време на фазата на изпълнение от УО на ОПРР, предмет на изменение на Закона за управление на средствата от ЕСИФ.
11. Цялостна координация на изпълнението на споразумението за партньорство по време на фазата на изпълнение от водещия партньор.

За всеки от регионите от ниво NUTS 2 се предвижда отделен индикативен бюджетен пакет. Всички оперативни програми, участващи в интегрирания териториален подход,

ще допринесат за отделните пакети и в тази връзка ще бъде приложена специфична методология за разпределение на наличните средства между регионите. Методиката включва 3 общи:

- Население - тежест 15%;
- Територия - тежест 15%
- Брутна добавена стойност - тежест 20%.

и 1 конкретен индикатор, който отчита естеството на подкрепата по съответната програма.: Използваните специфични индикатори (индикатор 4) с тежест 50% за различните оперативни програми са:

- ОП „Развитие на регионите“ – инфраструктура;
- ОП „Иновации и конкурентоспособност“- иновации;
- ОП „Наука и образование“ - висше образование и обучение през целия живот;
- ОП „Развитие на човешките ресурси“ - ефективност на пазара на труда;
- ОП „Електронно управление“ – институции;
- ОП „Околна среда“ - дял на населението (%), свързано със системите за събиране и пречистване на отпадни води.

Видовете мерки, които могат да бъдат подкрепени по линия на ОПРР, са в следните области:

- Здравна и социална инфраструктура, включително детски ясли;
- Образователна инфраструктура за предучилищно, училищно и висше образование, включително детски градини и професионално обучение;
- Културна инфраструктура;
- Спортна инфраструктура;
- Жилищно настаняване, включително обновяване на квартали/специфични територии от градовете с неблагоприятни социално-икономически характеристики;
- Енергийна ефективност, включително обновяване на жилищния фонд и кръгова икономика;
- Инвестиции за устойчива мобилност и функционални зони и всички видове мерки за пътна безопасност, включително превенция и повишаване на осведомеността;
- Цифрова и безопасна транспортна свързаност;
- Качествена и безопасна среда, включително зелена инфраструктур;
- Мерки за насърчаване на икономическата активност (включително инвестиции в индустриални зони или друга инфраструктура за развитие на икономически дейности и подкрепа за иновации и развитие на МСП);
- Туризм;
- Културно-историческо наследство;
- Други действия, допустими по ЕФРР и идентифицирани въз основа на подхода „отдолу-нагоре“, при спазване на ясна процедура за демаркация с други оперативни програми.

Хоризонтална и задължителна мярка за всички изброени по-горе видове интервенции ще бъде осигуряване на достъпна физическа среда за хората с увреждания в съответствие с изискванията на националното законодателство. В допълнение, в случай

на ново строителство или обновяване на сграда, изпълнението на всички необходими мерки за енергийна ефективност също ще бъде задължително изискване.

Подходящата демаркация и допълняемост между оперативните програми и липсата на двойно финансиране ще бъде подсигурано на нивото на предварителен подбор на концепциите за ИТИ в регионалните съвети за развитие и допълнително по време на процеса на подбор на проекти, изпълняван от всеки един УО преди подписване на договорите за безвъзмездна финансова помощ с бенефициентите.

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ

ПРИОРИТЕТ 1 „Насърчаване на заетостта и развитието на умения“

СЦ 1. Подобряване на достъпа до трудова заетост на всички лица, търсещи работа, и по-специално на младите хора и дългосрочно безработните, както и на неактивните лица, като се поощрява самостоятелната заетост и социалната икономика: Подкрепа за активни мерки за достъп до пазара на труда, като:

- Включване на безработни и неактивни лица, включително младежи в обучения, стажуване и чиракуване, субсидирана заетост;
- Идентифициране, активиране, оценка на способностите и стимулиране на неактивни лица за включване на пазара на труда;
- Подкрепа за самостоятелна заетост, вкл. в областта на социалната икономика;
- „Пакети“ за мобилност за завръщане на лица от чужбина чрез осигуряване на стимули и мерки за трудова мобилност, в т.ч. транспорт в населени места, в които липсва ежедневен обществен транспорт;
- Стимулиране на работодателите за разкриване на работни места на първичния пазар и предоставяне на стимули за насърчаване на заетостта на целеви групи със специфични потребности, вкл. рано пенсионирани лица, образовани младежи от ромската общност, граждани от трети страни, участници с произход от други държави, в т.ч. чрез финансиране на менторство и наставничество;
- Подкрепа за развитието на социални предприятия на местно ниво и

СЦ 3. Насърчаване на участие на жените на пазара на труда, по-добър баланс м/у професионалния и личния живот, включително достъп до грижи за деца, здравословна и добре приспособена работна среда, отчитаща рисковете за здравето, адаптиране на работниците, предприятията и предприемачите към промените и активен живот на възрастните хора и остаряване в добро здраве.

Съдържа две подцели, както следва:

СЦ 3.1. Насърчаване на участие на жените на пазара на труда, по-добър баланс между професионалния и личния живот, включително достъп до грижи за деца.

Подкрепа за:

- Практики, насърчаващи професионалната и географската мобилност на родителите;
- Насърчаване на участието на жените на пазара на труда;
- Насърчаване на равнопоставеността на жените и мъжете, недискриминацията и ненасилието на работното място;
- Практики за подкрепа на самотните и многодетни родители и улесняване достъпа им до пазара на труда и кариерното им развитие.

СЦ 3.2. Здравословна и добре приспособена работна среда, отчитаща рисковете за здравето, адаптиране на работниците, предприятията и предприемачите към промените и активен живот на възрастните хора и остаряване в добро здраве.
Подкрепа за:

- Адаптиране на работната среда за справяне с рисковете за здравето;
- Развитие на секторни, регионални и фирмени стратегии и мерки за управление във връзка с възрастта;
- Обучение на работодателите в подкрепа на развитие на сферата на КСО дейности;
- Насърчаване на работодателите да подобряват работната среда;
- Насърчаване участието на по-възрастното население в пазара на труда;
- Подкрепа за активен живот на възрастните хора и остаряване в добро здраве.

ПРИОРИТЕТ 2 „Социално включване и равни възможности“

СЦ 4. Насърчаване на ученето през целия живот, по-специално гъвкавите възможности за повишаване на квалификацията и за преквалификация за всички, като се вземат предвид цифровите умения, по-доброто предвиждане на промените и изискванията за нови умения, улесняването на преходите в професионалното развитие и насърчаването на професионалната мобилност

Подкрепа за:

- Повишаване квалификацията и преквалификацията на заети лица;
- Осигуряване на гъвкави възможности за обучения, усъвършенстване и преквалифициране, включително обучения на работното място;
- Подкрепа за създаване на благоприятна среда за учене през целия живот;
- Дейности по насърчаване на професионалната мобилност;
- Подкрепа за повишаване на професионалния капацитет на обучаващите се специализанти в системата на здравеопазването за придобиване на специфични за този сектор умения;
- Обучения, предназначени за предприемачи и служители на различни управленски нива за придобиване на бизнес умения по оперативен мениджмънт и др.

ПРИОРИТЕТ 2 „Социално включване и равни възможности“

СЦ 1. Поощряване на активното приобщаване с оглед на насърчаването на равните възможности и активното участие и по-добрата пригодност за работа

Подкрепа за:

- Разработване на мерки за активно приобщаване с цел подобряване на пригодността за заетост на уязвимите групи чрез интегрирана подкрепа и индивидуализиран подход – рехабилитация, обучение, включване в заетост, др.;
- Предоставяне на услуги за семейства с деца, вкл. с увреждания, чрез интегрирани услуги като семейно консултиране, ранно детско развитие и др.;
- Подобряване на достъпа до заетост на хората с увреждания и на други уязвими групи чрез предоставяне на комплексни услуги, вкл. към техните семейства;

- Специализирани подкрепящи мерки на работните места за хората с увреждания чрез компенсация в случаите на по-ниска производителност на труда и/или изключително натоварване на работодателя, вкл. менторство, наставничество;
- Надграждане на капацитета на работодателите за работа с хора с увреждания.

СЦ 2. Подобряване на равния и навременен достъп до качествени, устойчиви и достъпни услуги; модернизиране на системите за социална закрила, включително насърчаване на достъпа до социална закрила; подобряване на достъпността, ефективността и устойчивостта на системите на здравеопазване и на услугите за полагане на дългосрочни грижи

Подкрепа за:

- Подобряване на достъпа на уязвимите групи, включително на ромите, до специализирани и общодостъпни услуги;
- Предоставяне на подкрепа в семейството и общността, превантивни и подкрепящи услуги за деца и осигуряване на достъп до дългосрочни грижи (включително и инфраструктура);
- Модернизиране на системите за социална закрила, инвестиции за подобряване на достъпността на хората с увреждания;
- Подкрепа за заетите в сферата на закрила на детето;
- Услуги за пострадали от насилие, вкл. превенция и др.

ПРИОРИТЕТ 3 „Териториални инвестиции“

СЦ 1. Подобряване на достъпа до трудова заетост на всички лица, търсещи работа, и по-специално на младите хора и дългосрочно безработните, както и на неактивните лица, като се поощрява самостоятелната заетост и социалната икономика

Подкрепа за:

- Включване на безработни младежи в мерки за осигуряване на преход от образование към заетост и на първа работа;
- Предоставяне на обучения, включващи функционална грамотност, професионални умения, ключови компетентности, дигитална компетентност, обучение чрез работа и др;
- Обучения за придобиване на професионална квалификация/преквалификация за безработни и неактивни лица;
- Мерки за насърчаване на мобилност на работната сила, особено в населени места, в които липсва ежедневен обществен транспорт;
- Дейности за подкрепа за развитието на социални предприятия на местно ниво за създаване на устойчиви работни места;
- Подкрепа за стартиране на самостоятелна заетост.

СЦ 2. Насърчаване на участие на жените на пазара на труда, по-добър баланс м/у професионалния и личния живот, включително достъп до грижи за деца, здравословна и добре приспособена работна среда, отчитаща рисковете за здравето, адаптиране на работниците, предприятията и предприемачите към промените и активен живот на възрастните хора и остаряване в добро здраве.

Съдържа две подцели, както следва:

СЦ 2.1. Насърчаване на балансирано участие на жените на пазара на труда, равенство и по-добър баланс м/у професионалния и личния живот, включително чрез достъп до грижи за деца

Подкрепа за:

- Подкрепа и насърчаване на гъвкави форми на работа и иновативни форми на организация на труда;
- Практики, насърчаващи професионалната и географската мобилност на лица и членове на техните семейства;
- Подкрепа на самотните и многодетни родители и за хората, полагащи грижи за зависими членове на техните семейства, за улесняване достъпа им до заетост и кариерното им развитие.

СЦ 2.2. Насърчаване на адаптирането на работниците, предприятията и предприемачите към промените, на активния живот на възрастните хора и остаряването в добро здраве и на здравословната и добре приспособена работна среда, отчитаща рисковете за здравето

Подкрепа за:

- Адаптиране на работната среда за справяне с рисковете за здравето;
- Адаптиране на работниците, предприятията и предприемачите към промените; реакция при криза;
- Насърчаване на работодателите да подобрят работната среда, вкл. и гъвкави и/или иновативни форми на организация на работното време, съгласно местни териториални специфики.

СЦ 3. Насърчаване на ученето през целия живот, по-специално гъвкавите възможности за повишаване на квалификацията и за преквалификация за всички, като се вземат предвид цифровите умения, по-доброто предвиждане на промените и изискванията за нови умения, улесняването на преходите в професионалното развитие и насърчаването на професионалната мобилност

Подкрепа за:

- Повишаване на квалификацията и преквалификация на заети лица;
- Осигуряване на гъвкави възможности за обучения;
- Дейности по насърчаване на професионалната мобилност и привличане на необходима работна сила към регионите;
- Обучения за придобиване на базови дигитални умения за ползване на услуги във връзка с установени местни потребности.

СЦ 4. Насърчаване на социално-икономическата интеграция на граждани натрети държави и на маргинализирани общности, като например ромите

Подкрепа за:

- Включване в заетост, вкл. субсидирана заетост;
- Предоставяне на обучения, включително обучение чрез работа, стажуване или чиракуване;
- Обучения за придобиване на базови умения по различни професии;
- Подкрепа на самотните и многодетни родители и улесняване достъпа им до услуги;

- Предоставяне на услуги за семейства с деца, вкл. с увреждания, чрез интегрирани услуги като семейно консултиране, семейното планиране и отговорно родителство, услуги за ранно детско развитие, формиране на родителски умения; превенция на изоставянето на деца и др.;
- Предоставяне на подкрепа с цел подобряване достъпа до здравни услуги и здравна профилактика;
- Достъп до социални услуги и развитие на социални умения. Целеви групи: Лица, живеещи в маргинализирани общности и съ

СЦ 5. Поощряване на активното приобщаване с оглед на насърчаването на равните възможности и активното участие и подобрата пригодност за работа

Подкрепа за:

- Разработване на мерки за активно приобщаване с цел подобряване на пригодността за заетост на уязвимите групи, вкл. и техните семейства, както и предоставяне на комплексни услуги с цел достъп до заетост;
- Предоставяне на услуги за семейства с деца, вкл. с увреждания, чрез интегрирани услуги като семейно консултиране, ранно детско развитие и др.;
- Предоставяне на интегрирана подкрепа (посредничество за заетост, квалификация, преквалификация, дейности за достъп до социални услуги, образование и здравеопазване);
- Специализирани подкрепящи мерки на работните места за хората с увреждания.

СЦ 6. Подобряване на равния и навременен достъп до качествени, устойчиви и достъпни услуги; модернизиране на системите за социална закрила, включително насърчаване на достъпа до социална закрила; подобряване на достъпността, ефективността и устойчивостта на системите на здравеопазване и на услугите за полагане на дългосрочни грижи

Подкрепа за:

- Предоставяне на подкрепа в семейството и общността;
- Социални и интегрирани здравно-социални услуги в домашна среда и в общността за хора с увреждания, възрастни хора и хора в невъзможност за самообслужване;
- Подкрепа на родителите на деца с трайни увреждания, семействата и лицата, които полагат грижа в домашна среда за пълнолетни лица с трайни увреждания в невъзможност за самообслужване;
- Подкрепа и обучение на членове на семейството, които полагат неформална грижа в домашна среда за лица с трайни увреждания и за лица в надтрудоспособна възраст в невъзможност за самообслужване;
- Подкрепа за придобиване на трудови умения;

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ“ ЗА ПЕРИОДА 2021 – 2027 ГОДИНА

Описание на приоритетите:

ПРИОРИТЕТ 1 „Качествено и приобщаващо предучилищно и училищно образование“

Допустими мерки:

- Разширяване обхвата на предучилищното и начално образование, чрез подкрепа за механизма за съвместна работа на институциите по обхващане и включване в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст (чрез включване на медиатори, проследяване при пътуване и миграция на упражняването на правото на децата на задължително образование и др.);
- Обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие в предучилищното образование (чрез осигуряване на допълнителни психолози и др. специалисти, ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения и др.);
- Обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие в училищното образование (чрез повишаване на капацитета и уменията на педагогическите и непдагогическите специалисти и др.);
- Подкрепа за талантиливи деца и ученици с изяви дарби;
- Модернизирани на учебните програми и съдържание (чрез въвеждане на компетентностния модел, както и подготовка на индивидуални учебни планове и на индивидуалните учебни програми на ученици със специални образователни потребности и на ученици с изяви дарби);
- Дигитална трансформация на училищното образование, в т.ч. професионалното образование и обучение;
- Мобилност и проходимост в отделните етапи на образование;
- Подкрепа за иновативни учебни програми, иновативни класни стаи и иновативни училища;
- Превенция и предотвратяване на тормоза и намаляване агресията в училищата;
- Създаване на условия за достъп до образование чрез преодоляване на демографски, социални и културни бариери;
- Комплексни програми на общинско ниво за десегрегация на училищата, превенция на вторичната сегрегация и против дискриминацията;
- Достъп на уязвими групи до висше образование.

Операции от стратегическо значение:

1. Разширяване обхвата на предучилищното и начално образование, чрез подкрепа за механизма за съвместна работа на институциите по обхващане и включване в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст;
2. Обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие в предучилищното образование;
3. Обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие в училищното образование;
4. Подкрепа за талантиливи деца и ученици с изяви дарби;
5. Модернизирани на учебните програми и съдържание, чрез въвеждане на компетентностния модел, както и подготовка на индивидуални учебни планове и на индивидуалните учебни програми на ученици със специални образователни потребности и на ученици с изяви дарби;
6. Мобилност и проходимост в отделните етапи на образование;

7. Дигитална трансформация на училищното образование.

Предвижда се операциите от стратегическо значение да бъдат реализирани като дългосрочни операции със системен ефект под координацията на Министерство на образованието и науката. За тях ще бъде предвиден специфичен план за оценка и мониторинг, позволяващ оценка на въздействието в хода на изпълнение и ще бъде заложен гъвкав механизъм на актуализация, в зависимост от резултатите от оценките и мониторинга. Целеви групи: деца, ученици, младежи, възрастни извън задължителната училищна възраст, родители, учители, педагогически специалисти и друг персонал. Участниците в образователния процес, институциите в системата на предучилищното и училищното образование и общини, деца и ученици с пропуски в усвояването на учебния материал, деца и ученици в риск от отпадане от образователната система, родители на деца от уязвими групи, лица преждевременно напуснали училище и др.

Принос към териториалния подход: чрез операции: Създаване на условия за достъп до образование чрез преодоляване на демографски, социални и културни бариери и Комплексни програми на общинско ниво за десегрегация на училищата, превенция на вторичната сегрегация и против дискриминацията.

Бюджет: финансиране от ЕСФ+. 44.71% от бюджета (ЕС) на ОПНО.

За териториалния подход- 2.06% от бюджета (ЕС) на ОПНО.

ПРИОРИТЕТ 2 „Подобряване на връзка на образованието с пазара на труда“

Допустими мерки:

- Дейности в подкрепа на ПОО на национално ниво (чрез създаване на рейтингова система на професионалното образование и обучение; създаване на информационни портали на секторен и регионален принцип, включващи информация за ориентиране към определени професии, данни за развитие на пазара на труда по сектори и региони, профили на предприятия и пр.; изграждане/поддържане на платформи и бази-данни за осъществяване на връзка между бизнес и образование за реализиране на стажове и практики на национално, регионално, местно и секторно ниво и др.);
- Дейности в подкрепа на ПОО на регионално ниво (чрез разработване, тестване и реализиране на информационни и комуникационни стратегии и програми на териториално ниво; насърчителни мерки, в т.ч. стипендии и осигуряване на общежития за ориентиране на младите хора към приоритетни, важни за икономиката професии; ранно кариерно и професионално ориентиране към професии, характерни за тенденциите в развитието на регионалната икономика с участието на бизнеса; създаване на контролен механизъм за партньорска „оценка на качеството“ на ПОО и системи за проследяване на реализацията и получаване на обратната връзка от страна на работодателите; подкрепа за практическото обучение на учениците от професионалните гимназии; засилване на практическото обучение и допълнителната професионална подготовка в образователните институции, чрез подкрепа за учебно тренировъчни фирми и доставка на специализирано оборудване и материали за ПОО и др.);
- Развитие на дуалната система на обучение (чрез допълнителна професионална подготовка, информационни кампании, създаване на мрежи, разработване на рамка и методология и провеждане на обучения, обучения на преподаватели и

наставници, подготовка на учебно съдържание адекватно на нуждите на бизнеса учебно съдържание, доставка на специализирано оборудване, кариерно ориентиране и пробно стажуване; споделяне на опит);

- Ограмотяване на възрастни;
- Валидиране на знания, умения и компетентности;
- Преход към дуална форма на обучение във висшето образование;
- Кариерно ориентиране на студентите, и професионална подготовка;
- Обновяване и модернизация на учебни програми в приоритетни професионални направления, в партньорство с бизнеса, в съответствие с нуждите на пазара на труда и чрез въвеждане на компетентностен модел и развитие на Т-образни умения и развитие на творчески и универсални умения;
- Мобилност и синергия с Еразъм+ и Хоризонт Европа;
- Студентски кредити.

Операции от стратегическо значение:

Дейности в подкрепа на ПОО на национално ниво и Преход към дуална форма на обучение във висшето образование ще се реализират като дългосрочни операции от стратегическо значение, изпълнявани на централно ниво с включен план и специфични мерки за информация и публичност, мониторинг и оценка.

Целеви групи: ученици, педагогически специалисти, преподаватели във висшето образование; Висши училища и акредитирани за преподавателска дейност научни организации; студенти и докторанти; МОН, НАОА; Работодатели, в т.ч. национално представителните организации на работодателите и на работниците и служителите; общини.

Принос към териториалния подход: Планира се дейностите, насочени към: - Подкрепа на ПОО на регионално ниво; - Развитие на дуалната система на обучение; - Ограмотяване на възрастни; - Валидиране на знания, умения и компетентности, да бъдат реализирани на териториално ниво, чрез подходът на Интегрирани териториални инвестиции (ИТИ).

Бюджет: финансиране от ЕСФ+. 24.07% от бюджета (ЕС) на ОПНО.

За териториалния подход- 8.25% от бюджета (ЕС) на ОПНО.

ПРИОРИТЕТ 3 „Научна инфраструктура и приложни изследвания“

Допустими мерки:

Направление А: „Научна инфраструктура в стратегически определени научни центрове“

със следните действия:

- Модернизиране на научноизследователската инфраструктура и оборудване, в т.ч. ИКТ свързаност и съпътстващата инфраструктура в стратегически определени научни центрове за върхови постижения и центрове за компетентност;
- Подкрепа за пазарно ориентирани приложни научни изследвания (TRL 3-6), включително чрез привличане на млади учени и международно утвърдени висококвалифицирани учени, за стратегически определени научни центрове за върхови постижения и центрове за компетентност;

- Интернационализация на научните изследвания в стратегически определени научни центрове за върхови постижения и центрове за компетентност;
- Разпространение и трансфер на научни резултати в стратегически определени научни центрове за върхови постижения и центрове за компетентност;
- Подкрепа за високотехнологични стартиращи предприятия на подкрепените стратегически определени научни центрове за върхови постижения и центрове за компетентност.

Направление Б: „ Приложни научни изследвания“

със следните видове действия:

- Подкрепа за пазарно ориентирани приложни научни изследвания (TRL 3-6), включително чрез привличане на млади учени и международно утвърдени висококвалифицирани учени.
- Интернационализация на научните изследвания;
- Разпространение и трансфер на научни резултати;
- Подкрепа за високотехнологични стартиращи предприятия.

Направление В: „Синергия с РП „Хоризонт Европа“

със следните видове действия:

- Модернизиране на научноизследователската инфраструктура и оборудване, в т.ч. съпътстващата инфраструктура в одобрени проекти по направление "Sharing Excellence" на Хоризонт Европа;
- Подкрепа за пазарно ориентирани приложни научни изследвания (TRL 3-6), включително чрез привличане на млади учени и международно утвърдени висококвалифицирани учени за проекти по стълб II на Хоризонт Европа, получили печат за високи постижения;
- Интернационализация на научните изследвания за проекти по стълб II на Хоризонт Европа, получили печат за високи постижения;
- Разпространение и трансфер на научни резултати за проекти по стълб II на Хоризонт Европа, получили печат за високи постижения.

Операция от стратегическо значение: Модернизиране на научноизследователската инфраструктура и оборудване, в т.ч. ИТ свързаност и съпътстващата инфраструктура в стратегически определени научни центрове за върхови постижения и центрове за компетентност.

Предвижда се финансирането да се осъществи, чрез директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ на Центрове за върхови постижения и центрове за компетентност, които са включени в Националната пътна карта за научна инфраструктура и които са функционално оперативни, т. е. имат ясна и жизнена институционално-организационна структура.

Целеви групи: изследователи в научни организации, преподаватели в университети, докторанти, пост докторанти, млади учени, студенти, представители на бизнеса.

Бюджет: финансиране от ЕФРР. 28.26% от бюджета (ЕС) на ОПНО

**ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА ЗА ИНОВАЦИИ И КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТ
ЗА ПЕРИОДА 2021-2027 ГОДИНА**

Програмна стратегия: Програмата за иновации и конкурентоспособност за периода 2021-2027 г. (ПИК) е пряко насочена към постигането на интелигентен и устойчив растеж на българската икономика, осъществяване на индустриална и иновационна трансформация. Програмата ще е и в отговор на Съобщението на ЕК за Европейската зелена сделка. То цели трансформиране на ЕС към проспериращо общество, с модерна и ресурсно ефективна, конкурентоспособна икономика при нулеви нетни емисии до 2050 г. и при гарантиране на икономически растеж с намаляващи количества отпадъци или продукти/услуги, произведени с по-малко вложени първични материали и ресурси. Описание на приоритетите: I.

ПРИОРИТЕТ 1: „Иновации и растеж“

СЦ 1. Засилване на капацитета за научни изследвания и иновации и на въвеждането на модерни технологии:

Индикативни групи дейности за подкрепа:

- 1) Развитие на иновационната екосистема, с акцент развитие на регионалните иновационни екосистеми:
 - Стимулиране на сътрудничеството между научноизследователските институции и индустрията за засилване на технологичния трансфер и комерсиализацията на резултатите от съвместната работа;
 - Подкрепа за предприятия и клъстерни обединения за участие в междурегионални партньорства, мрежи и платформи за сътрудничество;
 - Подкрепа за изграждане и развитие на научно-изследователска и иновационна инфраструктура в полза на предприятията на база отчетени нужди и потенциал за развитие;
 - Интернационализация на иновационния процес, вкл. чрез привличане на чуждестранни изследователи в процеса по разработване на иновации, с фокус върху предприятията в етап на растеж;
 - Подобряване на средата и условията за стимулиране на патентната продуктивност, включително подобряване на услугите, свързани със защитата на интелектуалната собственост.
- 2) Повишаване на иновационната и инвестиционна активност на предприятията:
 - Подкрепа за разработване и внедряване на иновации в предприятията, вкл. стимулиране осъществяването на вътрешни за предприятията НИРД;
 - Подкрепа за създаване на иновативни стартиращи предприятия, приоритетно с основна дейност във високотехнологичните или средно-високо технологичните сектори на преработващата промишленост и интензивните на знание услуги;
 - Подкрепа за заявяване и защита на индустриална собственост, в т.ч. патенти, полезни модели, търговски марки, дизайн;
 - Подкрепа за проектни предложения, кандидатствали по Рамкова програма „Хоризонт 2020“ и Хоризонт Европа и получили Печат за високи постижения с оглед синергия и допълняемост с другите инструменти на ниво ЕС в областта на НИРД и иновациите.
- 3) Насърчаване на НИРД и иновации с фокус към кръгова икономика и цифровата трансформация:

- Подпомагане на предприятията за осъществяване на НИРД, разработването и въвеждането на иновативни продукти, процеси и бизнес модели, които въвеждат безотпадни технологии, технологии въвеждащи използване на рециклируеми и устойчиви за дълготрайна употреба суровини и материали, технологии въвеждащи използване на суровини и материали, които заместват използването на пластмасата; разработването и въвеждането на зелени продукти и др.;
- Насърчаване на иновативни услуги, основани на устойчиво потребление и знания за материалните потоци и предимствата на кръговата икономика;
- Изграждане и развитие на дигитални иновационни хъбове (ДИХ), които да стимулират развитието на технологиите в областта на високопроизводителните изчислителни технологии, изкуствения интелект, киберсигурността и други иновативни цифрови технологии в полза на българските предприятия;
- Изграждане и развитие на демонстрационна еко-система в областта на Индустрия 4.0 чрез създаване на тестови центрове (лаборатории) за апробиране на технологии от Индустрия 4.0, целта на които е да покажат предимствата при използването на тези технологии и да насърчат предприятията да въвеждат такива.

Основни целеви групи: Предприятия (основно МСП), клъстери, научноизследователски организации и институции, публични ведомства и организации, които са свързани с предоставянето на услуги за подкрепа на НИРД, иновациите и защита правата по интелектуална собственост, юридически лица с нестопанска цел, обединения, занимаващи се с управление на иновационна инфраструктура.

СЦ 2. Усвояване на ползите от цифровизация на гражданите, дружествата и правителствата:

Индикативни групи дейности за подкрепа:

- Насърчаване на цифровата трансформация на предприятията в контекста на Индустрия 4.0;
- Насърчаване развитието и използването на изкуствен интелект (ИИ) в предприятията;
- Подкрепа за подобряване достъпа на МСП до технологии, базирани на ИИ, изчислителен капацитет и облачни платформи;
- Инвестиции, насочени към въвеждане на цифрови решения и програми, както и системи за електронно разплащане сред МСП;
- Подобряване на бизнес средата в областта на цифровата трансформация, вкл. подкрепа за въвеждане на стандарти в областта на Индустрия 4.0 (RAMI 4);
Основни целеви групи: МСП, по отношение подобряване на бизнес средата може да се подкрепят институции и ведомства, действащи в полза на предприятията.

СЦ 3. Засилване на растежа и конкурентоспособността на МСП, включително чрез производствени инвестиции:

Индикативни групи дейности за подкрепа:

- Подкрепа за предприятията за внедряване на технологични продукти и услуги с висока добавена стойност с принос към икономическия растеж;

- Интернационализация на предприятията, вкл. подпомагане интеграцията на българските МСП във водещи технологични европейски партньорства;
- Насърчаване на предприемаческата активност и развитие на стабилна екосистема;
- Подкрепа за бързорастящи предприятия и насърчаване на мрежите за сътрудничество между тях;
- Подкрепа за предоставяне на услуги, насочени към развитие на предприемаческата екосистема и подобряване на елементи на бизнес средата, които представляват бариери за разрастването на МСП: услуги, свързани със създаване и развитие на различни форми на сътрудничество, обмен на информация и консултации в подкрепа на МСП; подкрепа за създаване и развитие на национални мрежи за провеждане на политиката за МСП, които в частност могат да подпомогнат и участието в европейските EEN, SME Envoy network, DIN, EU Start-up Nations Standard и др. международни мрежи; подкрепа за дейности по координиране и насочване на дейността на предприятията от туристическия сектор и създаване на подходяща среда за тяхното развитие;
- Дейности, свързани с привличане на чуждестранни инвестиции и насърчаване на интернационализацията, вкл. чрез развитие на услуги, предоставяни от експортни и дигитални хъбове.

Основни целеви групи: МСП, организации, институции, агенции в подкрепа на бизнеса и подобряване на бизнес средата.

Приоритет 2 “Кръгова икономика”:

Действия за подкрепа в рамките на 2 специфични цели (СЦ), както следва:

СЦ 1.: Насърчаване на мерките за енергийна ефективност и намаляване на емисиите парникови газове

Индикативни групи дейности за подкрепа:

- Дейности, насочени към изпълнение на мерки за енергийна ефективност в предприятията въз основа на препоръки от енергиен одит (обследване за енергийна ефективност);
- Въвеждане и сертифициране на системи за енергиен мениджмънт;
- Въвеждане на системи за мониторинг и контрол на енергопотреблението;
- Стимулиране на предприятията да използват електрическа, топлинна и охлаждаща енергия, произведена от възобновяеми източници за собствено потребление;
- Подкрепа за осигуряване на интегриран подход за фокусирано и координирано прилагане на мерки за енергийна ефективност във всички икономически сектори.

Основни целеви групи: МСП и големи предприятия с потенциал за реализиране на мерки за енергийна ефективност, АУЕР.

СЦ 2.: Насърчаване на прехода към кръгова икономика:

Индикативни групи дейности за подкрепа:

- Подкрепа за предприятията за инвестиции в използването на алтернативни суровини, използването на рециклирани материали като суровини и повторната употреба на материали;
- Подкрепа за подобряване управлението на отпадъците в предприятията, в т.ч. въвеждане на безотпадни технологии;
- Дейности, насочени към производството на „зелени продукти“, в т.ч. екодизайн;
- Насърчаване на пренасочването на производствата от продукти за еднократна към продукти за многократна употреба и модернизиране на продуктите за удължаване на живота им;
- Насърчаване преминаването към по-устойчиви производствени процеси с минимална употреба на химикали и вредни субстанции;
- Подкрепа за създаване на партньорства между предприятия за постигане на промишлена симбиоза – споделяне на ресурси, услуги, вторични продукти, създаване на връзка между производства, при която отпадъците от едното представляват суровина за другото;
- Създаване на браншови платформи (например по материални потоци: пластмаси, дърво, стъкло и т.н.) за обмяна на добри практики.

Основни целеви групи: предприятия (основно МСП от преработващата промишленост).

ПРИОРИТЕТ 3: „Подкрепа за интегрирано териториално развитие“:

Дейности изпълнявани чрез подхода интегрирани териториални инвестиции (ИТИ) и водено от общностите местно развитие (ВОМР), насочени към:

- създаване на условия за ускорено изграждане на нови или развитие на съществуващи индустриални зони като важен елемент от регионалната екосистема в областта на трансфера на технологии и подкрепата за развитие на предприятия в областите на интелигентната специализация;
- изпълнение на подхода ВОМР.

Основни целеви групи: юридически лица, отговарящи на определението за индустриална зона, юридически лица със стопанска цел.

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА ОКОЛНА СРЕДА

Описание на приоритетите:

ПРИОРИТЕТ 1 : „Води“

Допустими мерки:

- Изграждане и реконструкция на ВиК инфраструктура въз основа на РПИП в съответствие с нормативната база, приоритетно в агломерации с над 10 000 екв.ж., а при наличен финансов ресурс и в агломерации с между 2 000 и 10 000 екв. ж.;
- Разработване на стратегически документи в сектор „Води“ и за отрасъл „ВиК“, вкл. ПУРБ;
- Мерки за оптимизиране или надграждане на мрежите за мониторинг на водите и на системата за мониторинг и оценка на качеството на водите;
- Засилване капацитета за планиране, управление и изпълнение на задълженията в сектор „Води“ и отрасъл ВиК;

- Мерки от ПУРБ за подобряване на състоянието на водите; опазване качеството на водите, предназначени за питейно-битово водоснабдяване, вкл. установяване на зони за опазването им в района на съоръженията за водоземане, др.

Допустими бенефициенти: ВиК дружества, Столична община, Български ВиК Холдинг ЕАД, Министерство на регионалното развитие и благоустройството, структури на/в Министерство на околната среда и водите, структури на/в Министерство на здравеопазването.

Принос към териториалния подход: Мерки ще могат да бъдат изпълнявани на териториално ниво чрез подхода за интегрирани териториални инвестиции (ИТИ) на ниво район за планиране. Допустима ще е подкрепа за изграждане на индустриални зони/паркове в случаите, в които необходимата ВиК инфраструктура е идентифицирана в разработено РПИП за обособената територия.

ПРИОРИТЕТ 2: „Отпадъци“:

Допустими мерки: насочени към битови отпадъци, масово разпространени отпадъци, биоотпадъци, в т.ч. хранителни отпадъци, строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване:

- Мерки за развитието на инфраструктурата, свързана с управлението на битовите отпадъци за постигане на целите за 2030 г. за рециклиране на отпадъците и намаляване на количествата на депонираните отпадъци;
- Мерки за предотвратяване генерирането на отпадъци;
- Мерки за подготовка за повторна употреба и поправка;
- Мерки за рециклиране на отпадъците;
- Изграждане, разширяване и/или надграждане на системата за разделно събиране на отпадъци;
- Подобряване на базата от знания относно кръговата икономика, мониторинга на отпадъците и потоците от материали;
- Повишаване на осведомеността относно практиките и поведението във връзка с устойчивото потребление, както и информационни и разяснителни кампании за заинтересованите страни и населението.

Допустими бенефициенти: общини, юридически лица със стопанска цел, юридически лица с нестопанска цел, ПУДООС, ИАОС (за мерки за подобряване на базата от знания, мониторинга и повишаване на осведомеността и разяснителни кампании), НСОРБ (за мерки за подобряване базата от знания и повишаване осведомеността и разяснителни кампании за заинтересованите страни).

Принос към териториалния подход: По предварителна оценка като приложима е идентифицирана възможна мярка за осигуряване на разделно събиране и рециклиране на битови, масово разпространени и строителни отпадъци в индустриални зони (при доказана необходимост, без производствени и опасни отпадъци).

ПРИОРИТЕТ 3 „Биологично разнообразие“

Допустими мерки:

- Мерки, свързани с развитие на мрежата Натура 2000 – обезпечаване на органите за управление на мрежата Натура 2000 на национално и регионално ниво (включително техническо обезпечаване и изграждане на капацитет (обучения),

подготовка на териториални планове за управление на защитени зони, обмяна на опит и добри практики, вкл. по отношение на управлението и мониторинга);

- Мерки, насочени към подобряване на природозащитното състояние на природни местообитания и видове (вкл. птици), предмет на опазване в мрежата Натура 2000 (вкл. подобряване знанията за тях) – мерки от Националната приоритетна рамка за действие за Натура 2000, мерки от планове за управление на защитени зони, мерки от планове за действие за защитени видове;
- Мерки за опазване/ възстановяване на екосистемите и присъщото им биологичното разнообразие с фокус върху подобряване на екосистемите и екосистемните услуги и осигуряване свързаността на мрежата Натура 2000 – изпълнение на мерки от Стратегия за биологичното разнообразие в Република България и Национален план за опазване и устойчиво ползване на биологичното разнообразие и генетичните ресурси 2020 – 2024 г.“, мерки от планове за управление на защитени територии, мерки от НПРД за изграждане на синя и зелена инфраструктура извън Натура 2000;

Мерки за изграждане на капацитет на звената, вкл. обучения, отговорни за управлението и за прилагането на политиките по биологично разнообразие и по управление на Натура 2000.

Допустими бенефициенти: Структури за управление на Натура 2000, структури на/в МОСВ, структури на/в МЗХГ, Агенция „Пътна инфраструктура“ (за мерки, свързани с фрагментация на местообитания по съществуваща републиканска пътна мрежа), юридически лица с нестопанска цел, общини, научни институти; висши училища.

Принос към териториалния подход: По предварителна оценка като приложими са идентифицирани консервационни мерки, фокусирани върху видове и местообитания в неблагоприятно-незадоволително и неблагоприятно-лошо природозащитно състояние.

ПРИОРИТЕТ 4 „Риск и изменение на климата“

Допустими мерки:

- Мерки за превенция и управление на риска от наводнения и засушаване (в т.ч. екологосъобразна инфраструктура (ако е приложимо) в комбинация със сива инфраструктура);
- Анализи на риска и прилагане на мерки за превенция и защита при процеси, свързани с движение на земни маси – свлачища, срутища, ерозии, абразии и пр. (в т.ч. екологосъобразна инфраструктура (ако е приложимо) в комбинация със сива инфраструктура), вкл. такива по републиканска пътна мрежа, 4 идентифицирани като заплаха по отношение безопасността на движение на населението по пътищата;
- Проучвания и анализи, насочени към обследване на последиците от изменението на климата и отражението им върху водните ресурси на територията на страната;
- Мерки за превенция и управление на риска от горски пожари;
- Мерки за управление на риска от природни бедствия и за превенция на риска за живота и здравето на населението (в т.ч. повишаване на готовността на населението и силите за реагиране в случай на наводнения, пожари и земетресения) - фокус към изграждането на капацитет за действия на

отговорните органи и на населението при природни бедствия в съответствие със стратегическите цели по отношение създаването на устойчивост към изменето на климата и повишаването на степента на информираност на населението за посочените бедствия.

- Изграждане на нови и оптимизиране и/или разширяване на съществуващи системи за предупреждение, наблюдение, докладване; прогнозиране и сигнализиране; разработване на цифрови модели и анализи и прогнози във връзка с климатичните изменения;
- Изпълнение на проучвания и оценки във връзка с изготвяне на ПУРН за периода 2028-2033 г.;
- Повишаване капацитета на отговорните звена по отношение на политиките, свързани с превенция и управление на риска и политиките по изменение на климата; повишаване информираността; обучителни и информационнообразователни мерки за формиране, прилагане и изпълнение на целите на тези политики.

Допустими бенефициенти: общини, областни администрации, Агенция „Пътна инфраструктура“, МРРБ, структури на/в МОСВ, НИМХ (за прогнози, анализи, модели във връзка с климатичните изменения; и обучителни дейности), ГДПБЗН-МВР. Принос към териториалния подход: По предварителна оценка, като приложими са идентифицирани мерки за превенция и управление на риска от наводнения (в т.ч. екологосъобразна инфраструктура (ако е приложимо) в комбинация със сива инфраструктура), както и по отношение на свлачища в урбанизирани територии.

ПРИОРИТЕТ 5 „Въздух“

Допустими мерки:

- Мерки за намаляване на замърсяването на въздуха от битовото отопление – поетапна подмяна на отоплителни уреди на твърдо гориво, въвеждане на зони с ниски емисии, разширяване мрежата за централно топлоснабдяване;
- Мерки за намаляване на замърсяването на въздуха от транспорта – насърчаване на електромобилността чрез изграждане на инфраструктура за екологосъобразни превозни средства, насърчаване поетапната подмяна на остарелия автомобилен парк с електрически автомобили, въвеждане на зони с ниски емисии;
- Мерки за подобряване мониторинга на КАВ, вкл. за надграждане на Националната системата за мониторинг на качеството на атмосферния въздух в реално време и на информационната система за докладване на данни за качеството на атмосферния въздух;
- Зелени мерки в градска среда, вкл. изграждане на „зелени пояси/зони“;
- Разработване/актуализация на стратегически/ програмни/ планови/ аналитични документи във връзка с качеството на атмосферния въздух, прогнозиране, моделиране;
- Обучителни и информационно-образователни мерки.

Фокусът на интервенциите ще бъде към общините с нарушено качество на въздуха. Мерките за намаляване на замърсяването на въздуха от битовото отопление ще имат синергичен ефект с мерките за енергийната ефективност на сградния фонд по ОПРР. Мерките за намаляване на замърсяването на въздуха от транспорта осигуряват допълняемост с предвидените мерки по ОПРР при съблюдаване на демаркация с интервенциите за устойчива градска мобилност. Чрез изпълнението на „Зелени мерки в градска среда, вкл. изграждане на „зелени пояси/зони“ ще се осигури допълняемост

към мерките за зелена инфраструктура в градовете, заложили по ОПРР, като фокусът по ОПОС е върху качество на въздуха чрез инвестиции в растителни видове, с най-висока степен на ефективност по отношение улавянето на ФПЧ и пречистването на въздуха по естествен път.

Допустими бенефициенти: общини, Изпълнителна агенция „Околна среда“, Национален доверителен екофонд, юридически лица със стопанска цел, Агенция „Пътна инфраструктура“, Национален институт по метеорология и хидрология (за обучителни и образователни мерки, мерки, свързани с разработване на прогнози, модели, аналитични документи, свързани с КАВ). Принос към териториалния подход: По предварителна оценка като приложими са идентифицирани зелени мерки в градска среда, вкл. изграждане на „зелени пояси/зони“ на територията на общини с нарушено КАВ, в допълняемост и демаркация с мерки, финансирани по ОПРР. Допустима ще е подкрепа за мерки, адресиращи източници на замърсяване на въздуха, и за общини, в които нормите на замърсителите се измерват чрез други методи извън рамките на Националната система за мониторинг на въздуха, за постигане на нормите за КАВ.

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА ЗА ЕЛЕКТРОННО УПРАВЛЕНИЕ И ТЕХНИЧЕСКА ПОМОЩ ЗА ПРОГРАМЕН ПЕРИОД 2021-2027 ГОДИНА

Програмна стратегия:

- Цялостна цифрова трансформация на публичния сектор и надграждане на постигнатото в областта на електронното управление;
- Доизграждане на националната широколентова инфраструктура и ускоряване разгръщането на широколентовия достъп до интернет, предвид ключовото им значение за постигането на цифров растеж.

Описание на приоритетите:

ПРИОРИТЕТ 1. Цифрова трансформация на публичния сектор в полза на обществото:

Действия за подкрепа:

- Превръщане на данните в ключов капитал на обществото чрез изграждане на нови модели на взаимодействие и споделяне на данни между гражданите, бизнеса и администрацията в дигитална среда; развитие на технологични средства за сигурно съхранение и обработка на персонални и публични данни и предоставянето им за ползване от гражданите, бизнеса и администрацията; създаване на съвременни инструменти за обработка на големи масиви от данни и оптимизация на процеси; изграждане на централизирана инфраструктура и технологични инструменти за деперсонализиране на чувствителни данни и създаване на условия за преизползването им от гражданите и бизнеса; развитие на модели за предоставяне на проактивни услуги и реализация на ключови услуги от типа „епизоди от живота/бизнеса“; развитие на системите на е-управление по ключови области на политики (е-здравеопазване; е-осигуряване; е-финанси и др.); развитие на трансграничните услуги за улесняване на трансграничното използване на данни в съответствие с изискванията на европейското законодателство и инициативите на европейско ниво;
- Реализиране на мерки за мрежова и информационна сигурност като част от националната система за киберсигурност чрез: укрепване на капацитета на националния и секторните екипи за реагиране при инциденти с компютърната сигурност; изграждане на национална електронна платформа за симулации на събития и инциденти в киберпространството; надграждане на възможностите на НКСЦ (национален киберситуационен център) със системи за управление и

оркестриране на събития и инциденти в мрежовата и информационната сигурност; организиране и провеждане на специализирани обучения, семинари и конференции за органите и лицата, изпълняващи функции, свързани с мрежовата и информационна сигурност; организиране и провеждане на информационни кампании, събития и инициативи, насочени към подобряване на киберхигиената в цифровата икономика и цифровото общество;

- Провеждане на широкомащабни информационни и образователни кампании за насърчаване на културата за споделяне на данни и повишаване ползването на електронните публични услуги чрез: повишаване на осведомеността за възможностите и ползите (benefits) от използване и иновативно преизползване на публичните данни за създаване на стойност за икономиката и обществото; развиване на необходимите дигитални умения за използването на електронните публични услуги; популяризиране на внедрените цифрови решения и стимулиране на ползването на електронните публични услуги;
- Развитие на Държавния Хибриден Частен Облак (ДХЧО) и предоставяне на услуги от типа Платформа като услуга (PaaS) и Софтуер като услуга (SaaS) чрез: разширяване на капацитета на ДХЧО, в т.ч осигуряване на софтуер за виртуализация и за контейнеризация, необходими за предоставяне на услуги от типа Инфраструктура като услуга (IaaS) ; реализиране на мерки за сигурна защита на данните и системите, осигуряване на сигурни комуникационни канали и контрол на трафика за постигане на високо ниво на мрежова и информационна сигурност; Развитие на услуги от типа Платформа като услуга (PaaS) и Софтуер като услуга (SaaS); специализирани обучения за администраторите и процесите чрез интеграция с други публични облаци за използване на налични високотехнологични продукти и услуги. Целеви групи: Структури на държавната администрация на всички нива и нейните служители; граждани; бизнес. Принос към териториалния подход: Финансиране на дейности, свързани с осигуряване на мрежова и информационна сигурност на общините, разработване и внедряване на инструменти и онлайн платформи за подобряване на гражданското участие на местно ниво.

ПРИОРИТЕТ 2: Дигитална свързаност:

Действия за подкрепа:

- Доизграждане на единната електронна съобщителна мрежа (ЕЕСМ) чрез изграждане на нова пасивна инфраструктура (оптични трасета) до районите в които няма изградена такава, както и разполагане на активно оборудване за свързаност в общинските центрове.

Целеви групи: 91 общински центъра, които не са свързани към ЕЕСМ; публичните институции, гражданите и бизнеса от общинските центрове.

ПРИОРИТЕТ 3: Хоризонтална техническа помощ:

Подкрепа за дейности в четири основни направления:

- Човешки ресурс: (Поддържане на високи нива на компетентност, мотивация и ангажираност на служителите, които да гарантират ефективно изпълнение на задълженията, свързани с прилагането на политиката на сближаване; Осигуряване на висококвалифицирани служители, участващи в прилагането на политиката на сближаване; Повишаване на методическата подкрепа с оглед подобряване на общата ефективност при управлението на фондовете на ЕС);

- Системи и инструменти: (Развитие на ИСУН 2020, с цел намаляване на административната тежест и gold plating, в т.ч. осигуряване на по-добра координация и обмен на информация за по-качествено и интегрирано предоставяне на услуги; както и с цел допълнителното ѝ използване като инструмент за получаване на структурирани данни за анализ и оценки на различни нива (национално, регионално, програмно); осигуряване на ИТ системи, необходими за изпълнение на функции по програмиране, управление, наблюдение, отчетност, контрол, одит координация и оценка на ЕСИФ);
- Публичност и комуникация: (Осигуряване на публичност на финансираните от ЕС инвестиции и на равен достъп до информация и възможности за финансиране чрез понататъшно развитие на национален уеб-портал за фондове на ЕС, организиране на информационни и рекламни кампании и сътрудничество с медиите, в т.ч. подкрепа за функционирането на мрежата от областни информационни центрове; Подпомагане въвеждането на интегриран подход за териториално развитие; Подкрепа за насърчаване на по-широкото използване на финансови инструменти чрез популяризиране на възможностите за финансиране, потенциалните ползи за крайните получатели и общите ефекти от използването на инструментите);
- Стратегическо планиране и изпълнение, и методически дейности: (Осигуряване на засилен капацитет на властите за предоставяне на политики и стратегии, които биха могли да бъдат основа за изпълнението на програмите, финансирани от ЕС; Подкрепа за последващо наблюдение на изпълнението на разработените стратегически документи и оценка на въздействието; Мерки за изграждане на култура за оценка, обмен на знания и работа в мрежа по отношение засилване ролята на хоризонталните оценки на национално ниво за използване на потенциала им като мощен инструмент за подобряване на ефективността и ефикасността на програмите и за тяхното въздействие; Подкрепа за хоризонтална координация, за да се акцентират тематичните взаимодействия между сектори, програми и интервенции с цел осигуряване координирано и допълващо планиране, прилагане и оценка на междусекторни и междупрограмни инициативи и инструменти, което да насърчи по-високата добавена стойност на инвестициите; Изпълнение на допълнителни мерки за премахване на административната тежест за кандидатите и бенефициентите; Идентифициране и прилагане на цялостни мерки, насочени към намаляване броя и сериозността на нередностите, свързани с обществените поръчки и съответните финансови корекции; Мерки за подобряване на ефективността и ефикасността на звеното за държавна помощ и подобряване на сътрудничеството му с управляващите органи).

Целеви групи: служители на ЦКЗ, СО, ОО, НСИ, АОП, ДАЕУ, ДПРС, НСУИ на НПРД, АФКОС, ИА СОСЕЗФ, държавен фонд „Земеделие“; членове и наблюдатели на комитета за наблюдение на Споразумението за партньорство; областни информационни центрове; потребители на ИСУН, вкл. бенефициенти по програмите, финансирани от ЕСИФ; обществеността.

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ТРАНСПОРТНА СВЪРЗАНОСТ“ ЗА ПЕРИОДА 2021-2027 ГОДИНА

Програмна стратегия: Оперативна програма „Транспортна свързаност“ (ОПТС) 2021-2027 г. ще концентрира инвестициите си основно върху завършването на приоритетните железопътни и пътни направления и за насърчаване на мултимодалния транспорт посредством подобряване на връзките между отделните видове транспорт.

Описание на приоритетите: Предвижда се програмата да има пет приоритета, както следва: **ПРИОРИТЕТ 1: Развитие на железопътната инфраструктура по „основната“ и „широкообхватната“ Трансевропейска транспортна мрежа**

Допустими мерки:

- Изграждане, модернизация, рехабилитация, електрификация и внедряване на сигнализация и телекомуникации на железопътни участъци;
- Мерки за техническа помощ за подготовката/завършване на подготовката на инвестиционни проекти за развитие на железопътната инфраструктура по Трансевропейската транспортна мрежа.

Планирано е изпълнение на 5 стратегически проекта в сферата на железопътната инфраструктура:

1. Модернизация на железопътната линия София – Пловдив: жп участък Елин Пелин-Костенец, фаза 2;
2. Модернизация на железопътната линия Перник-Радомир (фаза 2);
3. Изграждане на жп връзка между България и Северна Македония;
4. Доизграждане на съоръженията по жп линия Карнобат-Синдел; 5. Модернизация на железопътната линия София-Перник.

Допустим бенефициент: ДП Национална компания „Железопътна инфраструктура“.

Бюджет: Финансиране от КФ (евродял) в размер на 590 190 000 евро.

ПРИОРИТЕТ 2 „Развитие на пътната инфраструктура по „основната“ Трансевропейска транспортна мрежа“

Допустими мерки:

Изграждане и модернизация на участъци от пътната инфраструктура по „основната“ Трансевропейска транспортна мрежа;

Техническа помощ за подготовката/завършване на подготовката за инвестиционни проекти за развитие на пътната инфраструктура по Трансевропейската транспортна мрежа. Планираните операции от стратегическо значение по приоритета са:

1. Автомагистрала „Струма“, лот 3.2, фаза 2;
2. Обход на град Габрово, включително тунел под връх Шипка‘
3. Изграждане на АМ „Русе – Велико Търново“.

Допустим бенефициент: Агенция „Пътна инфраструктура“.

Бюджет: Финансиране от ЕФРР (евродял) от 590 190 000 евро.

ПРИОРИТЕТ 3: „Подобряване на интермодалността и развитие на устойчива градска мобилност“

Допустими мерки:

- Разширяване на метрото в София, включително закупуване на подвижен състав;
- Създаване на нови интермодални връзки за пътници в обществената транспортна система на София;
- Изграждане и реконструкция на гарови комплекси по протежение на главните железопътни линии;
- Изграждане и модернизация на железопътни връзки с летища, електрификация и внедряване на сигнализация и телекомуникации, развитие на жп възли;
- Мерки за техническа помощ за подготовката/завършване на подготовката на инвестиционни проекти за развитие на гарови комплекси, жп възли и мултимодални връзки.

Планираните операции от стратегическо значение по приоритета са:

1. Изграждане на Етап 3 на Линия 3 – Лот 1 (североизточен участък) от Софийското метро;
2. Изграждане на Етап 3 на Линия 3 – Лот 2 (югоизточен участък) от Софийското метро;
3. Изграждане на железопътна връзка към летище Бургас;
4. Изграждане на железопътна връзка към летище Пловдив;
5. Модернизация на ключови жп гари по жп линията София-Перник-Радомир;
6. Модернизация на ключови жп гари и изграждане на нови по жп линията София - сръбска граница;
7. Развитие на жп възел Горна Оряховица, жп възел Русе и жп възел Варна.

Допустими бенефициенти: „Метрополитен“ ЕАД и ДП Национална компания „Железопътна инфраструктура“. Бюджет: Финансиране от ЕФРР в размер на 327 140 000 евро.

ПРИОРИТЕТ 4: „Иновации в транспорта, модернизирани системи за управление на трафика, подобряване на сигурността и безопасността на транспорта“

Допустими мерки:

- Развитие на информационни системи в транспорта, надграждащи съществуващите системи и системите в процес на изграждане;
- Доставка на мултифункционални плавателни съдове;
- Модернизация и изграждане на съоръжения за повишаване на безопасността на транспорта и опазване на околната среда, включително пристанищни съоръжения за безопасен, ефективен и сигурен вътрешно- воден и морски транспорт;
- Мерки за техническа помощ за подготовката/завършване на подготовката на проектите.

Допустими бенефициенти: - ДП Национална компания „Железопътна инфраструктура“; - ИА „Проучване и поддържане на река Дунав“; - ДП „Пристанищна инфраструктура“; - Агенция „Пътна инфраструктура“; - ИА „Морска администрация“.

Бюджет: Финансиране от ЕФРР (евродял) от 115 230 000 евро.

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА ХРАНА

Бъдещата програма, която сходно на настоящата ще покрива цялата територия на страната, ще се фокусира върху оказването на подкрепа в 4 основни Направления, всяко от които допълнено със съпътстващи мерки:

ВИД ПОМОЩ 1: „Подпомагане с пакети хранителни продукти и хигиенни материали“;

Средногодишно с около 350 000 пакета с основни хранителни продукти (храни влагани в приготвянето на храна за цялото семейство) и толкова с хигиенни материали (продукти за лична хигиена, почистващи, перилни и миещи препарати). Планира се помощта да се предоставя най-малко веднъж годишно. Съпътстващи мерки: за осигуряване възможност за активно участие в обществения живот и преодоляване на социалната изолация като: провеждане на занимания за базова компютърна грамотност и използване на социални мрежи сред възрастните хора, готварство, привличане на доброволци за каузи от типа „бедни помагат на бедни“, организиране на културни и спортни занимания, консултиране и насочване към реализирани социални услуги и услуги за обучение и заетост, финансирани от ЕСФ+ национални програми и др. Целеви групи: основна и допълнителна: лица, семейства и домакинства, обект на социално подпомагане; лица, които имат отказ от социално подпомагане и доходът им не надвишава линията на бедност; пенсионери с доход от пенсия под линията на бедност; лица, изпаднали в затруднено положение в резултат на природни бедствия, пандемии и др. форсмажорни обстоятелства за овладяване на възникнали извънредни ситуация в страната. 2 Механизъм за изпълнение: Чрез две взаимнообвързани процедури- за закупуване и за раздаване на закупените храни и/или хигиенните материали. Хранителните продукти и хигиенните материали ще се закупуват от Агенцията за социално подпомагане (АСП). Избран изпълнител/изпълнители ще предоставя хранителните продукти и хигиенните материали до крайните получатели на помощта. Той директно или в партньорство с други организации, ще предлага съпътстващи мерки на крайните потребители.

ВИД ПОМОЩ 2: „Топъл обяд“;

Целогодишно подпомагане с топъл обяд, включващ супа, основно ястие и хляб. Съпътстващи мерки: индивидуално консултиране и съдействие за възможностите за ползване на: социални услуги; административни общински услуги; осигуряване на временен подслон на бездомни лица; подпомагане на достъпа до здравни и образователни услуги; управление на семейния бюджет; здравословно и балансирано хранене, или други форми на подкрепа, реализирани в отговор на установени конкретни нужди и проблеми на представителите на целевите групи. Целеви групи: лица, обект на социално подпомагане; хора със затруднения в самообслужването; лица с ниски доходи, бездомни лица и др. лица, изпаднали в затруднено положение в резултат на природни бедствия, пандемии и др. форсмажорни обстоятелства с оглед овладяване на възникнали извънредни ситуация в страната. Механизъм за изпълнение: Чрез общините и районите на общините въз основа на дългосрочни договори за осигуряване на топъл обяд, които директно или в партньорство с други организации, ще предлагат и съпътстващи мерки на крайните потребители. Бюджет: 235 065 600 лв. Ще се използват опростени разходи на база разход за единица продукт - обяд. За първите две години разхода за единица продукт - обяд е калкулиран в размер на 2.80 лв., за следващите 2 години - 3.00 лв., а за последните три - до края на програмния период – 3.20 лв. Административните разходи (превоз и съхранение) и разходите за съпътстващи мерки ще са с единна ставка на всеки от тях в размер на 5% от разходите за закупуване на храни и/или основно материално подпомагане.

ВИД ПОМОЩ 3: „Пакети за новородени деца;

Пакети с базови необходими продукти за новородени деца от бедни и рискови семейства. Индикативно пакетите ще включват: бебешки пелени, кърпи, бебешки козметични продукти и др. продукти, съобразени с основните нужди и възрастта на детето. Ще се предоставя най- малко два пъти до навършване на шест месеца на детето. Съпътстващи мерки: насочване на родителите към мерки за подкрепа, финансирани по ОП РЧР; мерки за превенция на изоставянето, семейно консултиране, индивидуална социална работа, насочване към съществуващи социални услуги за подкрепа на децата и семействата и др. 3 Целеви групи: новородени от бедни семейства, които са обект на социално подпомагане. Семейства, при които е установен риск от изоставяне на децата, както и майки, жертви на насилие. Механизъм за изпълнение: Продуктите ще бъдат закупвани от АСП. Предоставянето на пакетите ще бъде извършвано от избран бенефициент, който самостоятелно или в партньорство ще реализира и съпътстващи мерки. Предоставянето на пакетите за новородени, при обоснована необходимост и с оглед гарантиране на национално покритие на помощта, може да се извършва и от структурите на АСП по места, в партньорство с общините.

ВИД ПОМОЩ 4: „Детска кухня“.

Храна за обяд за деца от 10 месеца до тригодишна възраст. Съпътстващи мерки: съгласно нуждите на целевите групи. Целеви групи: деца от домакинства с ниски доходи; деца с увреждания; деца лишени от родителски грижи; деца живеещи в лоши жилищни условия; деца в риск от изоставяне и др. Механизъм за изпълнение: Чрез общините и районите на общините, които директно или в партньорство с други организации, ще предлагат и съпътстващи мерки на крайните потребители. Ще се използват опростени правила за възстановяване на база разход за единица продукт - обяд в детска кухня. За определяне на единната ставка ще бъде извършено проучване за размера на таксите, които родителите/настойниците, заплащат за ползване на услугата, в това число и предвидените от общините облекчения за определени категории потребители.

ПИРО е стратегически документ относно политиката за постигане на устойчиво интегрирано развитие на общината, докато програмата за неговата реализация има оперативен характер и конкретизира начина, практическите мерки, инвестиционните дейности и проектните идеи за постигане целите на развитието. Програмата за реализация на ПИРО има за задача на основата на целите и приоритетите за развитие на общината, залегнали в плана, да осигури вътрешната и външната съгласуваност на факторите на развитието и ресурсите за реализация на плана, като оптимизира възможностите за финансиране, институционална подкрепа и техническа помощ за изпълнение на плана. Основните структурни елементи на програмата са мерките и проектните идеи по съответните цели и приоритети на плана. В тях са включени дейности, обединени по териториален, технологичен и времеви признак, с общо финансово управление и предвиден синергичен ефект. Всяка предвидена интервенция обхваща една или комплекс от дейности, подлежащи на финансиране със собствени или заемни средства, публично-частни партньорства, средства от различни оперативни програми или от други източници. Идентифицирани мерки, за чието изпълнение не винаги е необходим финансов ресурс..

Програмата за реализация, както всички останали части на ПИРО, е разработена на базата на **прилагането на интегриран подход**.

За постигане на интегриран подход на развитие на общинската територия е идентифицирана най-подходящата **комбинация от ресурси и мерки** (проекти, инвестиции, политики), които са използвани целенасочено за осъществяване на

конкретна цел или приоритет. Това се осъществява чрез програмата за реализация, в която се определя пакетът от мерки и проектни идеи за реализация на целите и приоритетите за развитие на общината през периода 2021-2027 г., съответните финансови ресурси, административните структури за управление, наблюдение и оценка на проектите, индикаторите за цялостното изпълнение на програмата, а оттук - и на ПИРО.

Програмата за реализация на ПИРО има многогодишен характер (7-годишен период на действие) и може да бъде актуализирана периодично в зависимост от условията и прогнозите за реализацията на плана с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на плана и постигане целите и приоритетите за развитие.

Описанието дава обосновка за идентифицираните мерки и за приноса им за решаването на основните проблеми и оползстворяване на местния потенциал, идентифицирани в аналитичната част на документа.

Описанието на интегрирания подход в максимална степен отразява логиката на интервенциите - политически, институционални, организационни, информационно - комуникационни, финансови и контролни, за постигане на конкретни резултати и въздействие от изпълнението на ПИРО.

Наличните ресурси и планираните интервенции са добре комбинирани и целенасочено използвани и имат конкретен фокус, така че водят до постигане на определената цел.

Освен текстовата обосновка на мерките, те се представят в табличен вид - **Приложение №1** : изброяват се конкретните мерки за реализацията на приоритетите на плана, отделните дейности към всяка мярка), административните структури, отговорни за управление изпълнението на мерките/дейностите, източниците на финансиране и сроковете за изпълнение.

Мерките са приложими, постижими и реалистични, с конкретни измерими резултати и с реални източници на финансиране. Включените в програмата за реализация мерки не са „пожелателни“ или „потенциални“, а представляват реално планирани дейности и поети ангажименти от страна на общината или партньорите. Оформянето на мерките е тясно обвързано с провеждането на предвидената комуникационна стратегия за идентифициране на проектни идеи съгласно част III на документа. Мерките не се ограничават само до проекти или проектни идеи, а представляват или включват различни дейности (включително и политики) за реализация на приоритетите на плана.

Индикативният списък на важни за общината проекти е изготвен по образец, приложен към Методически указания - **Приложение № 1А**. Списъкът с проекти, които са от по-голяма важност за развитието на общината и за постигане целите на плана е неразделна част от програмата за реализация. Тъй като проектите по своята същност представляват мерки или част от мерки за реализация на отделните приоритети, включените в Приложение №1А проекти по съответните мерки фигурират и в Приложение №1 .

Условието за включване на конкретни проектни идеи по дадена мярка в Приложение №1А е общината съвместно с партньорите да са преценили, че

- съответният проект е от особена важност за развитието на общината и следва да бъде реализиран приоритетно и
- съответният проект да има известна степен на проектна готовност.

В тази връзка на етапа на изготвяне на ПИРО общината няма готовност с пълен списък съгласно Приложение №1А, той да бъде добавен по-късно, при актуализация на програмата за реализация на плана. Включените в списъка проекти са тясно обвързани

с ключовите приоритети за развитие, а в програмата за реализация е обоснован приносът им към тях. Списъкът с проекти може да бъде актуализиран, като нови проекти се включват при спазване на принципа на партньорство чрез съответните мерки от комуникационната стратегия, описани в част III от плана.

Индикативната финансова таблица - **Приложение № 2**, представлява обща оценка на необходимите ресурси за реализация на приоритетите на плана и описва финансовата рамка на поетите ангажименти по изпълнението на плана от страна на всички партньори в местното развитие при водещата роля на органите на местното самоуправление, подпомагани от общинската администрация.

Ресурсите за реализацията на плана включват всички планирани средства за реализацията на идентифицираните за развитието на общината мерки и проектни идеи. В този смисъл индикативната финансова таблица включва в прогнозен план пълния обем на финансовите ресурси (собствени и привлечени) за инвестиции, текущи разходи, средства, получени като безвъзмездни помощи, субсидии (трансфери) или друг вид публични и частни средства и разходи, които ще бъдат реализирани на територията на общината и ще допринасят за развитието ѝ през периода до 2027 г., в съответствие с приоритетите и целите на ПИРО.

Общата сума на посочените финансови ресурси, включително по отделните приоритети, е индикативна и може да претърпи корекции в зависимост от възприетите подходи и степента на изпълнение на приоритетите, промените в пазарните условия, необходимостта от гъвкаво управление и оптимизиране на предвидените средства чрез преразпределение между отделните приоритети на базата на аргументирани промени в предвидените мерки и проекти.

Програмата за реализация и приложенията към нея подлежат на периодична актуализация с цел включване на нови мерки, дейности, проекти или източници на финансиране.

Програма за реализация на ПИРО на община Садово за периода 2021-2027 г. :

описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Кратко описание	Територия/зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет	Източник на финансиране	Срок за изпълнение	Административна структура (звено в общината), отговорно за реализация на мярката
Приоритет 1	Мярка 1	Дейност (мярка)*	Подкрепа за създаване на нови микро- и малки фирми в общината. Стимулиране на стартажи, в т.ч в технологични производства и услуги;		2000000	ОПИК		
Приоритет 1	Мярка 2	Дейност 1	Изграждане на нова предприемаческа култура, придобиването на предприемачески, управленски и бизнес умения, както и професионални и ИТ умения. Предоставяне на целенасочена консултантска подкрепа за стартиране на самостоятелна стопанска дейност;		400000	ОПИК, ОПРЧР		
Приоритет 1	Мярка 3	Дейност 1	Създаване на възможностите за заетост чрез самонаемане;		500000	ОПИК, ОПРЧР		

Приоритет 1	Мярка 4	Дейност 1	Насърчаване на предприемачеството сред уязвимите групи на пазара на труда, включително и социалното предприемачество за безработни лица, хора с увреждания и лица от групи в неравностойно положение		500000	ОПИК, ОПРЧР		
Приоритет 1	Мярка 5	Дейност 1	Насърчаване на кооперирането между местните предприятия чрез подпомагане на клъстерирането и предоставянето на подкрепа за веригите на доставките, особено в случаите на привличане на стратегически инвеститори.		2000000	ОПИК		
Приоритет 2	Мярка 1	Дейност 1	Преодоляването на технологичното изоставане и повишаване общата производителност		7000000	ОПИК		
Приоритет 2	Мярка 2	Дейност 1	Внедряване на иновативни решения в земеделската практика и изграждане на подходяща инфраструктура		4000000	ПРСР		
Приоритет 2	Мярка 3	Дейност 1	Развитие на цифровата инфраструктура в общината и използване на цифрови технологии от земеделските производители		2000000	ПРСР		
Приоритет 2	Мярка 4	Дейност 1	Инвестиции в производството на плодове, зеленчуци, както и в животновъдството и биологично производството		7000000	ПРСР		

Приоритет 2	Мярка 5	Дейност 1	Интервенции към пчеларството и лозаро-винарския сектор		1000000	ПРСР		
Приоритет 2	Мярка 6	Дейност 1	Разнообразяване на икономиката с цел запазване на заетостта на местното население; насърчаване развитието на микро и МСП, които са потенциално жизнеспособни от икономическа гледна точка и допринасят за подобряване на структурата на местната икономика		1750000	ПРСР		
Приоритет 2	Мярка 7	Дейност 1	Активизиране на бизнеса чрез насърчаването на индивидуалното и колективното предприемачество		2000000	ОПИК, ПРСР		
Приоритет 2	Мярка 8	Дейност 1	Въвеждане на нови технологии и иновации в МСП		4000000			
Приоритет 2	Мярка 9	Дейност 1	Повишаване на конкурентоспособността на селскостопанския сектор, включително насърчаване на научноизследователската дейност, иновациите и енергоефективните решения - модернизиране на стопанствата; подобряване на инфраструктурата, свързана със селското стопанство; професионално обучение и информационни дейности за заетите в селското стопанство		3000000	ОПИК, ПРСР		
Приоритет 2	Мярка 10	Дейност 1	Прилагане на BOMP		2000000	ПРСР		

Приоритет 2	Мярка 11	Дейност 1	Ограничаване на използването на високостепенни земеделски земи за нуждите на промишлеността и складовото стопанство чрез насочване на инвеститорския интерес посредством инфраструктурно обезпечаване на територии със слабопродуктивни земи		250000	ПРСР		
Приоритет 2	Мярка 12	Дейност 1	Прилагане на интегрирани (устройствени и агротехнически) решения за рекултивация и използване на замърсените територии (отглеждане на технически култури и др.).		1000000	ОПОС, ПРСР		
Приоритет 3	Мярка 1	Дейност 1	Подкрепа за изграждане на специализирана инфраструктура за оползотворяване на туристическите ресурси и развитието на различни видове туризъм, включително и транспортна инфраструктура до туристическите обекти		4000000	ОПРР, ПРСР		
Приоритет 3	Мярка 2	Дейност 1	Подкрепа за интегриране на културно-историческото наследство с тематични туристически маршрути (винени, религиозни, природно -екологични и др.)		300000	ОПРР, ПРСР		
Приоритет 3	Мярка 3	Дейност 1	Повишаване на професионалната квалификация на заетите в туризма		250000	ОПРЧР		

Приоритет 3	Мярка 4	Дейност 1	Създаване и развитие на регионален туристически продукт		100000	ОПРР, ОПИК		
Приоритет 4	Мярка 1	Дейност 1	Стимулиране на иновационни МСП;		8000000	ОПИК		
Приоритет 4	Мярка 2	Дейност 1	Разширяване на мрежите за бизнес иновации и подкрепа за иновационни кълстери		1000000	ОПИК		
Приоритет 4	Мярка 3	Дейност 1	Подкрепа на дейности за въвеждане на нови технологии, в т.ч. за намаляване на ресурсната и енергийна ефективност на производството		6000000	ОПИК		
Приоритет 5	Мярка 1	Дейност 1	Инвестиции в цифровата инфраструктура		2000000			
Приоритет 5	Мярка 2	Дейност 1	Цифрова трансформация на малките предприятия		1000000			
Приоритет 5	Мярка 3	Дейност 1	Подкрепа на социалната икономика чрез цифрова трансформа		500000	ОПРЧР		
Приоритет 5	Мярка 4	Дейност 1	Подкрепа за повишаване на квалификациите и за преквалификация на работната сила с цел подготвянето ѝ за бъдещите предизвикателства, свързани с цифровизацията и автоматизацията		400000	ОПРЧР		
Приоритет 6	Мярка 1	Дейност 1	Създаване на мобилни екипи към областните лечебни заведения за осигуряване на медицинска помощ в отдалечени и труднодостъпни места		1000000	ОПРЧР		

Приоритет 6	Мярка 2	Дейност 1	Инвестиране в специализирани болници и отделения, в които се извършват дейности за долекуване, продължително лечение и рехабилитация и хосписи за пациенти, които имат нужда от продължителен болничен престой и не могат да се обслужват сами в домашна обстановка		2500000	ОПРР, ПРСР		
Приоритет 6	Мярка 3	Дейност 1	Инвестиране в СМР и ремонтни дейности за създаване на медицински кабинети за новозавършили общопрактикуващи лекари в неатрактивни райони на страната		1250000	ОПРР, ПРСР		
Приоритет 6	Мярка 3	Дейност 2	Инвестиране в СМР и ремонтни дейности на поликлиники, здравни служби и медицински кабинети в гр. Садово и селата: Поповица, Чешнегирово, Катунца и Болярци		4459230	ОПРР, ПРСР		
Приоритет 6	Мярка 4	Дейност 1	Икономически ефективни мерки за намаляване на основни рискови за здравето фактори и подобряване профилактиката на болестите		1000000	ОПРР, ПРСР		
Приоритет 7	Мярка 1	Дейност 1	Създаване на нови социални услуги за резидентна грижа за възрастни хора		1250000	ОПРЧР		

Приоритет 7	Мярка 2	Дейност 1	Създаване на нови социални и интегрирани. здравно-социални услуги за резидентна грижа за лица с увреждания		1000000	ОПРЧР		
Приоритет 7	Мярка 3	Дейност 1	Създаване на съпътстващи специализирани и консултативни социални услуги за лица с увреждания		1000000	ОПРЧР		
Приоритет 7	Мярка 4	Дейност 1	Изграждане на Центрове за ранно детско развитие, с финансиране на здравни, образователни и социални дейности на едно място.		500000	ОПРЧР		
Приоритет 8	Мярка 1	Дейност 1	Осигуряване достъпа до качествено предучилищно и училищно образование		1500000	ОПРР, ОПНО		
Приоритет 8	Мярка 2	Дейност 1	Изграждане на адекватна инфраструктура за образование		2000000	ОПРР, ОПНО		
Приоритет 8	Мярка 3	Дейност 1	Прилагане на ефективни мерки за включване на децата от уязвимите групи към образование		500000	ОПРР, ОПНО		
Приоритет 8	Мярка 4	Дейност 1	Постигане на гъвкавост на образователната система спрямо промените и изискванията на бизнеса и местните пазари на труда		150000	ОПРР, ОПНО		
Приоритет 8	Мярка 5	Дейност 1	Разширяването на дуалното обучение и увеличаване на възможностите за осъществяването му по различни професии, което да е съобразено с потребностите на бизнеса на регионално и местно ниво		200000	ОПРР, ОПНО		

Приоритет 8	Мярка 6	Дейност 1	Осигуряване на безплатен безжичен интернет за училищата в общината, съгласно инициативата WiFi4EU		250000	ОПРР, ОПНО		
Приоритет 8	Мярка 7	Дейност 1	Инвестиции в ключови умения, включително на компютърни и цифрови умения на човешките ресурси, в подкрепа на широкото използване на ИКТ и базираните на тях услуги		400000	ОПРЧР, ОПНО		
Приоритет 8	Мярка 8	Дейност 1	Прилагане на комплексна оценка на потребностите на базата на разработени модели за работа и провеждане на обучения на служители, професионалисти и др		500000	ОПРЧР, ОПНО		
Приоритет 8	Мярка 9	Дейност 1	Осигуряване на условия за качествена заетост на трудоспособните лица		400000	ОПРЧР, ОПНО		
Приоритет 8	Мярка 10	Дейност 1	Осигуряване на достъп до програми за активиране, ориентиране, обучение и заетост;		400000	ОПРЧР, ОПНО		
Приоритет 8	Мярка 11	Дейност 1	Подкрепа за бърз преход от училище и безработица към работа и успешно включване в активен икономически живот, в т.ч. чрез стажове, чиракуване, професионално, неформално и самостоятелно обучение и придобиване на умения		300000	ОПРЧР, ОПНО		

Приоритет 9	Мярка 1	Дейност 1	Опазване на паметниците на културното наследство, включително реставрация, консервация и социализация		2000000	ОПРР, ПРСР		
Приоритет 9	Мярка 2	Дейност 1	Изграждане на съпътстваща инфраструктура на значими археологически и природни обекти и превръщането им в туристически атракции		3000000	ОПРР, ПРСР		
Приоритет 9	Мярка 3	Дейност 1	Маркетинг на дестинациите с акцент върху по-значими културни и природни атракции чрез обмен на ноу-хау и добри практики в областта на туризма		200000	ОПРР, ПРСР		
Приоритет 9	Мярка 4	Дейност 1	Използване на интерактивни и смарт технологии, в т.ч. виртуална реалност, wi-fi осигуряване на обектите		200000	ОПРР, ПРСР		
Приоритет 9	Мярка 5	Дейност 1	Поддръжка, възстановяване и подобряване на културното и природното наследство на селата и селския ландшафт и др		3000000	ОПРР, ПРСР		
Приоритет 9	Мярка 6	Дейност 1	Подобряване на училищната спортна инфраструктура		3000000	ОПРР, ПРСР		
Приоритет 9	Мярка 7	Дейност 1	Поддържане на открити и закрити спортни площи за насърчаване на масовия спорт и провеждането на масови спортни събития.		2000000	ОПРР, ПРСР		
Приоритет 10	Мярка 1	Дейност 1	Подмяна и модернизация на водопроводната мрежа;		5000000	ОПРР, ОПОС		
Приоритет 10	Мярка 1	Дейност 2	Модернизация на водопроводната мрежа с. Караджово		2500000	ОПРР, ОПОС		

Приоритет 10	Мярка 1	Дейност 3	Модернизация на водопроводната мрежа с. Милево		2847043	ОПРР, ОПОС		
Приоритет 10	Мярка 1	Дейност 4	Модернизация на водопроводната мрежа с. Поповица		2803615	ОПРР, ОПОС		
Приоритет 10	Мярка 1	Дейност 5	Модернизация на водопроводната мрежа с. Кочево		3650000	ОПРР, ОПОС		
Приоритет 10	Мярка 1	Дейност 6	Модернизация на водопроводната мрежа с. Моминско		474178	ОПРР, ОПОС		
Приоритет 10	Мярка 1	Дейност 7	Пречиствателна станция за питейни води гр. Садово		994504	ОПРР, ОПОС		
Приоритет 10	Мярка 2	Дейност 1	Реконструкция на съществуващи и изграждане на резервоари за питейна вода.		1000000	ОПОС		
Приоритет 10	Мярка 3	Дейност 1	Изграждане на нови и реконструкции на канализационни системи		10000000	ОПОС		
Приоритет 10	Мярка 3	Дейност 2	Изграждане на нова и реконструкция на канализационната система с. Карджово		5000000	ОПОС		
Приоритет 10	Мярка 3	Дейност 3	Изграждане на нова и реконструкция на канализационната система на с. Милево		6851603			
Приоритет 10	Мярка 3	Дейност 4	Изграждане на нова и реконструкция на канализационната система на с. Моминско		5336520	ОПОС		

Приоритет 10	Мярка 3	Дейност 5	Изграждане на нова и реконструкция на канализационната система на с. Болярци		279711	ОПОС		
Приоритет 10	Мярка 4	Дейност 1	Осигуряване на подходяща технология на пречистване на водите, изготвяне на оценка за приложимостта и икономическата обоснованост на централизирано отвеждане и пречистване на отпадъчните води в малките населени места, с разпръснато и намаляващо население		10000000	ОПОС		
Приоритет 10	Мярка 4	Дейност 2	Пречистване на отпадъчните води в гр. Садово и с. Карджово		8830000	ОПОС		
Приоритет 10	Мярка 4	Дейност 3	Пречистване на отпадъчните води в с. Болярци		5336520	ОПОС		
Приоритет 11	Мярка 1	Дейност 1	Насърчаване използването на енергията от възобновяеми източници, особено от биомаса и биогорива в съответствие с НПДЕВИ		5000000	ОПРР		
Приоритет 11	Мярка 2	Дейност 1	Топлинна изолация на ограждащите конструкции на сградите и подмяна на дограма.		3000000	ОПРР		
Приоритет 11	Мярка 2	Дейност 2	Топлинна изолация на ограждащите конструкции на сграда на общинска администрация		269208	ОПРР		
Приоритет 11	Мярка 4	Дейност 1	Подобряване на енергийната ефективност на уличното осветление (УО) и парковото осветление		2000000	ОПРР		

Приоритет 11	Мярка 5	Дейност 1	Монтаж на котли на биомаса/дървесни пелети, слънчеви колектори за БГВ и др		1000000	ОПРР		
Приоритет 11	Мярка 5	Дейност 2	Монтаж на слънчеви колектори :.НЧ „Просвета" с.Катуница; ЦДГ „Свобода" с.Катуница; ОУ „Христо Ботев" с.Катуница		430716	ОПРР		
Приоритет 11	Мярка 6	Дейност 1	Подобряване ефективността на сградните инсталации		1000000	ОПРР		
Приоритет 11	Мярка 7	Дейност 1	Оптимизира събирането и третирането на отпадъци и внедряване на съвременни технологии за разделно събиране, предварително третиране, компостиране на биоразградимите отпадъци, с цел повишаване на количествата рециклирани отпадъци и стимулиране на повторната употреба		2000000	ОПОС		
Приоритет 11	Мярка 8	Дейност 1	Приоритетна рекултивацията на депата за битови отпадъци, които не отговарят на нормативните изисквания		5000000	ОПОС		
Приоритет 12	Мярка 1	Дейност 1	Разработване и актуализиране на планове за управление на защитени територии и на защитени зони от Националната екологична мрежа.		150000	ОПОС		
Приоритет 12	Мярка 2	Дейност 1	Мониторинг, обхващащ защитените територии и зони, както и мониторингът извън тях, касаещ ценни, редки и защитени растителни		150000	ОПОС		

			и животински видове.					
Приоритет 12	Мярка 3	Дейност 1	Разработването на планове за действие за застрашени животински и растителни видове, както и опазването, поддържането и възстановяването на местообитания и видове в района		100000	ОПОС		
Приоритет 12	Мярка 4	Дейност 1	Създаване и актуализация на база данни за рискови зони, доизграждане на системи за ранно предупреждение за възникващи опасности от наводнения, пожари, активиране на свлачищни райони,		500000	ОПОС		
Приоритет 12	Мярка 5	Дейност 1	Почистване на корита на реки и изграждане на защитни съоръжения, изследване на последиците от промените в климата		1000000	ОПОС,		
Приоритет 12	Мярка 6		Изграждане на съоръжения за борба с ерозията, залесяване на обезлесени участъци, устойчиво използване на земите и други		1000000			
Приоритет 13	Мярка 1	Дейност 1	Изграждане на скоростен път „Пловдив-Асеновград“		0	ОПРР		

Приоритет 13	Мярка 2	Дейност 1	Подобряване на мрежата от общински пътища, за осигуряване на достъп до туристически, исторически обекти, както и достъп до образователни, здравни и социални услуги в населените места		5000000	ОПРР		
Приоритет 13	Мярка 2	Дейност 2	Рехабилитация на път Катунца - Асеновград		4013971	ОПРР		
Приоритет 13	Мярка 2	Дейност 3	Рехабилитация на път Ахматово - Богданица		599696	ОПРР		
Приоритет 13	Мярка 2	Дейност 4	Рехабилитация на път Милево - Виница		1347726	ОПРР		
Приоритет 13	Мярка 3	Дейност 1	Насърчаване изграждането на местната инфраструктура, обновяването на селата, предлагането на местни основни услуги и опазването на местното културно и природно наследство - създаване, подобряване и разширяване на дребна по мащаби инфраструктура, въвеждане и използване на възобновяеми източници; инфраструктура за отдих, туристическа информация и обозначаване на туристически обекти		5000000	ОПРР, ПРСР		
Приоритет 13	Мярка 4	Дейност 1	Подобряване на мрежата от улици и тротоари, за осигуряване на достъп до туристически, исторически обекти, образователни, здравни и социални услуги в населените места		5000000	ОПРР, ПРСР		

Приоритет 14	Мярка 1	Дейност 1	Осигуряване на свързаност към единната електронна съобщителна мрежа (ЕЕСМ) на администрацията на общината		100000			
Приоритет 14	Мярка 2	Дейност 1	Осигуряване на по-добър достъп до приложения за електронна търговия, електронно управление и електронно здравеопазване		200000			
Приоритет 14	Мярка 3	Дейност 1	Подобряване достъпа до и развитието на он-лайн публични услуги		200000			
Приоритет 14	Мярка 4	Дейност 1	Развитие на широколентова инфраструктура и преодоляване на т.нар. „цифрова изолация“ на слабо населените и периферни райони на общината.		500000			
					202124241			

Приложение № 1А

Индикативен списък на важни за общината проекти, включени в ПИРО на община Садово за периода 2021-2027 г.

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Кратко описание	Проектна готовност	Индикативен срок за изпълнение (месеци)	Общ индикативен бюджет на проектната идея (в хил. лева)	Допълнителна информация
Приоритет 1	Мярка 1	Дейност (мярка)*	Подкрепа за създаване на нови микро- и малки фирми в общината. Стимулиране на стартъри, в т.ч в технологични производства и услуги;			2000	
Приоритет 1	Мярка 2	Дейност 1	Изграждане на нова предприемаческа култура, придобиването на предприемачески, управленски и бизнес умения, както и професионални и ИТ умения. Предоставяне на целенасочена консултантска подкрепа за стартиране на самостоятелна стопанска дейност;			400	

Приоритет 1	Мярка 3	Дейност 1	Създаване на възможности за заетост чрез самонаемане;			500	
Приоритет 1	Мярка 4	Дейност 1	Насърчаване на предприемачеството сред уязвимите групи на пазара на труда, включително и социалното предприемачество за безработни лица, хора с увреждания и лица от групи в неравностойно положение			500	
Приоритет 1	Мярка 5	Дейност 1	Насърчаване на кооперирането между местните предприятия чрез подпомагане на клъстерирането и предоставянето на подкрепа за веригите на доставките, особено в случаите на привличане на стратегически инвеститори.			2000	
Приоритет 2	Мярка 1	Дейност 1	Преодоляването на технологичното изоставане и повишаване общата производителност			7000	
Приоритет 2	Мярка 2	Дейност 1	Внедряване на иновативни решения в земеделската практика и изграждане на подходяща инфраструктура			4000	
Приоритет 2	Мярка 3	Дейност 1	Развитие на цифровата инфраструктура в общината и използване на цифрови технологии от земеделските производители			2000	
Приоритет 2	Мярка 4	Дейност 1	Инвестиции в производството на плодове, зеленчуци, както и в животновъдството и биологично производството			7000	
Приоритет 2	Мярка 5	Дейност 1	Интервенции към пчеларството и лозаро-винарския сектор			1000	

Приоритет 2	Мярка 6	Дейност 1	Разнообразяване на икономиката с цел запазване на заетостта на местното население; насърчаване развитието на микро и МСП, които са потенциално жизнеспособни от икономическа гледна точка и допринасят за подобряване на структурата на местната икономика			1250	
Приоритет 2	Мярка 7	Дейност 1	Активизиране на бизнеса чрез насърчаването на индивидуалното и колективното предприемачество			2000	
Приоритет 2	Мярка 8	Дейност 1	Въвеждане на нови технологии и иновации в МСП			4000	
Приоритет 2	Мярка 9	Дейност 1	Повишаване на конкурентоспособността на селскостопанския сектор, включително насърчаване на научноизследователската дейност, иновациите и енергоефективните решения - модернизиране на стопанствата; подобряване на инфраструктурата, свързана със селското стопанство; професионално обучение и информационни дейности за заетите в селското стопанство			3000	
Приоритет 2	Мярка 10	Дейност 1	Прилагане на WOMP			2000	

Приоритет 2	Мярка 11	Дейност 1	Ограничаване на използването на висококатегорийни земеделски земи за нуждите на промишлеността и складовото стопанство чрез насочване на инвеститорския интерес посредством инфраструктурно обезпечаване на територии със слабопродуктивни земи			250	
Приоритет 2	Мярка 12	Дейност 1	Прилагане на интегрирани (устройствени и агротехнически) решения за рекултивация и използване на замърсените територии (отглеждане на технически култури и др.).			1000	
Приоритет 3	Мярка 1	Дейност 1	Подкрепа за изграждане на специализирана инфраструктура за оползотворяване на туристическите ресурси и развитието на различни видове туризъм, включително и транспортна инфраструктура до туристическите обекти			4000	
Приоритет 3	Мярка 2	Дейност 1	Подкрепа за интегриране на културно-историческото наследство с тематични туристически маршрути (винени, религиозни, природно - екологични и др.)			300	
Приоритет 3	Мярка 3	Дейност 1	Повишаване на професионалната квалификация на заетите в туризма			250	
Приоритет 3	Мярка 4	Дейност 1	Създаване и развитие на регионален туристически продукт			100	

Приоритет 4	Мярка 1	Дейност 1	Стимулиране на иновационни МСП;			8000	
Приоритет 4	Мярка 2	Дейност 1	Разширяване на мрежите за бизнес иновации и подкрепа за иновационни кълъстери			1000	
Приоритет 4	Мярка 3	Дейност 1	Подкрепа на дейности за въвеждане на нови технологии, в т.ч. за намаляване на ресурсната и енергийна ефективност на производството			6000	
Приоритет 5	Мярка 1	Дейност 1	Инвестиции в цифровата инфраструктура			2000	
Приоритет 5	Мярка 2	Дейност 1	Цифрова трансформация на малките предприятия			1000	
Приоритет 5	Мярка 3	Дейност 1	Подкрепа на социалната икономика чрез цифрова трансформа			500	
Приоритет 5	Мярка 4	Дейност 1	Подкрепа за повишаване на квалификацията и за преквалификация на работната сила с цел подготвянето ѝ за бъдещите предизвикателства, свързани с цифровизацията и автоматизацията			400	
Приоритет 6	Мярка 1	Дейност 1	Създаване на мобилни екипи към областните лечебни заведения за осигуряване на медицинска помощ в отдалечени и труднодостъпни места			1000	

Приоритет 6	Мярка 2	Дейност 1	Инвестиране в специализирани болници и отделения, в които се извършват дейности за долекуване, продължително лечение и рехабилитация и хосписи за пациенти, които имат нужда от продължителен болничен престой и не могат да се обслужват сами в домашна обстановка			2500	
Приоритет 6	Мярка 3	Дейност 1	Инвестиране в СМР и ремонтни дейности за създаване на медицински кабинети за новозавършили общопрактикуващи лекари в неатрактивни райони на страната			1250	
Приоритет 6	Мярка 3	Дейност 2	Инвестиране в СМР и ремонтни дейности на поликлиники, здравни служби и медицински кабинети в гр. Садово и селата: Поповица, Чешнегирово, Катунца и Болярци			4459,230	
Приоритет 6	Мярка 4	Дейност 1	Икономически ефективни мерки за намаляване на основни рискови фактори за здравето и подобряване профилактиката на болестите			1000	
Приоритет 7	Мярка 1	Дейност 1	Създаване на нови социални услуги за резидентна грижа за възрастни хора			1250	
Приоритет 7	Мярка 2	Дейност 1	Създаване на нови социални и интегрирани. здравно-социални услуги за резидентна грижа за лица с увреждания			1000	

Приоритет 7	Мярка 3	Дейност 1	Създаване на съпътстващи специализирани и консултативни социални услуги за лица с увреждания			1000	
Приоритет 7	Мярка 4	Дейност 1	Изграждане на Центрове за ранно детско развитие, с финансиране на здравни, образователни и социални дейности на едно място.			500	
Приоритет 8	Мярка 1	Дейност 1	Осигуряване достъпа до качествено предучилищно и училищно образование			1500	
Приоритет 8	Мярка 2	Дейност 1	Изграждане на адекватна инфраструктура за образование			2000	
Приоритет 8	Мярка 3	Дейност 1	Прилагане на ефективни мерки за включване на децата от уязвимите групи към образование			500	
Приоритет 8	Мярка 4	Дейност 1	Постигане на гъвкавост на образователната система спрямо промените и изискванията на бизнеса и местните пазари на труда			150	
Приоритет 8	Мярка 5	Дейност 1	Разширяването на дуалното обучение и увеличаване на възможностите за осъществяването му по различни професии, което да е съобразено с потребностите на бизнеса на регионално и местно ниво			200	
Приоритет 8	Мярка 6	Дейност 1	Осигуряване на безплатен безжичен интернет за училищата в общината, съгласно инициативата WiFi4EU			250	

Приоритет 8	Мярка 7	Дейност 1	Инвестиции в ключови умения, включително на компютърни и цифрови умения на човешките ресурси, в подкрепа на широкото използване на ИКТ и базираните на тях услуги			400	
Приоритет 8	Мярка 8	Дейност 1	Прилагане на комплексна оценка на потребностите на базата на разработени модели за работа и провеждане на обучения на служители, професионалисти и др			500	
Приоритет 8	Мярка 9	Дейност 1	Осигуряване на условия за качествена заетост на трудоспособните лица			400	
Приоритет 8	Мярка 10	Дейност 1	Осигуряване на достъп до програми за активизиране, ориентиране, обучение и заетост;			400	
Приоритет 8	Мярка 11	Дейност 1	Подкрепа за бърз преход от училище и безработица към работа и успешно включване в активен икономически живот, в т.ч. чрез стажове, чиракуване, професионално, неформално и самостоятелно обучение и придобиване на умения			300	
Приоритет 9	Мярка 1	Дейност 1	Опазване на паметниците на културното наследство, включително реставрация, консервация и социализация			2000	
Приоритет 9	Мярка 2	Дейност 1	Изграждане на съпътстваща инфраструктура на значими археологически и природни обекти и превръщането им в туристически атракции			3000	

Приоритет 9	Мярка 3	Дейност 1	Маркетинг на дестинациите с акцент върху по-значими културни и природни атракции чрез обмен на ноу-хау и добри практики в областта на туризма			200	
Приоритет 9	Мярка 4	Дейност 1	Използване на интерактивни и смарт технологии, в т.ч. виртуална реалност, wi-fi осигуряване на обектите			200	
Приоритет 9	Мярка 5	Дейност 1	Поддръжка, възстановяване и подобряване на културното и природното наследство на селата и селския ландшафт и др			3000	
Приоритет 9	Мярка 6	Дейност 1	Подобряване на училищната спортна инфраструктура			3000	
Приоритет 9	Мярка 7	Дейност 1	Поддържане на открити и закрити спортни площи за насърчаване на масовия спорт и провеждането на масови спортни събития.			2000	
Приоритет 10	Мярка 1	Дейност 1	Подмяна и модернизация на водопроводната мрежа;			5000	
Приоритет 10	Мярка 1	Дейност 2	Модернизация на водопроводната мрежа с. Караджово			2500	
Приоритет 10	Мярка 1	Дейност 3	Модернизация на водопроводната мрежа с. Милево			2847,043	
Приоритет 10	Мярка 1	Дейност 4	Модернизация на водопроводната мрежа с. Поповица			2803,615	
Приоритет 10	Мярка 1	Дейност 5	Модернизация на водопроводната мрежа с. Кочево			3650	
Приоритет 10	Мярка 1	Дейност 6	Модернизация на водопроводната мрежа с. Моминско			474,178	
Приоритет 10	Мярка 1	Дейност 7	Пречиствателна станция за питейни води гр. Садово			994,504	

Приоритет 10	Мярка 2	Дейност 1	Реконструкция на съществуващи и изграждане на резервоари за питейна вода.			1000	
Приоритет 10	Мярка 3	Дейност 1	Изграждане на нови и реконструкции на канализационни системи			10000	
Приоритет 10	Мярка 3	Дейност 2	Изграждане на нова и реконструкция на канализационната система с. Караджово			5000	
Приоритет 10	Мярка 3	Дейност 3	Изграждане на нова и реконструкция на канализационната система на с. Милево			6851,603	
Приоритет 10	Мярка 3	Дейност 4	Изграждане на нова и реконструкция на канализационната система на с, Моминско			5336,520	
Приоритет 10	Мярка 3	Дейност 5	Изграждане на нова и реконструкция на канализационната система на с. Болярци			279,711	
Приоритет 10	Мярка 4	Дейност 1	Осигуряване на подходяща технология на пречистване на водите, изготвяне на оценка за приложимостта и икономическата обосновааност на централизирано отвеждане и пречистване на отпадъчните води в малките населени места, с разпръснато и намаляващо население			10000	
	Мярка 4	Дейност 2	Пречистване на отпадъчните води в гр. Садово и с. Караджово			8830	
	Мярка 4	Дейност 3	Пречистване на отпадъчните води в с. Болярци			5336,520	

Приоритет 11	Мярка 1	Дейност 1	Насърчаване използването на енергията от възобновяеми източници, особено от биомаса и биогорива в съответствие с НПДЕВИ			5000	
Приоритет 11	Мярка 2	Дейност 1	Топлинна изолация на ограждащите конструкции на сградите и подмяна на дограма.			3000	
Приоритет 11	Мярка 2	Дейност 2	Топлинна изолация на ограждащите конструкции на сграда на общинска администрация			269,208	
Приоритет 11	Мярка 3	Дейност 1	Подобряване на енергийната ефективност на уличното осветление (УО) и парковото осветление			2000	
Приоритет 11	Мярка 4	Дейност 1	Монтаж на котли на биомаса/дървесни пелети, слънчеви колектори за БГВ и др			1000	
Приоритет 11	Мярка 4	Дейност 2	Монтаж на слънчеви колектори :.НЧ „Просвета" с.Катуница; ЦДГ „Свобода" с.Катуница; ОУ „Христо Ботев" с.Катуница			430,716	
Приоритет 11	Мярка 5	Дейност 1	Подобряване ефективността на сградните инсталации			1000	

Приоритет 11	Мярка 6	Дейност 1	Оптимизира събирането и третирането на отпадъци и внедряване на съвременни технологии за разделно събиране, предварително третиране, компостиране на биоразградимите отпадъци, с цел повишаване на количествата рециклирани отпадъци и стимулиране на повторната употреба			2000	
Приоритет 11	Мярка 7	Дейност 1	Приоритетна рекултивацията на депата за битови отпадъци, които не отговарят на нормативните изисквания			5000	
Приоритет 12	Мярка 1	Дейност 1	Разработване и актуализиране на планове за управление на защитени територии и на защитени зони от Националната екологична мрежа.			150	
Приоритет 12	Мярка 2	Дейност 1	Мониторинг, обхващащ защитените територии и зони, както и мониторингът извън тях, касаещ ценни, редки и защитени растителни и животински видове.			150	
Приоритет 12	Мярка 3	Дейност 1	Разработването на планове за действие за застрашени животински и растителни видове, както и опазването, поддържането и възстановяването на местообитания и видове в района			100	

Приоритет 12	Мярка 4	Дейност 1	Създаване и актуализация на база данни за рискови зони, доизграждане на системи за ранно предупреждение за възникващи опасности от наводнения, пожари, активиране на свлачищни райони,			500	
Приоритет 12	Мярка 5	Дейност 1	Почистване на корита на реки и изграждане на защитни съоръжения, изследване на последиците от промените в климата			1000	
Приоритет 12	Мярка 6	Дейност 1	Изграждане на съоръжения за борба с ерозията, залесяване на обезлесени участъци, устойчиво използване на земите и други			1000	
Приоритет 13	Мярка 1	Дейност 1	Изграждане на скоростен път „Пловдив-Асеновград“			0	
Приоритет 13	Мярка 2	Дейност 1	Подобряване на мрежата от общински пътища, за осигуряване на достъп до туристически, исторически обекти, както и достъп до образователни, здравни и социални услуги в населените места			5000	
Приоритет 13	Мярка 2	Дейност 2	Рехабилитация на път Катунца - Асеновград			4013,971	
	Мярка 2	Дейност 3	Рехабилитация на път Ахматово - Богданица			599,696	
	Мярка 2	Дейност 4	Рехабилитация на път Милево - Винаца			1347,726	

Приоритет 13	Мярка 3	Дейност 1	Насърчаване изграждането на местната инфраструктура, обновяването на селата, предлагането на местни основни услуги и опазването на местното културно и природно наследство - създаване, подобряване и разширяване на дребна по мащаби инфраструктура, въвеждане и използване на възобновяеми източници; инфраструктура за отдих, туристическа информация и обозначаване на туристически обекти			5000	
Приоритет 13	Мярка 4	Дейност 1	Подобряване на мрежата от улици и тротоари, за осигуряване на достъп до туристически, исторически обекти, образователни, здравни и социални услуги в населените места			5000	
Приоритет 14	Мярка 1	Дейност 1	Осигуряване на свързаност към единната електронна съобщителна мрежа (ЕЕСМ) на администрацията на общината			100	
Приоритет 14	Мярка 2	Дейност 1	Осигуряване на по-добър достъп до приложения за електронна търговия, електронно управление и електронно здравеопазване			200	
Приоритет 14	Мярка 3	Дейност 1	Подобряване достъпа до и развитието на он-лайн публични услуги			200	
Приоритет 14	Мярка 4	Дейност 1	Развитие на широколентова инфраструктура и преодоляване на т.нар. „цифрова изолация“ на слабо населените и периферни райони на общината.			500	

									202124,241	
--	--	--	--	--	--	--	--	--	------------	--

Приложение №2										
ПИРО НА ОБЩИНА САДОВО ЗА ПЕРИОДА 2021-2027 г.										
/хил. лв./										
Период	Собствени средства - Общински бюджет	Отн. дял (%)	Републикански бюджет	Отн. дял (%)	Средства от ЕС	Отн. дял (%)	Други източници	Отн. дял (%)	ОБЩО в хил.лв.	ОБЩО в отн. дял (%)
2021 - 2027										
Приоритет 1	0	0	675	12,5	2025	37,5	2700	50	5400	2,5%
Приоритет 2	0	0	6562,5	18,75	19687,5	56,25	8750	25	35000	16,2%
Приоритет 3	0	0	988,125	21,25	2964,375	63,75	697,5	15	4650	2,3%
Приоритет 4	0	0	3000	20	9000	60	3000	20	15000	6,9%
Приоритет 5	0	0	877,5	22,5	2632,5	67,5	390	10	3900	1,8%
Приоритет 6	124,5923	1	2803,32675	22,5	8409,98025	67,5	1121,3307	9	12459,23	5,8%
Приоритет 7	37,5	1	928,125	24,75	2784,375	74,25	0	0	3750	1,7%
Приоритет 8	0	0	1650	25	4950	75	0	0	6600	3,1%
Приоритет 9	134	1	3316,5	24,75	9949,5	74,25	0	0	13400	6,2%
Приоритет 10	1418,07388	2	17371,40503	24,5	52114,21509	73,5	0	0	70903,694	32,9%
Приоритет 11	196,99924	1	4875,73119	24,75	14627,19357	74,25	0	0	19699,924	9,1%
Приоритет 12	0	0	725	25	2175	75	0	0	2900	1,3%
Приоритет 13	209,61393	1	5187,944768	24,75	15563,8343	74,25	0	0	20961,393	9,7%
Приоритет 14	0	0	225	22,5	675	67,5	100	10	1000	0,5%
Общо	2120,77935	0,9%	49186,157738	22,8%	147558,47321	68,5%	16758,8307	7,8%	215624,241	100

ЧАСТ VI.

МЕРКИ ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ НА ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА И ЗА АДАПТАЦИЯ КЪМ ВЕЧЕ НАСТЪПИЛИТЕ ПРОМЕНИ И ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА РИСКА ОТ БЕДСТВИЯ

Със значително влияние върху подходите в регионалното и пространственото планиране са и климатичните фактори - глобалното затопляне, природните бедствия, рисковите територии и зони. Тези промени, заемащи важно място във всички европейски документи, са дали отражение и върху разработваните концепции и стратегии за пространствено планиране на държавите в ЕС, върху управлението на водите, земята и природните ценности. Адаптирането на подходите в планирането на регионалното и пространствено развитие към глобалното затопляне на климата ще осигури запазването на екологичния комфорт в урбанизираните територии и намаляването на рисковете от природни бедствия, класифицирани в Стратегията за редуция на риска на Обединените нации като хидроложки, метеорологични, геофизични и биологични природни явления и бедствия.

В тази част от ПИРО е описана връзката между идентифицираните в анализите рискове и проблеми, формулираните цели и приоритети в стратегическата част на документа и идентифицираните в програмата за реализация мерки за ограничаване на изменението на климата и за адаптация към вече настъпилите промени.

Стратегическите документи в областта на околната среда на национално и европейско ниво поставят общи цели и редица изисквания, свързани с изменението на климата и адаптация към климатичните промени, които са интегрирани в процеса на планиране на регионалното и пространствено развитие като са съобразени с характерните особености и проблеми на общината. Основната цел е да се определи доколко и по какъв начин процесите на регионалното и пространствено развитие влияят върху състоянието на околната среда и качеството на живот в определена територия, какви са основните проблеми и възможните мерки за тяхното решаване, какви дейности и съответно ресурси ще бъдат необходими за това през съответния период на планиране.

При разработването на ПИРО за периода 2021 -2027 г. се взе под внимание разработения проект на „Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие“.

Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и план за действие

Цел:Националната стратегия има за цел да "развие най-високото възможно ниво на устойчивост на страната срещу изменението на климата чрез предприемане на всички необходими и изпълними мерки, като по обезпечи безпрепятственото функциониране на икономическите сектори, запази здравето благосъстоянието на населението и богатите природни активи на страната".

Дългосрочната цел на Стратегията е "активно да се стреми към дългосрочна икономическа, социална и екологична устойчивост, която да позволи на българските граждани, частния сектор и държавните институции да се подготвят и да се защитят по подходящ начин срещу уязвимостите, които произтичат от изменението на климата".

С други думи, да осигури рамката, която е необходима на страната, за да поддържа и да продължава да развива своята икономика и социална структура.

Времева рамка на стратегията

Националната стратегия и планът за действие, въпреки че поставят рамката за постигане на съответствие на България със Стратегията на ЕС за адаптация към изменението на климата от 2013 г. и Парижкото споразумение от 2015 г., ще обхванат периода до 2030 г.

Адаптацията към изменението на климата е въпрос, който касае всички сектори в обществото, и включва всички органи на местно, регионално и национално равнище, но също така и частния сектор, организациите на гражданското общество и гражданите.

Всеки има участие в реализацията на стратегическите цели на НСАИКПД, а именно:

- Интегриране на адаптацията към изменението на климата във всички сектори: укрепване на правната рамка и политиките;
- Изграждане на институционален капацитет: чрез изграждане на експертни познания, база от знания, мониторинг и отчитане;
- Повишаване на осведомеността: подобряване на образованието, приемане и участие на обществото в действията за адаптация;

Изграждане на устойчивост: чрез укрепване на инфраструктурата, защита на природния капитал, водоснабдителната и енергийната инфраструктура, опазване на екосистемните услуги и т.н.

План за действия

Към Стратегията има План за действие, който описва какви действия за адаптация следва да бъдат предприети, по икономически сектори, като се посочват потенциални последици за бюджета и източници на финансиране, предвидената продължителност и очакваните резултати, показателите за изпълнение и отговорните институции. Отделни фактологични справки за всеки сектор разглеждат планирането на действията по сектори.

Логическата последователност на действията ще увеличи максимално ползите от адаптацията. В отделните сектори има определени мерки за адаптация, които следва да бъдат предприети първи. Това са най-вече краткосрочни мерки с по-ниски/никакви бюджетни нужди и със силен акцент върху укрепване на политиките и правната рамка, повишаване на осведомеността, изграждане на капацитет и укрепване на базата от знания (за по-добро вземане на решения). Като цяло, средносрочните и дългосрочните мерки се характеризират с необходимостта от по-големи инвестиции и от това, че се предхождат от краткосрочните мерки.

Финансиране

Ще са необходими както публични, така и частни средства, като публичните ще бъдат за политиките, за осигуряване на устойчиви на изменението на климата обществени блага (например инфраструктура) и подпомагане на уязвимите групи. За периода 20121-2027 г. 25 процента от бюджета на Европейските структурни фондове ще се използва за действия, свързани с изменението на климата, включително адаптация. Също така се предвижда увеличаване на финансирането по програмата LIFE на ЕС за околната среда и действията, свързани с климата.

Селско стопанство

Въздействие от изменението на климата

Сектор „Селско стопанство“ е особено уязвим по отношение на изменението на климата и демонстрира разнообразни потенциални въздействия. В същото време съществуват известни възможности за извличане на ползи от промените. Въздействието на изменението на климата в земеделието е свързано с добивите и качеството на културите, селскостопанската производителност, промените в продължителността на вегетационния период, добивите от животновъдство, засушаване на почвата, ерозия, засоляване, загуба на земя и загуба на доходи.

Стратегически и оперативни цели и дейности

По-подробно, действията в четирите стратегически области са следните:

1. Устойчиво управление

- Адаптиране на производителността (развитие на напоителните системи, подходящо време за извършване на селскостопанските дейности, отглеждане на термофилни култури, разработване на адаптирани към климата култури, подобряване на контрола върху вредителите/болестите)
 - Адаптиране на животновъдството (адаптиране на стопанствата и съоръженията, диверсификация на животновъдството, запазване на съществуващите пасища за паша)
 - Адаптиране на управлението на природните ресурси (увеличаване на трайните насаждения, защита на почвата, поддържане на структурата на почвата, увеличаване на запасите от органични вещества в почвата, използване на машини / технологии за култивация, подобряване на управлението на водите, поддържане/подобряване на местообитанията на аквакултурите)
 - 2. Насърчаване на *капацитета за адаптация едомеността*
 - Изграждане на капацитет за адаптация (обучение по отношение на изменението на климата, действия за разпространение на знанията, придобиване на нови знания [аквакултури], разработка / усъвършенстване на системите за мониторинг и оценка)
 - Подобряване на осведомеността (познания за адаптация към изменението на климата за местните земеделски производители, създаване на официална платформа за аквакултури, разработване на системи за наблюдение на екосистемите)
3. *Насърчаване на научните изследвания и иновациите*
- Насърчаване на научните изследвания, технологичното развитие и иновациите (проучване на нови сортове култури, иновации в управлението на ресурсите на ниво стопанство, провеждане на научни изследвания, подобряване на технологиите за култивация на риба и аквакултури, информация за климата и системи за ранно предупреждение, изследвания за по-добро разбиране на взаимодействието изменение на климата-рибарство / аквакултури, наблюдение и мониторинг на аквакултурите)
4. *Укрепване на политиките и правната рамка*
- Укрепване на правната рамка (подобряване на правната рамка, актуализиране и изменение на законодателството, засягащо рибарството във вътрешни водни басейни и аквакултурите, разработване на Национална стратегия за развитие на селското стопанство)
 - Укрепване на управлението на риска и разработване на други политики (разработване на програми за застраховане и управление на риска)

Приоритетни действия и показатели

Планът за действие идентифицира следните приоритетни действия, които следва да бъдат предприети в краткосрочен и средносрочен план:

- Развитие на напоителните системи и увеличаване на напояваната площ с 50% (45 000 ха) (краткосрочен план);
- Разработване на адаптирани към климата култури, с цел намаляване на променливите разходи с 5% (средносрочен план);

- Адаптиране на стопанствата и съоръженията, с цел подобряване на благосъстоянието на животните и за генериране на 30% икономии от променливи разходи (средносрочен план);
- Осигуряване на защитно покритие на почвената повърхност, подпомагане за увеличение на доходите от земеделските стопанства с 10% (средносрочен план);
- Подобряване на поддръжката на структурата на почвата, увеличаване на добива с 15% (средносрочен план);
- Поддръжка и подобряване на съществуващите местообитания на аквакултурите, което ще доведе до 5% увеличение на добива от аквакултури (средносрочен план);
- Създаване на национална база данни (онлайн платформа) за разпространение на информация за изменението на климата (краткосрочен план);
- Създаване на официална платформа за аквакултури (краткосрочен план);
- Развитие на научните изследвания за нови сортове култури, което да увеличи добивите от култури с 1,5% (средносрочен план);
- Разработване на системи за информация за климата и ранно предупреждение, което да увеличи добивите с 10% (средносрочен план);
- Актуализиране на законодателството в областта на рибарството във вътрешни водни басейни и в областта на аквакултурите, което ще създаде по-добра устойчивост на сектора към изменението на климата (краткосрочен план);
- Изготвяне на Национална стратегия за развитие на селското стопанство, която да подкрепя конкурентоспособността, местното производство, устойчивото използване на ресурсите, устойчивостта към изменението на климата и генерирането на увеличение от 0,5% на брутната добавена стойност в земеделския сектор (краткосрочен план);
- Разработване на програми за застраховане и управление на риска, увеличаване на броя на земеделските производители, застраховани срещу загуби с 20% (средносрочен план).

Заинтересовани страни

Заинтересованите страни от публичния сектор включват министерствата и техните органи, свързани със съответния сектор. Земеделските производители и рибарите, и техните браншови асоциации са друга група от важни участници, тъй като техният ангажимент е от съществено значение за успешното изпълнение на плана за действие. Академичните среди и научноизследователските институти също играят важна роля, заедно с гражданското общество и местните и регионалните власти.

Биоразнообразие и екосистеми

Въздействие от изменението на климата

Биологичното разнообразие и екосистемите са особено уязвими по отношение на изменението на климата и демонстрират разнообразни потенциални въздействия, като например загуба на генетично разнообразие, нарушаване на жизнените цикли и фенологичните фази на видовете, влошаване на местообитанията и въздействие върху предоставянето на екосистемните услуги.

Стратегически и оперативни цели и дейности

По-подробно, действията области са следните:

1. Подобряване на управлението на екосистемите

- Привеждане в съответствие на законодателството за стратегическо планиране и прилагане (разработване на нова стратегия за биологичното разнообразие и план за действие и на нова Стратегия за зелената инфраструктура, преглед на правните изисквания, операционализиране на мониторинга на екосистемите и ОВОС/СОО)
- Адаптиране на секторното законодателство към законодателството в областта на изменение на климата (презглеждане на Закона за ограничаване на изменението на климата и секторните стратегии / законодателство, адаптиране на регионалните / местните стратегии за адаптация към изменените законодателство / стратегии)
- Свързване на статистическите данни за емисиите към нови екологични отчети (създаване на въглеродно екологично счетоводство, свързване на отчитането на въглеродните емисии и екологичното счетоводство)

2. Подобряване на управлението на знанията

- Отваряне и вторично използване на данните (създаване на оперативна съвместимост на екосистемните данни между властите / участниците, отваряне на данните за обществено ползване)
- Подобряване на комуникацията и разбирането на екосистемните процеси (разработване на инструменти за информирано приоритизиране на научните изследвания и практическите действия, създаване на интердисциплинарни екипи и центрове за върхови постижения, насърчаване на конкурси за мултидисциплинарни научни изследвания)
- Възстановяване, усъвършенстване и използване на местните знания за биоразнообразието (събиране на народни обичаи и традиционни познания, внасяне на чуждестранни знания)
- Максимално използване на гражданската наука (насърчаване на екосистемното мислене сред доброволците, споделяне на данни от доброволците)
- Обучение за екосистемно мислене (провеждане на обучение на всички образователни нива, създаване на специализирани курсове за публичния сектор, развитие на умения за екосистемна комуникация и повишаване на осведомеността)

3. Създаване на пространство за биологичното разнообразие и екосистемите

- Възстановяване на пространството, заето от сивата инфраструктура, създаване на убежища и намаляване на фрагментацията (регионални / местни „червени линии“ за предотвратяване загубата на екосистеми, програми за опазване и възстановяване на биологичното разнообразие)

4. Увеличаване на устойчивостта намаляване на различни видове натиск

- Намаляване на замърсяването, смущенията и свръхексплоатацията (оценка на носещия капацитет / поносимостта на жизненоважните екосистеми и производствения капацитет на техните услуги, прилагане на самонаблюдение и използване на ОВОС за проследяване експлоатацията на екосистемите, смущенията и нивата на екосистемните услуги)

5. Устойчиво използване на регулиращите и културни екосистемни услуги

- Устойчиво използване на екосистемните услуги (използване на генетични ресурси за устойчивост, културни екосистемни услуги за отдых и образование, възстановяване на екосистемите, местно развитие и равен достъп до екосистемните услуги)

Приоритетни действия

Планът за действие идентифицира следните приоритетни действия, които следва да бъдат предприети в краткосрочен и средносрочен план:

- Разработване на нови стратегии за биологично разнообразие и зелени инфраструктури (краткосрочен план);
- Преглед на законодателството, свързано със споменатите стратегии (краткосрочен план);
- Създаване на оперативна съвместимост на екосистемните данни между различните власти/участниците (краткосрочен план);
- Отваряне на данните за обществено ползване (краткосрочен до средносрочен план);
- Насърчаване на конкурси за мултидисциплинарни научни изследвания (краткосрочен план);
- Събиране на народни обичаи и традиционни познания (краткосрочен план);
- Възможност за споделяне на данни от доброволците (краткосрочен план);
- Програми за обучение на всички образователни нива (краткосрочен план);
- Регионални / местни „червени линии“ за предотвратяване загубата на екосистемни услуги (краткосрочен до средносрочен план);
- Регионални / местни програми за опазване и възстановяване на биологичното разнообразие (краткосрочен до средносрочен план);
- Оценка на носещия капацитет / поносимостта на жизненоважните екосистеми (краткосрочен до средносрочен план);
- Прилагане на самонаблюдение и използване на ОВОС за проследяване експлоатацията на екосистемите (краткосрочен до средносрочен план).

Заинтересовани страни

Съответните министерства и техните органи, свързани с биологичното разнообразие и екосистемите имат важна роля. Академичните среди и научноизследователските институти също ще бъдат ключови. Гражданското общество, местните власти и гражданите също са от значение. Частният сектор, с националните и местните си бизнес асоциации и компании, също има роля и е необходимо да стане по-активен.

Енергетика

Въздействие от изменението на климата

Анализът на уязвимостта на енергийния сектор спрямо изменението на климата прави разграничение между доставка на първична енергия (производство на въглища) и производство на електроенергия (ядрени и топлинни електроцентрали, възобновяема енергия, баланс между предлагане и търсене, пренос и разпределение, производство и разпределение на топлинна енергия).

Изменението на климата може да повлияе на енергийния сектор по много начини - то може да причини щети на инфраструктурата и оборудването, да доведе до понижаване на качеството на въглищата, да увеличи риска от топлинен стрес за работниците, които работят на открито, да намали ефективността на електроцентралите, да намали наличността на вода за охлаждане, да създаде несигурност по отношение на

производството на електроенергия, да понижи ефективността на производството на слънчева и вятърна енергия, да предизвика промени в потреблението на енергия и да намали нуждата от отопление.

Стратегически и оперативни цели и дейности

По-подробно, действията в четирите стратегически области са следните:

1. Изграждане на институционален капацитет, познания и използване на данни

- Изграждане на институционален капацитет и мрежи за знания (преглед на нивото на осведоменост относно изменението на климата в енергийния сектор; провеждане на обучение в сектора)
- Интерпретиране на мониторингови, прогнозни и метеорологични данни с цел използването им в сектора (среща с НИМХ-БАН за определяне на нуждите от климатични услуги; гарантиране, че НИМХ-БАН разполага с необходимите ресурси за предоставяне на данните)

2. Интегриране на изменението на климата в политиките, плановете и финансовите механизми на енергийния сектор

- Интегриране на съображенията за изменението на климата в политиките и плановете в енергийния сектор (включване на устойчивостта към изменението на климата в стратегиите, плановете, стандартите, политиките, нормите за проектиране, инвестициите, прогнозите за потреблението на енергия, управлението на инфраструктурата)
- Разработване на финансови механизми за изграждане на устойчивост (разглеждане на съществуващите механизми за финансова защита в други страни и потенциалното им прилагане в България)

3. Внедряване на устойчивостта към климата в проектирането и строителството

- Внедряване на устойчивостта към изменението на климата в проектирането и строителството на електроцентрали и мини (внедряване на устойчиво към изменението на климата управление на водните ресурси/ експлоатацията на големите водноелектрически централи, разглеждане на разходите и ползите от включването на устойчивостта към климата в проектирането на нови електроцентрали)
- Внедряване на устойчиво към изменението на климата проектиране и строителство на инфраструктура за пренос и разпределение (разработване на карти на зоните в климатичен риск, продължаващ мониторинг на причините за прекъсванията в системата за пренос и разпределение, класифициране на метеорологичните причини, анализ на разходите и ползите от разширяване на подземната разпределителна система)

4. Укрепване устойчивостта на енергийните доставки

- Диверсификация на доставките с цел повишаване на цялостната устойчивост на енергийната система (продължаване развитието на регионалните връзки и търговия с електроенергия, подобряване на системите за централно отопление, разнообразяване на доставките, финансово подпомагане на газификацията на домакинствата)
- Подобряване на енергийната ефективност на сградния фонд и промишлените системи (стимулиране на доставчиците на енергия да станат компании за енергийни услуги, подпомагане на разработването на методики за оценка на

енергийните спестявания, стимулиране на мерки за икономия на енергия, хармонизиране на регулацията на цените с политиката за подобряване на енергийната ефективност, повишаване на осведомеността на търговците на енергия по отношение на Закона за енергийната ефективност, изследване на връзките между водната ефективност и енергийната ефективност)

Приоритетни действия

Планът за действие идентифицира следните приоритетни действия, които следва да бъдат предприети в краткосрочен план:

- Провеждане на обучение за енергийния сектор относно устойчивостта към изменението на климата;
- Заедно с НИМХ-БАН - определяне на нуждите от климатични услуги и централизирано споразумение за тяхното предоставяне;
- Съставяне на инвентаризация на стратегиите, политиките, плановете, стандартите, избора на площадки, нормите за проектиране на енергийна инфраструктура, с идентифициране на необходимостта от включване на съображенията за устойчивост към изменението на климата;
- Гарантиране, че елементите от НСАИК, които се отнасят до енергията, са включени в плана „Климат - Енергетика“;
- Гарантиране, че устойчивостта към изменението на климата е интегрирана в новата Енергийна стратегия;
- Гарантиране, че устойчивостта към изменението на климата е включена в решенията, свързани с управлението на водните ресурси и на големите водноелектрически централи;
- Разработване на карти на зоните в климатичен риск във връзка с инфраструктурата за пренос и разпределение;
- Продължаване на мониторинга на причините за прекъсванията в системата за пренос и разпределение и класифициране на причините, свързани с климата / метеорологичните условия.

Заинтересовани страни

Заинтересованите страни от обществения сектор включват съответното министерство и неговите органи, както и държавния регулатор. Водоснабдителните и енергоразпределителните дружества, както държавни, така и частни, също са в началото на списъка със заинтересовани страни. Специално внимание следва да се обърне на потребителите, техните асоциации, както и на научноизследователските институти, свързани с енергийния сектор. И на последно място, но не по значение - гражданското общество и местните органи също имат своята роля.

Гори

Въздействие от изменението на климата

България е богата на гори, но изменението на климата е потенциален двигател на значителни промени. Основна уязвимост представляват специфични за различните видове физиологични реакции. Някои видове дори биха могли да нямат адаптивност, за да се справят с новите климатични условия. Други уязвимости включват несигурност по отношение на взаимодействието между видовете, фактът, че големи площи с иглолистни насаждения са на твърде ниска надморска височина. Изменението на климата може да доведе и до повишена вероятност за възникване на големи пожари и

други смущения, както и да създаде по-благоприятни условия за инвазивни видове. Предизвикателство представляват и дървата за огрев като преобладаващ продукт от дървен материал.

Стратегически и оперативни цели и дейности

По-подробно, действията в трите стратегически области са следните:

1. Подобряване повишаване на осведомеността

- Изграждане на капацитет за научни изследвания, образование и разпространение на резултатите (създаване на орган за координация на научноизследователската и развойна дейност за смекчаване на изменението на климата и адаптиране към него, разработване на научноизследователска програма за подпомагане адаптацията на горите, създаване на Национална служба за консултации в горския сектор, изграждане на капацитет в обществени и частни структури и в академичните среди в горския сектор);
- Разработване на научни изследвания в подкрепа на адаптацията (моделиране на потенциалното поведение на дървесните видове, продължаване на изследванията на генофонда и генотипната изменчивост и пригодността към различни климатични условия на силно уязвими видове дървета, разработване на модели на риска, например от ветровали, пожари, увреждане от насекоми и болести; изследвания, анализи и оценка на микро- и макроравнище на данните от мониторинга на горските екосистеми; оценка на ефекта от промяната на дървесните ресурси; изследване на употребите на дървесина с цел насърчаване на използването ѝ за продукти с по-висока добавена стойност)

2. Подобряване и защита на горските ресурси

- възстановяване на силно увредени горски територии и подобряване на защитните функции на гората по отношение на водите и почвите, поддържане на съществуващите и създаване на нови полезащитни горски пояси в земеделски земи, създаване на горски коридори, свързващи изолирани гори в равнините, създаване на плантации с кратка ротация за производство на биомаса, оценка на нормативната уредба и на механизмите за парични помощи за използване на земеделски земи за горско стопанско производство)
- Поддържане на биоразнообразието, генетичното разнообразие и устойчивостта на горите (увеличаване на видовото, генетичното и структурното разнообразие и ограничаване на пространственото събиране на насаждения с опростена структура, запазване на места с голямо биоразнообразие [„стари гори“]; идентифициране на редки видове със сериозен риск от изчезване и защита на текущото им състояние, планиране на тяхното възобновяване и потенциална миграция; ограничаване на потенциала за навлизане на инвазивни видове; участие в Европейската информационна система за горските генетични ресурси)
- Подобряване управлението на горските ресурси (изграждане на национална система за ранно откриване и превенция на горски пожари, изграждане на национална система за дългосрочен мониторинг на природните нарушения, изпълнение на национална инвентаризация на горите, интегриране на съществуващи и нови информационни системи в Националната информационна система за горските ресурси)

3. Подобряване на потенциала за устойчиво използване на горските ресурси

- Подобряване на потенциала за дълготрайно използване на продукти от дървесина с по-висока стойност (преглед и разширяване на строителните стандарти с цел подобряване на позицията на дървесината като строителен материал, създаване на организация за маркетинг на дървесни продукти, създаване на технически наръчник за конструктивни елементи от дървесина с цел улесняване на употребата ѝ, популяризиране на нови технически спецификации от дървен материал като пилотни проекти в общините, напр. за изграждане на дървени мостове и малки сгради)
- Подобряване на потенциала за устойчиво и екологосъобразно използване на дървесната биомаса за производство на енергия (създаване на програма за насърчаване инсталирането на съвременни системи за производство на енергия и топлина, разработване на стратегия за горската биомаса)

Приоритетни действия

Планът за действие идентифицира следните приоритетни действия, които следва да бъдат предприети в краткосрочен план:

- Създаване на орган за координация на научноизследователската и развойна дейност за смекчаване на въздействието на изменението на климата и за адаптиране към него;
- Инициране и изпълнение на научноизследователска програма за подпомагане на адаптирането на горите към изменението на климата;
- пространствено-обвързани природни нарушения, напр. увреждане от насекоми и
- Моделиране дървесните условия;
- Разработване на модели за риска от ветровали, пожари, болести;
- Насърчаване на лесовъдски системи, които увеличават видовото, генетичното и структурното разнообразие и ограничават пространственото събиране на насаждения с опростена структура;
- Изграждане на национална система за ранно откриване, реакция и превенция на горски пожари и други природни бедствия;
- Изграждане на национална система за дългосрочен мониторинг на природните нарушения;
- Изпълнение на национална инвентаризация на горите

Заинтересовани страни

Заинтересованите страни от обществения сектор включват министерствата и техните органи, които имат отговорности по отношение на горския сектор. Заинтересованите страни от частния сектор са горските предприятия и дървообработващата промишленост. Собствениците на земя също са важни участници, а научноизследователските институти, свързани със сектора, неправителствените организации и местните власти също играят важна роля

Човешко здраве

Въздействие от изменението на климата

Изменението на климата влияе върху човешкото здраве чрез температурите и влажността (съречно-съдови заболявания, удари, трансмисивна заболеваемост, инфекции, респираторни заболявания, алергии), екстремните метеорологични

явления и пожарите (смъртност, болести, свързани с водите и храните, пост-травматично стресово разстройство) и промяната във валежите (бактериални инфекции и диария).

Стратегически и оперативни цели и дейности

По-подробно, действията в трите стратегически области са следните:

1. Подобряване на управлението за адаптация

- Укрепване на политическата, правната и институционалната рамка (разработване на национална стратегия и план за действие за изменението на климата и човешкото здраве; преразглеждане на съществуващите планове /програми за контрол на заболяванията; преглед и актуализиране на законодателството, стандартите, нормите, плановете и политиките)
- Изграждане на административен, инфраструктурен, комуникационен, финансов и технически капацитет (създаване на работна група за комуникация и координация по въпросите на изменението на климата и човешкото здраве; преглед и приоритизиране на нуждите от инфраструктура и технологично оборудване, свързани с изменението на климата; партньорство и сътрудничество: разработване на наръчник за ролите и отговорностите на заинтересованите страни; осигуряване на здравно представителство в процесите, свързани с изменението на климата на всички нива; разработване, актуализиране и разпространение на каталог на добрите здравни практики; създаване на национален фонд за изменението на климата и човешкото здраве)
- Изграждане на професионален капацитет (провеждане на тематични семинари и обучение за професионалисти; серия от тематични информационни материали за здравни специалисти; включване на изменението на климата и въздействието върху човешкото здраве в професионалните образователни програми на всички нива; разработване, прилагане и актуализиране на стандартите за медицинско лечение, свързано с изменението на климата)

2. Изграждане на база от знания и осведоменост

- Развиване на общественото образование и осведоменост относно адаптацията (въвеждане на изменението на климата и човешкото здраве в учебните планове; провеждане на мултимедийна кампания; разработване, публикуване и разпространение на кодекс за лично поведение на гражданите при опасни явления, свързани с изменението на климата)
- Разработване на мониторинг, събиране на данни и ранно предупреждение (изграждане на национална система за мониторинг на изменението на климата и човешкото здраве; спазване на процес на прецизен оперативен мониторинг - разработване / актуализиране на националната база данни за изменението на климата и човешкото здраве; разработване и въвеждане на национална система за ранно предупреждение за ефекта от изменението на климата върху човешкото здраве)
- Разработване на база от знания и научни изследвания (подобряване на научните познания относно изменението на климата и човешкото здраве - оценка на уязвимостта на здравето, карти на уязвимостта)

3. Адаптиране на външната среда с цел намаляване на въздействието на изменението на климата върху здравето

- Адаптиране на изградената и естествена среда за намаляване на въздействието на изменението на климата върху здравето (разработване на концепция и насоки за приспособяване на обществената среда към изменението на климата; разработване / прилагане на система от стимули за използване на устойчиви на атмосферните влияния конструкции, материали, инструменти; изграждане / поддръжка на обществени места със защитна архитектура и ландшафтен дизайн срещу екстремни метеорологични явления; разработване / актуализиране на наръчника за местата в природата, уязвими към изменението на климата)
- Изграждане на социално-икономически капацитет (разработване на програма за профилактичен контрол на здравния статус и осигуряване на съответно лечение; разработване / актуализиране на регистъра на социалните групи, уязвими към изменението на климата и разработване на програма за работа с тези групи; подготовка на убежища / съоръжения за защита от екстремни метеорологични явления на хора от уязвими групи)

Приоритетни действия

Планът за действие идентифицира следните приоритетни действия, които следва да бъдат предприети в краткосрочен план:

- Разработване на национална стратегия и план за действие за изменението на климата и човешкото здраве;
- Преглед и актуализиране на законодателството, разпоредбите, стандартите, нормите, плановете, политиките и други документи, които имат отношение към изменението на климата и човешкото здраве;
- Създаване на междудисциплинарна работна група за вертикална и хоризонтална комуникация и координация по въпросите на изменението на климата и човешкото здраве;
- Преглед на нуждите на инфраструктурата и технологичното оборудване, свързани с изменението на климата в здравния сектор и разработване на препоръки за приоритетни подобрения;
- Създаване на национален фонд за изменението на климата и човешкото здраве, който да оказва съдействие при (а) лечението на заболявания, причинени от изменението на климата, (б) укрепване на научните изследвания и (в) подобряване на инфраструктурата в здравния сектор, свързана с изменението на климата;
- Разработване на тематични информационни материали за изменението на климата за здравни специалисти и заинтересовани страни;
- Разработване, прилагане и актуализиране на стандарти за медицинско лечение, свързано с последствията от изменението на климата;
- Провеждане на мултимедийна кампания за изменението на климата и човешкото здраве;
- Разработване на национална система за ранно предупреждение за ефекта от изменението на климата върху здравето;

- Подобряване на научните познания за изменението на климата и човешкото здраве.

Заинтересовани страни

Заинтересованите страни от обществения сектор включват министерствата и техните органи, както и Националната здравноосигурителна каса. Професионалните медицински сдружения и научно-изследователските институти, свързани със сектора, също са много важни. Водещата неправителствена организация на Червения кръст също се превръща във важен участник, както и местните власти

Туризм

Въздействие от изменението на климата

Поради своя териториално концентриран, зависим от времето и изключително сезонен характер, туризмът в България е уязвим по отношение на изменението на климата. Уязвимостта се състои от краткосрочни и дългосрочни заплахи, въпреки че по-високите температури по-рано и по-късно през годината могат да направят междинните сезони по-привлекателни.

Основните рискове, свързани с изменението на климата, включват по-малък брой туристи, по-кратък зимен сезон, по-кратък среден престой, здравословни проблеми за туристите, по-лоши условия за отдих на открито, увреждане на туристическата инфраструктура и суперструктура, затруднен достъп до туристическите дестинации и недостиг на вода.

Възможностите, които биха могли да възникнат от изменението на климата включват по-дълъг летен сезон и междинни сезони, развитие на нови туристически продукти, привличане на нови пазари и по-малка нужда от отопление през зимния сезон и междинните сезони.

Стратегически и оперативни цели и дейности

По-подробно, действията в четирите стратегически области са следните:

1. Включване на адаптацията към изменението на климата в разработването на политиките и правната рамка

- Разработване на секторна политика по отношение на изменението на климата (разработване на национална стратегия за адаптация и план за действие за туризма)
- Създаване на всеобхватна правна рамка, управление на риска и стимули (подобряване на правната рамка по отношение на адаптацията към изменението на климата в сектора, разработване на програми за застраховане и управление на риска, създаване на междусекторни политики, създаване на механизми за икономически стимули за прилагане на възможностите за адаптация)

2. Подобряване на осведомеността и базата от знания за адаптация към изменението на климата

- Повишаване на осведомеността относно изменението на климата и въздействието му върху сектора (разработване на национална база данни [онлайн портал] с информация за адаптацията към изменението на климата; ангажиране с по-широко разпространение на знания по отношение на адаптацията сред предприемачите; въвеждане на обучение в областта на изменението на климата в учебните програми на училищата и университетите; разработване на видео материали; организиране на семинари за повишаване на осведомеността; разработване на туристически показатели,

чувствителни към изменението на климата; разработване на показатели за изменението на климата, релевантни за туристическия сектор)

- Укрепване на базата от знания в отрасъла (разработване, финансиране и осъществяване на проекти и програми за изследване на изменението на климата; събиране на данни в областта на туризма, свързани с изменението на климата; изготвяне и разпространение на публикации; разработване на система за мониторинг и оценка;
- разпространение на разработените мерки за адаптация сред заинтересованите страни)

3. Изграждане на капацитет за адаптация

Регионална и подсекторна оценка на адаптивния капацитет (разработване на инструменти за оценка на адаптивния капацитет; провеждане на оценки на капацитета за адаптация)

- Изграждане на капацитет (действия за обучение и разпространяване на знания; въвеждане на финансови стимули за изграждане на капацитет на заинтересованите страни; въвеждане на специални програми / курсове в коледжите и университетите; подобряване на координацията, информираността и комуникацията между отговорните правителствени и обществени институции)

4. Разработване на конкретни действия за адаптация

- Адаптиране на съществуващите туристически сектори (разработване и прилагане на мерки за адаптация за летния и зимния туризъм)
- Разработване на иновации в областта на туризма и управлението (разработване на нови видове туризъм [продукти, дестинации]; идентифициране на нови туристически сектори [сегментиране]; разработване и внедряване на нови маркетингови стратегии и подходи; разработване на нововъведения в управлението на ресурсите на подсекторно ниво [предприятие])

Приоритетни действия

Планът за действие идентифицира следните приоритетни действия, които следва да бъдат предприети в краткосрочен план:

- Ангажиране с по-широко разпространение на знания по отношение на адаптацията към изменението на климата, за да се достигне до местните предприемачи в областта на туризма;
- Разработване на туристически показатели, чувствителни към изменението на климата;
- Разработване на показатели за изменението на климата, релевантни за туристическия сектор;
- Разработване на инструменти за оценка на адаптивния капацитет;
- Разработване на обучение по изменение на климата.

Заинтересовани страни

Заинтересованите страни включват съответните министерства и техните органи, отговорни за политиките и регламентите в областта на туризма. Частният сектор с неговите асоциации и предприемачи също е ключов участник. И не на последно място, организациите за управление на туристическите райони, научноизследователските институти и гражданското общество имат също своя дял.

Транспорт

Въздействие от изменението на климата

Основните видове транспорт, които ще бъдат повлияни от гледна точка на предоставянето на услуги, са пътния и железопътния транспорт, следвани от водния и въздушния транспорт. Очаква се най-значителното въздействие върху инфраструктурата да бъде причинено от наводненията и свлачищата поради по-високата честота на силни валежи. Други явления, които се очаква да засегнат сектора са виелиците, снеговалежите и екстремните горещини.

Очаква се метеорологичните събития, свързани с изменението на климата да окажат отрицателно въздействие върху всички участници в транспортния сектор, включително тези, които се занимават с управление на инфраструктура (влошаване на състоянието, щети, временно затваряне на участъци / възли от пътната инфраструктура), транспортните оператори (по-високи оперативни разходи и прекъсвания на дейностите), потребителите на пътната мрежа (забавяния, удължено време на пътуване, дискомфорт при пътуване) и крайните потребители и обществото като цяло (по-високи разходи за транспортна инфраструктура и транспортни дейности - например смущения в бизнеса, договорите, веригата на доставки).

Стратегически и оперативни цели и дейности

По-подробно, действията в двете стратегически области са следните:

1. Изграждане на институционален капацитет и от знания

- Изграждане на институционален капацитет (възлагане на отговорности за адаптиране към изменението на климата в правилниците и вътрешните правила на заинтересованите страни; оценка на нуждите от обучение и провеждане на обучения; повишаване на осведомеността на обществото)
- Изграждане на база от знания (въвеждане / подобряване на практиките за събиране на данни, свързани с адаптацията към изменението на климата и постепенно изграждане на бази данни за специализирани проучвания; извършване на специализирани изследвания за оценка на рисковете и уязвимостите от изменението на климата)

2. Включване на съображенията за адаптация към изменението на климата в ключовите процеси на планиране и вземане на решения

- Преглед и усъвършенстване на процедурите за подготовка на проекти (разработване и прилагане на насоки за включване на въпроси, свързани с адаптацията към изменението на климата в цикъла на управление на проектите)
- Преглед и усъвършенстване на експлоатацията и поддръжката (разработване и прилагане на програми за укрепване на устойчивостта на пътните и железопътните мрежи към екстремни метеорологични явления)
- Преразглеждане и актуализиране на нормите за проектиране (актуализиране на указанията за проектиране на водостоци и мостове по пътищата и железопътните линии; редовно актуализиране на нормите за проектиране на пътища и железопътни линии)

Приоритетни действия

Планът за действие идентифицира следните приоритетни действия:

- Възлагане на отговорности за адаптация към изменението на климата в правилниците и вътрешните правила на съответните заинтересовани страни по видове транспорт на база преглед и анализ на пропуските;

- Оценка на нуждите от обучение и прилагане на програми за обучение;
- Въвеждане и/или подобряване на практиките за събиране на данни, свързани с адаптацията към изменението на климата и постепенно изграждане на бази данни за специализирани проучвания;
- Разработване на насоки за разглеждане на проблемите, свързани с адаптацията към изменението на климата в цикъла на управление на проекти;
- Актуализиране на указанията за проектиране на водостоци и мостове по пътищата и железопътните линии.

Заинтересовани страни

Заинтересованите страни от публичния сектор включват министерствата и техните органи, свързани със сектора. Частният сектор също играе важна роля, тъй като той предоставя услугите и извършва поддръжката на инфраструктурата. От ключово значение са потребителите и обществото като цяло, а неправителствените асоциации в транспортния сектор следва да работят активно с представителите на гражданското общество за защита на потребителите, за изграждане на партньорства и за повишаване на осведомеността. И не на последно място, местните и регионалните власти също ще играят важна роля.

Градска среда

Въздействие от изменението на климата

В градските райони очакваните въздействия от климатичните събития включват щети за сградите и градската инфраструктура, последици за здравето, застрашени основни услуги, вкл. доставка на храна и електричество, намалена достъпност на средата и воден стрес, както и увеличен финансов натиск върху общините за поддръжка на инфраструктурата и съоръженията и персонала за спешна помощ.

Големите градове ще бъдат по-уязвими по отношение на екстремните метеорологични явления, тъй като техните централни градски части обикновено са с по-голяма плътност, интензивен трафик, с по-малко зелени и отворени пространства и със стара инфраструктура с ограничен капацитет. Уязвимите групи, вкл. хората, които живеят под прага на бедността, в лоши жилища, бездомните, възрастните и болните хора, ще бъдат засегнати в по-голяма степен.

Стратегически и оперативни цели и дейности

По-подробно, действията в четирите стратегически области са следните:

1. Укрепване на политиките и на правната рамка за включване на АИК

- Включване на АИК в регионалното и градското развитие (организиране на дискуссионен форум за политиката и стратегията за АИК; включване на АИК в политиките за регионално и градско развитие чрез преразглеждане на Закона за устройство на територията и на новата Национална жилищна стратегия)
- Преразглеждане и допълване на законодателството за транспониране на въпросите за АИК (включване на АИК в законодателството, свързано с регионалното и пространствено планиране; преразглеждане на инструменти като Националната концепция за пространствено развитие, схемите и плановете за териториално развитие и ПУП)
- Технологии / строителство - прилагане на нови Еврокодове и технически норми в планирането, проектирането, строителните технологии и материали

- качеството чрез сертифициране за устойчиво строителство; стимулиране на творческия градски дизайн; насърчаване на зелени, интелигентни и иновативно планиране, проектиране и сертифициране на градове, сгради и технологии)

2. Изграждане на капацитет за адаптация

- Развитие на устойчиви институции, способни да осигуряват политика за АИК на всички равнища (организиране на хоризонтална координация между съответните органи; вертикална и хоризонтална координация между министерствата, свързани с АИК на градската среда и управлението на риска от бедствия;
- подобряване на сътрудничеството между националните, регионалните и местните власти; развиване на капацитет чрез преквалификация и допълнителна експертна заетост; предоставяне на насоки и методическа подкрепа на общините за разработване на местни стратегии за АИК)
- Развитие на институционалния, експертния и административния капацитет (изграждане на капацитет за управление на риска от бедствия и за реагиране при извънредни ситуации, осигуряване на модерно оборудване и финансова подкрепа; предоставяне на подходяща и актуализирана информация; осведоменост, ангажираност, познания и създаване на култура на АИК в обществото)

3. Разработване на финансови и социални политики и на политики за управление на риска

- Промяна на финансовите, социалните и застрахователните политики (преразглеждане на финансовите инструменти и проектиране на нови; изследване на потенциала на фондовете на ЕС за АИК; планиране на държавния бюджет и финансова подкрепа за общините; преразглеждане на съществуващия фонд за управление на риска от бедствия с цел по-добра социална защита; разширяване на мерките за финансово приобщаване чрез адаптивни предпазни мрежи, резервни фондове за бедните и за най-необлагодетелстваните)

4. Подобряване на управлението на знанията, научните изследвания, образованието и комуникацията между заинтересованите страни

- Информация - гарантиране на институционално регулиран обмен на информация и данни съгласно задълженията по директивата на ЕС INSPIRE (създаване на общи стандарти за типа, структурата, обхвата и формата на метаданните и данните, хармонизирани с ЕС на ниво град; обмен на информация със страни от ЕС и международни институции; осигуряване на свободен достъп до данните)
- Научни изследвания - осигуряване на обща дългосрочна визия и цели в изследванията за АИК на градската среда чрез изменение на Националната стратегия за развитие на научните изследвания (определяне на приоритетните научни теми; подкрепа на иновациите в строителството, технологиите и услугите чрез проучвания, финансирани от строителния бизнес)
- Образование - „обучение на обучаващи“ (организиране на образование и обучение на всички нива - от политиците до обществеността; създаване на съвместни мултидисциплинарни курсове за проектантите, [ландшафтни])

архитекти, инженери, еколози, икономисти и др.; организиране на тематични докторски дисертации; разработване на платформа за отворено обучение за АИК)

- Партньорство - работа в партньорство и споделяне на знания (насърчаване на партньорствата, изграждане на мрежи и сътрудничество между различните възрастови, полови, етнически, професионални и социални групи; организиране на социална мрежа за подкрепа на уязвимите групи; осъществяване на публично-частни партньорства в подкрепа на управлението на риска от бедствия и Единната национална система за защита на гражданите; работа с медиите за популяризиране на системата за АИК)

Приоритетни действия

Планът за действие идентифицира следните приоритетни действия, които следва да бъдат предприети в краткосрочен и средносрочен план:

- Организиране на дискуссионен форум за постигане на съгласие за обща визия и общо разбиране по отношение на политиките и стратегията за АИК за градската среда (краткосрочен план);
- Включване на АИК в политиките за регионално и градско развитие (краткосрочен план);
- Включване на АИК в новата Национална жилищна стратегия (средносрочен план);
- Изграждане на способности за управление на риска от бедствия и реагиране при извънредни ситуации и осигуряване на достатъчно и модерно оборудване и финансова подкрепа (краткосрочен план);
- Създаване на общи стандарти за типа, структурата, обхвата и формата на метаданните и данните, хармонизирани с ЕС на ниво град (краткосрочен план);
- Определяне на приоритетните научни теми, свързани с града, откритите и зелените пространства, сградите, инфраструктурата, строителните материали и човешкото здраве и оценка на устойчивостта им (краткосрочен план);
- Организиране на подходящо образование и обучение на всички нива - от политиките до обществеността, въз основа на оценка на образователните потребности (краткосрочен план);
- Насърчаване на партньорствата, изграждането на мрежи и сътрудничеството между различните възрастови, полови, етнически, професионални и социални групи, включително тези в неравностойно положение (краткосрочен план).

Заинтересовани страни

Заинтересованите страни от обществения сектор включват министерствата и техните органи, свързани със сектора. Секторните професионални съюзи и асоциации, строителните и застрахователните компании и частните консултанти са други участници, които имат важна роля за успешното изпълнение на Плана за действие. Академичните среди и научно-изследователските институти също играят основна роля, заедно с гражданското общество и местните и регионалните власти и техните органи.

Води

Въздействие от изменението на климата

Очаква се изменението на климата да окаже значително въздействие върху хидрологията на реките в България, като прогнозите са за спад с около 10 процента за следващите 30 години. Възможно е да настъпят значителни промени в сезонното разпределение на оттока на реките, с увеличение през зимата и пролетта и спад през лятото и есента.

Рисковете и уязвимостта, свързани с водите, включват опасност от наводнения и суша. Рисковете от наводнения засягат цялата страна, докато рисковете от засушаване застрашават районите с прогнозиран недостиг на вода. Районите, които използват подпочвени води, са с по-нисък риск. Вероятни са по-високи рискове в районите, които използват повърхностни води и имат значителни туристически дейности. Черноморският район изглежда най-уязвим по отношение на риска от недостиг на вода. Основните уязвимости по отношение на изменението на климата са системите за производство на водоелектрическите централи, водните услуги (водоснабдяване, канализация и мелиорация), състоянието и готовността на водната инфраструктура, както и готовността на операторите и населението, поради липса на предишен опит с наводнения и засушаване. Рисковете за инфраструктурата и услугите произтичат от щети, неправилна експлоатация и нискокачествени или недостатъчни услуги. Биологичното разнообразие е изложено на риск в резултат от наводненията и засушаванията

Стратегически и оперативни цели и дейности

По-подробно, действията в трите стратегически области са следните:

1. Подобряване на управлението за адаптация

- Адаптиране на правната рамка с оглед превръщането ѝ в инструмент за справяне с въздействието от изменението на климата (изясняване на ролите и отговорностите за адаптация към изменението на климата; синхронизиране на периодите на планиране между генералните ВиК планове и планове за управление на речните басейни и на риска от наводнения [ПУРБ и ПУРН]; въвеждане на икономически стимули за промяна на поведението)

2. Укрепване на базата от знания и осведомеността

- Максимално използване на научноизследователски и образователни институции (осигуряване на средства за изследвания в областта на адаптацията към изменението на климата и прилагане на иновации в областта; осигуряване на научноизследователска подкрепа за Басейновите дирекции чрез рамкови споразумения недостатъчни услуги. Биологичното разнообразие е изложено на риск в резултат от наводненията и засушаванията.
- Подобряване на осведомеността, образованието и обучението (подготовка и разпространение на брошури и видео материали, свързани с адаптацията към изменението на климата; включване на адаптацията към изменението на климата в учебните програми за начално и средно образование; подготовка и провеждане на обучения за държавната администрация и ВиК операторите)
- Подобряване на мониторинга и гъвкавостта (разширяване и надграждане на мрежите за мониторинг на валежите, водните ресурси и използването на водите, свързани с изменението на климата; създаване на динамична, обществено достъпна ГИС база данни)

3. Подобряване на управлението за адаптация на водната инфраструктура

- Адаптиране на проектирането и строителството (преглед и актуализиране на нормите за проектиране и строителство)

- Адаптиране на експлоатацията (разработване на методика и оценка на адаптивния капацитет на значими обекти от водната инфраструктура, включване на мерки за адаптация към изменението на климата в експлоатационните планове на инфраструктурата)

Приоритетни действия

Планът за действие идентифицира следните приоритетни действия, които следва да бъдат предприети в краткосрочен и средносрочен план:

- Изясняване на ролите и отговорностите по отношение на адаптацията към изменението на климата (краткосрочен план);
- Подготовка и разпространение на брошури и видео за адаптация към изменението на климата (краткосрочен план);
- Разширяване и надграждане на мрежите за мониторинг на валежите, водните ресурси и използването на водите, свързани с адаптацията към изменението на климата (средносрочен план);
- Създаване на динамична, обществено достъпна ГИС база данни (средносрочен план);
- Преглед и актуализиране на нормите за проектиране и строителство (краткосрочен план).

Заинтересовани страни

Заинтересованите страни от обществения сектор включват министерства и техните органи, свързани със сектора, както и басейновите дирекции. Държавният регулатор също е важна заинтересована страна. Академичните среди и научно-изследователските институти играят основна роля, заедно с гражданското общество и местните и регионалните власти и техните органи.

Изготвянето на ПИРО е съобразено с програмите от мерки в планове за управление на речните басейни и с програмите от мерки в планове за управление на риска от наводнения към басейновите дирекции, както и осигурява съгласуваност с всички други приложими планове и програми в областта на опазването на околната среда или адаптацията към изменението на климата, разработени на национално, областно или общинско ниво.

Ефектите от влиянието на изменението на климата, които се изразяват в покачване на температурите, намаляване на валежите, промяна в оттока на реките и в екосистемите и засушаване (от една страна), но и в проблеми, свързани с внезапни наводнения (от друга страна) е вече факт в определени райони на България, най-вече в долната част на басейна на р. Арда, р.Тунджа, р. Марица и р. Бяла.

Предвидени мерки в Плана за управление на риска от наводнения:

*По приоритет 1: Опазване на човешкия живот и общественото здраве
с. Катунца, Община Садово*

Почистване и стопанисване на речните легла в границите на урбанизирана територия
Периодично почистване коритото на р. Чепеларска в зоната на с. Катунца от дървета, храсти, битови и строителни отпадъци - дължина 3500 м, площ ок. 40 дка
Основно почистване - 500 лв./дка; ежегодно почистване - 300 лв./дка

По приоритет 2: По-висока степен на защита на критичната инфраструктура и бизнеса

с. Милево, Община Садово

Почистване на речни участъци и дерета за осигуряване преминаване на висока вълна

Почистване на коритото на р. Марица в зоната на моста на Републикански път П-66 между с. **Милево** и с. Мирво (Братя Даскалови) от дървета, храсти, дънери, наноси и др. - дължина 2000 м (1000 м преди и 1000 м след моста), площ 200 дка

Със значително влияние върху подходите в регионалното и пространственото планиране са и климатичните фактори - глобалното затопляне, природните бедствия, рисковите територии и зони. Тези промени, заемащи важно място във всички европейски документи, са дали отражение и върху разработваните концепции и стратегии за пространствено планиране на държавите в ЕС, върху управлението на водите, земята и природните ценности. Адаптирането на подходите в планирането на регионалното и пространствено развитие към глобалното затопляне на климата ще осигури запазването на екологичния комфорт в урбанизираните територии и намаляването на рисковете от природни бедствия, класифицирани в Стратегията за редукция на риска на Обединените нации като хидроложки, метеорологични, геофизични и биологични природни явления и бедствия.

ЧАСТ VII. НЕОБХОДИМИ ДЕЙСТВИЯ И ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ПИРО

За целите на наблюдението и оценката се изгражда система, която включва формите и начините за събиране на информация, индикаторите за наблюдение, органа за наблюдение и организацията на работата по наблюдението и оценката, както и системата на докладване и осигуряване на информация и публичност. Описанието на тази система и на действията, които ще осигурят нейното ефективно функциониране, са част от структурата на ПИРО.

Системата за наблюдение и оценка на изпълнението на ПИРО цели осигуряването на ефективно изпълнение на плана, с оглед постигане на целите за интегрирано устойчиво местно развитие и ефикасно разходване на ресурсите за реализация на планираните дейности и проекти.

Предмет на наблюдението и оценката е изпълнението на целите и приоритетите на плана на основата на резултатите от подготовката и изпълнението на мерките и проектите, включени в Програмата за реализация на плана и на база на определените индикатори за наблюдение и оценка. Особено внимание трябва да се отдели на организацията и методите за изпълнението на плана и на програмата, прилагани от съответните органи и звена.

Индикаторите за наблюдение и оценка на изпълнението на ПИРО за периода 2021-2027 г. са посочени в матрица на индикаторите - **Приложение № 3**. За да се осигури необходимата информация за процеса на наблюдение за всеки индикатор са посочени мерните единици, в които ще се измерва, източниците на информация, периодичността на събирането на информация, базовата стойност за отчитане изменението на всеки от индикаторите, както и целевата стойност, която се очаква да бъде достигната до края на периода на действие на плана. При наличие на достатъчно информация и данни на периодична база могат да се определят и междинни стойности на индикаторите по ключови приоритети.

При разработването и прилагането на системата от индикатори за наблюдение и оценка на изпълнението на ПИР се имат предвид общите индикатори в областта на регионалната политика и за постигане на растеж и заетост чрез структурната помощ на ЕС през периода 2021 -2027 г.

Системата от индикатори за наблюдение на изпълнението на плана, въз основа на събраната обективна информация и данни, отчита напредъка и степента на постигане на целите и приоритетите за развитие на общината по физически и финансови характеристики.

Индикаторите за наблюдение обхващат физическите характеристики (параметри) по отношение реализацията на поставените цели и приоритети за развитие, като стойностите им могат да бъдат абсолютни или относителни. За целите на плана се използват два вида индикатори: за продукт и за резултат.

Индикаторите за продукт се отнасят до наблюдението и оценката на изпълнението на определените приоритети и/или мерки за развитие на общината. По някои от приоритетите те се отнасят за предвидени или изпълнявани конкретни проекти с важно значение за развитието на територията на общината. Дефинираните индикатори са количествено измерими и осигуряват обективност по отношение на оценките и изводите за конкретните постижения при реализацията на приоритетите и постигнатото пряко въздействие в съответната област.

Индикаторите за резултат отчитат изпълнението на стратегическите цели и имат значение за цялостната оценка на ефективността на избраната стратегия и политика за

устойчиво интегрирано местно развитие за периода. Степента на въздействие се отчита с количествено и/или качествено измерими индикатори, а в някои случаи - с качествени оценки относно достигнатата степен в социалното, икономическото и инфраструктурното развитие на общината и приноса на това развитие за общото развитие на региона.

Типа индикатор, който се прилага към съответен приоритет или цел зависи от конкретиката на формулираните цели, приоритети и мерки в ПИРО. Най-общо индикаторите за продукт измерват напредъка по отношение на приоритетите и мерките, а индикаторите за резултат - по отношение на целите. Въпреки това е възможно за даден приоритет да се формулира както индикатор за продукт, така и индикатор за резултат. Индикаторите за резултат се формулират само по отношение на целите. С индикаторите за продукт се измерват и постигането на мерките, но не е задължително да се формулират за всяка отделна мярка, дейност или проект - включването на индикатори по отношение на мерките зависи от конкретната ситуация.

В цялостния процес на наблюдение и оценка при спазване на принципа за партньорство участват общинският съвет, кметът на общината, кметовете на кметства и кметските наместници, общинската администрация, социалните и икономическите партньори, неправителствените организации, представителите на гражданското общество в общината.

Приложение № 3

МАТРИЦА НА ИНДИКАТОРИТЕ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ПИРО НА ОБЩИНА САДОВО

ЗА ПЕРИОДА 2021-2027 г.

Индикатори за продукт

Приоритет	Мярка	Кратко описание	Индикатор	Мерна единица	Източник на информация	Период на отчитане	Базова стойност 2024	Целева стойност
Приоритет 1	Мярка 1	Подкрепа за създаване на нови микро- и малки фирми в общината. Стимулиране на стартъри, в т.ч в технологични производства и услуги;	1.Предприятия, получаващи подкрепа чрез безвъзмездни средства 2.Стартиращи предприятия, които получават подкрепа	брой брой	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община	1год., 3 год.	62 14	100 30
Приоритет 1	Мярка 2	Изграждане на нова предприемаческа култура, придобиването на предприемачески, управленски и бизнес умения, както и професионални и ИТ умения. Предоставяне на целенасочена консултантска подкрепа за стартиране на самостоятелна стопанска дейност;	1.Заинтересовани страни, участващи в процеса на опознаване на сферата на предприемачеството 2.МСП, инвестиращи в развитие на уменията	брой брой	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община	1год., 3 год.	3 2	10 10
Приоритет 1	Мярка 3	Създаване на възможностите за заетост чрез самонаемане;	1.Заинтересовани страни, участващи в процеса на опознаване на сферата на предприемачеството 2.МСП, инвестиращи в развитие на уменията	брой брой	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община	1год., 3 год.	3	10 178 10

Приоритет 1	Мярка 4	Насърчаване на предприемачеството сред уязвимите групи на пазара на труда, включително и социалното предприемачество за безработни лица, хора с увреждания и лица от групи в неравностойно положение	1. Заинтересовани страни, участващи в процеса на опознаване на сферата на предприемачеството	брой	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община	1г., 3г.	0	5
			2. МСП, инвестиращи в развитие на уменията	брой			0	5
Приоритет 1	Мярка 5	Насърчаване на кооперирането между местните предприятия чрез подпомагане на кълстерирането и предоставянето на подкрепа за веригите на доставките, особено в случаите на привличане на стратегически инвеститори.	МСП, инвестиращи в развитие на уменията	брой	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община	1г., 3г.	0	5
Приоритет 2	Мярка 1	Преодоляването на технологичното изоставане и повишаване общата производителност	1. Предприятия, получаващи подкрепа чрез безвъзмездни средства	брой	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община	1г., 3г.	15	30
			2. Предприятия, получаващи подкрепа чрез финансови инструменти	брой			0	5
Приоритет 2	Мярка 2	Внедряване на иновативни решения в земеделската практика и изграждане на подходяща инфраструктура	Предприятия, които си сътрудничат с научноизследователски институции	брой	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община	1г., 3г.	2	10
Приоритет 2	Мярка 3	Развитие на цифровата инфраструктура в общината и използване на цифрови технологии от земеделските производители	Предприятия, получаващи подкрепа за цифровизиране на своите продукти и услуги	брой	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община	1г., 3г.	2	10
Приоритет 2	Мярка 4	Инвестиции в производството на плодове, зеленчуци, както и в животновъдството и биологично производството	Предприятия, получаващи подкрепа чрез безвъзмездни средства*	брой	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община	1г., 3г.	17	20

Приоритет 2	Мярка 5	Интервенции към пчеларството и лозаро-винарския сектор	Предприятия, получаващи подкрепа чрез безвъзмездни средства	брой	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община	1г., 3г.	2	10
Приоритет 2	Мярка 6	Разнообразяване на икономиката с цел запазване на заетостта на местното население; насърчаване развитието на микро и МСП,	Предприятия, получаващи подкрепа чрез безвъзмездни средства	брой	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община	1г., 3г.	2	5
Приоритет 2	Мярка 7	Активизиране на бизнеса чрез насърчаването на индивидуалното и колективното предприемачество	Предприятия, получаващи подкрепа чрез безвъзмездни средства	брой	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община	1г., 3г.	0	5
Приоритет 2	Мярка 8	Въвеждане на нови технологии и иновации в МСП	Предприятия, получаващи подкрепа чрез безвъзмездни средства	брой	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община	1г., 3г.	12	20
Приоритет 2	Мярка 9	Повишаване на конкурентоспособността на селскостопанския сектор: насърчаване на научноизследователската дейност, иновациите и енергоефективните решения модернизирани на стопанствата; подобряване на инфраструктурата, свързана със селското стопанство; професионално обучение и информационни дейности за заетите в селското стопанство	Предприятия, които си сътрудничат с научноизследователски институции	брой	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община	1г., 3г.	5	20
Приоритет 2	Мярка 10	Прилагане на ВОМР	Водени от общностите стратегии за местно развитие	брой	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община	1г., 3г.	1	3

Приоритет 2	Мярка 11	Ограничаване на използването на висококатегорийни земеделски земи за нуждите на промишлеността и складовото стопанство чрез насочване на инвеститорския интерес посредством инфраструктурно обезпечаване на територии със слабопродуктивни земи	Площи за инфраструктурно обезпечаване на територии със слабопродуктивни земи удовлетворяващи инвеститорския интерес	дка	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община	1г., 3г.	0	300
Приоритет 2	Мярка 12	Прилагане на интегрирани (устройствени и агротехнически) решения за рекултивация и използване на замърсените територии (отглеждане на технически култури и др.).	Площи с прилагане на интегрирани решения за рекултивация и използване на замърсените територии	дка	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община	1г., 3г.	0	500
Приоритет 3	Мярка 1	Подкрепа за изграждане на специализирана инфраструктура за оползотворяване на туристическите ресурси и развитието на различни видове туризъм, включително и транспортна инфраструктура до туристическите обекти	1.Изградени и реконструирани пътища за достъп 2.Изградени паркинги с информационни центрове	метра брой	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община	1г., 3г.		
Приоритет 3	Мярка 2	Подкрепа за интегриране на културно-историческото наследство с тематични туристически маршрути (винени, религиозни, природно -екологични и др.)	Създадени тематични туристически маршрути	брой	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община	1г., 3г.	0	5
Приоритет 3	Мярка 3	Повишаване на професионалната квалификация на заетите в туризма	МСП, инвестиращи в развитие на уменията	брой	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община	1г., 3г.	1	5

Приоритет 3	Мярка 4	Създаване и развитие на регионален туристически продукт	Съвместни проекти	брой	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община	1г., 3г.		-
Приоритет 4	Мярка 1	Стимулиране на иновационни МСП;	Предприятия, получаващи подкрепа чрез безвъзмездни средства	брой	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община	1г., 3г.	2	10
Приоритет 4	Мярка 2	Разширяване на мрежите за бизнес иновации и подкрепа за иновационни кълъстери	Съвместни проекти	брой	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община	1г., 3г.	2	3
Приоритет 4	Мярка 3	Подкрепа на дейности за въвеждане на нови технологии, в т.ч. за намаляване на ресурсната и енергийна ефективност на производството	Предприятия, получаващи подкрепа чрез безвъзмездни средства	брой	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община	1г., 3г.	11	20
Приоритет 5	Мярка 1	Инвестиции в цифровата инфраструктура	Публични институции	брой	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община	1г., 3г.	7	20
Приоритет 5	Мярка 2	Цифрова трансформация на малките предприятия	Предприятия, получаващи подкрепа за цифровизиране на своите продукти и услуги	брой	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община	1г., 3г.	2	10
Приоритет 5	Мярка 3	Подкрепа на социалната икономика чрез цифрова трансформа	Цифрови услуги и продукти, разработени за предприятията	брой	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община	1г., 3г.	-	-
Приоритет 5	Мярка 4	Подкрепа за повишаване на квалификациите и за преквалификация на работната сила с цел подготвянето ѝ за бъдещите предизвикателства, свързани с цифровизацията и автоматизацията	МСП, инвестиращи в развитие на уменията	брой	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община	1г., 3г.	-	-
Стратегическа цел 2: Подобряване на социалната среда								

Приоритет 6	Мярка 1	Създаване на мобилни екипи към областните лечебни заведения за осигуряване на медицинска помощ в отдалечени и труднодостъпни места	Капацитет на подкрепяната инфраструктура за здравни грижи	брой	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община			3
Приоритет 6	Мярка 2	Инвестиране в специализирани болници и отделения, в които се извършват дейности за долекуване, продължително лечение и рехабилитация и хосписи за пациенти, които имат нужда от продължителен болничен престой и не могат да се обслужват сами в домашна обстановка	Капацитет на подкрепяната инфраструктура за здравни грижи	брой	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община			1
Приоритет 6	Мярка 3	Инвестиране в СМР и ремонтни дейности за създаване на медицински кабинети за новозавършили общопрактикуващи лекари в неатрактивни райони на страната	Капацитет на подкрепяната инфраструктура за здравни грижи	брой	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община			5
Приоритет 6	Мярка 4	Икономически ефективни мерки за намаляване на основни рискови фактори за здравето и подобряване профилактиката на болестите	Капацитет на подкрепяната социална инфраструктура (различна от жилищна)	брой	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община			3
Приоритет 7	Мярка 1	Създаване на нови социални услуги за резидентна грижа за възрастни хора	Капацитет на подкрепяната социална инфраструктура (различна от жилищна)	брой	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община			5
Приоритет 7	Мярка 2	Създаване на нови социални и интегрирани здравно-социални услуги за резидентна грижа за лица с увреждания	Капацитет на създадената временна инфраструктура за настаняване	брой	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община	2		5

Приоритет 7	Мярка 3	Създаване на съпътстващи специализирани и консултативни социални услуги за лица с увреждания	Създадени нови на съпътстващи специализирани и консултативни социални услуги за лица с увреждания	брой	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община		0	2
Приоритет 7	Мярка 4	Изграждане на Центрове за ранно детско развитие, с финансиране на здравни, образователни и социални дейности на едно място,	Капацитет на създадената временна инфраструктура за настаняване	брой	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община		0	3
Приоритет 8	Мярка 1	Осигуряване достъпа до качествено предучилищно и училищно образование			НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община			
Приоритет 8	Мярка 2	Изграждане на адекватна инфраструктура за образование	Капацитет на класните стаи на подкрепяната образователна инфраструктура (нови или модернизирани)	брой	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община		350	400
Приоритет 8	Мярка 3	Прилагане на ефективни мерки за включване на децата от уязвимите групи към образование	Капацитет на класните стаи на подкрепяната инфраструктура за грижи за деца (нови или модернизирани)	брой	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община		2	5
Приоритет 8	Мярка 4	Постигане на гъвкавост на образователната система спрямо промените и изискванията на бизнеса и местните пазари на труда	Преструктурирани и създадени нови специалности	брой	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община		0	2
Приоритет 8	Мярка 5	Разширяването на дуалното обучение и увеличаване на възможностите за осъществяването му по различни професии, което да е съобразено с потребностите на бизнеса на регионално и местно ниво	Осигурено обучение по професии	брой	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община		3	5

Приоритет 8	Мярка 6	Осигуряване на безплатен безжичен интернет за училищата в общината, съгласно инициативата WiFi4EU	Училища осигурени училища с безжичен интернет	брой	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община		7	8
Приоритет 8	Мярка 7	Инвестиции в ключови умения, включително на компютърни и цифрови умения на човешките ресурси, в подкрепа на широкото използване на ИКТ и базираните на тях услуги	Преминали обучение в ключови умения, включително на компютърни и цифрови умения на човешките ресурси, в подкрепа на широкото използване на ИКТ и базираните на тях услуги	брой	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община		22	100
Приоритет 8	Мярка 8	Прилагане на комплексна оценка на потребностите на базата на разработени модели за работа и провеждане на обучения на служители, професионалисти и др	1.Извършени комплексни оценки на потребностите 2.Преминали обучения служители	брой брой	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община		- -	- -
Приоритет 8	Мярка 9	Осигуряване на условия за качествена заетост на трудоспособните лица	Осигурена заетост на трудоспособни лица	брой	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община		-	-
Приоритет 8	Мярка 10	Осигуряване на достъп до програми за активизиране, ориентиране, обучение и заетост;	1.Участия на общината в програми 2.Преминали обучение	брой брой	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община		-	-
Приоритет 8	Мярка 11	Подкрепа за бърз преход от училище и безработица към работа и успешно включване в активен икономически живот, в т.ч. чрез стажове, чиракуване, професионално, неформално и самостоятелно обучение и придобиване на умения	1.Проведени професионални стажове и обучения. 2.Преминали професионални стажове и обучения.	брой брой	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община		-	-

Приоритет 9	Мярка 1	Опазване на паметниците на културното наследство, включително реставрация, консервация и социализация	Капацитет на подкрепяната инфраструктура в областта на културата и туризма	брой	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община	1г., 3г.	-	-
Приоритет 9	Мярка 2	Изграждане на съпътстваща инфраструктура на значими археологически и природни обекти и превръщането им в туристически атракции	Капацитет на подкрепяната инфраструктура в областта на културата и туризма	брой	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община	1г., 3г.	-	-
Приоритет 9	Мярка 3	Маркетинг на дестинациите с акцент върху по-значими културни и природни атракции чрез обмен на ноу-хау и добри практики в областта на туризма	Капацитет на подкрепяната инфраструктура в областта на културата и туризма	брой	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община	1г., 3г.	-	-
Приоритет 9	Мярка 4	Използване на интерактивни и смарт технологии, в т.ч. виртуална реалност, wi-fi осигуряване на обектите	Цифрови услуги и продукти, разработени за предприятията	брой	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община	1г., 3г.	-	-
Приоритет 9	Мярка 5	Поддръжка, възстановяване и подобряване на културното и природното наследство на селата и селския ландшафт и др	Зелена инфраструктура, изградена с цел приспособяване към изменението на климата	брой	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община	1г., 3г.	7	12
Приоритет 9	Мярка 6	Подобряване на училищната спортна инфраструктура	Реконструирани и модернизираны училищни спортни зали и площадки	брой	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община	1г., 3г.	4	7
Приоритет 9	Мярка 7	Поддържане на открити и закрити спортни площи за насърчаване на масовия спорт и провеждането на масови спортни събития.	Реконструирани и модернизираны спортни зали и площадки	брой	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община	1г., 3г.	12	20
Стратегическа цел 3: Подобряване на екологичната инфраструктура								
Приоритет 10	Мярка 1	Подмяна и модернизация на водопроводната мрежа;	1.Дължина на модернизирана водопроводна мрежа	метри	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община	1г., 3г.		

Приоритет 10	Мярка 2	Реконструкция на съществуващи и изграждане на резервоари за питейна вода.	1.Реконструирани резервоари за питейна вода 2.Изградени резервоари за питейна вода	брой брой	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община	1г., 3г.		
Приоритет 10	Мярка 3	Изграждане на нови и реконструкции на канализационни системи	Дължина на мрежите за събиране на отпадъчни води, новоизградени или консолидирани	метри	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община	1г., 3г.		
Приоритет 10	Мярка 4	Осигуряване на подходяща технология на пречистване на водите, изготвяне на оценка за приложимостта и икономическата обосновааност на централизирано отвеждане и пречистване на отпадъчните води в малките населени места, с разпръснато и намаляващо население	Нов или подобрен капацитет за пречистване на отпадъчни води	куб. метра	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община	1г., 3г.		-
Приоритет 11	Мярка 1	Насърчаване използването на енергията от възобновяеми източници, особено от биомаса и биогорива в съответствие с НПДЕВИ	Допълнителен капацитет за производство на енергия от възобновяеми източници (електроенергия, топлинна енергия)	MW/h	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община	1г., 3г.		-
Приоритет 11	Мярка 2	Топлинна изолация на ограждащите конструкции на сградите и подмяна на дограма.	Домакинства, получили подкрепа за подобряване на Енергийните характеристики на жилището си	брой	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община	1г., 3г.		-
Приоритет 11	Мярка 3	Подобряване на енергийната ефективност на уличното осветление (УО) и парковото осветление	Реконструирана или новоизградена мрежа осветителни тела	брой	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община	1г., 3г.		
Приоритет 11	Мярка 4	Монтаж на котли на биомаса/дървесни пелети, слънчеви колектори за БГВ и др	Обществени сгради, получили подкрепа за подобряване на енергийните им	брой	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община	1г., 3г.		

			характеристики					
Приоритет 11	Мярка 5	Подобряване ефективността на сградните инсталации	Домакинства, получили подкрепа за подобряване на енергийните характеристики на жилището си	брой	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община	1г., 3г.		
Приоритет 11	Мярка 6	Оптимизира събирането и третирането на отпадъци и внедряване на съвременни технологии за разделно събиране, предварително третиране, компостиране на биоразградимите отпадъци, с цел повишаване на количествата рециклирани отпадъци и стимулиране на повторната употреба	Допълнителен капацитет за рециклиране на отпадъци	тона	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община	1г., 3г.		
Приоритет 11	Мярка 7	Приоритетна рекултивацията на депата за битови отпадъци, които не отговарят на нормативните изисквания	Площ извън защитените зони по „Натура 2000“, обхванати от мерки за опазване и възстановяване	дка	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община	1г., 3г.		
Приоритет 12	Мярка 1	Разработване и актуализиране на планове за управление на защитени територии и на защитени зони от Националната екологична мрежа.	Инвестиции в местни екосистеми за развитие на умения	брой	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община	1г., 3г.		
Приоритет 12	Мярка 2	Мониторинг, обхващащ защитените територии и зони, както и мониторингът извън тях, касаещ ценни, редки и защитени растителни и животински видове.	Инвестиции в местни екосистеми за развитие на умения	брой	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община	1г., 3г.		

Приоритет 12	Мярка 3	Разработването на планове за действие за застрашени животински и растителни видове, както и опазването, поддържането и възстановяването на местообитания и видове в района	Инвестиции в местни екосистеми за развитие на умения	брой	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община	1г., 3г.		
Приоритет 12	Мярка 4	Създаване и актуализация на база данни за рискови зони, доизграждане на системи за ранно предупреждение за възникващи опасности от наводнения, пожари, активиране на свлачищни райони,	Нови или усъвършенствани системи за наблюдение на бедствия, за готовност и за предупреждение и реагиране Зони, обхванати от мерки за защита срещу горски пожари	брой	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община	1г., 3г.		
Приоритет 12	Мярка 5	Почистване на корита на реки и изграждане на защитни съоръжения, изследване на последиците от промените в климата	Новопостроени или консолидирани защитни съоръжения по крайбрежни ивици, речни и езерни брегове и свлачища за защита на хора, активи и естествената околна среда	брой	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община	1г., 3г.		
Приоритет 12	Мярка 6	Изграждане на съоръжения за борба с ерозията, залесяване на обезлесени участъци, устойчиво използване на земите и други	Новопостроени или консолидирани защитни съоръжения по речни и езерни брегове и свлачища за защита на хора, активи и естествената околна среда	брой	НСИ, ИСУН, АЗ, АСП, Община	1г., 3г.		
Стратегическа цел 4: Балансирано териториално развитие								
Приоритет 13	Мярка 1	Изграждане на скоростен път „Пловдив-Асеновград“	Дължина на новите пътища, получили подкрепа	метра	Община, АПИ, ИСУН, НСИ	1г., 3г.	4500	4500

Приоритет 13	Мярка 2	Подобряване на мрежата от общински пътища, за осигуряване на достъп до туристически, исторически обекти, както и достъп до образователни, здравни и социални услуги в населените места	Дължина на реконструирани или модернизираните пътища	метра	Община, АПИ, ИСУН, НСИ	1г., 3г.	11000	20000
Приоритет 13	Мярка 3	Насърчаване изграждането на местната инфраструктура, обновяването на селата, предлагането на местни основни услуги и опазването на местното културно и природно наследство - създаване, подобряване и разширяване на дребна по мащаби инфраструктура, въвеждане и използване на възобновяеми източници; инфраструктура за отдих, туристическа информация и обозначаване на туристически обекти	1. Дължина на реконструирани или модернизираните улици и тротоари	метра	Община, АПИ, ИСУН, НСИ	1г., 3г.	2500	5000
			2. Модернизирани публични пространства – площи и паркове	дка			10	25
			3. Озеленени улици и пространства	брой			3	5
			4. Маркирани и обозначени туристически маршрути	брой			-	-
			5. Въведени ВЕЙ за улично осветление	брой			-	-
Приоритет 14	Мярка 1	Осигуряване на свързаност към единната електронна съобщителна мрежа (ЕЕСМ) на администрацията на общината	Осъществена свързаност към единната електронна съобщителна мрежа (ЕЕСМ)	брой	Община, АПИ, ИСУН, НСИ	1г., 3г.		
Приоритет 14	Мярка 2	Осигуряване на по-добър достъп до приложения за електронна търговия, електронно управление и електронно здравеопазване	Цифрови услуги и продукти, разработени за предприятията	брой	Община, АПИ, ИСУН, НСИ	1г., 3г.		
Приоритет 14	Мярка 3	Подобряване достъпа до и развитието на он-лайн публични услуги	Публични институции, получаващи подкрепа за разработване на цифрови услуги и приложения	брой	Община, АПИ, ИСУН, НСИ	1г., 3г.		

Приоритет 14	Мярка 4	Развитие на широколентова инфраструктура и преодоляване на т.нар. „цифрова изолация“ на слабо населените и периферни райони на общината.	1. Допълнителен брой домакинства с широколентов достъп с много голям капацитет 2. Допълнителен брой предприятия с широколентов достъп с много голям капацитет	брой брой	Община, АПИ, ИСУН, НСИ	1г., 3г.		
--------------	---------	--	--	------------------	------------------------	----------	--	--

Индикатори за резултат						
Стратегическа цел	Индикатор	Мерна единица	Източник на информация	Период на отчитане	Постигната стойност	Целева стойност
			НСИ, Общината, Агенция за МСП, Агенция по заетостта и др.	1 год. и т.н.	Декември 2024	Към края на периода
Стратегическа цел 1 Икономическо развитие, чрез подобряване на бизнес средата, насърчаване на предприемачеството, стимулиране на инвестициите в иновации, неутрални към климата производства, туризъм и селско стопанство	Работни места, създадени в подкрепяните структури	брой				
	Частни инвестиции, допълващи публичната подкрепа (безвъзмездни средства, финансови инструменти)	хил. лв.			17 242,2	30 000
	МСП, въвеждащи иновативен продукт или процес	брой			5	10
	МСП, въвеждащи иновация на равнището на предприятия	брой			11	15
	МСП, които се възползват от дейности за развитие на умения, осъществявани чрез местна/регионална екосистема	брой				

	<p>Подпомагани стажове в МСП</p> <p>Служители на МСП, които са преминали продължаващо професионално образование и обучение (продължаващо ПОО)</p> <p>Служители на МСП, които са преминали алтернативно обучение за дейности в областта на услугите с интензивно развитие на знанията (KISA)</p> <p>Служители на МСП, които са преминали официално обучение за развитие на знанията (KISA) (по видове умения: технически, управленски, предприемачески, екологични, други)</p>	брой				
		брой				
		брой				
		брой				
Стратегическа цел 2 Подобряване на социалната среда	<p>Годишен брой на децата, използващи подкрепяната инфраструктура за грижи за деца</p> <p>Годишен брой на децата, използващи подкрепяната образователна инфраструктура</p> <p>Лица с достъп до подобрени здравни услуги</p> <p>Годишен брой на лицата, които използват подкрепяните здравни заведения</p> <p>Годишен брой на лицата, които използват подкрепяните съоръжения за социални грижи</p> <p>Средно време за реагиране при спешни медицински случаи в подкрепяната област</p>	брой			584	600
		брой			1 321	1 350
		брой			7 779	14 504
		брой			-	-
		брой			-	-

Стратегическа цел 3 Подобриване на екологичната инфраструктура	Жители, свързани към подобрени системи за снабдяване с вода	брой			3 854	7 800
	Жители, свързани поне към системи за вторично пречистване на отпадъчни води	брой				
	Загуби на вода	%				
	Адекватно третираны отпадъчни води	%				
	Жители, които имат достъп до нова или модернизирана зелена инфраструктура в градските райони	%			8 177	14 504
	Годишно крайно потребление на енергия (за следните цели :жилищни, частни нежилищни, обществени нежилищни)					
	Домакинства с подобрени енергийни характеристики на своите жилища	брой			-	-
	Сгради с подобрена енергийна класификация (нежилищни, обществени нежилищни)	брой				
	Очаквани емисии на парникови газове	брой			5	15
	Предприятия с подобрени енергийни характеристики					
	Общо произведена енергия от възобновяеми източници (електроенергия, топлинна енергия)	брой			11	20
	Енергия от възобновяеми източници: капацитет, свързан към мрежата (оперативен)	Mw/h				
	Жители, които се ползват от мерки за защита от наводнения	брой				
Жители, които се ползват от мерки за защита от горски пожари	брой					
Жители, които се ползват от мерки за защита срещу природни бедствия, свързани с климата (различни от наводнения и горски						

	пожари) Жители, които се ползват от мерки за защита срещу несвързани с климата природни рискове и рискове, свързани с дейности на човека* Жители, обслужвани от съоръжения за рециклиране на отпадъци и малки системи за управление на отпадъци Рециклирани отпадъци Рециклирани отпадъци, използвани като суровини Възстановени отпадъци	брой брой брой % % %				
Стратегическа цел 4 Балансирано териториално развитие	Ползватели на новоизградени, реконструирани или модернизирани пътища Спестено време вследствие на подобрената пътна инфраструктура	брой %			6 796	14 504

ЧАСТ VIII.

ПРЕДВАРИТЕЛНА ОЦЕНКА, СЪГЛАСНО УСЛОВИЯТА НА ЧЛ.32 ОТ ЗРР

Настоящият документ представя резултатите от оценката на социално-икономическото въздействие на ПИРО на община Садово 2021-2027 г. Изготвена е в съответствие с чл. 32 на ЗРР едновременно с изработването на Плана за интегрирано развитие на общината. Плана за интегрирано развитие на община Садово за периода 2021-2027 г. е основополагащ, стратегически, динамичен документ и важен инструмент при формирането и провеждането на устойчиво и балансирано местно развитие в посочената територия. Документът очертава средносрочната перспектива за икономическо, социално, инфраструктурно и екологично развитие на общината за период от седем години.

Предварителната оценка на ПИРО на община Садово има за цел да подобри качеството на документа, като проследи неговата външна и вътрешна свързаност, съответствие със стратегически и планови документи на областно, регионално, национално и наднационално ниво, неговата ефективност, ефикасност, релевантност, въздействие и устойчивост.

Специфичните цели са следните:

- Да се гарантира съгласуваност на ПИРО и заложените в него стратегически цели и приоритети с документите, които са от значение за подготовката на плановете на национално и европейско ниво, секторните стратегии, Интегрирана териториална стратегия за развитие на ЮЦР за периода 2021-2027, Национална програма за развитие България 2030
- Да се гарантира съгласуваност на ПИРО, като се оцени социално-икономическия анализ и SWOT-анализа, реалистичността и адекватността на заложените цели и приоритети за местно развитие, предвидената система за наблюдение, оценка и актуализация, включително предложените индикатори, необходимите действия за осигуряване на информация и публичност и прилагане на принципа на партньорство и програмата за реализация;
- Да се гарантира спазване на принципа на съфинансиране и допълняемост на местните собствени финансови ресурси за развитие със средства от държавния бюджет, фондовете на ЕС и други публични и частни източници;
- Да се гарантира правилното прилагане на хоризонталните принципи на ЕС в областта на равните възможности, равен достъп, недискриминация, устойчиво развитие и др.;
- Да се прецени адекватността на общата оценка на необходимите ресурси за реализация на ПИРО за периода 2021-2027 г.;
- Да се оценят дейностите, предложени за прилагането на принципа на партньорство и осигуряване на информация и публичност;
- Да се оцени съответствието, целесъобразността и ефективността на Програмата за реализация на ПИРО за периода 2021-2027 г.

За постигането на тези цели са изпълнени следните задачи:

- Извършена оценка на обхвата и фокуса на анализа на актуалните тенденции и процеси, проблеми и потенциали на икономическото, социалното, инфраструктурното и екологичното развитие на община Садово;
- Извършена оценка на съответствието и обвързаността на SWOT-анализа със социално-икономическия анализ и с дефинираните цели и приоритети за развитие на общината;
- Извършена оценка на реалистичността и приложимостта на визията, целите и приоритетите за развитие на общината за периода 2021-2027 г., интегрираността и взаимодействието между отделните приоритети и стратегически цели, както и

тяхното съответствие и обвързаност с релевантните стратегически документи на регионално, национално и европейско ниво;

- Извършена преценка на обема и ефективността на предвидените финансови ресурси за постигането на целите на ПИРО за развитие за периода 2021-2027 г. и обосноваването на разпределението им спрямо заложените цели и приоритети;
- Извършен анализ на уместността, яснотата и броя на индикаторите за наблюдение и оценка на изпълнението на ПИРО за периода до 2027 г., включително по отношение на информационното му осигуряване;
- Извършена оценка на описаните действия и механизми за наблюдение, оценка и актуализация на ПИРО, включване на партньорите в процеса на тяхното разработване и изпълнение, както и дейностите за информационно осигуряване и публичност на плана;
- Извършена оценка на съответствието, целесъобразността и ефективността на Програмата за реализация на ПИРО за периода 2021-2027 г.

При изготвянето на предварителната оценка Изпълнителят е взел предвид и съблюдавал изискванията на Закона за регионалното развитие и на Правилника за неговото прилагане. Изпълнителят също е координирал разработването на предварителната оценка с Възложителя.

Основните критерии, които са използвани при предварителната оценка са критериите за приложимост, обоснованост, ефективност, ефикасност, въздействие и устойчивост.

ОЦЕНКА НА СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКОТО ВЪЗДЕЙСТВИЕ НА ПИРО

В структурно отношение оценката е извършена на базата на основните дейности, застъпени в ИТСП на ЮЦР 2021-2027г „Националната програма за развитие: България 2030

Елементите на Плана за интегрирано развитие са дефинирани в Закона за регионално развитие и включват следното:

- Териториален обхват и анализ на икономическото, социалното и екологичното състояние, нуждите и потенциалите за развитие на съответната община.
- Цели и приоритети за развитие за периода 2021-2027г
- Описание на комуникационната стратегия, на партньорите и заинтересованите страни и формите на участие в подготовката и изпълнението на ПИРО при спазване на принципите за партньорство и осигуряване на информация и публичност.
- Определяне на зони за прилагане на интегриран подход за удовлетворяване на идентифицираните нужди и за подкрепа на потенциалите за развитие и на възможностите за сътрудничество с други общини
- Програма за реализация на ПИРО и описание на интегрирания подход за развитие.
- Мерки за ограничаване изменението на климата и мерки за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от бедствия
- Необходими действия и индикатори за наблюдение и оценка на ПИРО.
- Предварителна оценка, съгласно условията на чл. 32 от ЗИД на ЗРР .

1.ОЦЕНКА НА ОБХВАТА И ФОКУСА НА АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО, СОЦИАЛНОТО И ЕКОЛОГИЧНОТО СЪСТОЯНИЕ, НУЖДИТЕ И ПОТЕНЦИАЛИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА САДОВО

Анализът на икономическото, социалното и екологичното състояние, на нуждите и потенциалите за развитие се изготвя за територията на цялата община. В тази връзка следва да бъде описан териториалният обхват на съответната общината с всички включени в нея кметства, райони и населени места. Същевременно, тъй като развитието на съседните територии в други общини има потенциал да оказва влияние на развитието на близките до тях територии, анализът не следва да се ограничава само до териториалния обхват на общината, а следва да вземе под внимание и всички съседни територии в рамките на съседни общини, които поради съответните си специфики могат да окажат въздействие върху развитието на граничните общински територии, включени в обхвата на ПИРО. Необходимо е в синтезиран вид анализът да отразява спецификата на съответната територия, за да може на тази база в стратегическата част да се обоснове предлаганият подход за развитие за периода 2021-2027 г. Като резултат от анализа следва да се идентифицират и териториално да се дефинират конкретните за всяка община проблеми, да се направят изводи и да се посочат тенденциите за развитие на общината, като се отчитат характеристиките на вътрешния ѝ потенциал за развитие. Потенциалът за развитие се определя, като се анализират тези елементи, които са характерни за съответната територия и ще са в подкрепа на нейното бъдещо развитие.

Структурата на аналитичната част на ПИРО трябва да бъде фокусирана върху спецификата на територията на съответната община и да дава информация за основния потенциал за развитието ѝ, мястото и ролята ѝ за развитието на съответната област и приносът за развитието на региона за планиране от ниво 2. Местоположението на общината в рамките на областта и региона за планиране от ниво 2, нейните характеристики, инфраструктура и ресурси може да имат потенциал да въздействат върху развитието на останалите територии и този потенциал следва да бъде взет под внимание и анализиран.

Методиката за изготвяне на анализа, освен документално проучване на база наличните източници на информация, следва да включва и теренни проучвания (на място, чрез анкети или фокус групи) на специфичните характеристики на отделните територии, населени места или части от тях, чрез които следва да се съберат данни или информация, за които няма налични официални източници, но са важни за идентифициране на основните процеси, които протичат на съответната територия, както и за разкриване на нейния специфичен потенциал за развитие.

ОЦЕНКА

Разработеният анализ за ПИРО на община Садово 2021-2027 г. е информативен и задълбочен. Използвани са актуални данни от официални източници на информация, които са анализирани с помощта на различни подходи и са изведени съответните изводи от тях. В структурно отношение анализът отговаря на изискванията за съдържание, посочени в Методически указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г.

Общината е разгледана в контекста на социално-икономическото развитие на областта, района и националните особености.

По-голямата част от данните са визуализирани под формата на фигури или таблици, което допринася за по-лесното им възприемане.

Анализът е проблемно ориентиран, като проследява тенденциите в развитието на общината и разглежда подробно проблемите от демографски, социално-икономически, инфраструктурен и екологичен характер.

Основните акценти в анализа са състоянието на околната среда по компоненти, развитието на мрежата от различни категории защитени територии, както и зоните, включени в националната екологична мрежа НАТУРА 2000. На тази основа са формирани изводи, които служат за SWOT анализа и обосноваването на конкретни цели, приоритети и мерки в стратегическата част.

Анализът на инфраструктурната обезпеченост се фокусира върху водоснабдителната, канализационната, транспортната, електроснабдителната и екологичната инфраструктура в територията. Тук е обърнато внимание на показателите, свързани както със съществуващата екологична инфраструктура, така и на нуждата от изграждане на такива съоръжения, потенциала и възможностите за развитие нови проекти в съответните сфери, необходимите инвестиции и др. Обърнато е внимание и на мащабни инфраструктурни проекти, които могат да окажат негативно въздействие върху околната среда и качеството на живот в региона.

Представени са и ресурсите на общината, изследвано е тяхното състояние и на тази база са изведени сравнителните предимства, които трябва да се развият за да се постигне прогрес. Според оценителя Анализът поставя добра основа за разгръщане на стратегическата рамка.

2.ОЦЕНКА НА СЪОТВЕТСТВИЕТО И ОБВЪРЗАНОСТТА НА SWOT-АНАЛИЗА СЪС СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИЯ АНАЛИЗ И С ДЕФИНИРАНИТЕ ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНАТА

SWOT-анализът е задължителна част за всеки стратегически документ, като осъществява логическата връзка между аналитичната и стратегическата част на документа.

В SWOT анализа са формирани изводи, които да служат за обосноваването на конкретни цели, приоритети и мерки в стратегическата част. Тъй като са отразени съществуващите проблеми (местни и външни за територията), които са свързани с глобални тенденции или екологични проблеми (промени в климата, загуба на биоразнообразие, деградация на почви и пр.) Изготвеният SWOT-анализ е структуриран в матрица, отразяваща влиянието на факторите за развитие, което предполага че силните и слабите страни са посочени в резултат на разработения анализ на ситуацията в общината. Съгласно класическата схема за обобщение факторите са представени в четири групи, в зависимост от това с какъв произход са те и какъв е потенциалният им ефект върху развитието. Силните и слабите страни са изведени на база вътрешните условия в общината, докато възможностите и заплахите са изведени на база външната среда. Анализът е логично построен и правилно извежда и обобщава направените в анализа констатации.

При проверка на вътрешното съответствие на SWOT-анализа не бяха открити противоречия.

Като цяло, SWOT-анализът е уловил основните изводи, направени в социално-икономическия анализ, а в стратегическата рамка са взети предвид стоящите пред развитието на общината възможности и заплахи.

3.ОЦЕНКА НА РЕАЛИСТИЧНОСТТА И ПРИЛОЖИМОСТТА НА ВИЗИЯТА, ЦЕЛИТЕ И ПРИОРИТЕТИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА САДОВО ЗА

ПЕРИОДА 2021-2027 Г., ИНТЕГРИРАНОСТТА И ВЗАИМОДЕЙСТВИЕТО МЕЖДУ ОТДЕЛНИТЕ ПРИОРИТЕТИ И СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ, КАКТО И ТЯХНОТО СЪОТВЕТСТВИЕ И ОБВЪРЗАНОСТ С РЕЛЕВАНТНИТЕ СТРАТЕГИЧЕСКИ ДОКУМЕНТИ НА ОБЛАСТНО, РЕГИОНАЛНО, НАЦИОНАЛНО И ЕВРОПЕЙСКО НИВО

Стратегическата част на ПИРО на община Садово за периода 2021-2027 г. набелязва насоките за развитие на общината във всички сфери на социално-икономическия живот. Тя кореспондира пряко и е съобразена в голяма степен със заложената законодателна и стратегическа рамка на регионалното развитие на национално и европейско ниво в т.ч и с целите и посоките на интервенции на Европейските структурни и инвестиционни фондове.

Във формулираната Визия на община Садово: „Община Садово - привлекателен за живот и работа екологично чист район, ефективно използва своя потенциал за постигане на устойчив растеж, създаване на нови работни места, бизнес и туризъм, със съхранено природно и културно наследство" са взети предвид основните изводи от дефинираните записи в SWOT-анализа и досегашното развитие. Решаването на ключовите проблеми и реализацията на потенциала за развитие на общината през плановия период ще даде възможност за постигане на очертаната визия, което я прави реалистична.

Оценката на стратегическата рамка на ОПР на община Садово 2021-2027 г. е разгледана на следните нива: структура; външно съответствие; вътрешно съответствие - интегрираност, взаимодействие и допълняемост; реалистичност и приложимост; съгласуваност с общественото мнение.

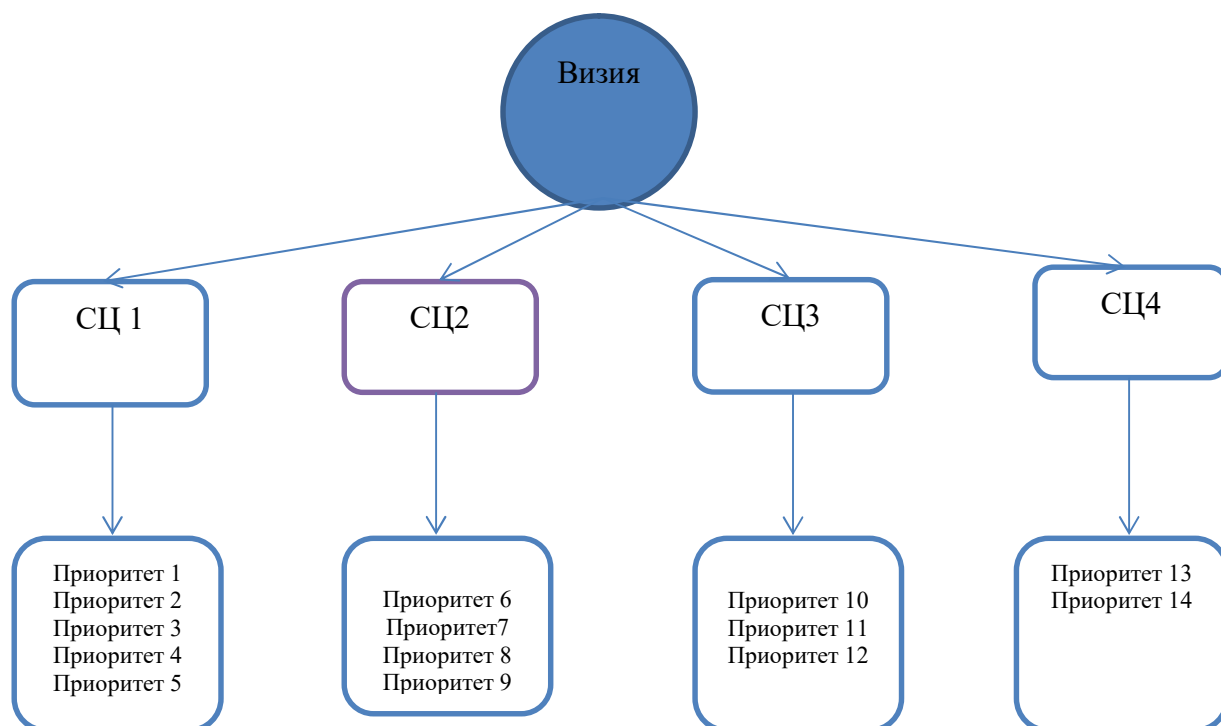
Целите и приоритетите имат за задача да дадат насоката за развитие на общината за следващия програмен период, като стъпят на основата на направения преди това анализ и SWOT-анализ. Това е ключовата част на документа, където се показва начина как да се използват предимствата на общината и с минимални усилия да се постигне максимален ефект по отношение на решаването на наличните проблеми и постигането на социално-икономически напредък.

Стратегическата рамка изразява желанията на местното население за бъдещото развитие на общината и в същото време да следва насоката, определена от документите на по-високо ниво. Следва да се намери пресечната точка между желанията и възможностите за развитие, така че стратегическата рамка да бъде реалистична и да има максимално въздействие.

ВЪНШНО СЪОТВЕТСТВИЕ

Така обособените стратегически цели са насочени към четири основни направления – постигане на икономическо развитие, подобряване на социалната среда и на екологичната инфраструктура, балансирано териториално развитие.

Садово се стреми към постигане на икономическо развитие, чрез подобряване на бизнес средата, насърчаване на предприемачеството, стимулиране на инвестициите в иновации, неутрални към климата производства, туризъм и селско стопанство; Подобряване на социалната среда чрез осигуряване на достъп до качествени здравни услуги, достъп до специализирана дългосрочна грижа и социално включване, добро образование и обучение, основа за професионална реализация, подкрепа на културните институции и социализация и представяне на културно историческото наследство, достъп до спорт и услуги; Подобряване на екологичната инфраструктура, чрез подобряване на В и К мрежата, енергийната ефективност, опазване на биоразнообразието; Балансирано териториално развитие.

Структура на стратегическата рамка на ПИРО на община Садово 2021-2027г.

Общинският план за развитие се разработва в момент, когато все още не е финализирано Споразумението за партньорство на Република България, определящо основните приоритетни направления, които ще бъдат финансирани в следващия програмен период, както и обема на заделените средства. Не са финализирани и оперативните програми, от които реализацията на ОПР на община Садово е силно зависим. Тази неясна външна среда, в която се изготвя документът, увеличава риска за условност на планираните дейности и най-вече средствата за тях.

Външната съгласуваност на документа се изразява в съгласуваност с релевантните стратегически документи на областно, регионално, национално и европейско ниво:

НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ БЪЛГАРИЯ 2030

НПР БГ2030 е водещият стратегически и програмен документ, който конкретизира целите на политиките за развитие на страната до 2030 г. НПР БГ2030 поставя пред страната 3 стратегически цели и 13 приоритета, като основните направление са в посока: Ускорено икономическо развитие; Демографски подем и Намаляване на неравенствата

Приоритети на НПР БГ2020	Приоритети на ПИРО Садово
П1. Образование и умения	Приоритет 8: Добро образование и обучение, основа за професионална реализация
П2. Наука и научна инфраструктура	
П3. Интелигентна индустрия	Приоритет 1: Насърчаване на предприемачеството Приоритет 4: Подкрепа на общинската икономика за иновации и технологично развитие Приоритет 5: Цифровизация на икономиката:

П4. Кръгова и нисковъглеродна икономика	Приоритет 11: Развитие на енергийната инфраструктура. Енергийна ефективност.
П5. Чист въздух и биоразнообразие	Приоритет 12: Инвестиции за опазване на биологичното разнообразие и защита от рискове от климатични промени
П6. Устойчиво селско стопанство	Приоритет 2: Развитие на устойчиво селско стопанство
П7. Транспортна свързаност	Приоритет 13: Подобряване на транспортната достъпност и свързаност:
П8. Цифрова свързаност	Приоритет 14: Осигуряване на цифрова свързаност и достъпност
П9. Местно развитие	Приоритет 10: Подобряване на ВИК инфраструктурата.
П10. Институционална рамка	
П11. Социално включване	Приоритет 7: Достъп до специализирана дългосрочна грижа и социално включване
П12. Здраве и спорт	Приоритет 6: Осигуряване на достъп до качествени здравни услуги
П13. Култура, наследство и туризъм	Приоритет 3: Устойчиво развитие на туризма. Приоритет 9: Подкрепа на културните институции и социализация и представяне на културно историческото наследство. Достъп до спорт и услуги

Съответствие на ПИРО на община Садово и НПР БГ 2020

ИНТЕГРИРАНА ТЕРИТОРИАЛНА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ЮЦР ЗА ПЕРИОДА 2021-2027

Визията на ИСТР на ЮЦР за периода 2021- 2027 е: „Южен Централен Район - привлекателно място за живеене, бизнес и туризъм, с по-добри условия за комуникация и съхранено природно, и културно наследство", която се реализира в три преприетни направления: Засилване на конкурентните позиции на ЮЦР чрез инвестиции във факторите на растежа; Подобряване на социалната и екологична среда; По-балансирано териториално развитие и намаляване на неравенствата.

Специфични цели в ЮЦР за периода 2021-2027	Приоритети на ПИРО на община Садово
СЦ 1.1.: Подкрепа на регионалната икономика за иновативност и технологично развитие и повишаване на добавената стойност	Приоритет 1: Насърчаване на предприемачеството Приоритет 4: Подкрепа на общинската икономика за иновации и технологично развитие
С Ц 1.2.: Подобряване на цифровизацията на	Приоритет 5: Цифровизация на икономиката:

икономиката на ЮЦР	
СЦ 1.3.: Добро образование, професионално развитие и нови знания подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството	Приоритет 8: Добро образование и обучение, основа за професионална реализация
СЦ 1.4.: Подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството	
СЦ 1.5.: Развитие на конкурентни сектори базирани на местните ресурси	Приоритет 2: Развитие на устойчиво селско стопанство Приоритет 3: Устойчиво развитие на туризма.
СЦ 2.1.: Подобряване на достъпа до качествени здравни, социални, културни услуги и спорт	Приоритет 6: Осигуряване на достъп до качествени здравни услуги Приоритет 7: Достъп до специализирана дългосрочна грижа и социално включване Приоритет 9: Подкрепа на културните институции и социализация и представяне на културно историческото наследство. Достъп до спорт и услуги
СЦ 2.2.: Подобряване на екологична инфраструктура	Приоритет 10: Подобряване на ВИК инфраструктурата. Приоритет 12: Инвестиции за опазване на биологичното разнообразие и защита от рискове от климатични промени
СЦ 2.3. : Ориентиране към по-зелена, нисковъглеродна икономика	Приоритет 11: Развитие на енергийната инфраструктура. Енергийна ефективност
СЦ 3.1.: Подобряване на транспортната и цифрова свързаност и достъпност	Приоритет 14: Осигуряване на цифрова свързаност и достъпност
СЦ 3.2.: Подкрепа за балансирано пространствено развитие	Приоритет 13: Подобряване на транспортната достъпност и свързаност
СЦ 3.3.: Развитие на териториално сътрудничество	

Съответствие на ПИРО на община Садово и ИТСП на ЮЦР за периода 2021-2027г.

ВЪТРЕШНО СЪОТВЕТСТВИЕ

Вътрешното съответствие на документа се изразява в ясната и категорична връзка между тенденциите в развитието на общината, станали ясни от направения анализ на икономическото и социалното развитие, изведените силни, слаби страни, възможности и заплахи на тази база и разработената стратегическа рамка, която да използва

потенциала на общината, за да реши нейните проблеми и да доведе до устойчиво развитие.

Постигната е интегрираност и взаимодействие между отделните стратегически цели. Те са балансирани и равнопоставени като значимост и засягат четири отделни сфери, които са ключови за развитието на общината:

Връзката между тях е особено тясна, като концепцията се изчерпва в следното: развитието на инфраструктурата осигурява база за развитие на бизнеса и по-добра среда за живот на хората, грижата за човешките ресурси, от гледна точка образование, здравеопазване и социални дейности, води до по-добре обучени и квалифицирани кадри, които да са подготвени да влязат и да подсилят местната икономика. А развитата икономика означава повече работни места, по-високо заплащане и по-висок стандарт на живот.

Най-сигурният начин за развитието на общината е да се използват нейните сравнителни предимства и потенциали, а именно подходящите природо-климатични условия за развитие на туризъм и селско стопанство.

За да има устойчив растеж, трябва да се съблюдава опазването на околната среда. Външните фактори също са взети предвид като се предлагат условия за привличане на инвеститори и коопериране с други общини.

РЕАЛИСТИЧНОСТ И ПРИЛОЖИМОСТ

Приложимостта на стратегическата рамка зависи от нейната реалистичност, от нагласите на местното население, от административния капацитет, от адекватността на стратегията спрямо нуждите на местното население.

При оценката на реалистичността и приложимостта на един планов документ от значение са много външни фактори, които в повечето случаи са трудно предвидими. Реалистичността на един план зависи от пресечната точка между предвидените дейности и отделените за тях ресурси. Плана за интегрирано развитие за включва още Индикативна финансова таблица и Програма за реализация, където са дефинирани ресурсите, необходими за реализацията на плана.

Погледът на местното население винаги е от голямо значение при разработването на планови документи. Важно е местното население да припознае набеязаните цели като свои, за да се сплоти общността около тяхното преследване и да се установи тясна кооперация между администрация и гражданско общество.

Административният капацитет е анализиран в ПИРО и предвидените цели са поставени в съответствие с потребностите.

Съгласно направената оценка на стратегическата рамка на Плана за интегрирано развитие, оценителят смята, че е разработена реалистична и приложима стратегическа рамка, която се отличава с вътрешна кохезия и съответствие със стратегически документи на по-високо ниво.

Посочените цели в ПИРО на община Садово гарантират правилното прилагане на хоризонталните принципи на ЕС в областта на равните възможности, равен достъп, недискриминация, устойчиво развитие, добро управление като са предвидени мерки за интегриране на етническите общности, а цялостното изпълнение на плана и общата цел ще допринесат за устойчивото развитие на територията.

4. ПРЕЦЕНКА НА ОБЕМА И ЕФЕКТИВНОСТТА НА ПРЕДВИДЕНИТЕ ФИНАНСОВИ РЕСУРСИ ЗА ПОСТИГАНЕТО НА ЦЕЛИТЕ НА ПИРО 2021-2027 Г. И ОБОСНОВАННОСТТА НА РАЗПРЕДЕЛЕНИЕТО ИМ СПРЯМО ЗАЛОЖЕНИТЕ ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ

Индикативната финансова рамка обобщава необходимите ресурси за реализацията на ПИРО за периода 2021-2027 г. Тя е тясно обвързана с макроикономическата обстановка и следва да бъде съобразена с поуките от предходния програмен период и текущото финансово състояние на общината.

ОЦЕНКА

При съставянето на Индикативната финансова таблица е използвана предложената в Приложение 2 от Методическите указания форма за разработване на ПИРО 2021-2027 г. като е спазена нейната структура и съдържание.

Необходимите средства за реализацията на плана за изчислени на 202 124 241 лв. като 98,95% са с външен източник на финансиране и само 2 098 279 лв. или 1,05 % са от общинския бюджет.

Предвидените средства от ЕС за периода 2021-2027 г. са 68,93%. Изводът е, че се разчита много на средствата от ЕС, което прави изпълнението на ПИРО зависимо от редица външни фактори и риска от неговото неизпълнение по-голям. В същото време обаче, общината няма достатъчно ресурси, за да подкрепи самостоятелно инициативите за развитие, затова е подходящо привличането на повече частни инвестиции и насърчаването на частните инициативи в общината.

Финансовите ресурси са приблизително балансирано разпределени между инфраструктура, туризма, управление на водите, управление на отпадъците на общината,

като тук са включени големи проекти насочени към подобряване на техническата и социалната инфраструктура.

Следва да се има предвид, че изготвянето на финансовата рамка на общината се случва в момент, когато тече подготовката на рамковите документи за следващия програмен период и съответно не са напълно ясни приоритетите на ПРЗСР и други, които ще бъдат финансирани, териториалното разпределение на финансовите средства и условията за тяхното отпускане. Това затруднява планирането и разпределението на средствата за следващия седемгодишен период, както и определянето на количествените показатели, тъй като предвидените средства са с източник предимно на външно финансиране.

Според оценителя разпределението на финансовите ресурси отговаря на направените изводи от анализа и на предвидените цели в стратегическата рамка.

Връзката между финансовия ресурс и стратегическата рамка е двупосочна. Остойностяването на предвидените дейности би следвало да се направи на база желаните резултати. В случая е използван именно този подход: като база за изчисленията са използвани предвидените в матрицата с индикатори крайни стойности, които са заложили като цели за края на седемгодишния планов период.

5. АНАЛИЗ НА УМЕСТНОСТТА, ЯСНОТАТА И БРОЯ НА ИНДИКАТОРИТЕ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОПР ЗА ПЕРИОДА ДО 2020 г., ВКЛЮЧИТЕЛНО ПО ОТНОШЕНИЕ НА ИНФОРМАЦИОННОТО МУ ОСИГУРЯВАНЕ

Системата от индикатори за наблюдение на изпълнението на Общинския план за развитие на община Садово е основен инструмент за проследяване на степента на изпълнение на ПИРО и е изцяло съобразена с МУР. Тя отчита напредъка и степента на постигане на целите и приоритетите за развитие на общината по физически и финансови характеристики. За целите на плана са използвани два вида индикатори: общи и специфични индикатори за резултат и индикатори за въздействие. Това позволява да се направи извод спрямо уместността и яснотата им.

Индикаторите за резултат се отнасят до наблюдението и оценката на изпълнението на определените приоритети за развитие на общината. По някои приоритети те се отнасят за предвидени или изпълнявани конкретни проекти с важно значение за развитието на територията на общината. Дефинираните индикатори са количествено измерими и осигуряват обективност по отношение на оценките и изводите за конкретните постижения при реализацията на приоритетите и мерките и постигнатото пряко въздействие в съответната област.

Индикаторите за въздействие отчитат изпълнението на специфичните и стратегическите цели и имат значение за цялостната оценка на ефективността на избраната стратегия и политика за устойчиво интегрирано местно развитие за съответния период. Степента на въздействие се отчита с количествено и/или качествено измерими индикатори.

Матрицата на индикаторите за ПИРО на община Садово включва наименование на стратегическа цел и приоритет, мярка на индикатора; източник на информация, период на отчитане, базова и целева стойност. Подробно посочените индикатори са ясни, уместни, с достатъчен брой и възможности за информационно осигуряване. Така изготвената матрица позволява да се изготвят качествени междинна и последваща оценки на плана.

На база на извършения анализ на социално-икономическото състояние на целевата територия и предвид заложените в ПИРО индикатори за наблюдение и оценка на изпълнението може да се направят съответните изводи за въздействието на документа.

Базовите и прогнозни стойности на ключовите индикатори позволяват да се сравнят и преценят очакваните социални и икономически ефекти и въздействия от реализацията на плана.

Ако ПИРО бъде изпълнен и заложените в него конкретни проекти станат реалност, по безспорен начин може да се твърди, че както социалните, така също икономическите и екологичните показатели на община Садово в края на плановия период (2027 г.) ще регистрират много по-високи равнища, доближаващи я до стандартите за устойчиво развиваща се територия, в която на населението е осигурен по-висок жизнен стандарт, характеризиращ се с по-високи доходи, по-добро здравословно състояние, по-уютна жизнена и околна среда.

6.ОЦЕНКА НА ОПИСАНИТЕ ДЕЙСТВИЯ И МЕХАНИЗМИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ, ОЦЕНКА И АКТУАЛИЗАЦИЯ НА ОПР, ВКЛЮЧВАНЕ НА ПАРТНЬОРИТЕ В ПРОЦЕСА НА ТЯХНОТО РАЗРАБОТВАНЕ И ИЗПЪЛНЕНИЕ, КАКТО И ДЕЙНОСТИТЕ ЗА ИНФОРМАЦИОННО ОСИГУРЯВАНЕ И ПУБЛИЧНОСТ НА ПЛАНА

Системата за наблюдение и оценка на изпълнението на Плана за интегрирано развитие осигурява неговото ефективно изпълнение с оглед постигане на целите за интегрирано устойчиво местно развитие и ефикасно разходване на ресурсите за реализация на планираните дейности и проекти. Системата за наблюдение и оценка на изпълнението на плана обхваща и Програмата за неговата реализация. При изготвянето на системата е спазена законодателната рамка и е развита вътрешна система за наблюдение, оценка и актуализация с конкретни механизми.

За наблюдение на изпълнението на ПИРО се извършват междинна и последваща оценки. Оценката предоставя информация за ефективността от провежданата политика. Тя осигурява на управлението механизми на контрол, чрез информация за разходите и за резултатите, подпомага и съответните управленски власти да преценят въздействието от изпълнението на ПИРО, да го подобрят, като го преосмислят от

гледна точка на заложените цели и приоритети и възможностите за тяхното реализиране.

Чрез оценката се изяснява и ефектът от планираните дейности. Тя може да подобри също така и прозрачността в процеса на прилагане на плана и да насърчи повишаването на отговорността на властите пред широката общественост.

Резултатите от наблюдението на ПИРО се обобщават в изготвени редовни Годишни доклади. Годишните доклади за наблюдението на изпълнението на ПИРО осигуряват информация за изготвяне на междинната и последващата оценки.

При формулиране на механизмите за изпълнение на Плана за интегрирано развитие е препоръчително създаване на постоянна Работна група към Община Садово, която пряко да подпомага Кмета на общината относно изпълнението на ПИРО и да упражнява контрол и мониторинг върху резултатите. В Работната група за управление на реализацията на ПИРО следва да се включат представители на общата и специализираната администрация, представена от съответните дирекции, които имат отношение към заложените в плана цели и проекти, както и представители на Общинския съвет. С оглед осигуряването на постоянно обществено участие в изпълнението на ПИРО е препоръчително да се включат и представители на неправителствения сектор, социалните партньори, граждани и местни предприятия.

Неотменен документ, свързан с изпълнението на Плана за интегрирано развитие, е Програмата за реализация на ПИРО за периода 2021-2027 г. Програмата за реализация се разработва на основата на ресурсно осигурените специфични цели и включва конкретни проекти, прогнозните им стойности, източници на финансиране, срокове и отговорни институции. В специален раздел на Програмата са включени проектите. Препоръчва се работната група да следи изпълнението на конкретните проекти, както и да променя Програмата за реализация и да допълва при необходимост и промяна в социално-икономическото развитие на общината. Работната група следва да следи и включва в нея и проектите на заинтересованите страни - НПО, бизнес организации, социални партньори и други за развитието на общината.

Осигуряването на необходимата и своевременна информация и публичност на процеса на разработване, актуализиране, съгласуване и изпълнение на Общинския план за развитие се осъществява от Кмета на община Садово и Общинския съвет в съответствие с техните компетенции. В процеса на наблюдение на изпълнението на Общинския план за развитие следва да се осигурява участието на граждани, физически и юридически лица като се спазва принципа за партньорство, публичност и прозрачност.

Предизвикателството, което е на дневен ред пред общинската администрация, е да бъдат осъществени необходимите стъпки за непрекъснатото информиране и въвличане на социално-икономическите партньори и заинтересованите страни в ефективното изпълнение, наблюдението и оценката на актуализирания ПИРО, както и привличането на бизнес организации за осъществяване на проекти в обществен интерес под формата на публично-частно партньорство.

Информираността на гражданите и обществената подкрепа са от особено значение за успешното реализиране на Общинския план за развитие и за осигуряването на интегрирано устойчиво местно развитие.

7.ОЦЕНКА НА СЪОТВЕТСТВИЕТО, ЦЕЛЕСЪОБРАЗНОСТТА И ЕФЕКТИВНОСТТА НА ПРОГРАМАТА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ПИРО ЗА ПЕРИОДА 2021-2027

С Програмата се определя пакета от мерки и проекти за реализация на целите и приоритетите за развитие на общината през периода до 2027 г., съответните финансови

ресурси, административните структури за управление, наблюдение и оценка на проектите, индикаторите за цялостното изпълнение на Програмата, а оттук - и на Плана за интегрирано развитие, действията за осигуряване на комуникация, информация и публичност при осъществяването на мерките и проектите, включени в Програмата. Програмата за реализация на Общинския план за развитие има многогодишен характер (7-годишен период на действие) и може да бъде актуализирана периодично в зависимост от условията и прогнозите за реализацията на Плана за интегрирано развитие с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на плана и постигане целите и приоритетите за развитие.

В Програмата за реализация на ПИРО на община Садово 2021-2027 г. са включени оперативните насоки и цели на програмата, мерките и предвидените дейности за подкрепа и списък с индикативни проекти за реализация. Елементите: индикатори за конкретни продукти и резултати на проектите, организация и дейности по наблюдението, оценката и актуализацията на програмата, комуникационен механизъм за осигуряване на информация, отчетност и прозрачност не са включени. Препоръчва се да се посочат конкретните дейности по наблюдение изпълнението на Програмата за реализация и как ще се осигури публичност и прозрачност на действията. Включването им би довело до по-голяма яснота относно изпълнението на Програмата за реализация. **Екипът, изготвил ПО, препоръчва да се изготвят Годишни програми за реализация на ПИРО, в които да бъдат включени и индикатори на проектите, които се/ще се изпълняват през конкретната година. Изпълнението на Годишната програма за реализация ще е основен източник на информация за подготовката на Годишния доклад на Кмета за реализацията на ПИРО, който следва да бъде изготвен до 31 март следващата календарната година за предходната. Основните инвестиции, които се планира да се осъществят, са в сферата на ВиК, туризма, екологията, инфраструктурата и инфраструктурата за подобряване на бизнес средата.**

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Плана за интегрирано развитие на община Садово за периода 2021-2027 г. е разработен съгласно препоръките, изведени в Методически указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г., Интегрирана териториална стратегия за развитие на ЮЦР за периода 2021-2027, Национална програма за развитие България 2030:

- Спазена е общата структура за изготвяне на анализ за икономическото и социално развитие;
- SWOT-анализът съответства напълно на анализа на икономическото и социалното развитие и приложената стратегическа рамка;
- Стратегическата част е структурирана ясно и в съответствие с изискванията на вропейските, националните, регионалните и областните стратегически документи. ПИРО на община Садово е хармонизиран с националните секторни стратегии, които обхващат периода 2021-2027 г. и които са изготвени към момента на разработването на плана;
- Планираната „визия“ е завършена в смислово отношение и отговаря на поставената стратегическа рамка;
- Обемът на предвидените финансови ресурси е в съответствие с предвидените проекти за изпълнение, от което може да се съди и за ефективността и ефикасността за постигане на целите на ПИРО на община Садово. Във финансовата индикативна таблица е спазен изцяло принципа на съфинансиране и допълняемост на местните собствени финансови ресурси за развитие със средства от държавния бюджет, фондовете на ЕС и други публични и частни източници;

- Системата от индикатори за наблюдение на изпълнението на План за интегрирано развитие на община Садово включва ясни, уместни, с достатъчен брой и възможности за информационно осигуряване индикатори, което позволява да се изготвят качествени междинна и последваща оценки на плана и да се определи социално-икономическото му въздействие;
- Успешното изпълнение на ПИРО ще доведе до икономически ръст и съществено подобрене на качеството на живот в община Садово в края на плановия период;
- ПИРО на община Садово гарантира правилното прилагане на хоризонталните принципи на ЕС в областта на равните възможности - равен достъп, недискриминация, устойчиво развитие, добро управление, партньорство

С реализацията на плана ще се интегрират екологични принципи с цел насърчаване устойчивото развитие и пространственото планиране на селищната среда, като ще се създаде и благоприятен микроклимат за бизнес и инвестиции, туризъм, екологично селско стопанство и модерна инфраструктура.

За подобряване качеството, реалистичността и изпълнимостта на документа екипът, изготвил ПО, има следните по-обща препоръки:

- ОПР да се съгласува с Оперативните програми и ПРЗСР за новия програмен период 2021-2027 г. след тяхното окончателно одобрение и при необходимост да се актуализира;
- Бизнесът и НПО също да предоставят и отчитат пред Община Садово своите проекти и инвестиционни дейности и намерения, за да бъдат отразявани в отчетите и програмите за изпълнение на ПИРО.

В резултат на проведената предварителна оценка на Плана за интегрирано развитие на община Садово за периода 2021-2027 г., екипът, изготвил оценката, препоръчва приемането на документа от Общински съвет.